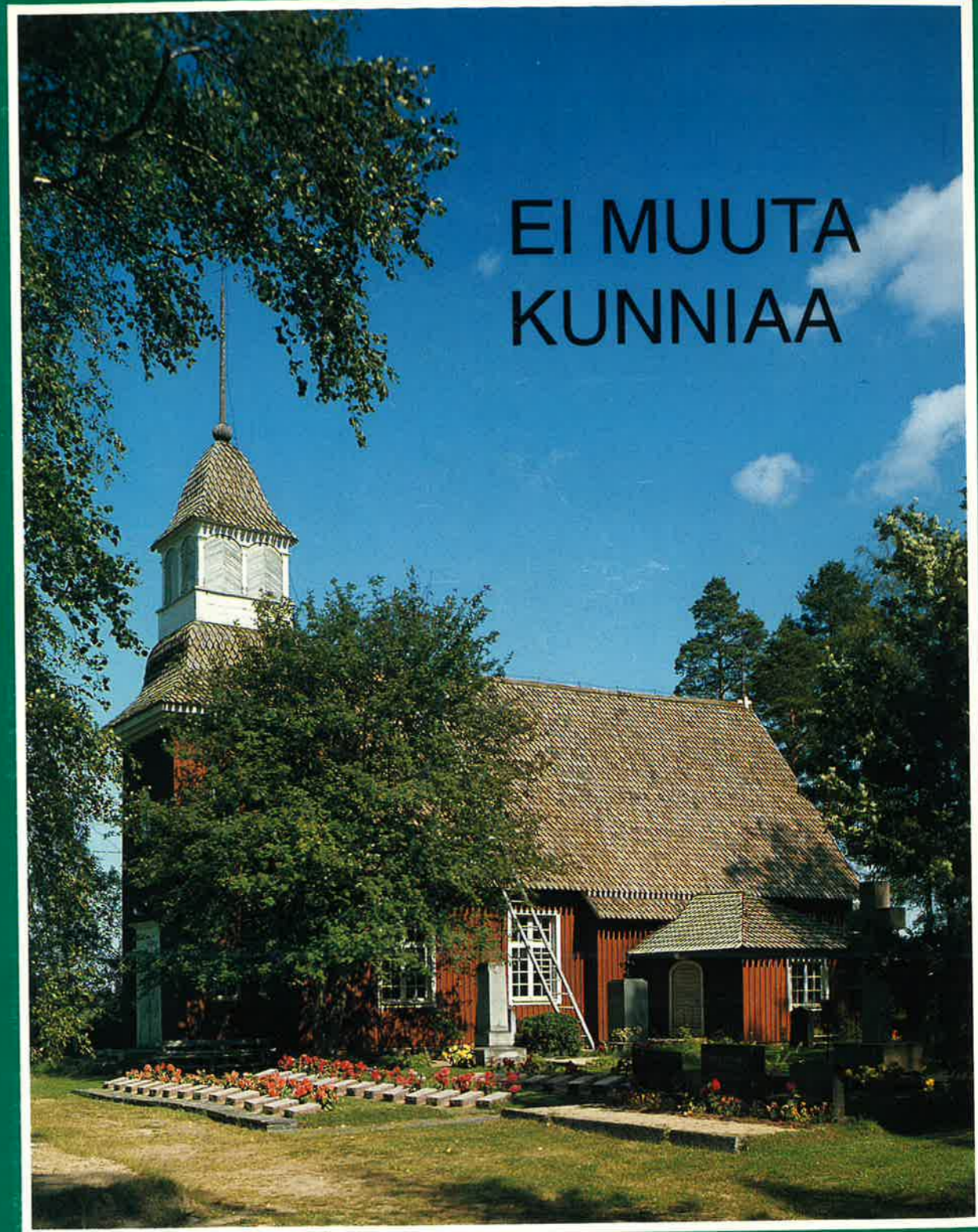

Mitä Isänmaa vaati,
sen kansamme ties,
Missä sulkua tehtiin,
oli Temmeksen mies.
- Hautaan sammui
niin moni kodin lies.
Oi, Herra, Varjele maatas'.

Ilmari Wirkkala

EI MUUTA KUNNIAA

Temmeksen Veteraanikirja maanpuolustustyöstä, sodista
ja sotien veteraaneista 1918, 1939-40 ja 1941-45

Pohjois-Pohjanmaan
Sotaveteraanipiiri ry.

24. 2. 1993

Matrikkeli-toimikunta

R. Anttila. Pekka M.

EI MUUTA KUNNIAA

Temmeksen Veteraanikirja maanpuolustustyöstä, sodista ja sotien
veteraaneista 1918, 1939-40 ja 1941-45

EI MUUTA KUNNIAA

Temmeksen Veteraanikirja maanpuolustustyöstä, sodista ja sotien
veteraaneista 1918, 1939-40 ja 1941-45

Toimittanut
Lauri Honka

Julkaisija
Temmeksen kunta

TOIMIKUNTA

Puheenjohtaja

ja sihteeri

Varapuheenjohtaja

Jäsenet

Lauri Honka, erityisopettaja

Pekka Honka, majuri evp.

Martta Auvinen, emäntä

Eero Hoikkala, maanviljelijä

Einari Oikarinen, maanviljelijä

Kauko Pehkonen, herastuomari

Pasi Törmä, maanviljelijä

ISBN 952-90-4242-6

Koillissanomien Kirjapaino, 1992

Lukijalle

Kun sodat päättyivät ja rauhan aika koitti, oli meillä jokaisella kiire rakentamaan omaa elämäämme. Kovien aikojen kokemusten tallentaminen kirjalliseen muotoon jäi silloin tekemättä. Ehkä aikakaan ei ollut otollinen sellaiseen.

*Nyt, kun nuorimmatkin veteraani-ikäluokat ovat jo ikääntyneet, on toisin. On jo tehty ja parasta aikaa tehdään pitäjäkoh-
taisia veteraanikirjoja. Näin myös Tem-
meksellä.*

*Työhön tartuttiin suorastaan yhden-
lätoista hetkellä. Sitä osoittaa jo se, että
kirjassa olevia veteraaneja on sen tekoai-
kana poistunut joukostamme monia.*

*Uskon, että me jokainen olemme teh-
neet kirjaa velvollisuudesta niitä kohtaan,
joita kirja ei enää tavoita. On ollut ilo työ-
kennellä yhdessä matrikelitoimikunnan
ja sitä avustaneiden kanssa. Jos voidaan
puhua yhteen hiileen puhaltamisesta, niin
sitä on tässä työssä tehty.*

*Kiitän toimikuntaa, tietojen kerääjiä, kirjoittajia ja kaikkia muitakin tavalla tai toisella
mukana olleita siitä suurenmoisesta avusta, jota he kukin kohdaltaan ovat veteraanikir-
jahankkeen toteuttamiseksi antaneet.*

*Toivon, että tämä kirja, kaikkine inhimillisine puutteineenkin, tavoittaa vielä mahdot-
simman monta veteraania ja ennen kaikkea heidän jälkeläistään ja ystäväänsä. Kerto-
koon se heille siitä, mitä Temmeksen miehet ja naiset tekivät silloin, kun tämän maan,
yhteisen isänmaamme kohtaloista arpaa lyötiin.*

Lauri Honka

SISÄLLYSLUETTELO

Lukijalle – Lauri Honka	7
Temmeksen kunnan tervehdys – Pasi Törmä	8
Temmeksen seurakunnan tervehdys – Jouni Heikkinen	9
Vapaussota – Lauri Honka	10
Suomen sodat 1939-45 – Pekka Honka	20
Oi kallis Suomenmaa	21
Vapaussodan sankarivainajat	23
Talvisodan sankarivainajat	25
Jatko- ja Lapin sodan sankarivainajat	32
Jääkärien marssi	33
Saksan Jääkärit	35
Vapaussoturit	36
Vilppulan urhojen muistolle	48
Sillanpään marssilaulu	49
Talvi-, Jatko- ja Lapin sodan veteraanit	100
Lottien laulu	101
Lotat ja rintamanaiset	122
Katsaus Temmeksen miesten sotateihin ja tilinpäätös – Lauri Honka	127
Kuvat kertovat	148
Limingan kunnan tervehdys – Marjatta Keisu	149
Limingan seurakunnan tervehdys – Ilkka Tornberg	150
Temmes – Lauri Honka	154
Temmeksen seurakunnan historiaa – Marja-Kaisa ja Jouni Heikkinen	157
Temmeksen sankarihaudat – Lauri Honka	161
Temmeksen suojeluskunta – Lauri ja Ilkka Honka	173
Lotta Svärd-järjestön Temmeksen paikallisosaston toiminta – Heimo Saksio	177
Veteraani- ja invaliditoimintaa – Lauri Honka	177
Limingan-Temmeksen Rintamamiesveteraanit r.y.:n tervehdys – Erkki Korhonen	178
Johan Similä – Mannerheim-ristin ritari – Lauri Honka	180
Lennart Littow, vapaussoturi ja Isänmaan ystävä – Lauri Honka	182
Lyhennelmä Armas Saxin (myöh. Saksio) päiväkirjasta ajalta 25.3.-12.5.1918 – Heimo Saksio	184
Kirjeitä	185
Kaatuneen omaisille	186
Veljeltä veljelle	186
Tuntemattomalle sotilaalle	186
Muisteluksia:	
Muistoja lottatoiminnasta – Martta Auvinen - Pekka Honka	187
"Maskin" mukana Muurmanninradalla – Urho Molander	189
Joen ylitys – Yrjö Ruottinen	191
Muistoja Petsamosta – Einari Oikarinen	192
Huumoria vakavassa paikassa – Pauli Similä	193
Rintamalotan paluu Koti-Suomeen – Elsa Merenheimo	195
Pommitusten alla – Irja Kirstinä	196
Outoja kulkijoita – Liisa Oikarinen	196
Turkit, joita ei koskaan noudettu – Lauri Honka	197
Ennustus, joka toteutui – Lauri Honka	197
Hevonen "puhemiehenä" – Lauri Honka	198
Isäin jäljillä – Pekka Honka	199
Toimikunnan puheenvuoro	201
Kirjassa käytettyjä lyhenteitä	204
Suomalainen rukous	205

Temmeksen kunnan tervehdys

Sotiemme aikaisen raskaan ja uhrautuvan työn, ja rauhan vuosien aikana virinneen veteraanitoiminnan arvostus on ilahduttavasti lisääntynyt. Sotien jälkeen syntyneet ovat entistä enemmän kiinnostuneita niistä vaiheista, jolloin kansakunta taisteli tulevaisuudestaan ja nuoren itenäisyytensä turvaamisesta.

Nyt valmistunut kirja Temmeksen alueen miesten ja naisten vaiheista sotien vaikeina aikoina on erinomainen historiateos nyt elävälle ja tulevillekin sukupolville niistä tehtävistä, millä nämä isänmaansa hyväksi toimivat.

Sain olla mukana muutamissa matrikkelitoimikunnan kokouksissa, joissa veteraanit jakoivat tehtäviä, mitä tietoja ja mistäpäin niitä itsekukin hankkii. Tarkoitus oli saada jokaisesta kirjaan tulevasta kirjatuksi mahdollisimman täydelliset ja oikeat tiedot. Olin yllättynyt siitä innosta ja tarmosta, millä toimikunnan jäsenet työhönsä tarttuivat.

Näissä kokouksissa sain lisävalaistusta siihen, miten pieni Suomi kesti nuo vaikeat vuodet, ja miten sen miehet ja naiset jaksoivat vuodesta toiseen puolustaa kotiseutuaan ja isänmaataan.

Voimakas yhteenkuuluvaisuuden tunne oli se voima, joka auttoi silloin kestäämään. Tämä näkyy vielä tänä päivänäkin. Kun joku veljistä on saavuttanut matkansa pään, saa hän hautakummulleen kuusenhavuseppeleen. Aseveljet hiljenevät Narvan marssin soidessa. Jälleen on yksi heistä kutsuttu viimeiseen iltahuutoon.

Se sanoma, mitä tämä kirja lukijoilleen välittää, on arvokasta, historiaan jäävää tietoa omasta kotiseudustamme ja sen ihmisistä sotiemme ajoilta. Uskonkin, että kirja löytää paikkansa niin Temmeksellä asuvien kuin täältä muuttaneidenkin kirjahyllyistä.

Temmeksen kunta kiittää veteraanejaan. Uhirne oli kallis, mutta se turvasi itsenäisyytemme. Samalla haluan kiittää matrikkelitoimikuntaa ja erityisesti sen puheenjohtajaa siitä suuriarvoisesta työstä, mitä on tehty veteraanikirjan kokoamisessa.

Pasi Törmä
Kunnanvaltuuston puheenjohtaja

Temmeksen seurakunnan tervehdys

Temmeksen kirkko täytti tänä itsenäisen Suomen 75-vuotisjuhlavuonna 225 vuotta. Kirkko on saanut olla monien juhlien, jumalanpalvelusten, konserttien ja kirkollisten toimitusten pito- paikkana. Kirkkoa on hoidettu kaikella taidolla ja pieteetillä, jotta nykyiset sukupolvet oppisivat näkemään ja arvostamaan menneiden sukupolvien arvokkaan työn kotiseutunsa parhaaksi.

Edesmennyt kulttuuripiispa Eino Sormunen kirjoitti 1950-luvulla, että pitäjäläisten sivistystaso mitataan, miten kirkko ja hautausmaa on hoidettu. Tämä lause on miettimisen arvoinen. Kirkkoon ja hautausmaahan sisältyy sukupolvi- en työn vaaliminen. Jokainen sukupolvi on jät- tänyt pitäjään oman aikansa kulttuuria. Suku- polvet toisensa jälkeen rakentavat menneiden sukupolvien perustalle. Jos näin ei tapahdu, syntyy katkos, joka voi olla arvaamaton ja tuhoi- sa. Vain historiaa kunnioittaen osaamme elää nykyaikaa ja luotsata katseemme myös tulevai- suuteen. Tätä tarkoitti piispa Sormunen, kun hän teroitti, mitä on kirkon ja hautausmaan kun- nioittaminen.

Historian tallentaminen veteraanimatrikelin myötä on myös mitä suurimmassa määrin kult- tuuriteko. Matrikelin toteuttaminen on vaatinut tekijöiltään melkoisia ponnistuksia, jotka osoit- tavat heidän rakkautensa veteraanisukupolvea kohtaan. Tämän rakkauden työn kauniina hel- delmänä on temmesläisten oma matrikkeli, josta saa hyvän ja rikkaan kuvan siitä, miten sodat ovat koskettaneet temmesläisiä. Se kertoo meille

sanoin ja kuvin kantamaamme historiaa, joka ei ole kadehdittavaa. Monet kyyneleet ovat vier- neet omaisten ja ystävien kasvoilla. Monet san- karivainajat ovat saaneet leposijansa Temmek- sen hautausmaassa. Moni sankarivainajien omainen tekee yhä viikottain pyhiinvaellusmat- kojaan haudalle. Se on syvän kunnioittamisen ja kiitoksen osoittamista niille, jotka antoivat hen- kensä isänmaamme hyväksi.

Kaikesta suurta kiitosta ja nöyryyttä tuntien tahdon kiittää veteraanimatrikelin valmistajia ja toivoa mitä rikkaimpia ja parhaimpia lukuhet- kiä veteraanimatrikelin parissa.

Jouni Heikkinen
vt. kirkkoherra

Lauri Honka Vapausseuta

Suomen itsenäistämiseksi syntyivät mm. Jää- käriliike, Keskuskomitea, Sotilaskomitea ja Aktiivinen komitea, joka viimeksi mainittu tuli muodostamaan itsenäisyystaistelun varsinaisen joh- don.

Venäläisen sotaväen karkoittamiseksi alettiin jo kesällä 1917 valmistella yleistä kansannou- sua. Alettiin perustaa puolueista riippumatto- mia suojeluskuntia. Lokakuussa 1917 sosiali- demokraattinen työväki irrottautui Itsenäisyys- liikkeestä ja marraskuun suurilakon jälkeen vas- emmiston perustamat punakaartit hakeutuivat kiinteään yhteistyöhön venäläisen sotaväen kanssa.

Vaikka Suomi oli joulukuussa 1917 julistau- tunut itsenäiseksi, ja Venäjä sen ensimmäise- nä tunnustanut, eivät venäläinen sotaväki ei- vätkä punakaartit välittäneet hallituksen mää- räyksistä.

Järjestyksen palauttamiseksi ja venäläisten joukkojen karkoittamiseksi julistettiin tammikuun 1918 puolivälissä suojeluskunnat hallituksen joukoiksi ja kenraali Mannerheim määrättiin ni- den ylipäälliköksi. Hän perusti esikuntansa Vaa- saan.

Tammikuun 19-22. päivinä oli sattunut en- simmäinen yhteenotto suojeluskuntalaisten ja punakaartilaiden välillä Viipurissa ja 27. päivä- nä tammikuun 28. päivän vastaisena yönä ve- näläiset varuskunnat riisuttiin aseista. Tammi- kuun loppuun mennessä oli koko Etelä-Poh- janmaa valkoisten hallussa, ja suojeluskunta- joukoista alettiin muodostaa armeijaa koko maan vapauttamiseksi. Pohjois-Pohjanmaa va- pautui 6.2. mennessä.

Lapuan suojeluskunta otti haltuunsa Haapa- mäen rautatiesolmukohdan estäen näin vas- tustajan joukkojen siirron Pohjanmaalle. Ns. Vilppulan rintama oli syntynyt.

Satakunnan suojeluskunnat oli samaan ai- kaan keskitetty Kankaanpäähän ja Ikaalisiin ja Savon suojeluskunnat pääasiassa Mäntyhar- jun tienoille, missä kehittyi kovia taisteluja. Kar- jalan suojeluskuntien päävoimat olivat ryhmitte- neet Antrean-Kavantsaaren seuduille ja siellä käytiin sitkeät torjuntataistelut Antrean ja Ahvo- lan maastoissa.

Helmikuun puoliväliin mennessä oli muodos- tunut poikki Suomen kulkeva rintamalinja.

Turun ja sen ympäristön suojeluskunnat oli- vat siirtyneet jätse Ahvenanmaalle, mutta ruot- salaiset anastivat sen, ja em. suomalainen ret- kikutta poistui sieltä Ruotsin kautta ja siirtyi Satakunnan rintamalle.

Helmikuun 25. päivänä 1918 saapui Saksas- sa kolmen vuoden aikana sotilaskoulutusta saa- neiden Jääkärien pääjoukko Vaasaan. Jääkä- reistä ylipäällikkö muodosti armeijansa taistelu- joukkojen johdon. Sitä ennen toimeenpannuis- sa asevelvollisuuskutsunnoissa oli saatu lisää miehiä joukkoihin. Vapaaehtoisia saapui eten- kin Ruotsista.

Sotatoimien jatkamiseksi muodostettiin Sata- kunnan, Hämeen ja Karjalan ryhmät. Punaiset jakoivat myös rintamansa kolmeen lohkokon, ylipäällikkönä toimi Eero Haapalainen.

Helmikuun 21. päivänä aloittivat punaiset yleishyökkäyksen, jonka valkoiset saivat suurin ponnistuksin torjuttuksi.

Maaliskuun 9. päivänä alkoi punaisten uusi hyökkäys, joka sekkin viikon kestäneiden taiste- lujen jälkeen torjuttiin.

Maaliskuun 15. päivänä alkoi valkoisten en- simmäinen yleishyökkäys, jonka pakottamina punaiset vetäytyivät Tampereelle, joka saarret- tiin maaliskuun loppuun mennessä. Ajoittain eri- täin katkerien taisteluiden jälkeen kaupunki val- lattiin huhtikuun 6. päivänä.

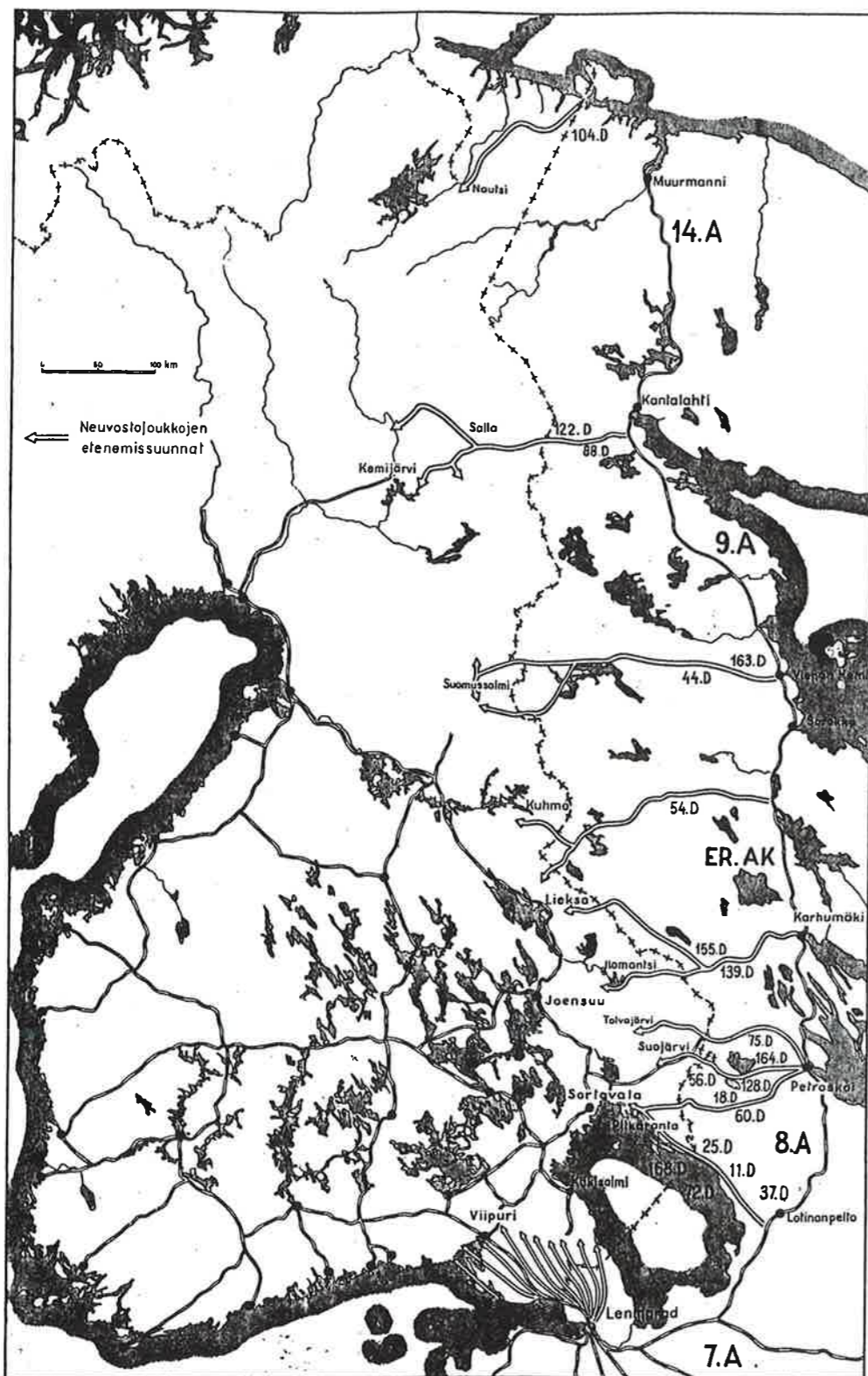
Tällä välin oli saksalainen divisioona noussut maihin Hangossa ja sieltä edeten valloittanut pääkaupungin huhtikuun 12. päivänä.. Saman- aikaisesti toinen saksalainen osasto oli nous- sut maihin Loviisassa ja edennyt sieltä Lah- teen, joka saarrettiin ja vallattiin huhtikuun 20. päivänä. Punaisten yhteydet itään oli katkaistu.

Samana päivänä alkoi ns. Itäarmeijan pää- voimien hyökkäys, ja kolmen päivän kuluttua oli Viipuri-Pietari rautatieyhteys katkaistu. Al- koi hyökkäys Viipuria kohti, joka valloitettiin huh- tikuun 29. päivänä.

Toukokuun alkupäivinä käytiin vielä Lahden tienoilla ja Kymenlaaksossa taisteluja, joissa punaisten voimien jäännökset riisuttiin aseista. Maalis-huhtikuulla oli koillisrintamalla, pääasi- assa Kuolajärven (Salla) suunnalla, käyty tais- teluita, joilla sotatoimien kokonaistilanteen kan- nalta katsottuna oli vähäisempi merkitys.

Sota, joka kansalaissotien tavoin oli ollut jul- makin, oli molemmin puolin kaatuneina, teloi- tettuina ja vankileireillä kuolleina vaatinut yh- teensä n. 24.000 suomalaisen hengen.

Lähde: Suomen Vapausseuta (toim.) Jyväskylä 1930.

Neuvostojoukkojen keskitys ja hyökkäys Suomea vastaan talvisodassa. Kuva teoksesta "Viisi sodan vuotta".

Pekka Honka

Suomen sodat 1939-1945

Lähteet:

Arvi Korhonen: Viisi sodan vuotta
Pääesikunnan sotahistoriallinen toimisto: Suomen sotien 1939-1945 tapahtumat
H.J. Siilasvuo: Suomussalmen taistelut
Henkilökohtaiset sotahistorian muistiinpanot

Ymmärtääksemme veteraanimatrikelin antamia tietoja Temmeksen miesten sotataipaleesta, on meidän syytä muistella sotiemme kulkua kokonaisuudessaan. Tästä syystä olen koonnut lyhennelmän yllämainituista lähteistä. Toivon kirjoitukseni antavan kuvan siitä, mitä tapahtui vuosina 1939-1945.

I TALVISOTA 1939-1940

1. Ryhmitykset

Poliittisen tilanteen kärjistyessä syys-lokakuussa 1939 Suomen puolustusvoimien reservit oli kutsuttu ylimääräisiin harjoituksiin. Liikekannalle pannut joukot oli keskitetty kaakkois- ja itärajallemme puolustukseen painopisteen ollessa Karjalan kannaksella. Kannakselle oli muodostettu Kannaksen armeija, Laatokan koillispuolelle IV AK sekä Pohjois-Suomeen Pohjois-Suomen ryhmä. Rajan läheisyydessä olivat suoja-joukot ja niiden takana kenttäarmeijan päävoimat.

Neuvostoliitto oli syksyn kuluessa keskittänyt joukkonsa Karjalan kannaksen, Anuksen-Porajärven, Repolan-Uhtuan-Kantalahden ja Muurmanskin suuntiin. Sodan alussa arvioitiin neuvostoliittolaisilla olleen Suomen rajoille keskitetynä 26-29 divisioonaa jalkaväkeä ja noin 2000 panssarivaunua.

Neuvostoarmeijan hyökkäys alkoi 30.11.1939 aamulla miltei yhtäaikaisena maa-, meri- ja ilmarintamalla.

2. Kannaksen taistelut

Karjalan kannaksella syntyi heti sodan ensi päivinä kiivaitakin taisteluja viivyttävien suoja-joukkojemme torjuessa vihollisen hyökkäyksiä ja suorittaessa vastaiskuja. Joulukuun 6. päivään mennessä rintamalinja kulki Muurilasta Kuolemanjärven, Summan, Muolaanjärven, Yskjärven, Kirkkojärven ja Punnusjärven kautta Vuokselle, jota myöten Taipaleen kautta Laatokkaan. Raivokkaita taisteluja käytiin Kirvesmäessä, Mustaojan suussa ja Terenttilässä.

17.12. vihollinen aloitti suurhyökkäyksen Summan kylän ja sen itäpuolisella alueella onnistuen osittain tunkeutumaan asemeimme, mutta lujien torjuntataisteluiden jälkeen olivat entiset puolustusasemamme 21.12. mennessä joukkojemme hallussa.

Joulukuun 23. päivänä Kannaksen armeija suoritti vastahyökkäyksen Kuolemanjärven-Yskjärven välisellä kaistalla, mutta ankaran vastarinnan takia oli hyökkäyksen jatkamisesta luovuttava ja joukkojen ryhmityttävä aikaisempiin puolustusasemiin.

Joulukuun 26. päivän jälkeen alkoi Kannaksen rintamalla useita viikkoja kestänyt asemasotavaihe, jolle oli tunnusomaista vihollisen raskaan tykistön herkeämätön toiminta, lisääntyvä ilmatointi ja paikalliset panssarivaunujen tukemat hyökkäykset eri kohdilla rintamaa.

Helmikuun 1. päivänä vihollinen aloitti huomattavia lisävoimia saatuaan kauan valmisteleman suurhyökkäyksen. Ylipäällikkö päätti helmikuun 15. päivänä, että pääasemasta luovutaan Länsi-Kannaksen osalta ja vetäydytään väliasemaan Viipurinlahti-Samola-Somme-Kämärä-Muolaanjärvi-Äyräpäänjärvi-Vuoksi. Samanaikaisesti alkoi vihollisen toiminta suuntautua myös Koiviston saaria ja Viipurinlahtea kohti.

Näihin taisteluihin osallistuivat myös ne Temmeksen miehet, joiden joukkoyksiköt siirrettiin Kannaksen armeijaa vahvistamaan Pohjois-Suomesta.

Sotatoimien päättyessä 13.3.1940 klo 11 oli rintamalinja seuraava: Viipurinlahti, jossa vihollinen oli päässyt pureutumaan länsirannalle Häränpäässä, Vilaniemessä ja Keihäsniemessä - Viipuri, joka oli suomalaisilla Patterinmäkeä myöten - Tali-Karisalmi-Vuoksi, jonka itäpuolella vihollinen oli Vuosalmen alueella ja Koukunnimessä Taipaleella.

3. Laatokan koillispuolen taistelut

Mahdollisia sotatoimia varten oli toiminta Laatokan koillispuolella suunniteltu suoritettavaksi ensin viivytävänä vetäytymisenä, jonka jälkeen oli siirryttävä ratkaisutaisteluihin vihollisen lyömiseksi. Vihollisen hyökkäystä 30.11. viivytystaistelu sujui suurin piirtein suunnitelman mukaisesti, joskin arveluttavan nopeasti Tolvajärven ja lomantsin suunnilla. Päämaja muodosti 7.12. erillisen yhtymän, Ryhmä Talvelan, jolle keskittiin lisävoimia. Ryhmä Talvela sai lomantsin suunnalla vihollisen etenemisen pysäyttämään, ja siirryttyään etelämpänä 12.12. vastahyökkäykseen se saavutti Tolvajärvellä sodan ensimmäisen suuren voiton ja työnsi sen jälkeen vihollisen joukot 24.12. Aittojoelle, jonne rintama kiteytyi sodan loppuajaksi. Suomalaiset aloittivat tammikuussa Laatokan koillispuolellakin kuuluisaksi tulleet mottitaistelut, joissa teiden varsille peräkkäisiin "motteihin" (=saarroksiin) joutuineita vihollisia pyrittiin tuhoamaan osa kerrallaan.

4. Taistelut Pohjois-Suomessa

Pohjois-Suomen puolustuksesta huolehti alkusi Pohjois-Suomen ryhmä lomantsin pohjoispuolelta Petsamoon saakka. Vihollisen hyökkäys alkoi 30.11. aamulla jokaisen tien suunnassa. Heikot rajavartioukset viivytivät aluksi vihollista. Ensimmäiset suuret taistelut käytiin Suomussalmen alueella. Suomussalmella taisteli myös pääosa temmesläisistä maanpuolustajista, ja täällä kaatui ensimmäinen temmesläinen sankarivainaja Leino Niemelä 16.1.1940.

Omat joukkomme aloittivat hyökkäyksen 11.12. ja löivät 30.12. mennessä yhden vihollisdivisioonan sekä saartoivat 7.1.1940 mennessä ankarissa taisteluissa Raateen tietä edenneen vihollisen toisen divisioonan saaden miltei koko sen kaluston sotasaaliikseen. Esimerkkinä olkoon Lihoharjun, Tyynelän ja Haukilan yhteisaalis:

- kenttätykki	50 kpl
- pst-tykki	29 kpl
- hyökkäysvaunu	42 kpl
- kuorma-auto	237 kpl
- panssariauto	6 kpl
- traktori	20 kpl
- kenttäkeitin	32 kpl
- moottori pyörä	10 kpl
- vankkuri	320 kpl
- hevonen	1050 kpl
- it-konekivi.	13 kpl
- runsaasti jalkavaäen aseita, ammuksia sekä viesti- ja lääkintävälineistöä	

Tämän jälkeen ei vihollinen enää koko sodan aikana pyrkinyt voimakkaammin etenemään Suomussalmen suunnalla. Osa joukoista voitiinkin siirtää vahvistukseksi muille rintamanosille,

muun muassa Kuhmoon. Suomalaiset aloittivatkin Kuhmon suunnalla tammikuussa hyökkäyksen vihollisen divisioonan saartamiseksi. Alkoivat samantapaiset mottitaistelut kuin Laatokan koillispuolellakin. Sotatoimien päätyminen 13.3. keskeytti nämä taistelut.

Lapissa, jossa olevat joukot oli 16.12.1939 erotettu omaksi Lapin ryhmäksi, oli vihollinen joulukuun puolivälissä saavuttanut Joutsijärven ja Pelkosenniemen seudut, mutta vastahyökkäyksillämme se onnistuttiin työntämään Märkäjärven (=nykyinen Sallan kirkonkylä) seuduille. Petsamon suunnalla vihollinen pääsi aluksi etenemään Höyhenjärvelle asti, mutta tänne sen eteneminen pysähtyi joulukuun lopulla. Taisteluja käytiin tällä alueella aina 28.2. saakka, jolloin suomalaiset vetäytyivät Nautsiin, minne rintama sen jälkeen kiteytyi.

5. Ilmarintama

Neuvostoarmeijalla oli koko sodan ajan ilmaherruus heidän hävittäjiensä toimintasäteiden rajoissa, joten suomalaisten ilmavoimien oli pyrittävä turvaamaan kotialuetta tämän piirin ulkopuolella sekä mahdollisuuksien mukaan suojaamaan kenttäarmeijaa, tiedustelemaan vihollisen toimintaa ja pommittamaan sen tärkeimpiä kohteita. Suomalaisten lentäjien taito korvasi kuitenkin sen, mikä lukumäärässä ja kaluston laadussa menetti. Luutnantti Jorma Sarvanto pudotti neljässä minuutissa kuusi vihollisen pommikonetta, mikä lienee jäänyt koko toisen maailmansodan lyömättömäksi ennätykseksi!

6. Meririntama

Merivoimien tehtävänä talvisodassa 1939-1940 oli pääasiallisesti rannikkotykistöllä puolustaa Suomenlahden ja Laatokan rannikkoa ja laivastolla turvata Ahvenanmaa ja Pohjanlahti sekä saattuepalvelusta suorittamalla suojata meriyhteydet ulkomaille. Merisodan huomattavimmat tapahtumat olivat Saarenpään järeän rannikkopatteriston taistelut 18.-19.12. kahta vihollisen - ilmavoimien tukemaa - taistelulaiivaa vastaan, jotka karkoitettiin.

Maaliskuun 13. päivänä kello 11 sotatoimet lakkasivat kaikkialla. Neuvotoliitto oli sodan kestäessä lähettänyt Suomen rintamille runsaasti lisävoimia sekä suuret määrät erilaista kalustoa ja tarvikkeita menestyksen aikaansaamiseksi.

II SUOMEN JA NEUVOSTOLIITON SOTA 1941-1944 (JATKOSOTA)

1. Ryhmitykset

Kesäkuun 17. päivänä oli Suomen armeija varovaisuussyistä saatettu liikekannalle. Seuraavina päivinä joukot aloittivat siirtymisensä

aikaisemman suunnitelman edellyttämään puolustusryhmitykseen Moskovan rauhan jälkeen rakennetulle puolustuslinjalle. Tilanteen kehittyä avoimiksi sotatoimiksi 25.6. joukot siirtyivät Ylipäällikön 29.6. antamalla käskyllä hyökkäysryhmitykseen siten, että Suomenlahden-Vuoksen välillä oli IV AK, jossa taistelujoukkoina neljä divisioonaa (yht. noin 68.000 miestä), Vuoksen - Pyhäjärven välillä II AK, jossa taistelujoukkoina kolme divisioonaa (noin 53.000 miestä), Pyhäjärven - lomantsin alueella päävoimat Karjalan armeijana, jossa taistelujoukkoina viisi divisioonaa ja kolme prikaatia (noin 94.000 miestä) jakaantuen VII ja VI AK:aan sekä Ryhmä Oinoseen (välirajat Värsilässä ja Korpiselässä) ja Pielisjärven alueella 14. D (vahvuudeltaan 19.000 miestä). Oulujärven linjan pohjoispuolella toimivat saksalaiset joukot, joille oli alistettu suomalainen III AK, jossa taistelujoukkoina kaksi divisioonaa (yht. noin 36.000 miestä) alueella Kuhmo - Suomussalmi - Kuusamo. Pieni suomalaisosasto toimi lvalon itäpuolella erämaa-alueella. Vaikka Temmeksen miehiä oli lähes kaikilla rintamanosilla, voidaan kuitenkin III AK:n aluetta pitää päätoimintasuuntana.

Lentovoimistamme, yhteensä noin 230 osaksi vanhentuneesta sotakoneesta, pyrittiin pääosa keskittämään toimintaa varten Karjalan suuntaan, mitä kuitenkin vaikeutti lentokenttien puute.

Merivoimat jakautuivat rannikkojoukkoihin, joita oli kuusi prikaatia ja laivastoon. Edellisen tehtävänä oli rannikon suojaaminen ja osallistuminen Hangon piiritykseen, jälkimmäisen kaupamerenkulun suojaaminen sekä alkuvaiheessa Ahvenanmaan suojaus. Kaakkoisrajan järvi- vyöhykkeellä toimi lisäksi merivoimien linnoitustykistöä.

2. Karjalan armeijan eteneminen Tuuloksenjoelle

Karjalan armeija aloitti 10.7. hyökkäyksensä. Painopiste oli keskellä VI AK:n kohdalla. Armeijakunta saavutti Laatokan 16.7. Tällä välin VII AK, Karjalan armeijan oikea siipi, mursi Jämsjärven länsipuolella vihollisen vastarinnan, saavutti Laatokan 20.7. sitkeiden taisteluiden jälkeen ja ryhtyi painamaan vihollista lounaaseen pyrkien saartamaan Sortavalan alueelle vetäytyvät vihollisvoimat.

Karjalan armeijan vasen siipi, Ryhmä Oinonen, eteni osilla voimiaan Tolvajärvelle, josta edelleen saarrostaen sen pohjoispuolitse Yläjärvelle ja osillaan kävi ankaria taisteluja Kuolismaan suunnalla.

Heinäkuun 17. päivänä VI AK jatkoi Koirinojan alueelta etenemistään pääosin Laatokan rantatien suunnassa ja osin Tulemajärven kautta Viteleä kohti. Päävoimat valtasivat Salmin 21.7. ja yhteistoiminnassa Tulemajärven kautta etenevien osien kanssa Viteleen 24.7. jatkaen ete-

nemistä Tuulokseen. Osia VI AK:n voimista suunnattiin etenemään Tulemajärveltä Vieljärvelle.

Vitele vallattiin 24.7. ja vihollista seurattiin Tuuloksenjoelle saakka.

Ylipäällikkö pysäytti Karjalan armeijan etenemisen toistaiseksi linjalle Tuuloksenjoki-Vieljärvi.

3. Karjalan Kannaksen ja Sortavalan takaisinvaltaus

Karjalan armeijan hyökkäyksen saavutettua Laatokan pohjoisrannikon oli tullut aika aloittaa hyökkäys myös Kannaksella.

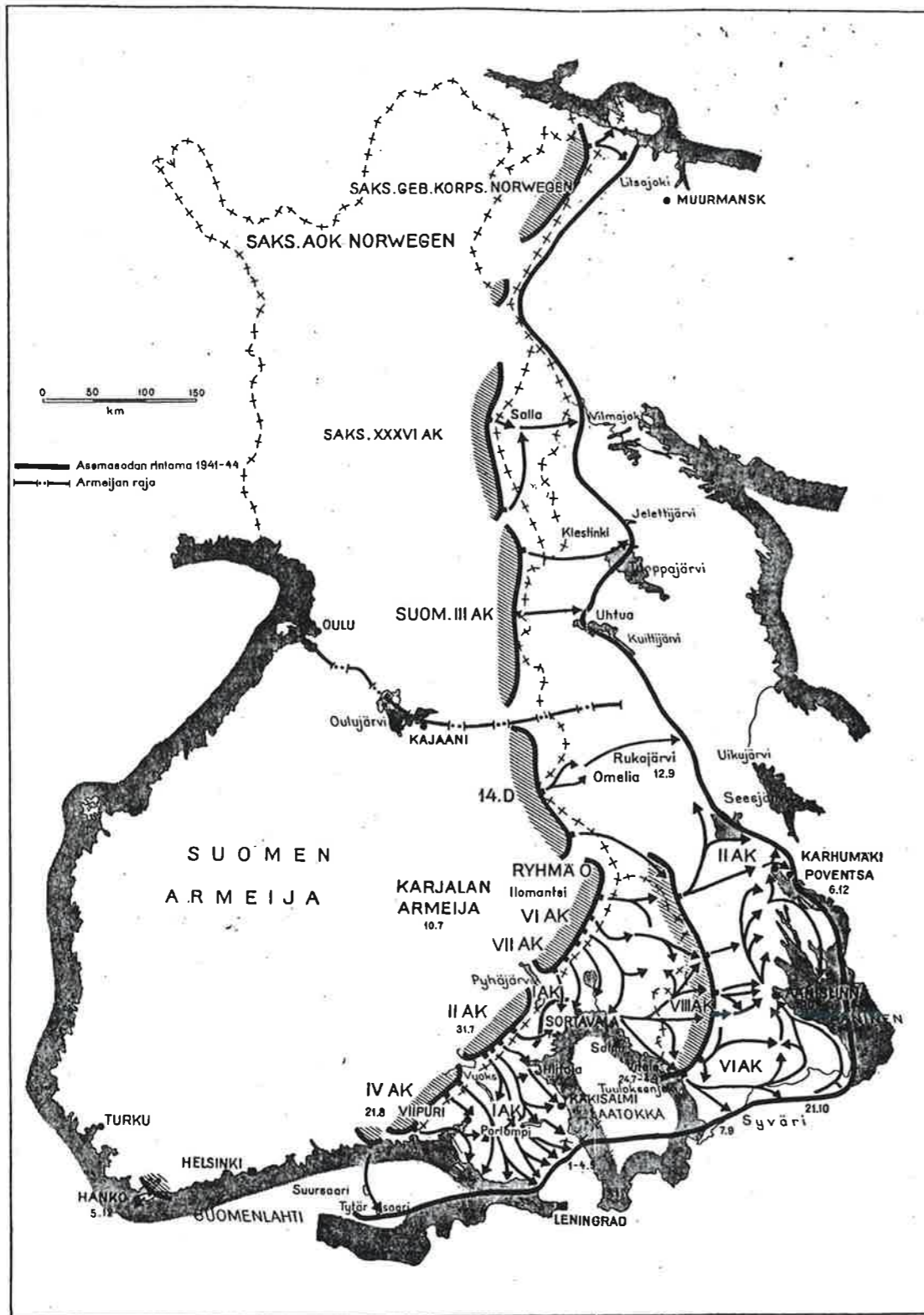
Suunnitelmien mukaisesti II AK aloitti 31.7. hyökkäyksensä itä-Kannaksella ja mursi vihollisen rakentaman lujan puolustusjärjestelmän useissa kohdin 5.8. mennessä. Vihollisen yhteydet katkaistiin 7.8. Lahdenpohjassa ja pari päivää myöhemmin Hiitolan eteläpuolella. Lahdenpohjan suuntaan edenneet joukot alistettiin uudelle, Karjalan armeijan oikean siiven joukoista 13.8. perustetulle, suoraan Ylipäällikön alaiselle I AK:lle, joka valtasi jo saartatun Sortavalan 15.8. ja painoi vastassaan olevan vihollisen Laatokan rantaan saartaen sen lopuksi Rautalahden-Karilahden alueelle. Osia vihollisesta oli jäänyt toiseen saartorenkkaaseen, missä ne painettiin Kilpolansaareen. Kummastakin saartorenkkaasta vihollisjoukot onnistuivat kuitenkin siirtymään Laatokan kautta omalle puolelleen.

II AK:n muu osa jatkoi hyökkäystään kohti Vuoksea. Käkisalmi vallattiin 21.8. ja 23.8. oli koko Vuoksen-Suvannon vesistölinja saavutettu. AK:n oikea siipi oli kuitenkin jo 18.8. onnistunut ylittämään Vuoksen. II AK:n etenemisen johdosta ryhtyi Suomenlahden-Vuoksen välillä asemassa ollut vihollinen 21.8. vetäytymään Viipuria kohti. Samaan aikaan aloitti IV AK takaa-ajon koko rintamallaan. Suomalaiset joukot marsivat 30.8. Viipuriin. Koivisto miehitetiin 2.9.

Taistelun Viipurista vielä jatkuessa sotatoimet kehittyivät nopeasti koko Kannaksen valtaamiseksi. Joukkomme etenivät valtakunnan vanhalle rajalle, joka saavutettiin kokonaisuudessaan 2.9. mennessä. Kun joukkomme olivat saaneet lyhimmät mahdolliset puolustusasemat Suomenlahden ja Laatokan välillä, Ylipäällikkö pysäytti hyökkäyksen Leningradin ensimmäisen puolustuslinjan edustalle.

4. Karjalan armeijan eteneminen linjalle Syväri-Ääninen-Seesjärvi

Ylipäällikön pysäytettyä Karjalan armeijan hyökkäyksen toistaiseksi Tuuloksenjoen-Vieljärven linjalle suoritettiin joukkojemme uudelleenjärjestely. Oikean siiven muodosti Laatokan itärannalla Aunuksen suuntaan taisteleva VI AK, keskustan Vieljärven-Petroskoin suunnalla VII AK ja vasemman siiven Ryhmä Oinosen joukoista sekä niiden vahvistukseksi keskitetystä vajaan saksalaisesta 163. D:sta muodostettu

Suomalaisten ja saksalaisten hyökkäyksen pääsuunnat asemasodan linjoille saakka. Kuva teoksesta "Viisi sodan vuotta".

uusi yhtymä, vahvistettu 163 D.

Ennen Karjalan armeijan uutta yleishyökkäystä valtasi VII AK:n osilla ja Ryhmä O:lla vahvistettu 163. divisioona Suojärven 21.8. ja siihen liittyen Tsalkin tienhaaran 24.8. VII AK:n vasen siipi tunkeutui vihollispuolustuksen läpi Sotjärven-Säämäjärven kannaksella.

Elokuun 27. päivänä Ylipäällikkö antoi Karjalan armeijalle käskyn hyökkäyksen jatkamisesta.

VI AK alkoi hyökkäyksensä 4.9. murtaen vihollisrintaman Tuuloksenjoella. Syväri saavutettiin Lotinapellon kohdalla 7.9. VII AK suoritti VI AK:n tukemana ns. Pyhäjärven saarustusoperaation 4.-16.9. saaden huomattavan sotasaaliin. Petroskoin (Äänislinnan) valtaukseseen 1.10.1941 johtanut operaatio alkoi 17.9. Siihen ottivat osaa VII AK, VI AK ja Ryhmä Oinonen, joka oli 24.8. muodostettu uudestaan.

Armeijan sotatoimet kohdistettiin Petroskoin valtauksen jälkeen Äänisjärven-Seesjärven kannakselle. Vasemmalle siivelle muodostettiin uusi II AK, joka pääosillaan eteni Juustjärven-Mäntyselän kautta kohti Karhumäkeä osan armeijakuntaa edetessä Porajärven suunnalta Seesjärvelle, jossa se sai Paateneen pohjoispuolella yhteyden 14. divisioonaan. Karhumäki vallattiin 5.12.1941. Joukkomme etenivät seuraavana päivänä Poventsaan. Ylipäällikkö pysäytti Karjalan armeijan hyökkäyksen lähimmälle edulliselle puolustuslinjalle, joksi tuli kanava- ja vesistölinja Äänisestä Seesjärveen.

Loka-marraskuun kuluessa oli Äänisen luoteisosan niemeke- ja saaristoalue vallattu maaja merivoimien yhteistoimin. Äänisen puolustus siirtyi sen jälkeen Äänisen rannikkoprikaatille.

5. Sotatoimet keskisessä Itä-Karjalassa

Kuten edellä mainittiin, aloittivat 14. D:n joukot 4.7. Lieksan-Kuhmon raja-alueelta etenemisenä kohti Repolaa. Vihollinen lyötiin Kolvasjärvelä, Repola vallattiin 8.7. ja 21.-23.7. suoritettiin Omelian saarrostustaistelut.

Heinäkuun 25. päivänä 14. D jatkoi etenemistään Rukajärveä kohti. Vihollinen lyötiin Ontrosenvaaran järvikapeikossa ja Rukajärven edustalla syyskuun alussa. Vihollinen vetäytyi Ontajoelle, jonka maastossa alkoi asemasota. Yhteys saatiin Seesjärven suunnalla Karjalan armeijaan.

Maavoimien etenemistä eri rintamosilla tukivat ilmavoimat suojaus-, tiedustelu-, pommitus-, huolto- ja maataistelulennoin kulloinkin etenemisen painopistesuunnassa.

6. Hangon, Suursaaren ja Koiviston valtaukset

Huomattavimmat tapahtumat rannikkoalueellamme olivat Hangon ja Suursaaren valtaukset. Hangossa taistelutoiminta keskittyi vuokra-alue-

een rajalle. saaristoon ja Hankoniemelle, ja oli pääasiassa molemminpuolista tiedustelu- ja tykistötoimintaa sekä paikallisia hyökkäyksiä aina joulukuun alkuun saakka, jolloin Neuvostoliiton sodanjohto katsoi tilanteen kestäättömäksi ja ryhtyi tyhjentämään aluetta. Suomalaiset miehittivät Russarön linnakkeen 3.12.1941 ja saariston miehitys aloitettiin. Hanko oli jälleen suomalaisilla 4.12.

Koiviston saaret miehittiin 1.11. vihollisen tyhjentettyä ne joukoistaan.

Joulukuun 12. päivänä miehittiin myös tyhjentetty Suursaari, mutta vihollinen valtasi sen uudelleen 2.1.1943. Maaliskuun 26.-28. päivinä 1942 erityinen maa- ja merivoimista kokoonpanu taisteluosasto suoritti saaren takaisin valtaamisen.

7. Sotatoimet pohjoisrintamalla ja Lapissa

Rajaviivan Oulu-Oulujoki-Paakinmäki-Kellojärvi-Niva-Vaarala-Miinoa-Luvajärvi-Kiimasjärvi pohjoispuolella olevat voimat toimivat saksalaisen AOK Norwegenin alaisena kolmessa päätoimintasuunnassa. Oikealla oli Uhtuan-Kiestingin suunnalla suomalainen III AK, jota komensi kenraalimajuri Hj. Siilasvuo, keskustassa Sallan suunnalla saksalainen XXXVI AK ja vasemmalla Petsamon suunnassa Geb. Korps Norwegen.

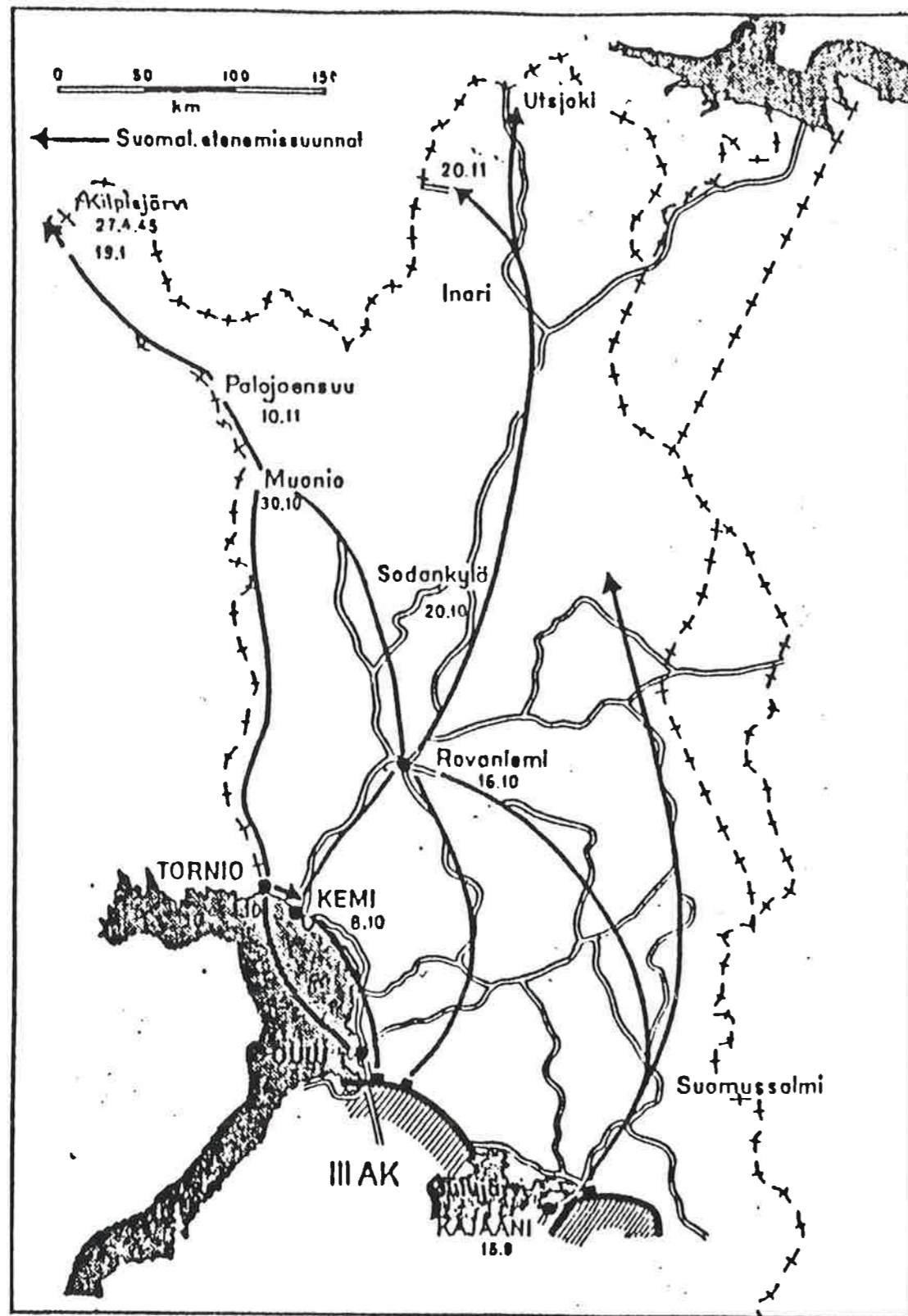
Painopiste oli Sallan suunnalla. Täällä aloitti saksalainen XXXVI AK, jolle oli alistettu yksi suomalainen divisioona III AK:sta hyökkäyksenä 1.7. sekä Sallan päätien suunnassa että saarrostaen molemmin puolin. Ankarien taistelujen jälkeen vallattiin Salla 8.7. Sitkeää viivytystä suorittavaa vihollista ajettiin takaa. Se sai vahvistukseksi huomattavia lisävoimia, ja Kairalan kapeikkomaastossa hyökkäys pysähtyi. Vasta 18.8. armeijakunta lähti uudelleen hyökkäämään. Tuntajoki ylitettiin 30.8. Etene mistä jatkettiin Vilmajoelle, joka kiivaiden taistelujen jälkeen saavutettiin. Armeijakunta ryhmittyi nyt puolustukseen tehtävänänsä pitää hallussaan Vilmajoen linjaa.

Suomalainen III AK eteni päävoimin Suomusalmen kautta Uhtuan suuntaan (ryhmä Fager näs) ja pienemmällä ryhmällä Kuusamosta Kiestingin suuntaan (ryhmä Turtola). Temmeksen miehet taistelivat pääosin näissä joukoissa ja eniten heitä oli ryhmä F:ssä.

Vuokkiniemi vallattiin 3.7. ja Vuonninen 7.7. Murtaen vihollisen edulliset puolustuslinjat joukkomme etenivät Uhtuan edustalle ryhmittyen sinne puolustukseen.

Kuusamosta lähtenyt osasto saapui 11.7. Sohan kannaksen edustalle ja mursi 30.7. siellä vihollisrintaman. Eteneminen jatkui. Kokkosalmen taistelun jälkeen avautui tie Kiestinkiin, joka saavutettiin 8.8.1941. Vihollisen saatua lisävoimia jähmettyi rintama Tuoppajärven ja Jelettijärven kannakselle.

Petsamoon keskitetty saksalainen voimaryh-

Kuva teoksesta "Viisi sodan vuotta".

vat II AK:n oikean siiven joukot siirtyä tasalle Suojoki-Tsalkki.

Vetäytyminen uudelle puolustuslinjalle suoritettiin 6.-7.7. kuluessa. II AK sai 8.7. käskyn vetäytyä vihollista viivyttaen linjalle Kotajärvi-Suvilahti-Varpakylä-Porajärvi. Vetäytyminen suoritettiin 9.-10.7. kuluessa.

15.7. Ylipäällikkö alisti Loimolan alueen puolustuksesta vastaavan divisioonan II AK:lle. Suojärven maastoa puolustavat joukot oikeutettiin 19.7. vetäytymään Ägläjärven-Yläjärven linjalle, johon ne ryhmittäivät 20.7.

Samaan aikaan suorittivat Porajärven vesistölinjalta 17.7. irtautuneet joukot vetäytymisensä Ilomantsia kohti.

Ilomantsin itäpuolisessa järvikapeikkomaastossa käytiin heinä-elokuun vaihteessa saarrostustaisteluja, joissa suomalaiset saavuttivat huomattavan voiton. Vihollisen eteneminen Ilomantsin suuntaan estettiin.

Näin oli vihollisen suurhyökkäys kaikkialla pysäytetty. Alkoi asemasotavaihe, joka kesti välirauhan tekoon saakka.

III SOTA SAKSALAISIA VASTAAN POHJOIS-SUOMESSA 1944-1945 SUURSAAREN TAISTELU 15.9.1944

Suomalaisten ja NL:n välillä syyskuun alussa solmitun aselevon ehtona oli, että saksalaisten oli kahden viikon kuluessa poistuttava Suomesta.

Syyskuun 19. päivänä 1944 Suomen ja Neuvostoliiton välillä solmittiin välirauhansopimus, jonka mukaan Suomen armeijan oli internoitava Pohjois-Suomessa olevat saksalaiset joukot.

Saksalaisten poistumismääräajan kuluttua umpeen 15.9. nämä yrittivät yllättäen vallata Suursaaren. Yritys päättyi kuitenkin saksalaisten tappioon (n. 1500 vankia ja erilaista sotakalustoa).

Ensimmäiset varsinaiset yhteenotot suomalaisten ja saksalaisten välillä tapahtuivat 28.9. Suomalaiset joukot olivat tällöin saavuttaneet linjan Suomussalmi-Ypäkkö-Ruuhijärvi-Panumajärvi-Olhavajoki. Seuraavien päivien kuluessa taistelut kiihtyivät leviten koko rintamalinjalle.

Lokakuun 1. päivää vasten yöllä ryhtyi III AK siirtämään joukkoja Oulun alueelta meritse Tornioon toisten voimien hyökätessä samanaikai-

sesti rantatietä kohti Kemiä ja Torniota. Useita päiviä kestäneet taistelut käytiin Kemin-Tornion alueella. Kaupungit vallattiin 8.10. mennessä. Näissä taisteluissa oli mukana myös Temmeksen miehiä, joiden pääosa taisteli JR 11:n riveissä (JR 11 on nykyisen Pohjan Prikaatin edeltäjä, eli ns. perinnejoukko-osasto).

Laivastovoimat suorittivat Tornion operaation kuljetus- ja huoltotehtävät.

Samaan aikaan olivat toiset III AK:n joukot taistellen jatkaneet Ranuan ja Posion suunnilta etenemistä Rovaniemen suuntaan. Hävitetty kauppa vallattiin 16.10. Hyökkäys jatkui Sodankylän ja Muonion suuntiin. Kaikkialla vihollinen kävi sitkeää ja aktiivista viivytystaistelua suorittaen samalla laajoja ja perusteellisia hävitystöitä. Tornion suunnalta etenevät joukot valtasivat 13.10 Ylitornion ja 23. 10. vasten yöllä Kolarin kiivaiden taistelujen jälkeen. Rovaniemeltä edenneet joukot olivat 25.10. Kittilässä. Muonio vallattiin 30.10.

III AK:n eteneminen jatkui nyt pääosin ns. Käsivarren suuntaan ja osin Inaria kohti. Inari vallattiin 13.11. ja Inarin-Utjoen suunnalla puhdistettiin koko alue 20.11. mennessä saksalaisista. Käsivarren suunnalla saavutettiin Palojoensuun eteläpuolinen maasto 10.11. Täältä eteneminen jatkui 26.11. Lätäsenon linjalle, jossa oltiin 30.11. Enontekiö oli suomalaisilla 26.11. Kilpisjärvi saavutettiin 19.11. Tällöin saksalaisilla oli vielä hallussaan pieni osa Käsivarresta. 27.4. 1945 olivat saksalaiset joukot rajojemme ulkopuolella.

Kelvollisten lentokenttien puuttuessa maalentotoiminta Lapissa rajoittui vähäisempiin pommitushyökkäyksiin peräytyviä saksalaisia vastaan. Vesilentotoiminta oli merkittävämpää, sillä vesikoneilla oli mahdollisuus suorittaa materiaalin ja haavoittuneiden kuljetuksia oloissa, joissa tiieverkosto oli tuhattu kulkukelvottomaksi.

Jäämeren rannalla valtasivat neuvostoarmeijan joukot loka-marraskuun kuluessa 1944 Petsamon tunkeutuen saksalaisten perässä Norjaan. Suomen armeijan nuorimmat ikäluokat olivat jääneet saattamaan sotatoimet Suomen osalta loppuun, sillä vanhemmat ikäluokat oli kotiutettu pääosin jo vuoden 1944 marraskuun loppuun mennessä.

Suomen sodat 1939-1945 olivat päättyneet.

Oi kallis Suomenmaa

Kansanmarssista muod.
Heikki Klemetti

Oi, kallis Suomenmaa,
sun koskiesi kuohuja,
honkiesi huminaa
suo mun kuunnella,
kunnes hetki lähtöni lyö.
Ei toista armaampaa
voi maailmasta löytää
kuin tämä köyhä kotimaa,
jonka kauniiks' on kasvatellut
taattojemme työ.

Korpees raivio, kultavainio
raatain luoda nyt meidän vuoro on.
Sulle tahdomme suoda kaikkemme,
puolestas seistä saakka kuolohon.

Oi, Suomi synnyinmaa,
suo helmahas sun poikasi
onnellisna nukahtaa,
kun hän henkensä
halvan sulle antanut on.
Ei muuta kunniaa
kuin kuulla kummultansa
sun kuusiesi kuiskinaa,
kun sä kätkenyt olet hänet
viime lepohon.

Heikki Klemetti

Vapaussodan sankarivainajat

Rautio, Johan
työmies, Temmes
s. 3.8.1894, Temmes
k. 15.4.1918, kaatui
Lempäälässä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Vanhemmat: torppari
Heikki Rautio ja Brita
Sofia, o.s. Hautala.
Vapaussota: Taisteli
Pohj. Pohjanmaan I

JääkP:n 1. komppanian mukana Hämeen rintamalla.
Vapaussoturi.

Riikola, Yrjö Jaakko
työmies, Temmes
s. 24.11.1893, Temmes
k. 18.4.1918, kaatui
Kilisjärvellä.
Haudattu Kuolajärven
(Salla) sankarihautaan.
Vanhemmat: torppari
Aabram Riikola ja Reeta
Sofia, o.s. Tuokkola.
Vapaussoturi.

Talvisodan sankarivainajat

Korkala, Johan Henrik (Heikki)
 maanviljelijä, Tyrnävä
 s. 7.8.1913, Tyrnävä
 k. 15.2.1940, kaatui Kuh-
 mossa.
 Haudattu Temmeksen
 sankarihautaan.
 Pso: Enni, o.s. Lehtosaa-
 ri.
 Lapset: Esko -37, Paavo
 -39, Liisa -40.

Talvisota: kiv.mies, Suomussalmi, Raate, Kuh-
 mo.
 Sotilasarvo: sotamies.

Saksio, Heimo Armas
 maanviljelijä, Temmes
 s. 25.4.1909, Temmes
 k. 29.2.1940, kaatui
 Uuraassa.
 Haudattu Temmeksen
 sankarihautaan.
 Pso: Sanelma, o.s. Hut-
 tunen.
 Lapset: Saara -39.
 Talvisota: Taistelut Kar-
 jalan kannaksella ja Vii-

purin lahdella.
 Sotilasarvo: kersantti.
 Toimi Temmeksen suojeluskunnan paikallispääl-
 likkönä 1935-40.

Mällinen, Heimo Iisakki (Iikka)
 til.pka, Temmes
 s. 15.11.1915, Temmes
 k. 6.2.1940, kaatui
 Kuhmossa.
 Haudattu Temmeksen
 sankarihautaan.
 Talvisota: kiv.mies, Suo-
 mussalmi, Raate, Kuh-
 mo.
 Sotilasarvo: sotamies.

Sippari, Yrjö Iisakki
 työmies, Temmes
 s. 9.8.1917, Temmes
 k. 27.2.1940, kaatui
 Karjalan kannaksella.
 Haudattu Temmeksen
 sankarihautaan.
 Talvisota: kiv.mies, Kar-
 jalan kannas.
 Sotilasarvo: sotamies.

Niemelä, Leino Henrik
 työmies, Temmes
 s. 8.7.1907, Temmes
 k. 16.1.1940, kaatui
 Suomussalmella.
 Haudattu Temmeksen
 sankarihautaan.
 Pso: Hilda, o.s. Halonen.
 Lapset: Aino -40.
 Talvisota: kiv.mies, Suo-
 mussalmi.
 Sotilasarvo: sotamies.

Tolonen, Yrjö Ilmari
 tal.poika, Temmes
 s. 16.1.1918, Tyrnävä
 k. 7.3.1940, kaatui
 Pohjois-Karjalan
 Korpijärvellä, jossa
 ruumis jäi kentälle.
 Siunattu Temmeksen
 sankarihautaan.
 Talvisota: ryhmänjohta-
 ja Laatokan koillispuoli.
 Sotilasarvo: alikersantti.

Jatko- ja Lapin sodan sankarivainajat

Aakko, Yrjö Johannes
työmies, Temmes
s.23.4.1919, Temmes
k. 21.11.1941, kaatui
Kiestingin Lohivaaran
ankarissa taisteluissa.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Anna, o.s. Kelhä.
Jatkosota: Kiv.mies,
Kiestingin suunta.
Sotilararvo: Sotamies.

Haapala, Teuvo Olavi
tal.pka, Temmes
s. 8.3.1923, Temmes
k. 1.7.1944, kaatui Ihan-
talan torjuntataisteluissa.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Kar-
jalan kannas.
Sotilararvo: Sotamies.

**Heiskari,
Veikko Viljami**
työmies, Liminka
s. 4.9.1919, Liminka
k. 19.6.1943, kaatui Tai-
paleenjoella.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Kol-
vasjärvi-Repola-Virrat-
Omelia-Ontrosenvaara,
Ondajoen taistelut.

Haavoittui 3.8.1941 Ontrosenvaarassa kranaa-
tin räjähdyksessä.
Sotilararvo: Sotamies.

Junttila, Antti Abram
autonkuljettaja, Temmes
s. 28.2.1910, Temmes
k. 25.10.1943, Oulu
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Anni, o.s. Honka.
Lapset: Aila -33, Asta
-37.
Talvisota: Tykistönko-
mentajan autonkuljetta-
ja, Suomussalmi.

Jatkosota: Ryhm.joht. Kiestingin suunta.
Haavoittui kesällä 1941 Sohjanassa käteen. Kuoli
liikenneonnettomuuden uhrina matkalla sota-
sairaalaan.
Sotilararvo: Alikersantti.

Anttila, Olavi Iisakki
tal.pka, Temmes
s. 26.5.1921, Temmes
k. 21.7.1941, kaatui Kor-
pijärvellä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Uh-
tuan suunta.
Sotilararvo: Sotamies.

Hauru, Lauri
maanviljelijä, Temmes
s. 5.10.1914, Temmes
k. 3.8.1941, kaatui Uh-
tuan Kis-Kis-järvellä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Aili, o.s. Mankinen.
Lapset: Esko -36, Taimi
-38, Toini -40.
Talvisota: Kiv.mies, Suo-
mussalmi, Raate, Kuh-

mo.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta.
Sotilararvo: Korpraali.

**Hoikkala,
Aulis Joonas**
tal.pka, Temmes
s. 1.1.1922, Koivisto
k. 20.8.1941, kaatui Uh-
tuan suunnalla.
Haudattu Koiviston san-
karihautaan.
Talvisota: Vartiointitehtä-
vät, Koivisto.
Jatkosota: Kiv.mies, Uh-
tuan suunta.

Sotilararvo: Sotamies.

**Kangas,
Toimi Johannes**
työmies, Temmes
s. 18.3.1925, Temmes
k. 10.6.1944, katosi Val-
keasaaren maastossa
taisteluvaiheen aikana.
Siunattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Karjalan kan-
naksen taistelut.
Sotilararvo: Sotamies.

**Haapala,
Antti Aaprami**
maanviljelijä, Temmes
s. 20.11.1919, Temmes
k. 25.12.1941, kaatui
Kiestingissä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Talvisota: Koulutuskes-
kus, Korja.
Jatkosota: Ryhm.johtaja,
Kiestingin suunnan tais-
telut. Haavoittui Kiestingissä.

Sotilararvo: Kersantti.

**Heiskari, Feeliks
Sulo Kalervo**
työmies, Liminka
s. 22.7.1921, Liminka
k. 2.2.1944, Sotasairaa-
la.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Kp.mies,
Maaselkä, Laatokan Sy-
väri.
Sairastui ja joutui 20.8.

1943 Sotasairaalaan, jossa kuoli.
Sotilararvo: Sotamies.

**Jouhten,
Yrjö Jooseppi**
työmies, Liminka
s. 23.3.1917, Temmes
k. 7.7.1944, kaatui Sy-
värillä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Lääk.ryhm.
joht. Aunuksen Karjala.
Sotilararvo: Alikersantti.

**Kinnunen,
Lauri Matias**
tal.pka, Temmes
s. 23.6.1924, Temmes
k. 4.7.1944, kaatui Vii-
purin lahden Suonion-
saarella, jossa ruumis
jäi kentälle.
Siunattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Karjalan kan-
naksen ja Viipurinlahden

taistelut.
Sotilararvo: Sotamies.

Koskenkorva, Roope Leander
työmies, Temmes
s. 30.1.1916, Temmes
k. 11.7.1941, Kuusamon
Sotasairaala.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Talvisota: Kiv.mies, Kuhmo.
Jatkosota: Kiv.mies,
Kiestingin suunta.

Kuoli miinaräjähdyksessä Kiestingin suunnalla saamiinsa vammoihin.
Sotilasarvo: Ratsumies.

Kärsämä, Pauli
työmies, Temmes
s. 30.7.1920, Temmes
k. 16.10.1944, kaatui
Rovaniemellä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta, VT-linjalla Kivennapa, Vihtananmäki, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi, Vuosalmi.

Lapin sota: Kiv.mies, Tornio, Rovaniemi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Miettunen, Yrjö Antero
kirvesmies, Liminka
s. 27.3.1913, Liminka
k. 8.11.1941, kaatui Kiestingissä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Helli, o.s. Korkala.
Lapset: Eila -39, Veli -40, Yrjö -42.
Talvisota: Kiv.mies, Suomussalmi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta, Kiestingin suunta. Kiestinki-Louhi maantien km 23:n läpimurtotaistelu.

Haavoittui v. 1941 Kiestingissä.
Sotilasarvo: Sotamies.

Mällinen, Niilo Yrjö
maanviljelijä, Temmes
s. 25.10.1909, Temmes
k. 3.8.1941, kaatui Uhtuan Kis-Kis-järvellä.
Haudattu sukhautaan Temmeksellä.
Pso: Aili, o.s. Nevala.
Lapset: Ensio -35, Paavo -41.
Talvisota: Kiv.mies, Suomussalmi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kärki, Valto Johan
maatalousneuvoja, agrobiologi, Utajärvi
s. 7.9.1913, Temmes
k. 4.7.1941, haavoittui ilmapommituksessa Vuonnissa ja kuoli samana päivänä Vuokkiniemellä.
Haudattu Temmeksen sankarihautaan.
Talvisota: Viestiryhm.

joht. Suomussalmi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Viestiryhm.joht. Uhtuan suunta.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Littow, Lennart Henrik
konttoripäällikkö, Oulu
s. 16.2.1904, Oulu
k. 6.10.1941, Itä-Karjalan Vuonninen.
Haudattu sukhautaan Temmeksellä.
Pso: Alma, o.s. Paasonen.
Lapset: Heikki -35, Anna-Liisa -42.

Vapaussota: Pohjois-Pohjanmaan Täydennyspataljoonan mukana etelärintamalla.

Talvisota: Äströmin sotateollisuuslaitoksen lohkosuojelujohtaja, yhdysupseeri, komppanian päällikkö, divisioonan pioneerivälinetoimiston päällikkö, talouspäällikkö, Suomussalmi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Talousupseeri, Vuonninen.

Sotilasarvo: Kapteeni.

Toimi Temmeksen Suojeluskunnan paikallispuhlikkänä 1929-33.

Myllysaari, Frans August
työmies, Temmes
s. 26.7.1904, Temmes
k. 19.1.1948, julistettu kuolleeksi.
Siunattu Tyrnävän sankarihautaan.
Pso: Salli, o.s. Hack.
Talvisota: Viestimies, Suomussalmi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Viestimies, Uhtuan suunta, Karjalan kannas.

Katosi 12.7.1944. Lienee kuollut jo joulukuussa 1944 sotavankeudessa Venäjällä.

Sotilasarvo: Sotamies.

Partanen, Onni Eemeli
työmies, Temmes
s. 29.2.1920, Kiuruvesi
k. 10.7.1944, Korpjärven viivytystaistelussa saamiinsa haavoihin kenttäsairalassa.
Haudattu Temmeksen sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Saarivaara, Jäniskoski, Saarijärvi, Jäniskoski, Samba-Kutismojoki, Prääzä-Pyhäjärvi, Prääzä-Petroskoi, Gora, Mutjärvi.

Haavoittui Korpjärvellä.

Sotilasarvo: Korpraali.

Kärsämä, Leevi Johan Andreas
maanviljelijä, Temmes
s. 5.11.1920, Temmes
k. 11.7.1941, kaatui Sallan Kelsinkäisessä.
Haudattu Temmeksen sankarihautaan.
Talvisota: Vartiointitehtävät, Liminka.
Jatkosota: Pk.mies, Sallan suunta.

Sotilasarvo: Sotamies.
Oli lupaava urheilijan alku ja toveripiirissään pidetty luonnon ystävä.

Mällinen, Kaarlo Johannes (Hannes)
työmies, Temmes
s. 21.1.1923, Temmes
k. 28.8.1943, kaatui Vietnan kanavalla.
Haudattu Temmeksen sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies Karhumäen suunta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Piirainen, Onni Vilho (Ville)
työmies, Temmes
s. 26.1.1918, Pyhäntä
k. 21.8.1941 Vuonnisten kenttäsairalassa.
Haudattu Temmeksen sankarihautaan.
Pso: Saimi, os. Kamunen.
Lapset: Aune -42.
Talvisota: Muonittaja,

Vieksinki, Kemijärvi.
Jatkosota: Kp.ampuja, Latvajärvi, Tetrivaara, Korpjärvi, Kis-Kis-järvi.
Haavoittui kuolettavasti 20.8.1941 Uhtuan Kis-Kis-järvellä luodista selkään.
Sotilasarvo: Korpraali.

Puhakka, Yrjö Johannes
autonkuljettaja, Temmes
s. 23.12.1919, Temmes
k. 11.10.1942, Sotasai-
raala.
Siunattu Temmeksen
sankarihautaan.
Talvisota: Autonkuljetta-
ja, Puolustusvoimat.
Jatkosota: Palvelityövel-
vollisena sekä autonkul-
jettajana mm. Karjalan evakuoinnissa.

Saksio, Pentti Armas
tal.pka, Temmes
s. 18.8.1923, Temmes
k. 23.6.1943, Tammi-
saari.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Kar-
jalan kannas.
Sairastui v. 1943 rintam-
alla Karjalan kannak-
sella ja kuoli Sotasaira-
alassa.
Sotilasarvo: Sotamies.

Similä, Antti Vihtori
maanviljelijä, Temmes
s. 20.2.1908, Temmes
k. 6.11.1941, kaatui Kies-
tingissä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Tyyne, o.s. Lempi-
nen.
Lapset: Erkki -32, Kalevi
-36, Liisa -39.
Jatkosota: Kp.mies, Uh-
tuan suunnan tst:t, Kiestingin suunnan Veturipu-
ro, Kiestinki-Louhi km 23:n läpimurtotaistelu.
Sotilasarvo: Sotamies.

Sovisalo, Aarne Heikki
maanviljelijä, Temmes
s. 8.11.1909, Temmes
k. 15.11.1941, Kuusa-
mon Sotasairaala.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Aino, o.s. Meriläi-
nen.
Lapset: Raili -35, Ritva
-41.

Talvisota: Kiv.mies, Suomussalmi, Kuhmo.
Jatkosota: Pst.mies, Uhtuan suunta, Kiestinki-
Louhi rautatie km 23:n läpimurtotaistelu.
Haavoittui 11.11.1941 Kiestingin itäpuolella kuo-
lettavasti luodista kaulaan.
Sotilasarvo: Jääkäri.

Säisä, Janne Henrik
työmies, Liminka
s. 22.9.1918, Temmes
k. 30.6.1944, kaatui Äy-
räpäässä.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Talvisota: Alokas, Jv.
KoulK. 5.
Jatkosota: Kiv.mies, Kar-
jalan kannas, Äyräpää.
Sotilasarvo: Sotamies.

Oli vanhempinsa ainoa poika.

Taskila, Heikki Iivari
työmies, Temmes
s. 13.9.1913, Temmes
k. 5.7.1944, Rauhan
Keskussotilassairaala.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Kerttu, o.s. Savela.
Lapset: Maija-Liisa -41,
Asta -43.
Talvisota: Lääk.aliups.
Karjalan kannas.

Jatkosota: Lääk.aliups., Aunuksen Karjala, Ää-
ninen, Karjalan kannas, Ihantala.
Haavoittui 2.7.1944, Ihantalassa.
Sotilasarvo: Ylikersantti.

Taskila, Veikko Henrikki
työmies, Temmes
s. 11.8.1920, Temmes
k. 1.11.1941, kaatui Kies-
tingin itäpuolella.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Sal-
lan suunnan tst:t, Kies-
tingin suunnan Kiestinki-
Louhi maantie km 23:n

läpimurtotaistelu, jonka ensimmäisenä päivänä
hän kaatui.
Haavoittui kesällä 1941 luodista päähän.
Sotilasarvo: Sotamies.

Vähä, Eino Johannes
työmies, Liminka
s. 12.7.1917, Liminka
k. 16.6.1944, sotasaira-
alassa.
Haudattu Temmeksen
sankarihautaan.
Pso: Orvokki, o.s. Pikka-
rainen.
Lapset: Seppo -43.
Talvisota: Kiv.mies,
RvT.rykm., SissiP 4.

Jatkosota: Jääkärijoukkueen kiv.mies ja tst-lä-
hetti, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Pon-
kalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja
pohj. puolen tst:t.
Sairastui syyskuussa 1942 Uhtuan suunnalla ja
oli hoidettavana 20. Sotasairaalassa.
Sotilasarvo: Sotamies.

Vähä, Väinö Iisakki
työmies, Temmes
s. 6.4.1922, Temmes
k. 10.6.1944, kaatui Kar-
jalan kannaksella.
Siunattu kentälle jäänee-
nä Rantsilan sankari-
hautaan.
Jatkosota: Hevosmies ja
kiv.mies, Karjalan kan-
nas.
Sotilasarvo: Sotamies.

Jääkärien marssi

Jean Sibelius

Syvä iskumme on, viha voittamaton,
meill' armoa ei, kotimaata.
Koko onnemme kalpamme kärjessä on,
ei rintamme heltyä saata.
Sotahuutomme hurmaten maalle soi,
mi katkovi kahleitansa.
Ei ennen uhkamme uupua voi,
kuin vapaa on Suomen kansa.

Kun painui päät muun kansan, maan,
me jääkärit uskoimme yhä.
Oli rinnassa yö, tuhat tuskaa, vaan
yks' aatos ylpeä, pyhä:
Me nousemme kostonä Kullervon,
soma on sodan kohtalot koittaa.
Satu uusi nyt Suomesta syntyvä on,
se kasvaa, se ryntää, se voittaa.

Heikki Nurmio

Saksan Jääkärit

Aakko, Juho Ilmari
jääkäri, kirvesmies
s. 4.4.1886, Temmes
k. 2.11.1926, Temmes
Vanhemmat: räätäli Antti Aakko ja Anna Maikkola.
Puolisot: 1) Amanda Emilia Kylmänen (o.s. Keski-Ikola), 2) Pieta Sundell (o.s. Palo).
Toimi kirvesmiehenä kotiseudullaan.

tiseudullaan.

Jääkärikausi: 4.11.15 2.K:aan. Osallistui Missejoen ja Riianlahden taisteluihin. Siirrettiin 1.12.16 Altonan työosastoon ja 1.9.17 siviilityöhön. Vapaussodan jälkeen palasi Suomeen syksyllä 1918 jatkaen aikaisempaa ammattiaan kirvesmiehenä Oulun seuduilla ja Pohjois-Suomessa. Haudattu Temmekselle.
Kunniamerkit: Jääkärimerkki.

Aakkonen, Antti
kersantti, maalari
s. 13.10.1874, Temmes
k. 8.8.1946, Rovaniemi
Vanhemmat: työmies Antti Aakkonen ja Anna Kerttunen.
Puolisot: 1) Kaisa Sofia Heiskari, 2) Hilma Elmii-na Tammelin.
Lapset: Aino -23, Anna-Liisa, -28, Kauko -29,

Saara -31, Erkki -34.

Kävi käsityökoulua (2 lk). Toimi maalarina Kemmin seuduilla.

Jääkärikausi: 26.11.15 3.K:aan. Osallistui Missejoen, Riianlahden ja Aa-joen taisteluihin. Siirrettiin 14.5.17 Täydennysjoukkoon ja 24.5.17 siviilityöhön. Palasi 31.10.17 Täydennysjoukkoon ja siirrettiin 17.11.17 takaisin 3.K:aan. Jefeitteri 11.2.18. Saapui Vaasaan 25.2.18.

Vapaussota: aliupseeritehtävissä 1. Jääkärirykmentin I P:ssa ja 28.3. alkaen 5. Jääkärirykmentin XIII P:ssa. Osallistui Kuokkalan ja Ollilan taisteluihin sekä etenemiseen Rajajoelle.

Vapaussodan jälkeen edelleen samassa joukossa (nimi myöhemmin Kuopion Jalkaväkirykmentti N:o 4) Evp -18. Toimi sen jälkeen maalarina Rovaniemellä harjoittaen myös omaa maalerialan liiketoimintaa.

Haudattu Rovaniemelle.

Aliupseeri -18, kersantti -18.

Kunniamerkit: Vapaussodan muistomitali, Saksan Maailmansotaan osallistuneiden kunniamerkki, Jääkärimerkki.

Ammunnet, Johannes
jääkäri, mekaanikko
s. 28.2.1885, Temmes
k. 6.7.1917, Saksa
Vanhemmat: maanviljelijä Tuomas Ammunnet ja Liisa Nalkki.
Kävi kansakoulun. Toimi mekaanikkona Oulussa.
Jääkärikausi: 23.12.15 2.K:aan Hilfsgruppenführer 1.6.17. Osallistui

Missejoen, Riianlahden ja Aa-joen taisteluihin. – Hermokohtauksen johdosta ampui itseään ja kuoli Libaun sotilassairaalassa.

Haudattu sikäläiseen hautausmaahan.

Saastamoinen, Fabian
jääkäri, pienviljelijä
s. 11.1.1884, Keitele
k. 16.9.1959, Liminka
Vanhemmat: mäkitupalainen Herman Saastamoinen ja Kristiina Luukkonen.
Puoliso: Sofia, o.s. Koskenkangas.
Lapset: Mirja -34.
Toimi työmiehenä Oulaisissa.

sissa.

Jääkärikausi: 2.12.15 Pion.K:aan. Laskettiin 27.2.16 Berliinin työkeskuksen kautta siviilityöhön.

Vapaussodan jälkeen palasi Suomeen 2.2.19. Toimi sen jälkeen pienviljelijänä Temmeksellä ja Limingassa.

Haudattu Temmekselle.

Vapaussoturit

Vilppulan urhojen muistolle

Heikki Klemetti

Kytösavun aukeilla mailla on kansa,
mi aina on vaalinut vapauttansa.
Vannoivat näin pojat urheat siellä:
Orjuus pois, taikka menköön henki,
niinkuin mennyt on isienki.
Kunnia kuolla on vapauden tiellä.
Tää vala on murtumaton.

Se vala on koetettu puhtaana pitää;
painettu on päin inhaa itää,
kaikki mi jaksoi kalpaa käyttää,
ja pidetään vasta, nyt sekä aina,
orjuuden ies meitä koskaan ei paina.
Taistossa kuollen sen tahdomme näyttää.
Tää vala on murtumaton.

Heikki Klemetti

Eloniemi, Jaakko
tal.pka, Temmes
s. 25.9.1889, Temmes
k. 17.7.1972, Kanada
Haudattu Kanadaan.
Kuului XI Täydennys-
komppaniaan.
Vapaussoturi.
Muutti naimattomana v.
1923 Kanadaan.

Haapala, Johannes (Juho)
pienviljelijä, Temmes
s. 23.11.1899, Liminka
k. 3.4.1933, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Martta, o.s Kirstinä.
Lapset: Eino -22, Aaro
-24, Aappo -26, Veikko
Albert -28, Veikko Jaa-
koppi -30, Elli -32.
Vapaussota: Kuului XI

Täydennyskomppaniaan.
Vapaussoturi.

Haapa, Aappo
pienviljelijä, Temmes
s.18.1.1882, Temmes
k. 17.3.1956, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Ida, o.s. Saarela.
Lapset: Anna -04, Mart-
ta -06, Eemil -09, Salli
-12, Tauno -14, Uuno
-17, Valtu -23, Toini -27.
Vapaussota: Kuului II
Täydennyskomppani-

aan, joka toimi kotiseudulla.
Jatkosota: Työkomppaniatyö Pohjois-Suomes-
sa.
Vapaussoturi.

Haapala, Otto Jakob
sahan työmies, Haukipu-
das
s. 7.1.1890, Temmes
k. 25.1. 1947, Haukipu-
das
Haudattu Haukiputaalle.
Pso: Jenny, o.s. Jukuri.
Lapset: Aili -23, Eila -24,
Toivo -25, Tauno -27.
Vapaussota: Kuului VIII
Täyd.P:aan, Kuolajärvi.

Vapaussoturi.
Perhe muutti v. 1923 Haukiputaalle.

Haapala, Heikki
maanviljelijä, Temmes
s. 6.5.1878, Temmes
k. 24.9.1951, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Liisa, o.s. Klaavu.
Lapset: Toivo -14, Elsa
-16, Antti -19, Olavi -23.
Vapaussota: Rautatiesil-
tavartiointi, Liminka. Var-
tointitehtävät, Oulu.
Vapaussoturi.

Haastola (Häll), Ilkka
pienviljelijä, Temmes
s. 5.10.1874, Temmes
k. 29.3.1945, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Elsa Maria, o.s.
Mustonen.
Lapset: Kaisa -95, Ilkka
-97, Martta -01, Waltu
-03, Anna -09.
Vapaussota: Kuului II
Täydennyskomppani-

aan, joka toimi kotiseudulla.
Vapaussoturi.

Halonen, Jaakko Nikolai
maanviljelijä, Liminka
s. 18.12.1898, Temmes
k. 11.7.1987, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Jenni, o.s. Karppinen.
Lapset: Jaakko -22, Helli
-24, Aili -25, Esteri -28.,
Huugo -30, Arvo -32,
Maija -35, Reino -37, Mir-

ja -40, Aino -43.

Vapaussota: Osallistui sotatoimiin koillisella rintamalla.

Talvisota: Huoltomies, 9. D:n varasto Oulu, Suomussalmi.

Jatkosota: Huoltomies, Hyrynsalmi, Suomussalmi, Vuonninen, Kananainen, Ahvenlampi.

Sotilasarvo: Sotamies.

Häyry, Matti
maanviljelijä, Temmes
s. 26.7.1877, Temmes
k. 19.7.1966, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Ida, o.s. Pihkakoski.
Lapset: Salli -11, Sylvi
-14, Toivo -17, Aino -17,
Matti -22.
Vapaussota: Vartiopalvelus, Oulu.
Vapaussoturi.

Kajula, Ilkka
maanviljelijä, Liminka
s. 26.5.1891, Temmes
k. 3.12.1986, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aino, o.s. Karppinen.
Lapset: Anni -19, Jaakko
-22, Rauha -24, Hanna
-26, Mirjami -28.
Vapaussota: Osallistui
sotatoimiin Kuolajärven

ja Tuntsajoen suunnilla.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kandelberg, Veikko Jalmar
työmies, Paavola
s. 12.11.1892, Temmes
k. 7.10.1969, Paavola
Haudattu Paavolaan.
Pso: Ida, o.s. Vähä.
Lapset: Maija-Liisa -29.
Vapaussota: Kuului XII
Täydennyskomppaniaan.
Vapaussoturi.

Karppinen, Arvo Matias
maanviljelijä, Temmes
s. 31.7.1891, Temmes
k. 10.5.1957, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Kristiina, o.s. Ringell,
Lapset: Reino -30, Maija-Liisa -32, Lauri -34,
Lyyli -36, Taimi -39, Eino
-42, Paavo -44, Toivo
-49.

Vapaussota: Osallistui sotatoimiin Kuolajärven, Kurtin ja Märkäjärven suunnilla.
Vapaussoturi.

Karppinen, Henrik (Heikki)
maanviljelijä, Liminka
s. 12.3.1894, Temmes
k. 23.10.1972, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Katri, o.s. Haapala.
Lapset: Toini -28, Pentti
-29, Aino -30, Annikki
-33.
Vapaussota: Osallistui
sotatoimiin Kuolajärven

suunnalla.

Vapauduttuaan syksyllä 1918 palveluksesta tuli "emäntiä myöten" jalkapatikassa Kuolajärveltä kotiinsa Temmekselle.

Vapaussoturi.

Kiipeläinen, Aappo
työmies, Temmes
s. 7.8.1887, Vuolijoki
k. 1.1.1978, Neuvostoliitto
Haudattu Neuvostoliittoon.
Pso: Sandra, o.s. Kärenlampi.
Lapset: Anna -10, Lauri
-14, Toivo -19, Toini -21,
Onni -24, Ella -26, Aili

-27.

Kuului XII Täydennyskomppaniaan.

Vapaussoturi.

Siirtyi myöhemmin Neuvostoliittoon ja julistettiin kuolleeksi 8.12.1980.

Kirstinä, Jaakko Alexander
maanviljelijä, Tervola
s. 25.7.1892, Temmes
k. 26.1.1964, Tervola
Haudattu Tervolaan.
Pso: Elsa, o.s. Vuolukka.
Lapset: Anna -19, Kerttu
-21, Antti -23, Mikko -26,
Anna-Liisa -29.
Vapaussota: Kuului I

Krenatööriyrykmentin III Oulun pataljoonaan, vartiopalvelus Oulussa.

Vapaussoturi.

Perhe muutti v. 1926 Tervolaan.

Kontio, Heikki
työmies, Temmes
s. 16.6.1895, Temmes
k. 4.10.1942, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Vapaussota: Osallistui
sotatoimiin Kuolajärven
suunnalla.
Vapaussoturi.

Korkala, Iisak
maanviljelijä, Revonlahti
s. 6.9.1901 Temmes
k. 6.9.1983, Revonlahti
Haudattu Revonlahdelle.
I pso: Helga, o.s. Mäkelä.
Lapset: Helvi -31, Ritva
-33.
II pso: Alno, o.s. Junttila.
Lapset: Osmo -45, Irja

-46.

Vapaussota: Vartiopalvelus, Oulu.

Vapaussoturi.

Perhe muutti v. 1934 Revonlahdelle.

Korkala, Kalle Jooseppi
maanviljelijä, Temmes
s. 22.9.1898, Temmes
k. 26.6.1936, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Augusta, o.s. Frantsila.
Lapset: Kalle -28, Aino
28, Aaro -30, Hilikka -31,
Maija -34.
Vapaussota: Kuului II

Täydennyskomppaniaan, joka toimi kotiseudulla.

Vapaussoturi.

Koski, Martti Edvard
maanviljelijä, Temmes
s. 18.6.1897, Muurla
k. 31.8.1974, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Anni, o.s. Littow.
Lapset: Helvi -27, Else
-31, Martti -34, Lauri -44.
Vapaussota: Vartiointitehtävät Pönttövuoren tunnelissa.

Talvisota: Käsityöväestään päällikkö, Suomussalmi.

Jatkosota: Ajomies, Uhtuan ja Kiestinki-Louhen suunnat.

Sotilasarvo: Korpraali.

Kujasalo (aik. Gutzen), Kaarlo Vilho (Kalle) kauppias, Rantsila s. 29.3.1896, Temmes k. 5.4.1962, Rantsila Haudattu Rantsilaan. Pso: Darja, o.s. Saarenpuu. Lapset: Vilma -23, Olga (Oili) -25, Eila -29. Vapaussota: Kuului I Kren-

natr./III Oul P:aan. Vapautettiin sairauden takia. Sotilasarvo: Varavääpeli. Toimi Temmeksen Suojeluskunnan paikallispuolella 1919-23.

Käarki, Juho Alfred maanviljelijä, Oulu s. 7.6.1891, Oulu k. 14.5.1963, Oulu Haudattu Temmekselle. Pso: Ruusa, o.s. Haapala. Lapset: Väinö -11, Valto -13, Vilho -15, Vieno -16, Valma -19, Veli -23, Vilma -26, Veera -27. Vapaussota: Vartiopalvelus, Oulu. Vapaussoturi.

Kärsämä, Uuno Heikki maanviljelijä, Temmes s. 29.1.1897, Temmes Pso: Elsa, o.s. Kovalainen Lapset: Helli -25. Vapaussota: Oli Oulun I Vapaaehtoisen Rintamakomennuskunnan mukana sanitäärinä (lääkintämies) Lempäälässä ja Tampereella.

Talvisota: Tykkimies, Tampereen seutu. Viestikoulutus, Kruunukylä. Jatkosota: Puhelinmies, Vasovaara, Latvajärvi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoli. Sotilasarvo: Korpraali.

Kärsämä, Valter Iisakki (Valtu) maanviljelijä, Temmes s. 29.1.1895, Temmes k. 1.1.1988, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Minna Signe, o.s. Savela. Lapset: Valtu -17, Pauli -20, Elli -23, Aili -26, Yrjö -29, Lyyli -33, Liisa -35. Vapaussota: Kuului XII

Täydennyskomppaniaan. Vapaussoturi.

Kärsämänoja, Yrjö kirvesmies, Raahe s. 27.1.1898, Temmes k. 4.7.1972, Raahe Haudattu Raaheen. Pso: Jenni, o.s. Haataja. Lapset: Siiri -20, Yrjö -21, Taisto -24, Helvi -26, Viljo -28. Vapaussota: Oli mukana Petsamon vuoden 1918 retkikunnassa, kuu-

luen Lapin Jääkäreihin. Retkikunta kävi Vuoremitunturin ja Petsamon taistelut. Sotilasarvo: Lapin jääkäri. Muutti perheineen v. 1923 Raaheen.

Littow, Lauri Joonas maanviljelijä, Temmes s. 6.7.1902, Oulu k. 28.2.1980, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Impi, o.s. Pekkala. Lapset: Paavo -28, Irja -30, Jukka -31. Vapaussota: Vartiopalvelus, Oulu. Talvisota, Jatkosota ja

Lapin sota: Puolustusministeriön määräyksestä sotatarviketeollisuuden palveluksessa olevana vapautettu toistaiseksi sodanaikana astumasta palvelukseen ja määrätty palvelemaan autonkuljettajana Posti- ja lennätinhallituksen Oulun piiriin autovarikolla. Sotilasarvo: Korpraali.

Louvet, Juho maanviljelijä, Temmes s. 15.12.1866, Temmes k. 5.9.1922, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Sandra, o.s. Ruonakoski. Lapset: Huugo -97, Jonne -98, Lauri -00. Vapaussota: Kuului II Täydennyskomppaniaan, joka toimi kotiseudulla. Vapaussoturi.

Maikkola, Juho Vilhelm työmies, Oulu s. 17.7.1896, Temmes k. 28.7.1981, Oulu Haudattu Ouluun. Pso: Fanni, o.s. Nalkki. Lapset: Einari -21, Pauli -25, Helli -28. Vapaussota: Osallistui Vapaussotaan ja haavoittui Lempäälässä kä-

teen ja vatsaan kranaatin sirpaleista. Sotilasarvo: Sotamies.

Maikkola, Matti Hjalmar muurari, Oulu s. 11.10.1897, Temmes k. 16.12.1973, Oulu Haudattu Ouluun. Pso: Maria, o.s. Rautio. Lapset: Aina -19, Anna -21, Aili -22, Matti -25, Eeva -28, Helli -30. Vapaussota: Kuului I Kren-

natr./III Oul.P:aan. Vapaussoturi. Perhe muutti 2.3.1931 Oulujoelle.

Mankinen, Jaakko työmies, Oulu s. 5.5.1884, Temmes k. 17.3.1955, Oulu Haudattu Ouluun. Pso: Anna, o.s. Holappa. Lapset: Kaarlo -12, Anni -16. Vapaussota: Kuului XII Täydennyskomppaniaan, mutta vapautettiin

lääkärintodistuksen perusteella. Vapaussoturi. Perhe muutti v. 1919 Oulunsaloon.

Miettunen, Heikki pienviljelijä, Liminka s. 11.12.1896, Liminka k. 15.1.1958, Liminka Haudattu Temmekselle. Pso: Maria-Liisa, o.s. Minkkinen. Lapset: Huugo -20, Heimo -21, Hannes -23, Leevi -26, Eeva -29, Elvi -34 ja Lea -37. Vapaussota: Lapin Ra-

javartioston II Pataljoonassa koillisella rintamalla Kuivitsajärven ja Kilijärven taisteluissa. Sotilasarvo: Sotamies.

Mikkola, Johan maanviljelijä, Temmes s. 11.5.1894, Temmes k. 24.6.1961, Temmes Haudattu Temmekselle. I pso: Katri, o.s. Kajula. Lapset: Helli -17, Väinö -20, Alma -22. II pso: Betty, o.s. Kärsämä. Vapaussota: Kuului XIII Täydennyspataljoon-

naan. Talvisota: JV.Koul.K., Ilmajoki. Sotilasarvo: Alikersantti.

Mikkola, Urho Jaakko
maanviljelijä, Rantsila
s. 23.6.1900, Temmes
k. 18.2.1925, Rantsila
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Martta, o.s. Arola.
Lapset: Urho -23.
Vapaussota: Vartiointi-
tehtävät, Oulu.
Vapaussoturi.

Myllysaari, Pekka
työmies, Temmes
s. 4.10.1901, Temmes
k. 12.1.1971, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Olga, o.s. Koistinen.
Vapaussota: Kuului vaa-
paaehtoisena III Täyden-
nyskomppaniaan.
Talvisota: Huoltomies, 9
D:n varasto, Oulu, Suo-
mussalmi.

Jatkosota: Huoltomies, Hyrynsalmi, Suomus-
salmi, Vuonninen, Kananainen, Ahvenlampi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Niemelä, Eino Eerik (Erkki)
maanviljelijä, Temmes
s. 27.12.1889, Temmes
k. 15.2.1940, Temmes
Haudattu Temmekselle.
I pso: Fanni, o.s. Manki-
nen.
Lapset: Feeliks -13, Pauli
-14, Kaarlo -16.
II pso: Greta, o.s. Puhak-
ka.

Lapset: Pauli -22.
Vapaussota: Kuului XII Täydennuspataljoonaan.
Vapaussoturi.

Pekkala (Härkönen), Vilho Pietari
maanviljelijä, Raahen
s. 27.1.1892, Temmes
k. 28.4.1957, Raahen
Haudattu Temmekselle.
Pso: Jenni, o.s. Anttila.
Lapset: Eino -15, Aino
-19.
Vapaussota: Kuului IV
Täydennyskomppani-
aan, siirrettiin Jääkäripa-
taljoonaan.

Vapaussoturi.

Muotinen, Jalo Ilmari
konemestari, Oulu
s. 14.2.1903, Mustiala
k. 2.3.1977, Oulu
Haudattu Ouluun.
I pso: Helmi, o.s. Viiri.
Lapset: Irma -26, Maija
-30, Pirkko -41, Mirja
-43.
II pso: Eila, ent. Rauma-
la, o.s. Ranta.
Lapset: Leila -48.

Vapaussota: Oulun III Vapaaehtoisien Rintama-
komennuskunnan ja Pohjanmaan Rykmentin
mukana otti osaa Vesilahden, Karkun, Kärppä-
län ja Valkealan taisteluihin sekä Inkeröisten ja
Kotkan valloituksiin.

Talvisota: Autonkuljettaja, 9. El.lääk.K. Suomus-
salmen ja Kuhmon suunnat.

Jatkosota: Autonkuljettaja ja kuljetusryhmän johtaja
Suomussalmen sekä Uhtuan ja Kiestingin suun-
nat.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Mörttinen, Eino Vilho
maanviljelijä, Kärkölä
s. 2.6.1895, Askola
k. 13.1.1970, Kärkölä
Haudattu Kärkölään.
Pso: Viivi-Elisabeth, o.s.
Tapaninen.
Lapset: Annakaisa -28,
Jukka -33.
Vapaussota: Otti osaa
Vapaussotaan Hämeen
rintamalla.

Talvisota: Vartiointitehtävät, Temmes. Asenta-
ja, Hämeenlinnan hyökkäysvaunuvarikko.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Norrback, Lars Artur
maanviljelijä, Temmes
s. 6.6.1898, Kuortane
k. 15.6.1971, Temmes
Haudattu Temmekselle.
I pso: Elsa, o.s. Gullman.
Lapset: Herbert -25, Hed-
vig -26, Henry -28, Harry
-30, Hemming -31.
II pso: Elsa, o.s. Örn.
Lapset: Aarne -37, Karin
-39, Torsten -41, Margit

-47, Elsi -53, Markku -56, Leevi -59.
Vapaussota: Otti osaa Oulun ja Tampereen
taisteluihin.

Talvisota: Vartiointitehtävät, Liminka.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pietilä, Arvi
farmari, Australia
s. 26.6.1897, Temmes
k. 29.11.1961, Australia
Haudattu Australiaan.
Vapaussota: Kuului Ou-
lun I Vapaaehtoisien
Rintamakomennuskun-
taan osallistuen Sata-
kunnan rintaman taiste-
luihin.
Vapaussoturi.
Muutti v. 1924 Australi-
aan.

Niemelä, Antti Arvi
maanviljelijä, Temmes
s. 2.2.1897, Temmes
k. 19.5.1933, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Vapaussota: Vartiopal-
velus, Oulu.
Vapaussoturi.

Paldanius, Jaakko
kirvesmies, Liminka
s. 3.8.1895, Liminka
k. 5.9.1961, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Anna, o.s. Keinä-
nen
Lapset: Kerttu -20, Urho
-22, Lauri -24, Rauha
-25, Veikko -27.
Vapaussota: Lapin Ra-
javartioston II Pataljoo-
nassa koillisella rintamalla Kuivitsajärven ja Ki-
lisjärven taisteluissa.

Sotilasarvo: Sotamies.

Pilto, Juho Aappo
maanviljelijä, Liminka
s. 10.7.1894, Liminka
k. 1.9.1937, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Kaisa, o.s. Mehtä-
lä.
Lapset: Tauno -20, Yrjö
-23, Veikko -28, Anna-
Liisa -35.
Vapaussota: Kuului XI
Täydennyskomppani-
aan.
Sotilasarvo: Sotamies.

Puhakka, Armas Iisak (Iikka)
metsänvartija, Temmes s. 17.9.1893, Temmes k. 10.3.1980, Liminka Haudattu Temmekselle. Pso: Augusta, ent. Niemelä, o.s. Huovinen. Lapset: Yrjö -20, Eemi -22, Salli -25, Tauno -29, Valdu -29.

Vapaussota: Kuului Kuolajärven suunalla toimineeseen VIII Täydennyspataljoonaan. Talvisota: Työvelvollinen, Laatokan Karjala. Vapaussoturi.

Puhakka, Yrjö Iisakki (Iikka)
pienviljelijä, Temmes s. 5.2.1900, Temmes k. 19.6.1943, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Anna, o.s. Aalto. Lapset: Kaarina -28, Yrjö -30, Laura -33, Arvo -35, Aarne -38, Antti -40.

Vapaussota: Kuului vapaaehtoisena Kuolajärven suunalla toimineeseen II Pataljoonaan. Vapaussoturi.

Pukinkorva, Ilmari
maanviljelijä, Temmes s. 2.1.1896, Temmes k. 23.9.1955, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Hilda, o.s. Alasuutari. Vapaussota: Kuului Kuolajärven suunalla toimineeseen VIII Täydennyspataljoonaan. Vapaussoturi.

Ruotsalainen, Heikki
työmiehes, Temmes s. 18.1.1895, Lapinlahti k. 13.6.1923, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Maria, o.s. Hyväri (Savela). Lapset: Mirjam -16. Vapaussota: Kuului XII Täydennyskomppaniaan. Vapaussoturi.

Ruottinen, Arvo Johannes (Hannes)
myyjä, Oulu s. 26.1.1901, Temmes k. 20.10.1985, Oulu Haudattu Ouluun. Pso: Martta, o.s. Kurttila. Lapset: ottotyttö Aune -24. Vapaussota: Otti osaa Oulun valloitukseen. Vartiointitehtävät, Oulu.

Talvisota: Muonamestari, radankorjaustyö, Kemijärvi. Jatkosota: Talousaliups. Äänislinna, Karhumäki, Malu. Sotilasarvo: Kersantti. Toimi Oulussa kauppiana, poliisina sekä Alkon etsivätarkkailijana ja myyjänä.

Rusila, Yrjö Henrik
maanviljelijä, Temmes s. 6.3.1898, Temmes k. 14.1.1969, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Eveliina, ent. Teronen, o.s. Oikarinen. Lapset: Helvi -29, Antti -35. Vapaussota: Vartiopalvelus, Oulu. Talvisota: Varastomies, Oulun komennuskomppania.

Jatkosota: Varastomies, 17. Tal.K. Sotilasarvo: Sotamies.

Rönkkömäki, Abram (Aappo)
maanviljelijä, Liminka s. 28.1.1885, Liminka k. 9.4.1956, Liminka Haudattu Temmekselle. I pso: Emma, o.s. Uhre. Lapset: Kalle -07, Alli -10. II pso: Liisa, o.s. Mankinen. Lapset: Taimi -21, Irja

-24. III pso: Eeva, ent. Roos, o.s. Minkkinen. Lapset: Kerttu -48, Kaisu -48, ottolapsi Marja-Liisa -44. Vapaussota: Kuului XI Täydennyskomppaniaan. Vapaussoturi.

Saksio (aik. Sax), Ahti Abram (Aappo)
maanviljelijä, Temmes s. 4.8.1898, Temmes k. 3.11.1964, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Fanni, o.s. Puhakka. Lapset: Ahti -22, Toivo -26, Teuvo -27, Esteri -29, Aarne -35, Alpo -36, Eila -39.

Vapaussota: Vakainainen vartiopalvelus, Temmeksensuojeluskuunta-alue ja Oulu. Talvisota: Palvelus Oulun komennuskomppaniassa. Jatkosota: Varastomies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat. Sotilasarvo: Sotamies.

Saksio (aik. Sax), Armas Ilmari
maanviljelijä, Temmes s. 2.8.1888, Temmes k. 18.3.1962, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Anna-Liisa, o.s. Klaavu. Lapset: Pentti -23, Sylvi -25, Maija -27, Veikko -29, Anna-Liisa -32, Heikki -35, Erkki -38, Heimo

-40. Vapaussota: Osallistui sotatoimiin Sallan, Kurttin, Märkäjärven ja Tuntsan suunnilla. Talvisota: Vartiointitehtävät, Liminka. Sotilasarvo: Sotamies. Oli pitkäaikaisimpia Temmeksensuojeluskunnan Esikunnan jäseniä.

Saksio (aik. Sax), Juhon Valtteri (Valtu)
maanviljelijä, Temmes s. 20.11.1896, Temmes k. 7.12.1962, Temmes Haudattu Temmekselle. Vapaussota: Kiv.mies, Lapin II patalj. Salla, Kurtti, Märkäjärvi, Tuntsa. Talvisota: Kiv.mies, JvKoul.K 5, Er.P 37. Sotilasarvo: Sotamies.

Savela, Abram (Valdemar)
sekatyömiehes, Oulu s. 4.5.1901, Rantsila k. 26.4.1959, Oulu Haudattu Ouluun. Pso: Anna, o.s. Miettinen. Lapset: Pauli -26, Rauhaha -28, Anna-Liisa -30. Vapaussota: Vartiopalvelus, Oulu. Vapaussoturi.

Savela, Johan Kristian (Risto)
maanviljelijä, talonmestari, Oulu s. 4.4.1888, Temmes k. 17.5.1952, Oulu Haudattu Ouluun. Pso: Kaisa, o.s. Koukkari. Vapaussota: Osallistui sotatoimiin Kuolajärven suunalla (Salla).

Sotilasarvo: Sotamies. Muutti 3.11.1930 Rantsilaan.

Similä, Heikki
mäkitupalainen, Temmes
s. 2.1.1883, Temmes
k. 4.5.1919, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Valpuri, o.s. Huovinen.
Vapaussota: Kuului XIII
Täydennyspataljoonaan.
Vapaussoturi.

Similä, Johan Kustaa
puuseppä, Oulu
Mannerheim-ristin ritari
s. 10.1.1906, Temmes
Pso: Meimi, o.s. Mikkola
Lapset: Anja -40, Salme
-44, Helka -48, Juhani
-55.
Vapaussota: Vartiointi-
tehtävät Limingan Vär-
minkosken rautatiesillal-
la.

Talvisota: Sodan jälkeen ja kesällä 1940 RAUK, Salla ja Märkäjärvi.

Jatkosota: Kiv.mies. Kev.Os5 Pistojoiki, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puolen taistelut.

Haavoittui kesällä 1941 Uhtuan suunnalla ensin lievästi kuulasta vasempaan kylkeen sekä toisen kerran Uhtuan Munakukkulalla kranaatin sirpaleesta selkään.

Sotilasarvo: Kersantti.

Mannerheim-ristin ritari n:o 78/9.8.1942.

2. lk:n Rautaristi.

Similä, Urho Henrik (Heikki)
maanviljelijä, Rantsila
s. 24.12.1901, Temmes
k. 15.8.1988, Rantsila
Haudattu Rantsilaan.
I pso: Hilma, o.s. Toppi-
nen.
Lapset: Hiikka -29, Han-
nu -32, Helmi -36, Heikki
-38, Hilma -40.
II pso: Impi, o.s. Ruotsa-

lainen.

Lapset: Sisko -54.

Vapaussota: Osallistui mm. Oulun valtaukseseen.
Talvisota: Kiv.mies, Pohjoisrintama, mm. Pelkosenniemen ja Savukosken tst:t, sekä Viipurinlahti.

Jatkosota: Kss.mies, Kev.Os.5 Uhtuan suunta.

Sotilasarvo: Sotamies.

Särkiniemi, Matti
metsätyömies, Tyrnävä
s. 1.12.1885, Paavola
k. 24.2.1980, Tyrnävä
Haudattu Tyrnävälle.
Pso: Hilja, o.s. Kilpeläi-
nen.
Lapset: Helli -14, Bertta
-16, Linda -20, Signe
-22, Olavi -25.
Vapaussota: Kuului XIII
Täydennyspataljoonaan.
Vapaussoturi.

Taipaleenmäki, Iikka
työmies, Temmes
s. 1.10.1896, Temmes
k. 1.1.1987, julistettu
kuolleeksi 13.8.1988.
Kuollut Neuvostoliitossa,
jonne myös haudattu.
Vapaussota: Oli Kuola-
järven suunnalla kuu-
luen VIII Täyd.P:aan.
Vapaussoturi.
Muutti v. 1918 Venäjälle.

Taipaleenmäki, Matti
maanviljelijä, Liminka
s. 3.9.1889, Temmes
k. 7.11.1947, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Hilma, o.s. Lepistö.
Lapset: Lempi -20, Kaar-
lo -22, Olavi -25, Esko
-27, Toivo -30, Alma -35.
Vapaussota: Osallistui
Sallan suunnalla Kilijär-
ven taisteluun, jossa haa-

voittui vaikeasti selkään ja käteen.

Sotilasarvo: Sotamies.

Sotainvalidi.

Tenhula, Valde Henrik
myyjä, Oulu
s. 8.12.1900, Temmes
Pso: Roosa, o.s. Similä
Vapaussota: Vartiointi-
tehtävät Oulussa useaan
eri kertaan.
Talvisota: Kk. ampuja
ja -tähystäjä, Pelkoseniemi, Savukoski, Salla, Saija, Särkijärvi.
Jatkosota: Kk. ampuja ja

-tähystäjä, Sohjana ja Kiestingin suunta.

Sotilasarvo: Korpraali.

Toimi poliisina Oulussa ja myyjänä Alkossa.

Toppila, Apram
työmies, Oulu
s. 12.11.1894, Temmes
k. 13.10.1967, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Lyydia, o.s. Kinnu-
nen.
Lapset: Aila -30, Maila
-31.
Vapaussota: Kuului Kuo-
lajärven (Salla) suunnal-
la toimineeseen VIII Täy-
dennyspataljoonaan.
Sotilasarvo: Sotamies.

Toppila, Väinö Fredrik
myymälänhoitaja, Temmes
s. 28.6.1896, Rantsila
k. 9.6.1989, Temmes
Haudattu Rantsilaan.
Vapaussota: Kirjuri, Oulun II Vapaaehtoinen Rintamakomennuskunta ja Pohjois-Pohjanmaan Rykmentin I Pataljoona Kyröskoskella ja Tampe-

reella.

Talvi- ja Jatkosota: Temmeksen Suojeluskunnan paikallispäällikkö.

Sotilasarvo: Kersantti.

Toimi Temmeksen Suojeluskunnan paikallispäällikkönä 1939-44.

Vitali, Urho Väinö
talonmistaja, Oulu
s. 7.3.1887, Temmes
k. 17.2.1953, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Anna, o.s. Kaaki-
nen.
Lapset: Heikki -24.
Vapaussota: Oli muka-
na eteläisellä rintamalla
Pietarsaaren tykistöissä.
Vapaussoturi.

Sillanpään marssilaulu

Aimo Mustonen

Kotikontujen tienoita tervehtien
tämä laulumme kaikukoon
yli peltojen, vetten ja tunturien
aina Hangosta Petsamoon.
Sama kaiku on askelten,
kyllä vaistomme tuntee sen,
kuinka kumpujen kätköistä mullasta maan
isät katsovat poikiaan.

Sinä tiedäthän, veikko mun vierelläin,
mikä retkemme tänne toi:
ilomielin me riensimme sinne päin,
mistä yhteinen kutsu soi.
Tapa tuttujen jo taattojen
nyt on hoidossa poikasten:
kun on vaaralle alttiina syntymämaa,
kotiaskareet jäädä saa.

Mitä lieneekin aarteita Suomessa,
toki kallehin on vapaus.
Tääll' on suorana seistä ja kaatua
joka miehellä oikeus.
Siis te lapset ja vanhukset,
ja te äidit ja morsiamet:
niin kauan teillä on suojattu lies,
kun on pystyssä ykskin mies.

F. E. Sillanpää

Talvi-, Jatko- ja Lapin sodan veteraanit

Aakko, Eino Ilmari
työmies, Temmes
s. 27.4.1913, Temmes
k. 16.7.1991, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Selma, o.s. Varis.
Talvisota: Työvelvollinen, Koivisto.
Jatkosota: Työvelvollinen, Itä-Karjala.

Alarauhio, Heimo Viljami
maalari, Oulu
s. 6.2.1926, Temmes
Lapin sota: Ps.lähitorjuntamies, Nurmes.
Sotilasarvo: Sotamies.

Alarauhio, Veikko Valtteri
myyjä, Oulu
s. 12.10.1919, Temmes
Pso: Hanna, o.s. Kajula.
Lapset: Soili -48, Seija -50, Pekka -51, Paula -53, Risto -59, Ritva -62, Mikko -68.
Talvisota: Ryhmänjohtajakurssi, lääkintäau.kurssi, Vääksi.

Jatkosota: Lääk-au., kiv-ryhm.johtaja, joukkueen varajohtaja, Jyväskylä suunnan taistelut Uhtuan länsi- ja pohj.puolen taistelut.
Haavoittui 1.5.1943 Kis-Kis-kukkulalla vasempaan jalkaan, käteen ja kylkeen.
Sotilasarvo: Ylikersantti.

Aurola, Tuovi Eelis
apulaisprofessori, Helsinki
s. 18.10.1909, Savonlinna
k. 11.9.1984, Helsinki
Haudattu Helsingin Hietaniemeen.
I pso: Solveig, o.s. Sandström.
Lapset: Soili -36, Seija -37, Heljä -46, Hannele -48.

II pso: Sointu, o.s. Pohjanheimo.
Talvisota: Viestiuupseeri, Oulu.
Jatkosota: Huoltoupseeri, Uhtuan suunta.
Lapin sota: Huoltoupseeri, Pohjois-Suomi.
Sotilasarvo: Majuri.
Toimi opettajana Temmeksen Kirkonkylän koulussa vuosina 1937-44.

Aakko, Ville Iisakki
rakennustyömies, Hollola
s. 19.1.1925, Temmes.
Pso: Kerttu, o.s. Tartinen.
Lapset: Pirkko -46, Erkki -49, Into -50, Markku -51, Kari -53, Sirpa -54, Risto -56.
Jatkosota: Pk.ampuja, Aunus, Mäkriä, Tuulos, Tuulosjoki.

Haavoittui 24.6.1943 Tuulosjoella kranaatin sirpaleesta oikeaan reiteen.
Sotilasarvo: Ratsumies.

Alarauhio, Lauri Iisakki
maanviljelijä, Temmes
s. 14.9.1912, Temmes
k. 14.4.1970, Temmes
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Anna, o.s. Taskila.
Lapset: Pentti -45, Paa-vo -46, Eeva -46, Juhani -47, Jorma -48, Kaarina -50, Pekka -51, Matti -53, Jouko -55, Markku -56.

Talvisota: Pk.ampuja, Suomussalmi, Kuhmo.
Jatkosota: Varastomies ja auton apumies, Kies-tingin suunta.
Haavoittui Kuhmon Saunajärvellä 11.2.1940 päähän ja vasempaan olkavarteen menettäen oikean silmänsä. Inv.% 90.
Sotilasarvo: Alikersantti.
Sotainvalidi.

Alarauhio, Väinö Alfred
maalari, Oulu
s. 17.11.1922, Temmes
k. 19.1.1973, Oulu.
Haudattu Oulun veteraaninhautaan.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtua, Jyväskylä, Kivenna-pa, Muolaa, Antrea, Vuoksenranta, Ihantala.
Lapin sota: Kiv.mies,

Tornio, Rovaniemi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Auvinen, Toivo Johannes
maanviljelijä, työnjohtaja, Temmes
s. 20.9.1915, Ruskeala
Pso: Martta, o.s. Honka.
Lapset: Anna-Liisa -43, Sinikka -47, Leena -48, Arja -50, Tapio -52.
Talvisota: Jv.ryhm.johtaja, Kollaa.
Jatkosota: Sotapoliisiryhm.johtaja, Panssarikauhuryhmän tähtystäjä, Karjalan kannas.

Lapin sota: Panssarikauhuryhmänjohtaja, Röyttä, Rovaniemi, Muonio.
Sotilasarvo: Kersantti.

Ahonen, Jaakko Johannes
autonkuljettaja, Oulu
s. 27.12.1917, Tyrnävä
k. 6.11.1986, Oulu.
Haudattu Ouluun.
Pso: Laura, o.s. Pihlajaniemi.
Lapset: Anja -43, Anneli -45, Jouko -47, Alpo -49, Liisa -51, Tuula -54.
Talvisota: Kiv.mies, Laa-

token Karjala, Karjalan kannas.
Jatkosota: Kiv.mies Uhtuan suunta: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoli, Karjalan kannas.
Lapin sota: Kiv.mies, Pohjois-Suomi, Tornio, Muonio.
Sotilasarvo: Sotamies.

Alarauhio, Martti Einari
maanviljelijä, Temmes
s. 12.7.1915, Temmes
Pso: Tyyne, ent. Similä, o.s. Lempinen.
Talvisota: Kk.ryhm.joht., Pelkosenniemi, Savukoski, Salla, Saija, Säkijärvi.
Jatkosota: Kk.ryhm.joht., Alakurtti, Uhtua, Kotajär-

vi, Kivijärvi-Tolvajärvi.
Lapin sota: Kk-ryhm.joht., Ristijärvi, Karhujärvi.
Sotilasarvo: Kersantti.

Ansamaa, Eljas
kirvesmies, Helsinki
s. 2.7.1925, Temmes
k. 17.5.1978, Helsinki, Vantaa.
Haudattu Honkanummen uurnalehtoon.
Pso: Taimi, o.s. Ruokojärvi.
Lapset: Aulikki -52, Alpo -57.
Jatkosota: Kiv.mies, Ilo-

mantsi, Viipurinlahti, Lappeenranta.
Haavoittui Viipurinlahdella päähän kranaatin sirpaleesta, joka lävisti hänen kypäränsä.
Sotilasarvo: Sotamies.

Bovellan, ent. Puhakka, Lahja Petter (Pekka)
rakennustyömies, Kempele
s. 31.5.1920, Liminka
k. 14.4.1979, Kempele
Haudattu Kempeleeseen.
I pso: Jenny, o.s. Nybacka.
Lapset: Reijo.

II pso: Irmeli, o.s. Aspegren.
Lapset: Rainer -56, Aila -58, Saila -64.
Jatkosota: Kp.ampuja, Peksuuff, Kalastajasäärento, Kutovoja, Luton suunnan tst:t.
Lapin sota: Ajomies, Kemin valtaus, Pohjois-Suomen vapauttaminen.
Sotilasarvo: Sotamies.

Eloniemi, Heikki
maanviljelijä, Temmes
s. 18.3.1897, Temmes
k. 5.3.1952, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Eufemia, o.s. Save-
la.
Lapset: Meimi -31, Mau-
no -32.
Talvisota: Varastomies,
Oulun komennuskomp-
pania.

Jatkosota: Varastomies, 17. Talouskompania,
Suomussalmi.
Sotilasarvo: Tykkimies.

Eloniemi, Huugo Isakki
maanviljelijä, Temmes
s. 5.1.1922, Temmes
k. 10.9.1968, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Signe, o.s. Heikke-
rö.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta.
Lapin sota: Kiv.mies,
Tornio, Keski-Lappi.

Sotilasarvo: Korpraali.

Eloniemi, Joose Abram
maanviljelijä, Liminka
s. 23.4.1915, Temmes
k. 22.2.1990, Liminka
Haudattu Liminkaan.
I pso: Maija, o.s. Halonen.
Lapset: Valma -41.
II pso: Salli, o.s. Jussila.
Talvisota: Vapautettu
aseellisesta palveluksesta

ja määrätty kotirintaman elintarvikehuoltotehtäviin.

Jatkosota: Taistelulähetä ja partiomies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ajuanlahti, Pistojoensuu, Kis-Kis-järvi. Junapartiomies, Er.SP.Os. Haavoittui 11.8.1941 Kis-Kis-kukkulalla oikeaan jalkaan ja selkään.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Eloniemi, Paavo
talonmies, Oulu
s.27.1.1923, Temmes
Pso: Aino, o.s. Parviai-
nen
Lapset: Raimo -46, Pirkko -51, Pekka -57.
Jatkosota: Sotakoiran
kuljettaja, Uhtuan länsipuoli, Vuokkiniemen erämaaloikko, Tolvajärven eteläpuolen taistelut.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Haapala, Aaro Johannes
työmiehen, Haapajärvi
s. 10.4.1924, Temmes
Pso: Helmi, o.s. Komulainen
Jatkosota: Krh:n tähtytäjä, Uhtuan länsipuoli, viivytystaistelut Hirola-Korvala-Metsäkylä-Kivennapa-Muolaa-Heinjoki-Noskua-Vuoksen-

lohkot, Vuosalmen puol.taistelut.
Lapin sota: Krh:n tähtytäjä, Tornio-Rovaniemi-Palojoensuu-Enontekiö.
Sotilasarvo: Sotamies.

Haapala, Antti Isakki
rakennustyömiehen, Oulu
s.17.10.1915, Temmes
Pso: Eeva, o.s. Junntila.
Lapset: Veijo -50, Kyllikki -52, Ilkka -58.
Talvisota: Viestimies, ViestiKoul.K., Jv.Koul.K., Er.P.39, Jr 25.
Jatkosota: Puhelinmies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Uhtuan länsipuolen taistelut, Jyväskylä, Keski-Kannas, Länsi-Kannas, Muolaa-Heinjoki, Noskua-Vuoksi.

Lapin sota: Viestimies, Tornio, Kemi, Rovaniemi, Kittilä.

Sotilasarvo: Korpraali.

Haapala, Eino Matias
maanviljelijä, Temmes
s. 27.8.1922, Temmes
Pso: Elli, o.s. Ala-aho.
Lapset: Pentti -46, Pirjo -55.
Talvisota: Työvelvollinen, Viipuri.
Jatkosota: Kp. ja kiv.mies, Uhtua, Kiestinki, Vuokkiniemi.

Lapin sota: Kp. ja kiv.mies, Taivalkoski.
Sairastui toukokuussa 1942 Kiestingissä, josta joutui sotasairaalaan.
Sotilasarvo: Sotamies.

Haastola, Uuno Isak (likka)
tietyömiehen, Temmes
s. 13.12.1897, Temmes
k. 19.12.1971, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helli, o.s. Paakkonen.
Lapset: Olavi -31, Kauko -35, Esko -38, Seppo -44, Aarne -51.
Talvisota: Huoltomies,

Kemijärvi, Joutsijärvi.
Jatkosota: Huoltomies, Uhtuan ja Kiestingin suunta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Hack, Arvi Abram
pienviljelijä, Temmes
s. 14.7.1905, Temmes
k. 25.7.1976, Temmes
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Katri, o.s. Kärenlampi.
Lapset: Eila -31, Esteri -33, Tuulikki -35, Ensio -37, Aaro -39, Elma -42, Veli -44, Hilikka -47, Seppo -49, Jouko -54.

Talvi- ja Jatkosota: Työkompaniat eri puolilla sotatoimialuetta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Halonen, Arvi, Juhani
maanviljelijä, Liminka
s. 9.10.1924, Liminka
Pso: Aili, o.s. Lampela.
Lapset: Ritva -48, Pauli -50, Matti -52, Anneli -53, Eila -55, Liisa -57, Taavi -60, Eeva -62, Sari -65.

Jatkosota: Kiv.mies ja tarkka-ampuja, Ohtan lohko, Termola, Karjalanjärvi, Hartonen, Muolaa, Vuosalmi, Siiranmäki, Salmenkaita, Äyräpää.
Haavoittui elokuussa 1944 Vuosalmella kranaatin sirpaleesta vasempaan jalkaan.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Halonen, Isak Josef Jalo (likka)
maanviljelijä, Liminka
s. 12.4.1915, Liminka
k. 11.3.1982, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aili, o.s. Piirtisalo.
Talvisota: Puhelinmies, Joutsijärvi, Märkäjärvi, Viipurinlahti.
Jatkosota: Puhelinmies, Vasovaara, Latvajärvi,

Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoli, Jyväskylä, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi.
Sairastui 10.9.1944 ja oli hoidettavana Sotasairaalassa.
Sotilasarvo: Korpraali.

Halonen, Jaakko Isakki
vanhempi konstaapeli, Oulu
s. 27.2.1922, Temmes
Pso: Oili, o.s. Niemelä.
Lapset: Ari Jaakko -62.
Jatkosota: Kiv.mies, partikoiran kuljettaja, Uhtuan länsipuolen taistelut, Kostamus, Kananainen, Kiv.mies, Karjalan-

kannas, Valkjärvi, Vuosalmi.
Lapin sota: Kiv.mies, Tornio.
Sairastui Kannaksella, joutui sotasairaalaan. Haavoittui 6.10.1944 Torniossa luodista oikeaan reiteen.
Sotilasarvo: Sotamies.
Erikoisharrastus: Urheilu.

Halonen, Juho Henrik (Hannes)
konepuuseppä, Oulu s. 10.11.1910, Temmes Pso: Kaarina, o.s. Kupiainen.
Lapset: Pentti -42, Tauno -45, Irma -52, Veikko -55.
Talvisota: Lääk.au, Kemi, Hyrynsalmi.
Jatkosota: Lääk.au. La-

kijärven suunnan puol.taistelut, Louhen maantien läpimurtotaistelu, Maanselän kannas, Karjalan kannas.

Lapin sota: 6. Div. lääk.komppania, Ranua, Rovaniemi, Kittilä.

Sotilasarvo: Väpeli.

Halonen, Kaarlo Antero (Antti)
maanviljelijä, Temmes s. 30.10.1925, Liminka k. 25.9.1989, Temmes. Haudattu Temmeksellle.
Pso: Irene, o.s. Hiltunen.
Lapset: Anja -52, Yrjö -54, Seija -55.
Jatkosota: Kiv.mies, Karjalan kannas, Humaljoki, Vuosalmi, Ihantala, Äy-

räpää, Noskua, Vuoksi.

Lapin sota: Kiv.mies, Tornio.

Haavoittui 25.7.1944 Äyräpäässä piiskatykin ammukselta olkapäähän ja 6.10.1944 Torniossa kranaatin sirpaleista kasvoihin, käsiin ja jalkoihin. Inv.% 80.

Sotilasarvo: Korpraali.

Sotainvalidi.

Halonen, Niilo Antti seppä, Liminka s. 3.6.1905, Liminka k. 28.4.1967, Liminka. Haudattu Temmeksellle.
Pso: Alma, o.s. Värttö.
Lapset: Arvi -24, Antero -25, Aune -27, Aarne -29, Aaro -30, Aake -31, Anni -34, Aino -37, Mirja -39.
Talvisota: Huoltomies,

Oulu.

Jatkosota: Huoltomies, Suomussalmi, Uhtuan ja Kiestingin suunnat.

Katkaisi syksyllä 1939 Oulussa tapaturmaisesti oikean kätensä.

Sotilasarvo: Sotamies.

Halonen, Yrjö Antero
maanviljelijä, Temmes s. 9.11.1918, Temmes Talvisota: Sotapoliisi, kiv.mies, Suomussalmi, Kuhmo.
Jatkosota: Taistelulähetti, Repola-Rukajärven suunnan taistelut, asemasota Ontajoella.
Sotilasarvo: Korpraali.

Hauru, Jaakko
maanviljelijä, Temmes s. 20.9.1904, Temmes k. 10.2.1981, Temmes. Haudattu Temmeksellle.
I pso: Anna, o.s. Haataja.
Lapset: Irja -28.
II pso: Nanni, ent. Lassila, o.s. Junttila.
Lapset: Olavi -52, Seppo -53, Pirjo -57.

Talvisota: Kiv.mies, Salla, Viipurinlahti.

Jatkosota: Kiv.mies, Kiestinki.

Haavoittui 1941 Kiestingissä käteen. Inv. % 15.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Sotainvalidi.

Heikura, Matti Aarne
rautatietiläinen, Oulu s. 17.12.1900, Tyrmävä Pso: Enni, o.s. Launonen.
Lapset: Aarne .23, Esko -25, Salli -26, Matti -28, Anna-Liisa -29, Kerttu -31, Aaro -33, Emmi -34, Erkki -37, Pentti -39, Veikko -40, Martti -41, Raimo -43, Paavo -48.

Talvisota: Eläinlääk.mies, Suomussalmi.

Jatkosota: Kiv.mies, pst.mies, Kiestingin suunta, Karhumäen lohko, Maanselkä.

Sotilasarvo: Sotamies.

Heiskari, Isak Henrik (Iikka)
pienviljelijä, Liminka s. 26.8.1900, Liminka k. 17.5.1979, Liminka Haudattu Temmeksellle.
Pso: Aili, o.s. Hyvärinen.
Lapset: Irma -31, Esko -37.
Talvisota: Ajomies, Kevyt kolonna/JR 40.
Jatkosota: Kiv.mies, Maaselkä.
Sotilasarvo: Sotamies.

Hoikkala, Eero Kalervo
maanviljelijä, Temmes s. 9.3.1919, Koivisto Pso: Elli, o.s. Salminen.
Lapset: Mikko -49, Tuomo -50, Pekka -55.
Talvisota: Tykkimies, Härkölän ja Tiurin linnakkeet, Viipurinlahti, Häränpäänniemi.
Jatkosota: Pst.kivääri-

ryhm.joht. Tuutijärvi, Vuorikylä, Lauttaselkä, Makiakuuvaara, Alakurtti.

Sairastui 14.9.1941 Hanhilammella, oli hoidettavana sotasairaalassa. Inv. % 75.

Sotilasarvo: Kersantti.

Sotainvalidi.

Hoikkala, Gabriel Eemil
maanviljelijä, Temmes s. 18.5.1906, Koivisto Pso: Taimi, o.s. Vuopio.
Lapset: Kristiina -39, Marja-Leena -41, Heikki -44.
Talvisota: Evakuointitehtävät Karjalan kannaksella ja Koivistolla.
Jatkosota: Keittiömies,

Sallan suunta. Ilmavalvonta, Makslahti. Kiv.mies, Karjalan kannas.

Sotilasarvo: Sotamies.

Hoikkala, Tarmo Gabriel
maanviljelijä, autoilija, Perniö s. 14.11.1904, Koivisto k. 8.2.1973, Perniö Haudattu Perniöön.
Pso: Sanna, o.s. Rousku.
Lapset: Taru -29, Maija -31, Asko -36, Mirja -44, Seija -47.

Talvisota: Tykkimies, Koivisto.

Sotilasarvo: Korpraali.

Hoikkala, Unto Valfrid
maanviljelijä, Parkano s. 2.2.1917, Koivisto k. 21.12.1985, Parkano Haudattu Ikaalisiin.
Pso Aune, o.s. Hytti.
Lapset: Katri -42, Tarja -44, Auli -46, Veikko -48, Arto -49, Jarmo -56, Vesa -63.
Talvisota: Tykkimies, RT 2/ Koiviston linnake.

Jatkosota: Tykkimies, RT 2/Koiviston linnake.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Honka, Antti Iisakki
putkiasentaja, Sodankylä s. 28.1.1920, Temmes k. 24.2.1977, Rovaniemi Haudattu Sodankylään.
I pso: Elli, o.s. Eklin.
II pso: Taina, o.s. Kempainen.
Lapset: Hannu -45.
III pso: Martta, os. Orava.

IV pso: Leena, o.s. Jokiniemi.

Jatkosota: Huoltoautonkuljettaja, Rukajärven suunta.

Sotilasarvo: Korpraali.

Honka, Erkki Pietari
liikenteenharjoittaja,
Temmes
s. 30.6.1916, Temmes
Pso: Aino, o.s. Kelhä.
Lapset: Veijo -37, Ritva
-41, Ismo -46, Pirjo -48.
Talvisota: Autonkuljettaja,
ryhmänjohtaja, Suomussalmi.
Jatkosota: Ryhmänjohtaja,
autonkuljettaja, Uhtuan

ja Kiestingin suunnat, Yht.E.Roi./Rovaniemi.

Sotilasarvo: Kersantti.

Toimi Temmeksen Suojeluskunnan paikallispuolellikkonä v. 1941.

Hoitanut monia kunnallisia ja ylikunnallisia luotamustehtäviä.

Honka, Iikka Olavi
linja-autonkuljettaja,
Oulu
s. 14.9.1922, Temmes
Pso: Helmi, o.s. Saarijärvi.
Lapset: Olavi -48, Erkki -51.
Jatkosota: Autonkuljettaja,
Raahe, Oulu, Mänttä,
Kemi, Äänislinna, Aunuksen
Karjala, Suojärvi.
Sotilasarvo: Korpraali.

Honka, Kaarlo Johannes (Kalle)
nimismies, Oulu
s. 3.6.1913, Temmes
k. 31.5.1985, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Sirkka, ent. Schönborg,
o.s. Vaara.
Lapset: Pertti -43, Anja -45,
Jukka -49.
Talvisota: Nimismiehenä
Ranualla.

Jatkosota: Aluepäällikkö, porotalousups., kalatalousups., aluepäällikön apulainen, Itä-Karjalan Sotilashallinnon Vienan piiri Oulangan ja Kiestingin alueet.

Sotilasarvo: Luutn. vastaava sotilasvirkamies, kersantti.

Honka, Lauri Matias
erityisopettaja, Pudasjärvi
s. 29.1.1921, Temmes
Pso: Esteri, o.s. Lasanen.
Lapset: Juhani -51, Tuomas -53,
Lea -54, Aapo -57.
Talvisota: Vartiointitehtävät,
Temmes ja Liminka.
RAUK/ViestiKoul.K., Riihimäki.

Jatkosota: Viestiryhmän johtaja, Kapustnajakoki, Kangasvaara, Kiestinki-Louhi maantien km 23:n läpimurtotaistelu, Korpilohko. Rykm:n viestiups:n apulainen, pataljoonan viestiupseeri, Uhtuan länsi ja pohjoispuoli. Pommikoneen tähyistäjä, Pohjois-Itämeri, Ahvenanmeri, Suomenlahti.
Lapin sota: Tiedustelukoneen tähyistäjä, Pohjois-Suomi ja Pohjoisrintama.
Sotilasarvo: Kapteeni.

Honka, Niilo Eerikki
sähköasentaja, Oulu
s. 8.12.1926, Temmes
I pso: Eira, o.s. Hynynen.
Lapset: Markku -50.
II pso: Terttu, os. Pulkkinen.
Lapset: Jukka -58.
Jatkosota: Puhelinmies,
ViestiKoul.K., Santahamina.
Sotilasarvo: Sotamies.

Honka, Pauli Vilhelmi
autoilija, Temmes
s. 2.12.1911, Temmes
k. 23.12.1971, Temmes
Haudattu Temmekselle.
I pso: Anni, o.s. Rasingkangas.
Lapset: Pekka -39, Ilkka -43.
II pso: Siiri, o.s. Koskela.
Lapset: Martti -49, Maria-Leena -56.

Talvisota: Tst-lähettiläs, kiv.mies, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Autonkuljettaja, kiv.mies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puoliset tst:t, Itäisen Malviaisten tien suunta.

Lapin sota: Taistelut Pohjois-Suomessa. Häneltä paleltuivat jalat joulu-tammikuulla 1939-40 Suomussalmella ja oli hoidettavana sotasaaralassa.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Honka, Väinö Johannes
maanviljelijä, autoilija,
Temmes
s. 4.8.1914, Temmes
k. 5.10.1981, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Kerttu, o.s. Pikkarainen.
Lapset: Toivo -38, Aune -39,
Jaakko -41, Kalevi -44,
Eemi -46, Kauko -51.

Talvisota: Kiv.mies, autonkuljettaja, Suomussalmi, Kuhmo.

Jatkosota: Omnibus-sairasautonkuljettaja, Uhtuan suunta, Karjalan kannas.

Lapin sota: Omnibus-sairasautonkuljettaja, Pohjois-Suomi.

Sotilasarvo: Korpraali.

Huha, Mauno Abram
pienviljelijä, Tyrnävä
s. 1.6.1916, Temmes
I pso: Esteri, o.s. Saaranen.
Lapset: Jorma -43, Jouko -45,
Raija -48.
II pso: Vieno, o.s. Heiskari.
Talvisota: Ilmavartija ja
iv. aseman varapäälikkö,
Petsamo.

Jatkosota: Is.komppanian vääpeli, Petsamo.
Lapin sota: Ryhmän ja partion johtaja, Kemi, Rovaniemi, Ivalo. Pohjois-Suomen vap.tst:t 2/ErOsSau.

Sotilasarvo: Ylikersantti.

Huovinen, Taavetti
maanviljelijä, Liminka
s. 30.12.1914, Liminka
Pso: Katri, o.s. Ojanlatva.
Lapset: Antti -48, Matti -50,
Paavo -52, Olavi -54,
Aino -55.
Jatkosota: Aseellinen työvelvollinen,
Muurmanin suunta, Litsajoki.

Suoritti 6 kk varusmiespalvelua, jonka joutui keskeyttämään käsivamman takia.

Sotilasarvo: Ratsumies.

Saavuttanut useita ennätyksiä ja mestaruuksia ikäluokkansa kävelykilpailuissa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Hyväri, Henrik (Heikki)
työmies, Oulu
s. 14.1.1900, Temmes
k. 28.9.1954, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Nanni, o.s. Pulkkinen.
Lapset: Einari -29, Tauno -29,
Hilja -31, Anna-Liisa -34,
Anja -37, Kaarlo -38.

Talvisota: Kiv.mies, Suomussalmi.

Jatkosota: Eläinlääkintä- ja huoltomies, Suomussalmi ja Uhtuan suunta.

Sotilasarvo: Sotamies.

Hyväri, Johannes (Jussi)
asfalttityöläinen, Oulu s. 8.5.1907, Temmes k. 11.4.1978, Oulu Haudattu Temmekselle. Pso: Anna, o.s. Korkala. Lapset: Paula -31. Talvisota: Ajomies ja puhelinmies, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Puhelinmies, Vasovaara-Latvajärvi, Vuokkiniemi-Ponkalahti, Korpivaara-Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli, Karisalmi. Haavoittui 27.6.1944 Karisalmissa. Sotilasarvo: Korpraali.

Hyvärinen, Väinö Eemil
metallityömiehenä, Liminka s. 4.1.1902, Kiuruvesi k. 23.12.1986, Liminka Haudattu Temmekselle. Jatkosota: Aseellinen tienrakennusmies, III AK. Tienrakennuspataljoona. Pioneeri, Kiestingin ja Uhtuan suunnat, Sohjanan ylitys, Kiestingin

torjuntataistelut. Sotilasarvo: Sotamies.

Hyvönen, Heikki Juho
työmiehenä, Temmes s. 21.7.1910, Tyrnävä k. 6.4.1948, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Hilma, o.s. Väyrynen. Talvisota: Työvelvollinen, Talin suunnan linnoitustyöt. Jatkosota: Työvelvollinen, Lin RPTV 3.

Sairastui 27.1.1943. Sotilasarvo: Tykkimies.

Häyry, Matti Johannes
maanviljelijä, Liminka s. 29.7.1922, Temmes Pso: Eila, o.s. Juvani. Lapset: Helena -56, Raija -61, Kaarina -65. Talvisota: Vartiointitehtävät, Temmes. Jatkosota: Kiv. ja kp.-mies, Uhtua, Turistikukula, Vuokkiniemi, Kar-

jalan kannas, Siiranmäki, Valkjärvi, Ihantala. Lapin sota: Kp.mies, Tornio. Haavoittui 24.1.1944 Uhtualla kiväärin luodista käteen ja 3.10.1944 Torniossa kranaatin sirpaleesta päähän. Inv.% 20. Sotilasarvo: Sotamies. Sotainvalidi.

Häyry, Toivo Henrik
maanviljelijä, Temmes s. 23.9.1917, Temmes k. 7.11.1977, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Anna, o.s. Kinnunen. Lapset: Juhani -48, Unto -50, Anna-Liisa -52, Armi -57. Talvisota: Ryhm.joht. Karjalan kannas, Perk-

järvi, Muolaa, Vilajoki. Jatkosota: Ryhm.joht., joukk.varajoht. Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi, Länsi-Syväri, Vitele, Kaukjärvi, Salmi, Uuku, Pitkäranta. Lapin sota: Joukk.varajoht., Pohjois-Suomi. Haavoittui v. 1941 Pistojoella käteen ja v. 1944 Pitkärannassa käteen. Sotilasarvo: Kersantti.

Isokoski, Viljo Rudolf
maanviljelijä, Temmes s. 23.4.1916, Ylivieska k. 14.12.1985, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Edit Maria, o.s. Sorvoja. Lapset: Altti -42, Eero -45, Taavi -47, Kauko -49, Olli -50. Talvisota: Alokas Tyk. Koul.K.

Jatkosota: Kiv.mies ja ajomies, Kuutilahti, Surmasjärvi, Porajärvi, Semsvaara, Juustjärvi, Jyvälahti, Uhtuan suunta. Lapin sota: Taistelut Pohjois-Suomessa. Sotilasarvo: Sotamies.

Junttila, Aaro Israel
autoilija, Temmes s. 4.3.1926, Temmes Pso: Sirkka, o.s. Tihverä. Lapset: Hannu -52, Helena -58, Heli 67. Jatkosota: Rajan vartiointi Pohjois-Karjalan rajaseudulla. Sotilasarvo: Korpraali.

Junttila, Arvi Aarne
maanviljelijä, Temmes s. 25.1.1920, Temmes Pso: Aino, o.s. Ristola. Lapset: Maija-Liisa -75, Juha -80. Talvisota: Vartiointitehtävät, Liminka. Jatkosota: Pst.ryhm.joht., talousaliups., Kirakkalampi, Polkuvaara, Kelsinkäinen, Uulantoi-

vaara, Alakurtti, Voittojoki, Ala-Vilmajoki, Kiestinki-Louhen maantien km 23:n läpimurtotaistelut, Lohivaara, Lakijärvi, Äänisniemi, Vienan kanaava, Ihantala. Lapin sota: Talousaliups., Ranua, Rovaniemi, Sodankylä. Sotilasarvo: Ylikersantti. Toiminut 31 vuotta Temmeksenn kunnan kunnanhallituksen puheenjohtajana, ja sen lisäksi lukuisien kunnallisten lauta- ja johtokuntien puheenjohtajana tai jäsenenä sekä monien ylikunnallisten yhteisöjen johtoelimissä.

Junttila, Arvo Kalervo
diplomi-insinööri, Helsinki s. 1.4.1919, Temmes I pso: Irene, o.s. Miettinen. Lapset: Marja-Liisa -43. II pso: Eile, o.s. Vilanti. Lapset: Marketta -50, Olli-Pekka -53. Talvisota: Ryhm.joht., Kämärän ja Näätälän

taistelut Karjalan kannaksella. Jatkosota: Ryhm.joht. Autokompaniassa Karjalan kannaksella. Kiv.joukk.joht., Syvärin sillanpääaseman torjuntataistelut. Autojoukk.joht., Pirkiniitin taistelut, Lotinanelto, Pitkäranta, Lemetti. Sotilasarvo: Luutnantti.

Junttila, Heimo Iisakki
maanviljelijä, Temmes s. 28.12.1907, Temmes k. 16.10.1987, Temmes Haudattu Temmekselle. Pso: Helli, o.s. Niva. Lapset: Eila -46, Irja -47, Raimo -48. Talvisota: Hevosenhoitaja ja muonittaja, Salla ja Säkkijärvi. Jatkosota: Lääkintämies,

Vuosalmi ja Viipurinlahti. Sotilasarvo: Sotamies.

Junttila, Jorma Jooseppi
maanviljelijä, Temmes s. 12.5.1926, Temmes Jatkosota: Ryhm.joht. Rajanvartiointi Pohjois-Karjalan rajaseudulla. Sotilasarvo: Sotamies.

Junttila, Kaarlo Kullervo
metsätalousneuvoja, Liminka
s. 14.5.1920, Temmes
I pso: Aino, o.s. Elsilä.
Lapset: Tapio -49.
II pso: Maija-Liisa, o.s. Holappa.
Lapset: Juha-Pekka -65,
Vesa -67.

Talvisota: Sotapoliisi, kiv. mies, Suomussalmi, Kuhmo-Lammasperä-Löytövaara-Saunajärvi.

Jatkosota: Joukk.joht., kenttävarvart.pääll. Uhtuan päätien suunta, Tetrivaara-Tiekukkula-Kis-Kis-kukkulat, Vuokkiniemen erämaalohko, kenttävarvart Ahma-Suojärvi-Karhu-Kostamus. Laatokan koillispuoli, Suojoki-Suojärvi-Aittojoki-Tolvajärvi-Kontro.

Lapin sota: Joukk.joht., Kuusamon Penttilänvaara.

Haavoittui 5.8.1941 Kis-Kis-kukkuloilla oikeaan korvaan ja oikeaan käsivarteen. Inv. % 10.

Sotilasarvo: Kapteeni.

Sotainvalidi.

Junttila, Lauri Iisakki
vanhempi konstaapeli, Oulu
s. 1.12.1921, Temmes
Pso: Vieno, o.s. Pohjola.
Lapset: Soili -53.
Jatkosota: Kp. ja pst.kiv. mies, Uhtuan länsi- ja pohj.puolen taistelut, Kiestinki ja Ahvenlahti.

3. D:n puol.taistelut, Noskua, Vuoksen lohko, Viipuri-Leningradin päätien suunta, Vuosalmi.

Lapin sota: Kp.mies, Tornio, Rovaniemi, Meltaus.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Junttila, Tauno Aadolf
maanviljelijä, Temmes
s. 19.4.1912, Temmes
k. 9.12.1977, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Oli sodan loppuvaiheissa evakuointitehtävissä Karjalan kannaksella.
Joutui keskeyttämään varusmiespalveluksensa sairauden takia.

Sotilasarvo: Sotamies.

Junttila, Pertti Pellervo
maanviljelijä, Kempele
s. 14.6.1921, Temmes
I pso: Aune, o.s. Heikkilä.
Lapset: Pertti -46, Eero -52, Matti -55, Veijo -59.
II pso: Ritva, o.s. Korpe-la.
Lapset: Olavi -75.

Talvisota: Sk-lähetittehtävät, Temmes. Vartiointitehtävät, Liminka.

Jatkosota: Autonkuljettaja, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Kivennapa, Kanneljärvi, Heinjoki, Ihantala, Muolaa, Noskua, Vuoksi.

Lapin sota: Autonkuljettaja, Tornio, Kemi, Rovaniemi, Kittilä.

Haavoittui lokakuussa 1944 Rovaniemellä kraanaatin sirpaleista oikeaan käteen ja jalkaan.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Junttila, Uuno Antero
maanviljelijä, Temmes
s. 5.1.1904, Temmes
Talvisota: Puhelinmies, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Puhelinmies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoli, Syskyjärvi, Nietjärvi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Junttila, Yrjö Ilmari
asentaja, Oulu
s. 1.10.1921, Temmes
Pso: Aino, o.s. Karppinen
Lapset: Kari -54, Riitta -60.
Jatkosota: Panssariauton kuljettaja, Uhtua, Vuokkiniemi.
Lapin sota: Kiv.mies, Hyrynsalmi-Sodankylä.
Sotilasarvo: Korpraali.

Junttila, Viljo Abrami
autonkuljettaja, Oulu
s. 7.7.1903, Temmes
k. 27.3.1981, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Lyyli, o.s. Pekkala.
Lapset: Jorma -26, Alpo -28, Aune -30, Irma -32, Anja -35, Mirja -38.
Talvisota, Jatkosota ja Lapin sota: Puolustusministeriön määräyksestä

sotatarviketeollisuuden palveluksessa olevana vapautettu toistaiseksi sodanaikana astumasta palvelukseen, ja määrätty palvelemaan autonkuljettajana Posti- ja lennätinhallituksen Oulun piirin autovarikolla.

Sotilasarvo: Korpraali.

Järvitälo, Eino Henrik
konemestari, Yläne
s. 6.3.1925, Temmes
k. 4.1.1976, Yläne
Haudattu Yläneelle.
Pso: Irene, o.s. Luukela.
Lapset: Helli -48, Heikki-Eino -51, Marja -53, Anne -55, Matti -57, Mirja -65.
Jatkosota: Merivoimat, Rannikkovartiosto ja Turun Laivastoasema.
Sotilasarvo: Kersantti.

Junttila, Yrjö Erik
maanviljelijä, Temmes
s. 26.8.1913, Temmes
Pso: Helmi, o.s. Jantunen.
Lapset: Esko -39, Veikko -41, Anna-Leena -43, Seppo -47, Sisko -51.
Talvisota: Autonkuljettaja, Aittojoki.
Jatkosota: Autonkuljettaja, ryhm.joht. Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Tetrivaara, Korpivaara, Uhtuan länsi- ja pohj.puolen taistelut, Viipuri.

Haavoittui lievästi v. 1944 Viipurinlahden Suonionsaarella.

Sotilasarvo: Kersantti.

Kaikkonen, Taisto Pasi
eristäjä, Oulu
s. 15.10.1921, Oulujoki
Pso: Kaisu, o.s. Jaara.
Lapset: Kari -45, Kauko -46, Kimmo -48.
Jatkosota: Viestimies, Syväri ja Ihantala.
Lapin sota: Viestimies ja ajomies, Tornio-Muonio.
Haavoittui heinäkuussa

1944 Ihantalassa sirpaleesta oikeaan käteen käsiselkään.

Sotilasarvo: Sotamies.

Kajula, Jaakko
maanviljelijä, Temmes
s. 5.3.1900, Temmes
k. 19.2.1980, Temmes
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Impi, o.s. Saarela.
Lapset: Eelis -28, Liisa
-29, Irma -33, Jussi -37,
Kalervo -38, Taisto -41,
Helvi -44, Olavi -49.
Talvisota: Lääkintämies,
Kuhmo.

Jatkosota: Lääkintämies, Uhtuan suunta, Syväri.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kajula, Jaakko Henrik
maanviljelijä, Liminka
s. 13.12.1922, Temmes
Pso: Helvi, o.s. Kärsä-
mäoja.
Lapset: Aila -51, Mirja
-56, Markku -59, Jouni
-66.

Jatkosota: Pk.ampuja,
Uhtuan pohj.puolen taistelut,
Karjalan kannas,
Kivennapa, Muolaa,

Heinjoki, Noskua, Vuoksen linja, Vuosalmi, Ihantala.
Lapin sota: Pk.ampuja, Tornio, Laurila, Rovaniemi.

Haavoittui kesäkuussa v. 1944 Kannaksella kranatiin sirpaleesta vasempaan ohimoon ja loka-kuussa v. 1944 Torniossa vasempaan jalkaan.
Sotilasarvo: Korpraali.

Karling, Iikka
maanviljelijä, Liminka
sd. 2.10.1911, Rantsila
k. 5.9.1989, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helmi, o.s. Honka.
Lapset: Esko -39, Teuvo
-45, Marja-Leena -46,
Usko -50.

Jatkosota: Tykkimies,
Raskas lt.patteri, Helsinki,

Sotilasarvo: Sotamies.

**Karppinen, Yrjö
Jaakko Verner**
autoilija, Temmes
s. 8.10.1922, Temmes
k. 8.6.1988, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aino, o.s. Honka.
Lapset: Leila. 46, Hannu
-48, Jouni -49, Ilpo -52,
Päivikki -57.

Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan pohj.puolen taistelut,
3.D:n torjuntataistelut VT-linjalla Kivennapa,
viivytystaistelut Länsi-Kannaksella Kivennapa-Muolaa-Heinjoki, Noskua-Vuoksi, Vuosalmen puolustustaistelut, Ihantala.

Lapin sota: Kiv.mies, Tornio, Rovaniemi.
Haavoittui kesällä v. 1944 Kannaksella polveen.
Sotilasarvo: Korpraali.

**Karvonen,
Toivo Ilmari**
tehdastyöläinen, Ruotsi
s. 4.6.1915, Liminka
Pso: Hilja, o.s. Särkimäki
Lapset: Sirkka -41, Toivo
-43, Taisto -45.

Talvisota: Patruunankantaja, Vuoksen taistelut.

Jatkosota: Liikennepartiomies, 3.D. Autonkuljettaja, 5/Täyd.P1.
Kiv.mies, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Kyyrilä, Heinjoki.

Sotilasarvo: Sotamies.

**Kelhä,
Veikko Johannes**
kunnansihteeri, Oulu
s. 11.4.1919, Temmes
k. 6.2.1971, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Martta, o.s. Ruottinen.
Lapset: Seppo -40, Marja-Leena -45, Kaarlo -47,
Rauno -58, Markku -54,
Arto -58, Anna-Riitta -62.

Talvisota: Sotapoliisi, kiv.mies, Pohjois-Suomi.
Jatkosota: Taistelulähettiläs, talousaliups., Luton suunnan taistelut.
Lapin sota: Kirjuri, esikuntaväpeli, Kemin valtaus, Pohjois-Suomi.

Sotilasarvo: Kersantti.
Toimi Temmeksellä kunnansihteerinä.

Kelhä, Yrjö Abraham
rakennusmestari, Temmes
s. 11.9.1914, Temmes
k. 26.10.1963, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Alli, o.s. Suvanto.
Lapset: Airi -41, Ossi
-44, Anneli -47, Raija
-49, Osmo -51, Päivi -63.
Talvisota: Rehuajoneuvon ajaja, Suomussalmi,

Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Muonittaja, kirjuri, Uhtua, Kiestinki, Länsi-Syväri, Sammatus, Vitele, Kaukojärvi, Tulemajoki, Salmi, Uusikylä, Uuksu, Ruhtinaanmäki, Niet- ja Uuksujärvi.

Lapin sota: Kirjuri, Kemin valtaus.

Sairastui 15.2.1942.
Sotilasarvo: Korpraali.

Keränen, Juho Heikki
maanviljelijä, Lumijoki
s. 5.9.1898, Temmes
k. 16.1.1966, Lumijoki
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Lyydia, o.s. Kelhä.
Lapset: Eino -27, Aino
-28.

Talvisota: Vartio- ja huoltotehtävät, Rovaniemi.
Jatkosota: Viestimies,
Uhtuan ja Kiestingin

suunnat.
Sairastui v. 1941 voimakasta savusta silmiin.
Sotilasarvo: Viestimies.

**Keränen, Lauri
Johannes**
autonkuljettaja, Oulu
s. 12.12.1907, Temmes
k. 11.11.1978, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Helli, o.s. Honka.
Lapset: Olavi -35, Armi
-47.

Talvisota: Autonkuljettaja, III/9. Kenttäsaaraala.
Jatkosota: Autonkuljettaja, Vasovaara, Uhtuan länsi- ja pohj.puoli, Viipuri, Juustila, Tolvajoki.
Sotilasarvo: Sotamies.

Keränen, Reino Olavi
sähkömies, Liminka
s. 27.10.1920, Temmes
k. 30.12.1944, Oulu.
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Kk.ampujan apulainen, Luton suunta.
Lapin sota: Kk.ampujan apulainen, Pohjois-Suomen vapautustaistelut, Kemin valtaus.
Sotilasarvo: Sotamies.

**Keränen,
Veikko Ilmari**
hitsaaja, Oulu
s. 16.8.1917, Temmes
k. 4.3.1971, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Eeva, ent. Molander, o.s. Paakkonen.
Lapset: Pentti, Pertti,
Raija, Eija.
Talvisota: Kiv.mies, Karjalan kannas.

Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta.
Haavoittui v. 1941 Uhtuan suunnalla toiseen jalkaan, joka jouduttiin amputoimaan säärestä.
Sotilasarvo: Sotamies.
Sotainvalidi.

Keskitalo, Juho Einar
maanviljelijä, Temmes
s. 4.8.1908, Tyrnävä
k. 19.2.1976, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Hanna, o.s. Karppinen.
Lapset: Helli -34, Yrjö
-36, Asko -39.

Talvisota: Kiv.mies, Kollaa.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat.

Sotilasarvo: Sotamies.

Kinnunen, Vilho Johannes
työmiehes, Kuusamo
s. 13.10.1922, Kuusamo
k. 9.5.1981, Kuusamo
Haudattu Kuusamoon.
Pso: Lahja, o.s. Säkki-
nen.
Lapset: Sinikka -55, Aki
-57, Jari -61, Aku -62,
Sirpa -64.
Jatkosota: Kiv.mies, Uh-

tuan suunta.
Lapin sota: Kiv.mies, Pohjoisrintama.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kirstinä, Valto Einar
suutari, Oulu
s. 1.3.1915, Temmes
I pso: Aino, ent. Sovisa-
lo, o.s. Meriläinen.
II pso: Olga, o.s. Nieme-
lä.
Talvisota: Ajomies, Kuh-
mo.
Jatkosota: Kiv.mies, Itä-
Karjala, Keski-Kannas.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kokko, Viljo Johannes
maanviljelijä, Temmes
s. 28.3.1916, Sortavalan
mlk.
k. 24.9.1985, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Vartiotehtä-
vät, Sortavalan seutu.

Korhonen, Aarne Antti
maanviljelijä, Temmes
s. 5.4.1904 Sortavalan mlk
k. 4.4.1985, Temmes
Haudattu Temmekselle.
I pso: Katriina, o.s. Nauk-
karinen.
Lapset: Väinö -32, Anja
-33, Martti -34, Aamo -36.
II pso: Helmi, ent. Rau-
tio, o.s. Kanerva.

Lapset: Markku -58, Kauko -62.
Talvisota. Tykkimies, Jyskyjärvi, Pitkäranta.
Jatkosota: Muonittaja, satulaseppä ja tykkimies,
Syskyjärvi, Ruhtinaanmäki, Lemetti, Nietjärvi,
Sortavala, Kolatselkä, Kaskana, Tarsapol, Lat-
va, Homorovitsj, Juksova, Parani, Syväri, Pitkä-
ranta.
Sotilasarvo: Tykkimies.

Kirstinä, Lauri Olavi
kirvesmies, Temmes
s. 27.6.1923, Temmes
Pso: Eeva, o.s. Pikkarai-
nen.
Lapset: Liisa -48, Sirkka
-48, Pirjo -52, Jari -58.
Jatkosota: Kiv.mies, Tor-
nio.
Sairastui huhtikuussa v.
1942.
Sotilasarvo: Sotamies.

Klaavu, Arvi Iisakki
(Iikka)
pienviljelijä, Temmes
s. 22.5.1901, Temmes
k. 27.11.1971, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Martta, o.s. Simula.
Lapset: Anni -24, Hanna
-26, Maija -28.
Talvisota: Huoltomies,
Suomussalmen suunta.
Jatkosota: Huoltomies,
Suomussalmi, Uhtuan

ja Kiestingin suunnat.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kontio, Kauko Kalevi
työmiehes, Temmes
s. 4.3.1926, Temmes
k. 17.11.1966, Temmes
Haudattu Rantsilaan.
Jatkosota: Koulutuskes-
kus, Nurmes.
Sotilasarvo: Sotamies.

Korhonen, Onni Ilmari
Kauko Kalevi
asentaja, Oulu
s. 24.10.1924, Sortava-
lan mlk.
Pso: Katri (Kaisu), o.s.
Isomaa.
Lapset: Päivi -66.
Jatkosota: Mittausmies,
Laatokan Rann. Tykis-
tör., Äänisen Rann.Pr.,
Lukkosaari, Äänisen

puolustus, Häränpäänniemi.
Sotilasarvo: Korpraali.

Kirstinä, Pauli Henrik
kirvesmies, Temmes
s. 20.1.1918, Temmes
Pso: Irja, o.s. Määttänen.
Lapset: Ritva -46, Raija
-49.
Talvisota: Kiv.mies, Vii-
purinlahden rannikko-
puolustus. Lukkomies
Panssarilaiva Väinämöi-
sellä.
Jatkosota: Kk.mies, pio-
neeri, Hangon rintama, Länsi-Kannas, Suursaa-
ri.

Sotilasarvo: Korpraali.

Kokko, Paavo Petter
(Pekka)
maanviljelijä, Temmes
s. 19.11.1918, Sortavala
k. 30.1.1966, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Talvisota: Puh.mies,
Laatokan meripuolustus,
Jaakkiman lohko.
Jatkosota: Asemaryh-
män ja tulenjohtueen
puh.mies, tulenjohtueen

puh.ryhm.joht., Vasovaara, Latvajärvi, Vuokki-
niemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoeki, Korpi-
vaara, Tetrivaara, Untuan länsi- ja pohj.puolen
taistelut, 3.D:n torjuntataistelut VT-linjalla Saha-
kylä-Vammeljärvi, Länsi-Kannaksen vetäytymis-
taistelut, Viipurin luoteispuolen ja Viipurinlahden
puolustustaistelut.
Lapin sota: Ryhm.joht., Kemi, Rovaniemi.
Sotilasarvo: Korpraali.

Kontio, Valtter Alfred
maanviljelijä, Temmes
s. 10.10.1901, Temmes
Pso: Hilja, o.s. Nevala
Lapset: Anja -30, Aino
-32, Alma -34, Aune -38,
Asta -49.
Talvisota: Lääkintämies,
Suomussalmi, Raate,
Kuhmo.
Jatkosota: Lääkintämies,
Uhtuan suunta.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Korhonen, Onni Ilmari
varastomies, Oulu
s. 15.7.1922, Sortavalan
mlk.
k. 25.6.1992, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Irja, o.s. Partanen.
Lapset: Jukka -59.
Jatkosota: Viestiryhm.-
joht., Syvärin alajuoksu,
Särkijärvi, Vadrusjärvi.
Lapin sota: Viestiryhm.-
joht., Tornio, Kauliranta, Muonio, Pallastunturi.
Sotilasarvo: Kersantti.

Korkala, Armas Iisakki
maalari, Rovaniemi
s. 14.11.1922, Temmes
Pso: Helvi, o.s. Ronkainen.
Lapset: Helen -50, Tuula -52, Terttu -53, Aino -57, Briitta -58, Matti -61, Martti -63, Taina -65.
Talvisota: Lähetä, Taipale.

Jatkosota: Kiv.mies, lääk.mies, Uhtua, Jyväskylä, Kostamus, Kenttjärvi, Karjalan kannas, Ilomantsi, Korpiselkä, Semeka.
Haavoittui 20.6.1944 Semekassa päähän. Inv. % 100.
Sotilasarvo: Oppilas.
Ollut Jv.AUK:ssa ja Eldankajärven Jsp. Lääk. AUK:ssa.
Sotainvalidi.

Korkala, Frans Petteri
maanviljelijä, Temmes
s. 16.5.1905, Temmes
k. 9.2.1949, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Martta, o.s. Elonie-mi.
Jatkosota: Koulutuskeskus.
Sotilasarvo: Sotamies.

Korkala, Jaakko
maanviljelijä, Temmes
s. 25.7.1916, Temmes
k. 10.4.1987, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Anna-Liisa, o.s. Käyräkangas.
Lapset: Eero -42, Olavi -44.
Jatkosota: Palvelu koulutuskeskuksessa.
Sotilasarvo: Sotamies.

Korkala, Eino Abram
maanviljelijä, Temmes
s. 25.11.1908, Temmes
Pso: Valma, o.s. Oikari-nen.
Lapset: Siiri -44, Antti -45, Seija -47, Salli -48, Sylvi -50.
Jatkosota: Ps.torjuntamies, Uhtuan suunta, Kiestingin suunta, Viipurinlahti.

Kesällä v. 1941 Uhtuan suunnalla menetti räjähdyksessä oikeasta korvasta kuulon.
Sotilasarvo: Sotamies.

Korkala, Samuli Johannes (Jussi)
työmies, Temmes
s. 2.3.1924, Liminka.
Jatkosota: Kiv.mies, Karjalan kannas.
Sotilasarvo: Sotamies.

Korkala, Valdu Henrik
maanviljelijä, Kempele
s. 27.8.1913, Temmes
k. 10.7.1982, Kempele
Haudattu Kempeleeseen.
I pso: Sylvi, o.s. Häyry.
Lapset: Seppo -45, Paa-vo -47, Marja-Liisa -50, Eeva -51.
II pso: Toini, o.s. Karppinen.

Lapset: Sinikka -57, Ari -59, Kari -60.
Talvisota: Ratsulähetä ja kiv.mies, Suomussalmi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Lääkintämies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetri-vaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli, Jyväskylä, Kivennapa-Muolaa-Heinjoki-Noskua, Vuoksi, Vuosalmi, Ihantala.
Lapin sota: Taistelut Pohjois-Suomessa.
Haavoittui 16.1.1940 Suomussalmella, 23.6.1944 Antreassa ja 3.10.1944 Torniossa.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Korkala, Yrjö Iisakki
maanviljelijä, Liminka
s. 13.2.1909, Liminka
k. 8.8.1987, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Lyyli, o.s. Reivi.
Lapset: Seppo -43, Timo -44, Matti -47, Leena -48.
Talvisota: Viestiryhm.joht., Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Jun-

tusranta.
Jatkosota: Ryhm.joht., Nurmes, Uhtuan suunta.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Kortekangas, Johan Petter
kauppias, Temmes
s. 22.7.1907, Rantsila
k. 23.6.1968, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Kerttu, o.s. Jurva-kainen.
Lapset: Aimo -42, Tuomo -44, Elisa -46, Meeri -50, Aura -51, Vuokko -56, Sirpa -56.

Talvisota: Teurastaja, 21. Talouskomppania Vuosalmi.
Jatkosota: Kiv.mies, Tiira, Kukkola, Kananainen, Sohjananjoen länsipuoli.
Oli hoidettavana Sotasairaalassa 27.10.1942-27.4.1943.
Sotilasarvo: Sotamies.

Korkala, Vilho Henrikki
maanviljelijä, Temmes
s. 11.3.1903, Temmes
k. 12.7.1963, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Elsa, o.s. Pietilä.
Lapset: Aaro -30, Eero -32, Laura -34, Esteri -35, Eira -37, Rauno -42.
Talvisota: Eläinlääk.korpraali, Sairastalli-

joukk./Eläinlääk.komppania.
Jatkosota: Kiv.mies, apumies, HuoltoK./19 Pr.
Sotilasarvo: Korpraali.

Koskela, Mauri Mikael
maanviljelijä, Temmes
s. 19.1.1920, Temmes
Pso: Anni, o.s. Halonen.
Lapset: Anja -54, Veijo -56, Markku -60, Seppo -64, Anne -66.
Talvisota: Vartiotehtävät, Liminka.
Jatkosota: Ajomies, lataaja/raskas krh., Sallan ja Kiestingin suunnat,

Lakijärvi, Äänisniemi, Karhumäki, Vienan kana-va, Hiisijärvi, Ihantala.
Lapin sota: Lataaja, Paltamo, Puolanka, Pudasjärvi, Ranua, Rovaniemi, Sodankylä.
Sairastui syksyllä v. 1944, oli hoidettavana Ka-jaanissa.
Sotilasarvo: Korpraali.

Koskenkorva, Heimo Johannes
maanviljelijä, Rantasalmi
s. 27.2.1910, Temmes
k. 26.1.1960, Rantasalmi
Haudattu Rantasalmelle.
Pso: Meeri, ent. Kutvonen, o.s. Hynninen.
Talvisota: Kiv.mies, Kuhmon taistelut.
Jatkosota: Varastonhoitaja, III AK:n 17. Talk, 12. VaatK.

Sotilasarvo: Korpraali.

Koskenkorva, Sulo Iisakki (Iikka)
metsätyömies, Temmes
s. 9.2.1908, Temmes
k. 24.3.1980, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Impi, o.s. Äsnabrygg.
Talvisota: Työvelvollinen, Koivisto.
Jatkosota: Työvelvollinen, Kirvu, Karjalan kannas.

Lapin sota: Työvelvollinen, Lappi.

Koskenkorva, Vilho Leanter
sekatyömies, Haapajärvi
s. 21.10.1912, Temmes
k. 20.5.1974, Haapajärvi
Haudattu Haapajärvelle.
Pso: Iida, o.s. Toivanen.
Lapset: Sirkka, Seija.
Talvisota: Kiv.mies, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Kiv.mies, 17. taistelukomppania.
Jalat paleltuivat 21.1.1940 Suomussalmella.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Kurki, Edvin
maanviljelijä, Perniö
s. 22.12.1914, Koivisto
k. 17.1.1990, Salo
Haudattu Perniöön.
Talvisota: Kiv.mies, Koivisto.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kurki, Onni
maanviljelijä, Perniö
s. 13.2.1909, Koivisto
Pso: Vieno, o.s. Rautanen.
Lapset: Matti -43, Risto -45, Tapani -47.
Talvisota: Rannikkotyöstö 2, Koivisto.
Jatkosota: Rannikkotyöstö 2, Koivisto.
Sotilasarvo: Ylikersantti.

Kurola, Eino Henrik
vanginvartija, Oulu
s. 25.12.1920, Temmes
Pso: Sointu, o.s. Lassila.
Lapset: Teuvo -56, Paavo -60.
Jatkosota: Viestimies, Tuulivaara, Repola, Rukajärvi, Ontajärvi.
Haavoittui 11.11.1941 Ontajärvellä putkimiinan

sirpaleista oikeaan polveen. Inv. % 10.
Sotilasarvo: Korpraali.
Erikoisharrastus: urheilu.
Sotainvalidi.

Kuurlunti (Kuurlund), Johan Matias (Janne)
sekatyömies, Rantsila
s. 28.7.1908, Rantsila
k. 25.2.1952, Liminka
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Anna-Maria, o.s. Ronkainen.
Lapset: Annikki -28, Heino -30, Johannes -34, Hilikka -41, Onni -44, Liisa -48, Kaisu -50.

Talvisota: Työvelvollinen, RTK.
Jatkosota: Kk.mies ja ajomies, Ala-Vilmajoki, Viipurinlahti.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kylmänen, Antti
maanviljelijä, Liminka
s. 18.9.1899, Liminka
k. 26.4.1966, Liminka,
Haudattu Temmekselle.
Pso: Maria, o.s. Ylisuutari.
Lapset: Olavi -25, Elsa -27, Iikka -29, Niilo -34, Veikko -39.
Talvisota: Huoltomies, Oulu.

Jatkosota: Ajomies, sotasairaala Kiestingin suunta.
Sotilasarvo: Korpraali.

Kylmänen, Ahti Antti
maanviljelijä, Nastola
s. 13.5.1911, Kestilä
k. 30.1.1974, Nastola
Haudattu Nastolaan.
Pso: Eeva, o.s. Aura.
Lapset: Reijo -37, Pirkko -39, Kaisu -41, Maija -42.
Talvisota: Kiv.mies, Jv. KoulK. 5.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta.

It-tykkimies, Helsingin ilmapuolustus, Oulun ilmatorjunta, Tampereen ilmapuolustus.
Haavoittui 2.8.1941 Kis-Kis-järvellä.
Sotilasarvo: Korpraali.

Kylmänen, Antti Olavi
muurari, Temmes
s.29.7.1925, Liminka
Pso: Elina, o.s. Eloniemi.
Lapset: Anja -50, Reijo -55.
Jatkosota: Tykkimies, Erill.Pst. tykkiK. Karjalan kannas.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kylmänen, Aimo Gunnar
maanviljelijä, Temmes
s. 16.2.1913, Temmes
k. 17.4.1979, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Liisa, o.s. Korhonen.
Lapset: Pentti -39, Pasi -50, Sinikka -52.
Talvisota: Jv.Koul.K.
Jatkosota: Autonkuljettaja, 23. AutoK. Tervajärvi.

Sotilasarvo: Sotamies.

Kylmänen, Valde Johannes
laitosmies, Oulu
s. 21.4.1911, Temmes
k. 17.11.1982, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Anna, o.s. Kylmänen.
Lapset: Veikko -44, Keijo -47, Marjatta -53.
Talvisota: Tähestäjäaliupseeri, Uuras ja Tervajoki.

Jatkosota: Tähestäjäaliupseeri, Latvajärvi, Korpjärvi, Tetrivaara.
Haavoittui 28.7.1941 Uhtuan suunnalla.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Kytökorpi, Paavo Henrik
kansakoulunopettaja, Jäppilä
s. 9.1.1913, Liminka
Pso: Esteri, o.s. Junttila
Lapset: Pirkko -38, Kirsti -40, Paavo -41, Timo -44, Maija-Liisa -45, Elias -50.
Talvisota: Joukk.joht. Kuhmo.

Jatkosota: Joukk.johtaja, kompp.päällikkö, Prääsä, Äänislinna, Juksova, 24./Er.Lin.R. Taipale. Haavoittui 8.12.1939 Kuhmossa srappnellista päähän, 15.2.1940 Kuhmossa luodista vasempaan käsivarteeseen ja olkapäähän sekä 12.5.1942 Itä-Syväriellä miinajärähdyksessä päähän menettäen oikean silmänsä.
Sotilasarvo: Kapteeni.
Toimi opettajana Temmeksellä v. 1935, sekä 1944-48.
Sotainvalidi.

Kämäräinen, Eino Arvid
maanviljelijä, Temmes
s. 28.4.1917, Kuusamo
k. 6.1.1975, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Rauha, o.s. Anttila.
Lapset: Aulis -46.
Talvisota: Etäisyyden mittaaja, Alassalmi, Kiantajärvi, Juntusranta.
Jatkosota: Kiv.ryhm.

joht., Kostovaara, Soukelo, Lohivaara, Jelettijärvi, Vuokkiniemen erämaalohko, Tolvajärven eteläpuoli, Vuontelee.
Sotilasarvo: Kersantti.

Kärenlampi, Eino Olavi
työmies, Oulu
s. 24.5.1920, Temmes
k. 31.7.1987, Oulu
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Anna, o.s. Veteläinen.
Lapset: Seija -44, Seppo -48, Silja -53, Esa -55, Sirpa -57, Sirkka -58, Sisko -59, Sauli -61, Salla

-62, Sari -64, Senja -66.
Jatkosota: Kp.mies, Kirkkalampi, Polkuvaara, Nenäpalo, Tuntsa, Voitojoki, Vilmajoki, Kiestinki-Louhi läpimurtotaistelut.
Haavoittui 7.11.1941 Kiestinki-Louhi läpimurto-taistelussa kranaatin sirpaleista eri puolille kehoa.
Sotilasarvo: Sotamies.

Kärenlampi, Matias
maanviljelijä, Temmes
s. 24.12.1903, Temmes
k. 10.9.1986, Temmes
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Saimi, o.s. Palo.
Lapset: Onni -32, Leevi -35, Esko -39, Mauno -41, Elma -45, Teuvo -51.
Talvisota: Keittäjä, Eläinlääk.joukkue.

Jatkosota: Keittäjä, ajomies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoli, Karjalan kannas.
Haavoittui 9.8.1944 Kavantsaassa kiväärin luodista.
Inv. % 40.
Sotilasarvo: Sotamies.
Sotainvalidi.

Kärki, Vilho Henrikki
liikkeenharjoittaja, Pudasjärvi
s. 12.4.1915, Temmes
Pso: Laina, o.s. Pihlaja.
Talvisota: Ammuskolonnan ajomies, Salla, Virojoki.
Jatkosota: Pataljoonan taistelulähetä, Uhtuan ja Kiestingin suunnat: Veturipuro, Jelettijärvi, Kiestinki-Louhi maantie 23:n läpimurtotaistelu, Aunuksen Karjala: Syväri, Sammatus, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärven maasto.

Lapin sota: Patl:n taist.läh., Kemin valtaus, Rovaniemi, Vikajärvi.
Haavoittui 10.7.1944 Pitkärannassa kranaatin sirpaleista niskaan, päähän ja lantioihin. Inv. % 15.
Sotilasarvo: Alikersantti.
Erikoisharrastus: Vanhojen asioiden vaaliminen.
Sotainvalidi.

Kärki, Väinö Antero
maanviljelijä, Temmes
s. 8.7.1911, Temmes
k. 11.9.1978, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Anni, o.s. Korkala.
Lapset: Seppo -42, Ritva -45, Reijo -54, Kaler-vo -59.
Talvisota: Ryhm.joht., Kuhmo.
Jatkosota: Ryhm.joht.,

Uhtua, Vasovaara, Karjalan kannas.
Lapin sota: Ryhm.joht. Tornio, Rovaniemi, Meltaus, Kittilä.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Kärsämä, Antti Olavi
maanviljelijä, kirvesmies, Oulu
s. 15.7.1922, Temmes
Pso: Leila, o.s. Rahikainen.
Lapset: Liisa -60, Antti-Olavi -63, Matti-Sakari -67.
Talvisota: Vartiopalvelu, Liminka.
Jatkosota: Kiv.- ja pk.mies, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Akijärvi, Kivennapa, Siiranmäki, Muolaa, Äyräpää.

Lapin sota: Kiv.- ja pk.mies, Tornion valtaus, Rovaniemi, Meltaus.
Haavoittui 25.5.1943 Uhtuan Kis-Kis-järvellä kranaatin sirpaleista selkään. Inv. % 15.
Sotilasarvo: Korpraali.
Erikoisharrastus: Lukeminen.
Sotainvalidi.

Kärsämä, Eino Henrikki
maanviljelijä, teknikko, Oulu
s. 31.5.1925, Temmes
Jatkosota: Kiv.- ja pk.mies, Salmi, Pitkäranta, Tuuloksen sillanpään torjuntataistelut.
Lapin sota: Kiv.mies, Tornio, Rovaniemi, Sodankylä.

Sotilasarvo: Sotamies.
Käynyt maanviljelyskoulu.
Erikoisharrastus: valokuvaus.

Kärsämä, Leo Valdemar (Valtu)
metsätyömies, Liminka
s. 4.5.1917, Temmes
Talvisota: Pk. ja kk.ampuja, Suomussalmi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Pk. ja kk.ampuja Uhtuan suunta, Kenttjärvi, Kostamus, Karjalan kannas.
Haavoittui 1.8.1941 Uhtuan suunnalla räjähtävästä luodista päähän ja vasempaan ohimoon menettäen oikean silmänsä. 22.6.1944 Heinjoella kranaatin sirpaleesta oikeaan käteen. Inv. % 55.
Sotilasarvo: Sotamies.
Sotainvalidi.

Kärsämä, Pauli Johannes
vanhempi konstaapeli, Oulu
s. 11.12.1923, Temmes
Pso: Aino, o.s. Mäntylä.
Lapset: Kari -50, Sinikka -57.
Talvisota: Toiminta Temmesen suojeluskunnassa.
Jatkosota: Kiv.- ja kp.

mies, Krivi, Vienan kanava, Leppäjoki, Saravaara, Kumsa, Porajärvi, Liusvaara, Ilomantsi.
Haavoittui 3.8.1944 Leppävaarassa kranaatin sirpaleista vasempaan reiteen. Inv.% 10.
Sotilasarvo: Korpraali.
Erikoisharrastus: valokuvaus, maalaus ja kirjallisuus.
Sotainvalidi.

Laakko, Veikko
autoilija, Kajaani
s. 20.4.1920, Temmes
k. 13.12.1955, Kajaani
Siunattu Kajaanin Nuusjärveen.
Pso: Toini, o.s. Laakkonen.
Lapset: Terttu -45, Kari -48, Ulla-Maija -50, Pirjo -51, Arvo -53, Alpo -55, Raili -56.

Jatkosota: Pst.tykkimies, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoensuu, Korpivaara, Tetri-vaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli.
Haavoittui 30.4.1942 Uhtuan länsipuolella kranaatin sirpaleesta rintaan.
Sotilasarvo: Sotamies.

Launonen, Johannes lisakki
koneenhoitaja, Raahe
s. 26.6.1925, Temmes
Pso: Eeva, o.s. Peltoniemi.
Lapin sota: Kiv.mies, Tornio, Kemi, Rovaniemi, Sodankylä, Kaamanen.
Sotilasarvo: Sotamies.

Launonen, Vilho Olavi
kirvesmies, Temmes
s. 1.9.1921, Temmes
k. 27.9.1963, Muhos
Haudattu Temmekselle.
Pso: Maila, o.s. Manner.
Lapset: Maire -49, Lauri -50.
Jatkosota: Kiv.mies, Lohijärven suunta, Ahvenlahti, Röhön seutu, Äänisniemi, Vienan kanava, Salmijoki.
Haavoittui 15.2.1942 Uhtuan Hevosenkengässä sekä 29.6.1944 Ihantalassa.
Sotilasarvo: Sotamies.

Lehtosaari, Johannes (Hannes)
autonkuljettaja, Lumijoki
s. 11.8.1921, Temmes
Pso: Kerttu, o.s. Hautala.
Lapset: Marja -58.
Talvisota: Puhelinkeskus- ja ilmapartiotehtävät, Temmes.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta, Röhö, Malviaistentien kenttävarmistus, Jyväskylä.
Haavoittui 12.10.1941 Uhtuan Keskivaaralla kevyen kranaatinheittimen ammuksen sirpaleista keuhkoihin, kaulaan ja ohimoon. Inv.% 20.
Sotilasarvo: Korpraali.
Sotainvalidi.

Lehtosaari, Pekka Henrik
maanviljelijä, Oulu
s. 23.2.1918, Temmes
k. 25.12.1985, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Ilma, o.s. Salkosalo.
Talvisota: Kiv.mies, Karjalan kannas.
Jatkosota: Kiv.mies, Karjalan kannas, Niinisalon koulutuskeskus.
Haavoittui syksyllä 1941 Karjalan kannaksen Kaarlahdessa kiväärin luodista päähän.
Sotilasarvo: Korpraali.
Sotainvalidi.

Littow, August Johannes
maanviljelijä, Oulu
s. 17.12.1905, Oulu
k. 13.12.1972, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Maria, o.s. Junttila.
Lapset: Johannes -42, Esa -44.
Talvisota: Viestivarasto- joukkueen korjausryhmän vääpeli, Suomussalmi, Kuhmo.
Jatkosota: Autonkuljettaja, ja asentaja, Kiestingin suunta. Oli syöksyveneen kuljettajana koukkauksessa Tuoppajärven yli Kokkosalmeen.
Sotilasarvo: Kersantti.

Louet, Hugo lisakki
maanviljelijä, Temmes
s. 9.1.1897, Temmes
k. 21.5.1957, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Sofia, o.s. Eloniemi.
Lapset: Olavi -23.
Talvisota: Huoltomies, Kankaanpää.
Jatkosota: Huoltomies, Kiestingin suunta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Louet, Lauri Abram
maanviljelijä, Temmes
s. 13.8.1900, Temmes
k. 2.8.1991, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Talvisota: Sairastallin lääkintämies, Suomussalmi.
Jatkosota: Eläinlääkärin apulainen, Uhtuan suunta, Syvärin suunta.
Sotilasarvo: Korpraali.

Louet, Olavi Johannes
maanviljelijä, Temmes
s. 13.2.1923, Temmes
Pso: Hanna, o.s. Klavu.
Lapset: Tuomo -49, Jussi -54, Tuulikki -64.
Jatkosota: Pk.mies, Vienan kanava, Karhumäki.
Haavoittui kesällä 1944 Karhumäessä käteen.
Sotilasarvo: Korpraali.

Luttinen, Johan Vilhelm (Ville)
maanviljelijä, Temmes
s. 14.3.1903, Pyhäntä
k. 22.7.1981, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Kaisa, o.s. Piirainen.
Lapset: Eino -27, Esteri -31, Kalevi -31, Väinö -37, Raimo -46, Raili -48.
Talvisota: Kiv. ja huoltomies, Suomussalmen suunta.
Jatkosota: Huoltomies, Suomussalmi ja Uhtuan suunta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Mahosenaho, Vilho Artturi
maanviljelijä, Temmes
s. 16.1.1913, Pyhäntä
k. 24.1.1981, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Maria, o.s. Kiriläinen.
Talvisota: Kk.ampujan apulainen, Kuhmo.
Jatkosota: Ajomies ja kk.mies, Kiestinki-Louhi, Lakijärvi, Ahvenlahti, Kiestinki, Röhö, Äänisniemi, Vienan kanava, Hiisjärvi, Ihantala.
Lapin sota: Kk.mies, Pohjois-Suomen taistelut.
Sotilasarvo: Sotamies.

Maikkola, Arvi
rautatieläinen, Oulu
s. 11.2.1901, Temmes
k. 10.2.1990, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Anna, o.s. Kajula.
Talvisota: Varastomies,
Kuhmo, Kylmävaara,
Löytövaara.
Jatkosota: E-ryhmän ja-
kelumies, Uhtuan suun-
ta.

Sotilasarvo: Sotamies.

Maikkola, Viljo Einari
vanhempi konstaapeli,
Oulu
s. 25.10.1921, Temmes
Pso: Anni, o.s. Kajula.
Lapset: Irmeli -48.
Talvisota: Vartiotehtävät,
Liminka.
Jatkosota: Pst.tykin am-
musmies, vartiomies,
Kiestingin Lohijärven
suunta, Sungunniemi,

Äänislinna, Kontupohja.,
Sairastui v. 1943 Sungunniemellä ja joutui sota-
sairaalaan. Oli hoidettavana Ruotsissa.
Sotilasarvo: Korpraali.

Maikkola, Niilo Alfred
muurari, Oulu
s. 13.12.1904, Temmes
k. 21.4.1972, Oulu
Haudattu Ouluun.
Oli lääkärintarkastukses-
sa 4.10.1943 ja määrät-
ty luokkaan B II.
Sotilasarvo: Sotamies.

Maikkola, Yrjö Antreas
myymälänhoitaja, Mu-
hos
s. 2.6.1912, Temmes
k. 4.11.1941, kenttäsa-
raala
Haudattu Pulkkilan san-
karihautaan.
Talvisota: Varastonhoita-
ja, 9. Talouskomppania.
Jatkosota: Joukkueen

varajohtaja, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi,
Ponkalahti, Vuonniinen, Pistojoeki, Korpivaara,
Tetrivaara, Uhtuan pohjoispuoli.
Haavoittui Uhtuan Vaaralassa 2.11.1941.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Maikkola, Pauli Antero
mielisairaanhoitaja, Siil-
linjärvi
s. 29.10.1925, Temmes
Pso: Liisa, o.s. Martikainen
Lapset: Tiina-Riitta -61.
Jatkosota: Kp.mies, Han-
nustien saaren taistelut,
Ilomantsin torjuntataiste-
lut.

Haavoittui 6.8.1944 Ilomantsissa sirpaleista ylä-
vartalon ja keuhkoihin, vasen olkaluu murtui.
Inv.% 20.
Sotilasarvo: Sotamies.
Sotainvalidi.

Mankisenmaa, Eino Matias
työmies, Viitasaari
s. 12.6.1907, Temmes
k. 10.1.1976, Viitasaari
Haudattu Viitasaarelle.
I pso: Jenni, o.s. Keinon-
kangas.
II pso: Elma, o.s. Maja-
va.
III pso: Helli, o.s. Moila-
nen.

IV pso: Aino, o.s. Kananen.
Lapset: Aino -52.
Talvisota: Työvelvollinen, OTV-komppania.
Jatkosota: Työvelvollinen ja teurastaja, HTK Kies-
tingin suunta.
Sairastui Kiestingin sunnalla 6.11.1941 ja oli
hoidettavana Sotasairaalassa 4.3.1943 saakka.

Mankisenmaa, Reino Olavi
autoilija, Liminka
s. 13.6.1923, Temmes
Pso: Helvi, o.s. Jouhten.
Lapset: Eero -46, Ritva
-47, Kaisu -49, Raimo
-51, Reijo -56.
Talvisota: Työvelvollinen,
Koivisto.
Jatkosota: Taist.lähetti,
Äänisniemi, Vienan ka-
nava, Hiisjärvi, Ihantalan ratkaisu- ja puolustus-
taistelut.

Lapin sota: Taist.lähetti, Hyrynsalmi, Puolanka,
Ranua, Sodankylä.
Sotilasarvo: Korpraali.

Miettunen, Hannes Henrik
metsuri, Liminka
s. 10.4.1923, Liminka
k. 6.8.1991, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Tyyne, o.s. Huotari.
Jatkosota: Kiv.mies, Au-
nuksen Karjala, Paate-
ne.
Sairastui 21.6.1943 Paa-
tenessa.

Sotilasarvo: Sotamies.

Marttila, Matti Lauri
maanviljelijä, Temmes
s. 24.3.1923, Tyrnävä
Pso: Inga, o.s. Kukkola.
Lapset: Anneli, 47, Kaa-
rina -48, Juhani -50, Esko
-51, Helinä -53, Kalevi
-57, Inkeri -60.
Jatkosota: Kiv.mies, Uh-
tuan suunta, Kotajärvi,
Kivijärvi, Tolvajärvi, Ris-
tijärvi, Karhujärvi.

Lapin sota: Kiv.mies, Posio, Rovaniemi.
Sotilasarvo: Sotamies.
Hoitanut useita kunnallisia ja seurakunnallisia
luottamustehtäviä.

Miettunen, Heimo Matias
lämmittäjä, Helsinki
s. 4.9.1921, Liminka
k. 27.9.1977, Helsinki
Haudattu Helsinkiin.
Pso: Eeva Esteri, o.s.
Suorsa.
Lapset: Maria -55.
Jatkosota: Auton- ja
syöksyveneen kuljettaja,
Vuosalmi.

Lapin sota: Autonkuljettaja, Pohjois-Suomi, Tor-
nionjokilaakso.
Sotilasarvo: Sotamies.

Meriluoma, Eino Iivari
rakennusmestari, Oulu
s. 23.7.1911, Temmes
k. 7.4.1987, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Ester, o.s. Päätaalo.
Lapset: Seppo -37, Kari
-40, Pirkko -45.
Talvisota: Pion.joukk.
varajoht., Kuhmon suun-
ta.

Jatkosota: Joukk. vara-
joht., Uhtuan suunta, Kivennapa, Muolaa, Hein-
joki, Noskua, Ihantala,
Lapin sota: Kompp. vääpeli, Kemi, Rovaniemi,
Sodankylä.
Sotilasarvo: Yliväepeli.

Miettunen, Huugo
ahtaaja, Oulu
s. 31.3.1920, Liminka
k. 13.10.1991, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Maria, o.s. Härkö-
nen.
Jatkosota: Kiv.mies, Pis-
tojoeki, Vuonniinen, Uhtu-
an länsi- ja pohj.puolen
taistelut, Ylä-Mustajärvi.
Haavoittui 21.9.1941

Pistojoella ja 27.4.1942 Mustajärvellä kranaatin
sirpaleista jalkoihin.
Sotilasarvo: Sotamies.

Miettunen, Jaakko Mikael
myymälänhoitaja, Haapavesi
s. 27.8.1925, Liminka
Pso: Annikki, o.s. Kuro-la.
Lapset: Juha -58, Anita -61, Jaana -64.
Talvisota: Ilmavalvonta-tehtävät, Temmes.
Jatkosota: Taist.lähetti,

Vuosalmi.
Lapin sota: Taist.lähetti, Ranua, Rovaniemi, Sodankylä, Sattanen, Kitinen, Vuotso, Ivalo, Inari.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Miettunen, Leevi Jooseppi
putkiasentaja, Helsinki
s. 22.11.1926, Liminka
Pso: Sirkka, o.s. Merisaari.
Lapset Teuvo -54, Reijo -58.
Jatkosota: Kk.mies, Lappeenranta.
Sotilasarvo: Jääkäri.

Miettunen, Matias Isak (Matti)
työnjohtaja, Espoo
s. 31.7.1913, Liminka
Pso: Kerttu, o.s. Junttila.
Lapset: Marja-Liisa -41, Pirkko -45, Seppo -46, Tuula -53.
Talvisota: Taist.lähettiliups., kk.johtaja, Suomussalmi, Raate.
Jatkosota: Kk.johtaja,

Syväri, Karhumäki, Syväri.
Haavoittui 4.1.1940 Raatteessa sivustakoukkuksessa kranaatinheittimen ammuksen sirpaleista oikeaan polveen. Inv.% 50.
Sotilasarvo: Kersantti.
Sotainvalidi.

Miettunen, Niilo Matias
maanviljelijä, Liminka
s. 22.12.1909, Temmes
k. 5.7.1992, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aino, o.s. Ala-aho.
Lapset: Olavi -36, Aira -38, Maire -41, Kaarlo -46, Arne -49.
Talvisota: Puhelinmies, Suomussalmi, Raate,

Kuhmo.
Jatkosota: Puhelinmies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Karjalan kannas.
Lapin sota: Puhelinmies, Tornio, Rovaniemi, Kittilä.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Miettunen, Pauli Antero
maanviljelijä, Liminka
s. 13.8.1918, Liminka
Talvisota: Kiv.mies, Kämmärä, Karisalmi.
Jatkosota: Radioryhm.joht., Syväri, Karhumäki, Poventsa, Äänislinna, Paatene, Karjalan kannas.
Lapin sota: Radioryhm.

joht., Ranua, Rovaniemi, Ivalo.
Sotilasarvo: Kersantti.

Miettunen, Urho Henrik
maanviljelijä, Temmes
s. 15.11.1907, Temmes
k. 17.1.1966, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helli, o.s. Ruottinen.
Lapset: Eero -36, Kaarina -39, Aaro -40, Arvo -40, Sirkka -42, Yrjö -48.
Talvisota: Viestiryhm.joht., Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Joukk.varajoht., Uhtuan Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj.puoli, Karjalan kannas. Leipäsuo. Lapin sota: Joukk.varajoht. Tornio, Kemi, Rovaniemi.
Haavoittui 5.8.1941 Uhtuan länsipuolella kranaatin sirpaleesta vasempaan reiteen ja 27.10.1944 Rovaniemellä.
Sotilasarvo: Väpeli.

Miettunen, Veikko Asser
sikalanhoitaja, Mäntsälä
s. 7.6.1920, Liminka
Pso: Kyllikki, o.s. Lehtonen.
Lapset: Saija -51, Aimo -53.
Jatkosota: Taist.lähetti, Syväri, Laatokan koillispuoli.
Lapin sota: Kiv.mies, Oulu,

Kemi, Rovaniemi.
Haavoittui 13.9.1944 Laatokan koillispuolella kranaatin sirpaleesta oikealle puolelle otsaluuhun.
Sotilasarvo: Sotamies.

Miettunen, Viljo Edvard
maanviljelijä, Temmes
s. 4.2.1912, Temmes
Pso: Helli, o.s. Mällinen
Lapset: Pentti -41, Siiri -43, Juhani -47, Helena, -52, Eila -59.
Talvisota: Puhelinmies, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Puhelinmies,

Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoli, Keski-Kannas, Noskua, Vuoksen lohko.
Lapin sota: Puhelinmies, Tornio, Kemi, Kittilä.
Haavoittui lievästi käsiselkään Uhtuan länsipuolella.
Sotilasarvo: Korpraali.

Mikkola, Urho Anselmi
sihtimies, Pori
s. 18.12.1923, Rantsila
Pso: Esteri, o.s. Kelhä.
Lapset: Jarmo -67.
Jatkosota: Kiv.mies, taist.lähetti, Uhtuan pää-tien suunta, Karjalan kannaksella Valkjärvi, Kivennapa, Ihantala, Muolaa, Heinjoki, Antrea, Vuok-

senniska.
Lapin sota: Kiv.mies, taist.lähetti, Tornion valtaus.
Haavoittui lokakuussa 1944 Torniossa luodista oikeaan jakaan. Oli hoidettavana mm. Ruotsissa.
Sotilasarvo: Korpraali.

Mikkola, Urho Jaakko
maanviljelijä, talonmies, Oulu
s. 28.5.1904, Temmes
k. 16.3.1990, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Katri, o.s. Pennanen.
Lapset: Olavi -28, Helvi -33, Hannu -37, Paavo -40, Asta -45, Seppo -49.

Talvisota: Varastoryhm.joht., 11 Asevar.Os. Rovaniemi.
Jatkosota: Talousaliups. Suomussalmi, Kiestingin suunta.
Sotilasarvo: Kersantti.

Mikkola, Väinö Johannes
maanviljelijä, Rantsila
s. 12.7.1920, Temmes
Pso: Helli, o.s. Penttilä.
Lapset: Kaarina -46, Eila -49, Tuula -52, Taimi -57, Teuvo -58, Juha -64.
Talvisota: Vartiointitehtävät, Liminka.
Jatkosota: Pst.tykkimies, taist.lähetti, panssarikauhuryhm.joht., Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoensuu, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj.puoli, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Vuosalmi, Ihantala.

Lapin sota: Pst.tykkimies, Tornio, Rovaniemi.
Haavoittui elokuussa 1941 Malviaisten tien suunnalla kranaatin sirpaleesta polveen.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Mikkola, Yrjö Henrik
maanviljelijä, Temmes
s. 18.10.1897, Temmes
k. 24.2.1983, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Saima, o.s. Alarahio.
Lapset: Laina -26, Saima -27, Yrjö -30, Pentti -33, Matti -36, Väinö -39, Eeva -43,
Talvisota: Tykkimies, Kol

II/KTR 11.
Jatkosota: Kiv.mies, varastomies, 17. TalK., Karhumäki, Voljärvi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Molander, Johannes Oskari (Janne)
asentaja, Rantsila.
s. 12.7.1925, Temmes
Pso: Lilja, o.s. Taskila.
Lapset: Marja -39, Teuvo -51, Osmo -56, Helena -60.
Jatkosota: Pk.mies, Ino-Seivästö, Kannaksen puolustustst:t.
Lapin sota: Pk.mies, Tornio, Karesuvanto.

Haavoittui 22.6.1944 Karjalan kannaksella kranaatin sirpaleesta leukaan.
Sotilasarvo: Sotamies.

Molander, Lauri Apram
varastomies, Oulu
s. 22.6.1917, Temmes
Pso: Helli, o.s. Kivelä.
Jatkosota: Ajomies, Värttilä, Harlu, Sääntämä, Tuulos, Syväri, Äänislinna, Vuosalmi.
Lapin sota: Ajomies, Kemi, Tornio, Pello, Enontekiö.

Sotilasarvo: Korpraali.
Palveli sodan jälkeen rajajääkäriinä.

Molander, Reino Antero
maanviljelijä, Riihimäki
s. 2.8.1911, Temmes
Pso: Anni, o.s. Kalliokoski.
Lapset: Leevi -36, Aila -38.
Talvisota: Kiv.mies, Kuhmo.
Jatkosota: Taist.lähetti, ajomies, heitinmies, Uhtuan suunta, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksen lohko.

Lapin sota: Sama tehtävä, Pohjoisrintama, Kittilä.
Sotilasarvo: Korpraali.

Molander, Urho Jooseppi
eristäjä, Oulu
s. 12.8.1918, Temmes
Pso: Impi, o.s. Kainulainen.
Lapset: Tuula -44, Teemu -45, Pekka -54.
Talvisota: Sotapoliisi, kiv.mies, Suomussalmi, Kuhmo.
Jatkosota: Ryhm.joht., talousaliups., Rukajärven suunnan hyökkäys- ja puolustustaistelut.

Sotilasarvo: Kersantti.
Erikoisharrastus: kuntoilu.

Molander, Veikko Johannes
maatömiä, Lahti
s. 23.2.1914, Temmes
k. 10.8.1945, Lahti
Haudattu Lahteen.
Pso: Eeva, o.s. Paakkonen.
Lapset: Sirkka -39.
Talvisota: Ajomies, Taipaleen lohko.
Jatkosota: Ratsuri/KTR

8, Korpiselkä, Jalovaara, Yläjoki, Sotjärvi, Säämäjärvi, Kutismajoki, Prääsä, Sunu, Petroskoi, Gose, Lotinanpelto, Voimalaitos, Valkeasaari, Viipurinlahti.
Sotilasarvo: Sotamies.

Molander, Väinö Iisakki
sementtimies, Oulu
s. 23.7.1915, Temmes
Pso: Rauha, o.s. Rautio.
Lapset: Aira -34, Marjatta -37, Sirkka -38, Harri -43, Briitta -46.
Talvisota: Kiv.mies, Salla.
Jatkosota: Kiv.mies, Sininen Prikaati, Salla, Karjalan kannas, Heinjoki, Uusikirkko, Viipurinlahti.

Sotilasarvo: Sotamies.

Myllysaari, Iisakki Henrik (Iikka)
pienviljelijä, Temmes
s. 17.8.1909, Temmes
k. 19.11.1963, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aino, o.s. Keränen.
Lapset: Kauko -41, Toivo -45, Aaro -48.
Talvisota: Kk.mies, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Kk.mies ja ajomies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Kapustnajakoki, Kangasvaara, Kiestinki-Louhen suunta, Länsi-Syväri.
Oli hoidettavana Sotasairaalassa 22.10.1943-20.4.1944.
Sotilasarvo: Sotamies.

totettiin sotapalvelukseen kelpaamattomaksi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Myllysaari, Johannes
satamatömiä, Pori
s. 18.3.1915, Temmes
k. 7.8.1953, Pori
Haudattu Porin Käppärän hautausmaahan.
Talvisota: Kutsuttiin palvelukseen, mutta vapautettiin 13.12.1939 sairauden vuoksi toistaiseksi.
Jatkosota: Oli v. 1942 uusintatarkastuksessa ja

Mäkelä, Matti Kalle
agrologi, Temmes
s. 1.1.1912, Kullaa
Pso: Martta, o.s. Sevä.
Lapset: Pekka -39, Seppo -43, Marjatta -44, Leena -47.
Talvisota: Viestialiups./Kevyt It., Laatokan Koillispuoli.
Jatkosota: Talousups., puhelinjoukk.joht., Kevyt It.jaos. Impilahden kunnan maatalousjohtaja. Maatalousministeriön käytössä. Porin Sk.piirin esikunta.

Sotilasarvo: Luutnantti.

Kis-Kis-järvi, Kiestinki, Syvärin sillanpään torjuntataistelut, viivytystaistelut Syväri-Sykyjärvi.
Loukkaantui 7.8.1941 ja oli hoidettavana Sotasairaalassa.
Sotilasarvo: Kersantti.

Mäkinen, Aarne Johannes
kiviesmies, Kempele
s. 28.7.1911, Kempele
k. 3.7.1971, Kempele
Haudattu Kempeleeseen.
Pso: Maria, o.s. Korkala.
Talvisota: Pk.ampuja, Kuhmo.
Jatkosota: Kiv.mies ja kivääriryhmänjohtaja,

Myllysaari, Kaarlo Alfred
työmiä, Oulu
s. 29.6.1919, Temmes
k. 16.5.1972, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Elma, o.s. Heiskanen.
Talvisota: Alokas, Jv. Koul.K 5.
Jatkosota: Pk.ampuja ja taist.lähetti, Kolvasjärvi -

Repola - Ontrosenvaara - Rukajärvi - Ondajoki. Hevosenhoitaja, 1. Hev.S.
Haavoittui 4.10.1942 Ondajoella lievästi vasempaan jalkaan ja 26.6.1943 Ondajoella kranaatin sirpaleista vasempaan käteen. Inv.% 30.
Sotilasarvo: Korpraali.
Sotainvalidi.

Mällinen, Antti
maanviljelijä, Temmes
s. 30.11.1905, Temmes
k. 28.8.1963, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Anna, o.s. Similä.
Lapset: Antti -29, Marjatta -31, Sakari -33, Ritva -35, Matti -38, Eila -40, Pauli -41, Anja -43, Valtu -44, Elina -46, Seppo -47, Eevi -49.

Jatkosota: Kiv.mies, Suomussalmi, vartiotehtävät Oulu ja Haukipudas, kansanhuoltotehtävät, Temmes.
Sotilasarvo: Sotamies.

Mällinen, Antti Arttur
maanviljelijä, Temmes
s. 14.9.1900, Temmes
I pso: Sofia, o.s. Häll.
Lapset: Toivo -22.
II pso: Anna, o.s. Peltoniemi.
Lapset: Ahti -31, Veikko -40.
Talvisota: Puhelinajomies, Pienpero, Tali, Leipäsuu.

Jatkosota: Kiv. ja lääk.mies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuoninen, Pistojoiki, Uhtuan länsi- ja pohj.puolen tst:t, Kiestingin suunta.

Loukkaantui 1941 Jyvälahdessa tykin suuliekistä korviin joutuen sotasairaalaan.

Sotilasarvo Sotamies.

Mällinen, Kaarlo Iisakki
suutari, Temmes
s. 13.8.1898, Temmes
k. 22.9.1972, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Kaisa, o.s. Puhaka.
Lapset: Hannes -23, Hil-da -25, Pauli -29.
Talvisota: Työtehtävät Äströmin Nahkatehtaalla, Oulu sekä väestönsuojelutehtävät, Oulu.

Mällinen, Lauri Aarne Jakob
kirvesmies, li
s. 24.2.1913, Temmes
k. 29.7.1987, li
Haudattu lin Olhavaan.
I pso: Martha, o.s. Mäkelä.
Lapset: Veikko -37, Lea -39, Eino -41, Matti -43, Maija-Kaarina -45.
II pso: Hilma, o.s.Tolonen.

Talvisota: Pst.mies, Länsi-Kannas.

Jatkosota: Pst.mies, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuoninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj.p.tst:t, Länsi-Kannas, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksen lohko, Vuosalmi, Ihantala.

Lapin sota: Ajomies, Tornio, Rovaniemen tien suunta.

Sotilasarvo: Korpraali.

Mällinen, Niilo Johannes
maanviljelijä, Liminka
s. 14.6.1916, Liminka
Pso: Hilja, o.s. Rahko.
Lapset: Sirkka -38, Pirkko -46, Reijo -48, Kaisu -50, Risto -51, Raija -55, Reino -58, Riitta -63.
Talvisota: Kk.ampuja, Karjalan kannas, Vuok-sela.

Jatkosota: Kk.ryhm.joht., Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Syväri, Sammatus, Vitelejoki, Rajaselkä, Haukiselkä, Salmi, Uusikylä, Uuksu, Pitkäranta, Ruhtinaanmäki, Uuksujärvi.

Lapin sota: Kk.ryhm.joht., Kemin valtaus, Rovaniemi, Vikajärvi.

Haavoittui 23.8.1941 Kiestingin Veturipurolla kiväärin luodista päähän.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Mällinen, Vilho Johannes (Hannes)
maanviljelijä, Temmes
s. 5.3.1908, Temmes
k. 31.5.1979, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helmi, o.s. Wallius.
Lapset: Katri -28, Ahti -30, Inkeri -33, Irma -35, Aarne -37, Kirsti -41, Arvo -44, Mirja -46.
Talvisota: Hevosten kul-

jettaja, 15. El.lääk.joukkue.

Jatkosota: Pst.mies, kiv.mies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Viipurinlahti.

Haavoittui 7.11.1941 Kiestinki-Louhi läpimurto-taistelussa, jossa luoti lävisti vasemman keuhkon. Selkänikamat vaurioituivat kuljetuksen aikana. Inv.% 10.

Sotilasarvo: Sotamies.

Sotainvalidi.

Nalkki, Lauri
maanviljelijä, Temmes
s. 3.10.1913, Temmes
k. 29.7.1983, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aili, o.s. Eberhardt.
Lapset: Tauno -41, Taimi -43, Teuvo -46.
Talvisota: Pk.ampuja, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Pk.ampuja,

Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Länsi-Syväri, Sammatus, Vitele, Uuksu, Pitkäranta, Uuksunjärvi.

Lapin sota: Pk.ampuja, Lautiosaari.

Sotilasarvo: Korpraali.

Nevala, Antti
maanviljelijä, Liminka
s. 28.1.1897, Kestilä
k. 12.11.1984, Liminka
Haudattu Temmekselle.
I pso: Anna, o.s. Luukinen.
Lapset: Laina -38, Lauri -39, Veikko -44, Marja-Leena -45.
II pso: Laura, o.s. Kaikkonen.

Talvisota: Ammusajomies, Pst-keskus 229 J.

Jatkosota: Varastomies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat.

Sotilasarvo: Sotamies.

Nevala, Jooseppi (Juuso)
kirvesmies, Oulu
s. 27.5.1906, Temmes
k. 23.4.1965, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Liisa, o.s. Repola.
Lapset: Marja -43, Paa-vo -43, Irja -44, Eero -45, Jouko -46, Eila -48, Kai-su -50, Jorma -52, Pentti -55, Marja -60.

Talvisota: Autonkuljettaja III/9.Ks.

Jatkosota: Autonkuljettaja ja kiv.mies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli.

Sotilasarvo: Tykkimies.

Nevala, Toivo Jakob (Jaakko)
maanviljelijä, Temmes
s. 28.8.1910, Temmes
k. 31.1.1960, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Annikki, o.s. Marttila.
Lapset: Anna-Liisa -41, Osmo -43, Vesa -53.
Talvisota: Eläinlääk.-mies, III/15. ELK.

Jatkosota: Autonkuljettaja, Rovaniemi.

Lapin sota: Autonkuljettaja, Rovaniemi, Yht.E.Roi.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Niemelä, Kaarlo Eerikki
maanviljelijä, Temmes
s. 19.11.1916, Temmes
k. 22.7.1992, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aino, o.s. Karppinen.
Lapset: Salli -36, Veikko -39, Eila -41, Erkki -44, Marjatta -46, Paavo -50, Tuula -52, Jouko -56.
Talvisota: Kiv.mies, Suo-

mussalmi, Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Kp.mies, taistelulähettilä, Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Syväri, Sammatus, Vitelejoki, Rajaselkä, Haukiselkä, Salmi, Uusikylä, Uuksu, Pitkäranta, Ruhtinaanmäki.

Lapin sota: Kp.mies, taistelulähettilä, Kemi, Rovaniemi.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Niemelä, Matti Olavi
työnjohtaja, Temmes
s. 1.12.1923, Temmes
Pso: Eedith, o.s. Kemilä.
Lapset: Eija -50, Alvi -54.
Jatkosota: Kiv.mies, Paatene, Aunus, Syväri, Karjalan kannas.
Haavoittui 20.6.1944 Viipurissa ensin kranaattista oikean käden olkapäähän, ja vielä Jsp:ltä läh-

dettäessä kahdesta luodista takamuksiin. Käsi jouduttiin amputoimaan. Inv.% 85.

Sotilasarvo: Sotamies.

Sotainvalidi.

Niemelä, Valdu Ilmari
työmies, Oulu
s. 31.8.1912, Temmes
k. 25.10.1964, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Aili, o.s. Yli.
Lapset: Reino -40, Pertti
-42.
Talvisota: Pk.ampuja,
Suomussalmi, Kiantajär-
vi, Raate, Kuhmo, Sau-
najärvi.

Jatkosota: Kp.ampuja ja lääkintämies, Keskijär-
vi, Tetrivaara, Makkarakjärvi, Röhö, Vaarala,
Hevoslampi, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli, Va-
sovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti,
Korpivaara. Vartiomies, Oulun Sk.piiri.
Haavoittui Tetrivaaralla 20.7.1941 pohkeeseen
ja 5.9.1941 jalkapöytään.
Sotilasarvo: Ratsumies.

Niemelä, Yrjö Ilmari
työmies, Temmes
s. 4.9.1920, Temmes
k. 14.9.1980, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Kiv.mies, Uh-
tuan suunta.
Sotilasarvo: Korpraali.

Niskanen, Ahti Arvi
tehdastyöläinen, Oulu
s. 12.10.1911, Rantsila
Pso: Maria, o.s. Lahti.
Talvisota: Kiv.mies, Uu-
raan saariston ja Terva-
joen taistelut.
Jatkosota: Pst.mies, Uh-
tuan ja Kiestingin suun-
nat, Länsi-Syväri, Sam-
matus, Vitele, Rajaselkä,
Haukiselkä, Salmi, Uusi-

kylä, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärvi.
Lapin sota: Pst.mies, Kemin valtaus.
Sotilasarvo: Korpraali.

Niskanen, Väinö
työmies, Liminka
s. 2.10.1908, Liminka
k. 24.2.1952, Rantsila
Haudattu Temmekselle.
Talvisota: Lääk.mies,
Suomussalmen suunta.
Jatkosota: Jsp:n lääk.-
mies, Uhtuan ja Kiestin-
gin suunnat.
Sotilasarvo: Sotamies.

Niva, Eino Johannes
vanhempi konstaapeli,
Oulu
s. 8.3.1918, Temmes
Pso: Aino, o.s. Jurvakai-
nen.
Lapset: Maila -46, Laila
-49, Lea -51, Eino -56,
Teuvo -60.
Talvisota: Pst.tykkimies,
Etelä-Karjalan Korpijär-
ven suunta.

Jatkosota: Kiv.mies, taist.lähetä, Uhtuan ja Kies-
tingin suunnat, Pääjärvi, Länsi-Syväri, Samma-
tus, Vitele, Rajahauta, Salmi, Pitkäranta.
Lapin sota: Taist.lähetä, Kemi, Rovaniemi, Vika-
järvi.
Haavoittui maaliskuussa 1940 Shemeikassa ki-
vään luodista oikeaan reiteen ja heinäkuussa
1944 Pitkärannassa kranaatinsirpaleesta oi-
keaan reiteen ja jalkaterään.
Sotilasarvo: Korpraali.

Niva, Jaakko Petter
autonkuljettaja, Helsinki
s. 12.5.1926, Temmes
Pso: Aini, o.s. Oksanen.
Lapset: Bertta -48, Pertti
-50, Jorma -51, Jarmo
-51.
Jatkosota: Jv.Koul.K.25.
Sotilasarvo: Sotamies.
Palveli myöhemmin vär-
vättynä matruusina III
Raiv.osastossa.

Näppä, Aappo
työmies, Temmes
s. 5.9.1899, Temmes
k. 15.4.1976, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Ida, o.s. Huovinen.
Lapset: Pauli -29, Pentti
-32.
Talvisota: Vartiointitehtä-
vät, Oulu.
Jatkosota: Puhelinmies,
Vasovaara, Latvajärvi,

Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaa-
ra, Uhtuan länsipuolen taistelut.
Sotilasarvo: Sotamies.

Näppä, Yrjö Iisakki
sekatyömies, Helsinki
s. 27.5.1921, Temmes
k. 13.8.1990, Helsinki
Haudattu Helsinkiin.
I pso: Irja, o.s. Saarela.
Lapset: Jorma -43.
II avioliitto:
Lapset: Eija, Erkki.
III avioliitto:
Lapset: Matti.
Jatkosota: Osallistui mm.

Viipurinlahden taisteluihin.
Sotilasarvo: Sotamies.

Näppä, Yrjö Isak
(liikka)
pienviljelijä, Temmes
s. 8.6.1897, Temmes
k. 20.6.1971, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Johanna, o.s. Hy-
värinen.
Lapset: Yrjö -21.
Jatkosota: Työvelvollis-
nen, Pohjois-Suomi.
Oli nuoruudessaan Kan-
talahdessa rakentamassa Muurmannin rauta-
tietä.

**Oikarinen,
Jaakko Erik Einari**
maanviljelijä, Liminka
s. 31.12.1920, Liminka
Pso: Liisa, os. Lehmus-
joki.
Lapset: Eero -46, Anni
-47, Aili -48, Mikko -52,
Maija -57.
Jatkosota: Kiv.mies, Pik-
sujeff, Kalastajasaaren-
non kannas, Luton suun-

nan varmistus.
Lapin sota: Kiv.mies, Kemin valtaus, Pohjois-
Suomen vapautustaistelut, Rovaniemi, Sodan-
kylä.
Sotilasarvo: Sotamies.

**Oikarinen,
Onni Elmeri**
autonkuljettaja, Liminka
s. 30.10.1916, Liminka
k. 14.2.1952, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Talvisota: Jv.ryhm.joht.,
Suomussalmi, Raate,
Kuhmo.
Jatkosota: Jv.ryhm.joht.
ja joukk. varajoht. Kies-
tingin suunta, Ihantala.

Oli erittäin kyvykäs rintamasotilas.
Haavoittui kolme kertaa.
Sotilasarvo: Ylikersantti.

Oikarinen, Toimi Tuomas Eevertti
metsuri, Oulu
s. 5.9.1924, Liminka
I pso: Irja, o.s. Keränen.
Lapset: Ritva -49, Rauni -52.
II pso: Reeta, o.s. Keränen.
Jatkosota: Kiv.mies, Poven-
tsa, Karhumäki, Mäntyselkä,
Hyrskylä, Stalkki,

Suojärvi, Vuontele, Ägläjärv
järv, Tolvajärvi, Hyrsylän mutka.
Lapin sota: Kiv.mies, Ranua, Rovaniemi, Sodankylä, Sattanen.
Sairastui syksyllä 1944, oli hoidettavana Kajaanissa.
Sotilasarvo: Korpraali.

Ojanlatva, Lauri Johannes
muurari, Temmes
s. 23.2.1917, Temmes
k. 20.4.1991, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Varuskunta-
palvelus, Lahti ja Lap-
peenranta.
Sotilasarvo: Sotamies

Paakkonen, Niilo Iisak
pienviljelijä, Temmes
s. 7.9.1915, Liminka
Pso: Saimi, ent. Piirainen,
o.s. Kamunen.
Lapset: Aune Piirainen
-42, Rauno -46, Paavo
-48, Esko -49, Aaro -51,
Raimo -57.
Talvisota: Kk. mies, Suomussalmi,
Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Kk.mies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Karjalan kannas, Kivennapa, Vuosalmi.
Lapin sota: Kk.mies, Tornio, Rovaniemi, Kittilä.
Kesällä 1944 Vuosalmella menetti kuulonsa vasemmasta korvasta kranaatin räjähtäessä viessä.
Sotilasarvo: Korpraali.

Paakkonen, Otto Heikki
sekatyömies, Hyvinkää
s. 5.11.1924, Temmes
k. 27.5.1980, Hyvinkää
Haudattu Hyvinkäälle.
Jatkosota: Kiv.mies,
Lempiälä, Lahdenperä,
Muurila, Rokkola, Ilajanjärvi,
Lehmisaari, Louvejoki.
Sotilasarvo: Sotamies.

Paakkonen, Vilho Aapraham
työmies, Liminka
s. 11.3.1918, Temmes
Pso: Helli, ent. Miet-
tunen, o.s. Korkala.
Lapset: Marjatta -48,
Reino -51.
Talvisota: Kiv.mies, Laatokan
koillispuoli, Ullismaa,
Suojärvi, Korpijärvi.

Jatkosota: Pk.mies, Uhtuan suunta, Kis-Kis-kukula, Kiestingin suunta.
Haavoittui 15.9.1941, Kiestingin suunnalla kranaatin sirpaleista molempiin jalkoihin. Inv.% 15.
Sotilasarvo: Korpraali.
Toimi sotavuosina kahden vuoden ajan Karjalassa viihdytyskiertueen mukana.
Sotainvalidi.

Paldanius, Lauri Olavi
kirvesmies, Hyvinkää
s. 23.2.1924, Liminka
Pso: Aune, o.s. Pirkola.
Lapset: Terttu -50, Sinikka -53,
Paula -53, Tarja -64.
Jatkosota: Kk.ampuja, Uhtuan ja Kiestingin
suunnat, Kivennapa, Muolaa,
Kuparsaari, Vuosalmi, Vuoksi,
Ihantala.

Lapin sota: Kiv.mies, Tornio.
Haavoittui Tornion Kyläjoella hyökkäysvaunun kranaatin sirpaleista oikean jalan jalkaterään, nilkkaan ja pohkeeseen. Inv.% 15.
Sotilasarvo: Sotamies.
Sotainvalidi.

Paldanius, Urho Johannes
kirvesmies, Temmes
s. 26.5.1922, Liminka
k. 13.12.1988, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aino, o.s. Varis.
Lapset: Risto -54, Ritva -55,
Riitta -64, Raija -68, Rauni -68.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan
suunta, Karjalan

kannas.
Lapin sota: Kiv.mies, Tornio, Kemi, Rovaniemi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pehkonen, Kaarlo Johannes
maanviljelijä, Temmes
s. 28.9.1921, Temmes
k. 23.9.1981, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Elsa, o.s. Rusila.
Lapset: Pentti -47, Anneli -53,
Markku -57.
Jatkosota: It.tykkimies, Itä-Karjala,
Maanselän kannas, Paatene.

Sotilasarvo: Alikersantti.

Pehkonen, Kauko Kalervo
maanviljelijä, herastuomari,
Temmes
s.26.2.1918, Temmes
Pso: Helli, o.s. Korkala.
Lapset: Majja-Liisa -41, Eero -45,
Tuula -47, Irmeli -49, Eeva -53,
Pekka -57.
Talvisota: Ahkion vetäjä, Kollaa.

Jatkosota: Kiv.ryh.m.joht., Uhtuan suunta, Karjalan kannas.
Lapin sota: Sotapoliisi, Kemi.
Haavoittui 5.8.1941 Kis-Kis-järvellä kranaatin sirpaleesta oikeaan polveen.
Sotilasarvo: Kersantti.
Hoitanut monia kunnallisia ja ylikunnallisia luotustamustoimia.

Penttilä, Aabram (Aappo)
pienviljelijä, Temmes
s. 26.11.1897, Temmes
k. 18.1.1964, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Saimi, o.s. Alarauhio.
Lapset: Lea -31, Kirsti -39.
Talvisota: Tiedustelija,
Pst.keskus 229 J.

Jatkosota: Varastomies, Uhtuan ja Kiestingin suunnat.
Sotilasarvo: Sotamies.
Palveli jääkärinä Lapin Rajavartiostossa 16.1.-31.12.1924.

Penttilä, Sulo Jooseppi
maanviljelijä, Temmes
s. 19.12.1919, Temmes
I pso: Kirsti, o.s. Riikola.
Lapset: Reijo -44, Ritva -46,
Raija -48, Rauni -53.
II pso: Eila, o.s. Kärsämä.
Lapset: Tuula -58, Teijo -60,
Taina -60, Tuija -66.
Talvisota: El.lääk.koul.

os/HuoltoKoul.K.
Jatkosota: Kiv.mies, ajomies, eläinlääk.aliups., rehumestari, Kolvasjärvi, Repola, Virrat, Ome-
lia, Ontrosenvaara, Rukajärvi, Ontajoki, Ilomant-
si, Tsirkka-Kemijoki.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Petäjäsuvanto, Eino Erkki
maanviljelijä, Temmes
s. 26.8.1906, Simo
k. 25.9.1980, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Saimi, o.s. Sovisa-
lo.
Talvisota: Ajomies, Jv. Koul.K. 5 ja JR 31.
Jatkosota: Keittäjä, ajomies,
Uhtuan suunta,

Kiestinki, Kapustnajajoki, Kangasvaara ja rautatien suunta, Koskua, Vuoksi, Vakkilankylä.
Lapin sota: Ajomies, Tornio.
Vapautettiin sairauden vuoksi 1.4.1942-22.6.1944.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pietilä, Kaarlo Antero
tehdastyömies, Oulu
s. 30.11.1926, Temmes
k. 18.4.1980, Oulu
Haudattu Ouluun.
I pso: Alma, o.s. Molander.
Lapset: Elvi -50.
II pso: Bertta, o.s. Pöykö.
Lapset: Raimo -57, Eila -58, Jukka -63, Esa -64,

Marja -69.
Jatkosota: Kp.mies, Jv.Koul.K. 15.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pihkakoski, Abraham Johannes (Hannes)
varastomies, Helsinki
s. 16.4.1921, Liminka
Pso: Ellen.
Lapset: Juha -59.
Jatkosota: Viestimies, Raate, Pistojoeki, Ponkalahti, Tetrivaara, Korpi-vaara, Röhö, Karjalan kannas, Kivennapa, Antrea, Heinjoki, Kuutersel-

kä, Ihantala.
Lapin sota: Viestimies, Tornio, Kemi, Rovaniemi, Meltaus, Pello.
Loukkasi kesällä 1941 Pistojoella oikean jalkansa, joka ei koskaan parantunut.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pihkakoski, Vilho Henrik (Heikki)
maanviljelijä, Liminka
s. 6.4.1914, Liminka
k. 9.1.1986, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Sanelma, o.s. Hyvärinen.
Lapset: Johannes -38, Rauni -42, Rainer -49, Tarja -52, Virva -55, Mer-
vi -57.

Talvisota: Ilmavalvonta, Pusula.
Jatkosota: Kiv.mies, Karjalan kannas.
Sotilasarvo: Sotamies.

Puhakka, Eemi Johannes
vaatturi, Temmes
s. 3.10.1922, Temmes
k. 3.4.1967, Temmes
Haudattu Temmekselle.
pso: Helmi, o.s. Moisanen.
Lapset: Salme -47, Aimo -57, Jukka -62.
Jatkosota: Kiv.mies, Karjalan kannas.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pietilä, Lauri Henrik
maanviljelijä, Oulu
s. 7.2.1905, Temmes
k. 21.4.1990, Oulu
Haudattu Temmekselle.
I pso: Jenni, o.s. Niemelä.
Lapset: Kaisu -41.
II pso: Asta, o.s. Hemmielä.
Talvisota: Hevosenhoitaja ja ajomies, Kuhmo.

Jatkosota: Sairaankantaja ja lääk.mies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpi-vaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj.puolen tst:t, Nietjärvi.
Sotilasarvo: Korpraali.

Pihkakoski, Kaarlo Jooseppi
levyseppä, Helsinki
s. 24.12.1923, Temmes
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta, Karjalan kannas.
Lapin sota: Kiv.mies, Pohjois-Suomen taistelut.
Loukkasi jalkansa Uhtuan suunnalla "espanjalaisen ratsujen" siirron aikana.

Sotilasarvo: Sotamies.

Piirainen, Reeti
maanviljelijä, Temmes
s. 5.3.1915, Pyhäntä
Pso: Helvi, o.s. Korkala.
Lapset: Seija -39, Vilho -41, Matti -43, Sirkka -45, Jussi -47, Sinikka -48, Onni -50, Sirpa -52, Saija -60, Suvi -60, Allan -62, Tapio -62.
Talvisota: Tarkka-ampuja, Valtimo, Nurmes.

Jatkosota: Huoltomies, Suomussalmi, Uhtuan suunta.
Lapin sota: Huoltomies, Kemi, Rovaniemi, Muonio.
Haavoittui Uhtuan suunnalla.
Sotilasarvo: Korpraali.

Puhakka, Yrjö Iisakki
suutari, Oulu
s. 8.4.1920, Temmes
k. 30.7.1984, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Aili, o.s. Keskitalo.
Lapset: Raili -39.
Jatkosota: Suutari, varastonhoitajan apulainen, Seesjärvi.
Oli hoidettavana sotasa-raalassa 10.10.1942-10.2.1943.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pietilä, Niilo Jaakko Edvard
maanviljelijä, Temmes
s. 25.7.1902, Temmes
k. 6.2.1978, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Elvi, o.s. Pakarinen.
Lapset: Antero -26, Irja -28, Esteri -29, Maija -30, Matti -32, Liisa -33, Kerttu -35, Siiri -39, Saara -40, Rauni -43, Airi

-45, Pertti -47.
Talvisota: Varastomies, Suomussalmen suunta.
Jatkosota: Varastomies, Suomussalmi, Uhtuan suunta.
Sotilasarvo: Korpraali.

Pihkakoski, Lauri Iisakki (Iikka)
maanviljelijä, Temmes
s. 27.5.1907, Liminka
k. 13.7.1979, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helli, o.s. Seppänen.
Lapset: Heikki -39, Helena -41, Helinä -42.
Talvisota: Kiv.mies, Karjalan kannas.

Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta.
Kesällä 1941 Pistojoella menetti kranaatin räjähdyksessä kuulonsa, joka palautui myöhemmin vain osittain.
Sotilasarvo: Sotamies.

Pirilä, Aarne Matti
lämmittäjä, Oulu
s. 15.5.1906, Muhos
k. 28.12.1943, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Suoma, o.s. Kuorilehto.
Talvisota: Sodanjälkeen HuoltoKoul.K:n lääkäntä- ja talouskomppania.
Jatkosota: Kiv.mies ja huoltomies, Kiestinki,

Kiestinki-Louhen suunta.
Haavoittui syksyllä 1941 Kiestingin suunnalla.
Sotilasarvo: Sotamies.

Puusaari, Valde
maanviljelijä, Temmes
s. 16.6.1916, Liminka
k. 30.8.1985, Ruotsi
Haudattu Ruotsiin.
Pso: Hanna, o.s. Karppinen.
Lapset: Martti -38, Martta -43, Esko -53.
Talvisota: Kk.ampuja, Karjalan kannas.
Jatkosota: Kk.ampuja,

Uhtuan ja Kiestingin suunnat.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Rauhio, Pauli Arvid
työmies, Temmes
s. 14.6.1917, Saloinen
k. 18.1.1984, Kuusamo
Haudattu Kuusamoon.
Talvisota: Kiv.mies, Suo-
mussalmen taistelut.
Jatkosota: Kiv.mies,
Kiestingin suunnan tais-
telut.
Sotilasarvo: Sotamies.

Rautio, Lauri Iisakki
autonasentaja, Oulu
s. 2.8.1922, Temmes
k. 23.7.1987, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Kiv.mies,
Maaselkä, Laatokan
Syväri.Tyk.AuK.
Sotilasarvo: Korpraali.

Riikola, Yrjö Erik
hitsaaja, Tampere
s. 26.7.1911, Temmes
k. 27.8.1971, Tampere
Haudattu Tampereelle.
Pso: Lyyli, o.s. Lahtinen.
Lapset: Raili -39, Sirkka
-41.
Talvisota: Tykin suuntaa-
ja, Yläkylä, Summa, Säi-
niö, Karhusuo, Viipuri.
Jatkosota: Lykkäysmää-
räys Tampellan Konepajalle, Tampere.

Sotilasarvo: Tykkimies.

Ruottinen, Jarl Olavi
maanviljelijä, Temmes
s. 24.1.1921, Temmes
Pso: Elsa, o.s. Paakko-
nen.
Lapset: Eila -61, Liisa
-62, Pekka -63, Heikki
-64.
Jatkosota: Viestimies,
Uhtuan suunta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Rautio, Heikki Vilhelm
rautatieläinen, Oulu
s. 11.4.1909, Temmes
k. 20.4.1971, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Martta, o.s. Koisti-
nen.
Talvisota: Työvelvolli-
nen, 19.Tal.K., Mikkeli.
Jatkosota: Kiv.ja lääk.-
mies, Kiestingin suunnan
Kangasvaaran ja rauta-
tien puol. tst:t, Kiestinki-Louhi maantie km 23:n
läpimurtotst., Uhtuan pohj.puol. tst:t, Länsi-Kan-
nas.

Sairastui 28.11.1943 Uhtuan pohj.puolella.
Sotilasarvo: Sotamies.

Rautio, Veikko Henrik
autonasentaja, Temmes
s. 21.6.1915, Temmes
k. 15.6.1955, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helmi, o.s. Kaner-
va.
Lapset: Liisa -43, Elma
-46, Eeva-Maija -51.
Talvisota: Kiv.mies, Suo-
mussalmi, Kiantajärvi,
Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Autonasentaja, AutoKV 5, AutoV1.
Sotilasarvo: Sotamies.
Oli palkattuna autonasantajana laskutuskorjaa-
moissa 18.6.1941-13.8.1943.

Rissanen, Tauno
maanviljelijä, Temmes
s. 13.10.1918, Varpais-
järvi
k. 7.9.1985, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Inga, o.s. Hiltunen.
Lapset: Irja -41, Jorma
-42, Matti -44, Raija -49,
Ritva -50, Pekka -54, Sari
-66.
Talvisota: Kiv. mies, Kar-
jalan kannas.

Jatkosota: Kiv.mies, ryhm.joht., Rukajärven suun-
ta.
Haavoittui kesällä 1941 Repolassa kranaatin
sirpaleesta vasempaan olkapäähän.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Ruottinen, Yrjö Ilmari
autonkuljettaja, Oulu
s. 22.9.1914, USA
k. 10.11.1988, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Aila, o.s. Keränen.
Lapset: Raimo -41, Matti
-42, Pentti -44, Paavo
-45, Liisa -49, Annamai-
ja -56.
Talvisota: Kiv.mies. Suo-
mussalmi, Kiantajärvi,
Raate, Kuhmo.

Jatkosota: Autonkuljettaja, Tiuro, Kananainen.
Lapin sota: Autonkuljettaja, Pohjois-Suomi.
Sotilasarvo: Sotamies.

**Rautio, Joonas Petter
(Pekka)**
maanviljelijä, Liminka
s. 22.3.1903, Temmes
k. 20.12.1976, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Elsa, o.s. Säisä.
Lapset: Aino -27, Elma
-32, Paavo -41, Aulikki
-47.
Talvisota: Varastomies,
Taloussomppania, Suo-
mussalmi.

Jatkosota: Varastomies, Suomussalmi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Riikola, Yrjö Andreas
maanviljelijä, Temmes
s. 11.4.1898, Temmes
k. 13.5.1983, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Johanna, o.s. Lun-
din.
Talvisota: Varastomies,
KT-P/LR.
Jatkosota: Varikkomies,
Suomussalmi, Maasel-
kä.

Oli hoidettavana sotasairaalassa 8.12-19.12.
1941.
Sotilasarvo: Kaartilainen.

**Rotonen, Artturi
(Arternij)**
pienviljelijä, Temmes
s. 24.3.1912, Pistojarvi,
Vienan Karjala
Pso: Vera, o.s. Rieme.
Lapset: Pekka -43, Matti
-45, Erkki -48, Hilikka
-50.
Talvisota: Kiv.mies, Raa-
te, Kuhmo.
Jatkosota: Kiv.mies,
Sohjana, Kapustnajajoki, Kangasvaara, Kiestin-
ki-Louhi maantie km 23:n läpimurtotaistelu, La-
kijärvi, Kiestinki, Ahvenlahti, Röhö, Ääninen, Vie-
nan kanava, Hiisjärvi, Ihantala.

Sotilasarvo: Korpraali.

**Ruottinen,
Yrjö Johannes**
maanviljelijä, Liminka
s. 16.9.1918, Temmes
Pso: Taimi, o.s. Pehko-
nen.
Lapset: Reino -43, Raili
-45, Ritva -47, Raija -49,
Aappo -52, Anni -55.
Talvisota: Sotapoliisi,
kiv.mies, Suomussalmi,
Kuhmo.

Jatkosota: Jääk.ryhm.joht., joukk.varajoht., Tuu-
livaara, Repola, Rukajärvi, Ontrosenvaara, Ru-
kavaara, Muurmanninrata, Tsirkka-Kemijoki.
Haavoittui talvella 1940 Suomussalmella kra-
naatin sirpaleesta poskipäähän.
Sotilasarvo: Ylikersantti.

Rusila, Eino Olli
maanviljelijä, herastuomari, Temmes
s. 13.9.1903, Temmes
k. 6.2.1970, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helmi, o.s. Auramo.
Lapset: Rauni -28, Tuula, -29, Inkeri -30, Kalevi -32, Tapio -35, Raimo -36, Ritva -38, Kullervo -47.

Talvisota: YH syksyllä 1939.
Jatkosota: Kotirintamatehtävät, Temmes.
Sotilasarvo: Kersantti.
Hoitanut useita kunnallisia luottamustehtäviä.

Saarela, Aaro Johannes
työmies, Liminka
s. 28.6.1921, Liminka
k. 15.9.1983, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Kk.ryhm.joht.,
Sohjana, Kokkosalmi,
Kiestinki, Kapustnajajoki,
Lohivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puolen taistelut,
Karjalan kannas.

Lapin sota: Kk.ryhm.joht., Tornio.
Haavoittui syksyllä 1944 Torniossa.
Sotilasarvo: Kersantti.

Saarela, Erkki Untrik
työnjohtaja, Liminka
s. 30.5.1918, Liminka
k. 30.7.1992, Liminka
Haudattu Liminkaan.
Pso: Hulda, o.s. Keränen.
Lapset: Anna-Liisa -42,
Timo -43, Pentti -47, Aaro -50,
Raili -52, Esko -56, Meeri -60,
Markku -62.
Talvisota: Kiv.mies, Tolvajärven suunta.

Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan suunta.
Haavoittui 1942 Uhtuan suunnalla käteen. Inv% 25.
Sotilasarvo: Korpraali.
Sotainvalidi.

Saarela, Kalle Alfred
maanviljelijä, Temmes
s. 6.11.1906, li
k. 23.3.1965, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Ipso: Aino, o.s. Marttila.
II pso: Helka, o.s. Kesti.
Lapset: Hilikka, 56, Heikki -58.
Talvisota: Väestönsuojelupäällikkö, Temmes.
Jatkosota: Kiv.mies, lin-

noitustyö ja vartiopalvelus, 121.Työk. ja Er.Lin.J.
Sotilarvo: Sotamies.

Saarela, Mauno Akseli
työmies, Liminka
s. 27.11.1909, Liminka
Pso: Hanna, o.s. Vähä.
Lapset: Liisa -36, Eeva -38,
Aino -45, Annikki -47.
Talvisota: Pioneerit, Kuhmo.
Jatkosota: Kiv.pk. ja kp.mies,
Uhtuan suunta, Kiestinki-Louhi radan

suunta, Kiestinki-Louhi maantie km 23:n läpimurtotaistelu, Laatokan koillispuoli, Syväri.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Saarela, Pentti Risto Matias (Matti)
maanviljelijä, Liminka
s. 13.1.1925, Liminka
Pso: Aino, o.s. Keränen.
Lapset: Olavi -48, Risto -49,
Kirsti -51, Tuula -54.
Jatkosota: Kiv.mies, Karjalan kannas, Inkilä, Römpötti,
Rahkala, Tammisuo, Tienhaara.
Sotilasarvo: Sotamies.

Saarikoski, Arvo Arturi
työnjohtaja, Oulu
s. 17.4.1920, Pulkkila
k. 8.6.1972, Oulainen
Haudattu Ouluun.
Pso: Elli, o.s. Ansamaa.
Lapset: Teuvo -45, Taimi -47.
Jatkosota: Kiv.mies, ajomies,
ryhm.joht., Kirakkalampi,
Palkuvaara,

Kelsinkäinen, Nurmitunturi,
Lakijärven suunta, Kiestinki-Ahvenlahti,
Lakijärven suu, Äänisniemi,
Vienan kanava, Hiisijärvi.
Lapin sota: Ryhm.joht. Pohjois-Suomen taistelut.
Haavoittui 23.8.1941 Nurmitunturilla käteen,
joka kaksi sormea jäivät jäykiksi.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Saksio, Ahti Johannes
maanviljelijä, Temmes
s. 4.10.1922, Temmes
Jatkosota: Sairasjunan lääk.mies,
Aunuksen Karjala, Äänislinna,
Karhumäki, Karjalan kannas,
Salla.
Sotilasarvo: Sotamies.

Saksio, Toivo Iisakki
maanviljelijä, Temmes
s. 12.4.1926, Temmes
k. 3.1.1992, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Kk.mies, Nurmes.
Sotilasarvo: Sotamies.

Savela, Pauli Johannes
muurari, Helsinki
s. 9.9.1926, Temmes
Pso: Ilona, o.s. Härkönen.
Lapset: Anne -53, Pentti -58,
Leena -63.
Jatkosota: Koulutuskeskus,
Oulu.
Sotilasarvo: Sotamies.

Saksio, Eino Verner
maanviljelijä, Temmes
s. 29.12.1900, Temmes
k. 15.10.1987, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Elisabet, o.s. Pikkarainen.
Lapset: Tauno -36, Anneli -41,
Jukka -43.
Talvisota: Hevosenkuljettaja,
Suomussalmen suunta.

Jatkosota: Lähetti, Uhtuan ja Kiestingin suunnat.
Sotilasarvo: Sotamies.

Savela, Sulo Arturi
maalari, Oulu
s. 17.2.1922, USA
Pso: Lyyli, o.s. Vähäsääri.
Lapset: Liisi -46, Aila -52,
Risto -56.
Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan länsipuoli,
Kiestinki, Karjalan kannas.
Lapin sota: Kiv.mies, Tornion valtaus,
Rovaniemi, Meltaus.

Sotilasarvo: Korpraali.
Erikoisharrastus: Maalaus ja musiikki.

Savela, Toivo Anselmi
maanviljelijä, Temmes
s. 20.4.1921, Temmes
k. 2.7.1982, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helli, o.s. Kärsämä.
Lapset: Eini -46, Olavi
-47.
Jatkosota: Kiv.- ja kk.
mies, Lutto.
Lapin sota: Kiv- ja kk.
mies, Kemi, Karihaara.
Sotilasarvo: Korpraali.

**Silvennoinen, Väinö
Veikko Armas**
piiritarkastaja, Kempele
s. 29.9.1921, Sortavalan
mlk
Lapset: Anneli -48, Kirsti
-51, Irmeli -63.
Talvisota: Siltavartio-
tävät, Sortavalan sot.piiri
ja Alaläskelä. Linnoitus-
kompp:n kuljetusten val-
vonta Laatokalla.

Jatkosota: Savonlinnan sk-piirin liik.tst:ssa. Pans-
saripataljoonan moottoriajoneuvoaliups., Itä-
Karjala, Karjalan kannas, Pohjois-Suomi.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Similä, Matti Kristian
maanviljelijä, Temmes
s. 6.5.1910, Temmes
k. 10.8.1985, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Aino, o.s. Junttila.
Lapset: Pentti -37, Sep-
po, Saara -41, Aino -43,
Matti -45, Tapio -47, Sauli
-49.
Talvisota: Poliisitehtävät.
Jatkosota: Sotapoliisi,

Rukajärven ja Kiestingin suunnat.
Sotilasarvo: Alikersantti.
Toimi Temmeksen Suojeluskunnan paikallispääl-
likkönä vuosina 1934-35.

Simula, Matti
työmies, Temmes
s. 8.5.1897, Temmes
k. 27.1.1963 Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Reeta, o.s. Kirsti-
nä.
Lapset: Katri -18, Kerttu
-19, Feeliks -21.
Jatkosota: Työvelvollin-
nen, Pohjois-Suomi.

Savela, Urho Alfred
maanviljelijä, Temmes
s. 13.6.1898, Temmes
k. 5.10.1953, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Olga, o.s. Rautio
Lapset: Kerttu -17, Olavi
-19, Toivo -21, Anni -30,
Tauno -35.
Talvisota: Huoltomies,
Pohjoisrintama, Rova-
niemi, Lappi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Similä, Kaarlo Alfred
työnjohtaja, Rantsila
s. 2.9.1916, Temmes
Pso: Aune, o.s. Kari.
Lapset: Teuvo -40, Kaar-
lo -44, Tuula -46, Eija
-47, Silvo -49, Aki -55,
Matti -58.
Talvisota: Vartiointitehtä-
vät, Liminka.
Sairastui vakavasti ase-
velvollisuuttaan suoritta-
essaan Lappeenrannassa 1937-38.

Sotilasarvo: Ratsumies.
Oli v. 1939 linnoitustöissä Karjalan kannaksella.

Similä, Pauli Wiljam
konepuuseppä, Oulu
s. 4.6.1921, Temmes
Pso: Aune, o.s. Moila-
nen.
Lapset: Risto -50, Irja
-54.
Talvisota: Vartiotehtävät,
Temmes ja Liminka.
Jatkosota: Pst.tykin am-
puja, kiv.mies, Liinaha-
mari, Numeroniemi,

Pisksujef, Tidova, Litsan ja Luton suunnat.
Lapin sota: Kiv. ja kp.mies, Kemin valtaus, Poh-
jois-Suomen taistelut.
Sotilasarvo: Korpraali.
Toimi poliisina Helsingissä, Oulussa ja Oulaisis-
sa.
Erikoisharrastus: sukututkimus ja kirjallisuus.

**Sovisalo,
Väinö Johannes**
maanviljelijä, Temmes
s. 7.2.1911, Temmes
I pso: Helmi, o.s. Seppä-
nen.
Lapset: Teuvo -32, Eila
-33.
II pso: Aino, o.s. Molan-
der.
Lapset: Aune -43, Reijo
-47, Aaro -47, Arja -49,

Raimo -51, Lea -54, Marja-Liisa -58.
Talvisota: Sairaankantaja ja kiv.mies, Kiantajär-
vi, Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Lääkintämies, Vasovaara, Latvajär-
vi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetri-
vaara, Uhtuan länsi- ja pohj.puoli, Länsi-Kan-
nas, Rajajoki, Vammelsuu, Hietala, Viipurinlahti.
Sotilasarvo: Sotamies.

**Silvennoinen,
Vilho Edvin**
toimitsija, Oulu
s. 28.7.1924, Sortavalan
mlk
Pso: Suoma, o.s. Juuti-
nen.
Lapset: Veijo -48, Tarja
-54.
Jatkosota: Tykinsuun-
taaja, Häränpää, Vilanie-
mi, Harjaniemi.

Sotilasarvo: Kersantti.

Similä, Lauri Iisakki
maanviljelijä, Temmes
s. 15.9.1912, Temmes
k. 14.5.1979, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Elvi, o.s. Tenhula.
Lapset: Anni -43, Arvo
-45, Eeva -50, Pekka
-53, Kari -60.
Talvisota: Kuormasto- ja
eläinlääk.aliups., Pr. W.
Kuhmo.

Jatkosota: Kuormasto- ja eläinlääk.aliups., Jun-
tusranta, Vuonniinen, Pistojoensuu, Korpivaara, Tet-
rivaara, Uhtuan länsi- ja pohj.puolen tst:t.
Lapin sota: Kuormasto- ja eläinlääk.aliups., Poh-
jois-Suomen tst:t.
Sotilasarvo: Ylikersantti.

Similä, Valdu Emil
maanviljelijä, Temmes
s. 2.12.1914, Temmes
k. 13.8.1973, Temmes
Haudattu Temmekselle.
I pso: Johanna, os. Jär-
velin.
Lapset: Jouko -48.
II pso: Helmi, o.s. Eskola.
Lapset: Jouni -51, Jor-
ma -53, Mirja -53, Veijo
-55, Aarne -57.

Talvisota: Pk-aliups., Kuhmon suunta.
Jatkosota: Taist.lähetti, Uhtuan suunta, Karjalan
kannas. Lapin sota: Taist.lähetti, Tornio.
Haavoittui 6.10.1944 Torniossa oikeaan käteen.
Oli hoidettavana Ruotsissa. Inv.% 15.
Sotilasarvo: Ylikersantti.
Harrasti nuoruudessaan mm. musiikkia, urhei-
lua, metsästystä ja ammuntaa.
Sotainvalidi.

Suorsa, Johan Arvid
työmies, Temmes
s. 8.12.1893, Säräisnie-
mi
k. 23.8.1952, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Olga, o.s. Niskanen.
Lapset: Valfrid -25, Asta
-27, Veikko -29, Kirsti
-34, Voitto -37, Valto -41,
Taimi -46, Toini -50.
Jatkosota: Työvelvollin-
nen, Työkomppania, Pohjois-Suomi.

Suorsa, Matti Iisakki
maanviljelijä, Liminka
s. 27.5.1925, Temmes
Pso: Aino, o.s. Huotari.
Lapset: Kauko -46, Keijo
-49, Arja -52.
Jatkosota: Pk.mies, Suo-
mussalmi, Karjalan kannas,
Juustila.
Lapin sota: Pk.mies, Tai-
valkoski, Rovaniemi, So-
dankylä, Ivalo, Kaama-
nen.
Sotilasarvo: Korpraali.

Suorsa, Niilo
autonkuljettaja, Pieksä-
mäki
s. 30.3.1914, Temmes
k. 7.3.1985, Pieksämäki
Haudattu Pieksämäelle.
Pso: Sisko, o.s. Vilenius.
Talvisota: Kp.mies, Kar-
jalan kannas.
Jatkosota: Automies,
Kiestingin ja Uhtuan
suunnat, Rukajärvi, Muo-
laa, Vuosalmi.
Sotilasarvo: Korpraali.

Suorsa, Valfrid
sekatyömies, Oulu
s. 29.5.1925, Temmes
Pso: Vieno, o.s. Junttila.
Lapset: Eero -64, Pentti
-67.
Jatkosota: Viivytystaiste-
lut, Viipurinlahti.
Lapin sota: Raivaustyöt,
Rovaniemi, Ivalo.
Haavoittui 8.7.1944 Ha-
penensaarissa kranaa-
tinsirpaleesta oikeaan lonkkaan.
Sotilasarvo: Korpraali.

Supperi, Uuno Valterri
maanviljelijä, Temmes
s. 28.7.1919, Utajärvi
k. 21.12.1968, Temmes
Haudattu Liminkaan.
Pso: Aino, o.s. Sevon.
Lapset: Anja -43, Seppo
-47, Airi -49, Pentti -49,
Sinikka -51, Juha -52,
Aulis -56.
Talvisota: HuoltoKoul.K.
Jatkosota: Eläinlääk.-
mies, hevosenhoitaja, Uh-
tuan ja Kiestingin suunnat,
Karjalan kannas.
Lapin sota: Eläinlääk.mies,
hevosen hoitaja, lähetti,
Pohjois-Suomen sotatoimialue.
Sotilasarvo: Korpraali.

Suvanto, Aarne Antreas
maanviljelijä, Kolari
s. 11.2.1911, Temmes
k. 30.8.1984, Kolari
Haudattu Sieppijärvelle.
Pso: Aino, o.s. Taapa-
järvi.
Lapset: Seppo -53.
Talvisota: Kiv. ja kp.
mies, Suomussalmi,
Raate, Kuhmo.
Jatkosota: Kiv. ja kp.mies,
Uhtuan suunta, Pisto-
joki, Kangasvaara, Lohilahti,
Lohivaara.
Lapin sota: Vartija vankileirillä.
Haavoittui 22.7.1941 Korpivaarassa
ja 17.9.1942 Pistojoella molempiin
jalkoihin Inv.% 25.
Sotilasarvo: Korpraali.
Sotainvalidi.

Suvanto, Antti
maanviljelijä, Tyrnävä
s. 11.7.1917, Temmes
Pso: Alma, o.s. Väärä-
niemi.
Lapset: Kauko -50, Sulo
-51, Kirsti -54, Sisko -56.
Talvisota: Kk.ampuja,
Karjalan kannas, Laatokan
koillispuoli, Lemetti.
Jatkosota: Vankileirin
vartiomies, Petsamo.
Haavoittui 22.2.1940 Lemetin
mottitaisteluissa luodista
oikeaan reiteen. Inv.% 30.
Sotilasarvo: Korpraali.
Sotainvalidi.

Suvanto, Kaarlo Petteri (Kalle)
maanviljelijä, Liminka
s. 30.1.1922, Temmes
Pso: Elli, o.s. Malo.
Lapset: Aino -49, Olavi
-51, Tapio -54, Hannu
-58, Anne -65.
Jatkosota: Pk.ampuja,
Uhtuan suunta, Karjalan
kannas, Liikola, Kuuterselkä.
Haavoittui 15.6.1944 Kuuterselässä
kranaatin sirpaleista vasempaan
jalkaan sekä päähän.
Sotilasarvo: Sotamies.

Suvanto, Otto Johannes (Hannes)
postinjakaja, Liminka
s. 24.1.1925, Temmes
Pso: Elvi, o.s. Miettunen.
Lapset: Eija -53, Ari -57,
Pertti -64.
Jatkosota: Kiv.mies, JP 4.
Lapin sota: Kiv.mies,
Ranua, Rovaniemi, Mel-
taus, Sodankylä, Kaama-
nen.
Sotilasarvo: Korpraali.

Suvanto, Toivo Andreas
maanviljelijä, Temmes
s. 17.7.1924, Temmes
Pso: Hedvig, o.s. Norr-
back.
Lapset: Erkki -46, Liisa
-52, Leena -56, Lea -59,
Aarne -63.
Jatkosota: Kp.mies, Kar-
jalan kannas, Inkeri, Siir-
ranmäki, Punnus, Sal-
menkaita, Äyräpään sillanpää,
Vuosalmi.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Suvanto, Toivo Otto
maanviljelijä, Temmes
s. 23.3.1922, Temmes
Pso: Jenni, o.s. Parkki-
nen.
Lapset: Ritva -51, Taisto
-53, Maija-Liisa -55, Vilho
-57, Pentti -58, Raija
-60.
Jatkosota: Kiv.- ja kp.
mies, Hevosenkentä,
Kis-Kis-järvi, Jyväskylä,
Alasalmi, Kuuterselkä,
Ihantala.
Lapin sota: Kiv.- ja kp.mies,
Tornio, Rovaniemi, Kittilä,
Kaukonen.
Haavoittui 26.6.1944 Noskualla
kranaatin sirpaleesta päähän,
toinen korva kuuroutui.
Sotilasarvo: Korpraali.

Särkimäki, Paavo Yrjö Johannes
taaplaaja, Haukipudas
s. 11.1.1922, Liminka
k. 17.1.1970, Raahe
Haudattu Ouluun.
Pso: Aili, o.s. Halonen.
Lapset: Ritva -44, Risto
-54, Riitta -55, Rauni
-57, Riku -60.
Jatkosota: Kiv.mies ja
auton apumies, Aleksan-
drovka-Valkeasaari, Kauksamo-
Kuparsaari, Tali-Ihantala,
Nosku-Kuparsaari.
Sotilasarvo: Sotamies.

Särkimäki, Teuvo Kalervo
talonmieslämmittäjä,
Oulu
s. 28.8.1924, Liminka
k. 30.1.1977, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Alma, o.s. Luttinen.
Lapset: Seija -49, Kari
-53, Eija -59.
Jatkosota: Kiv.mies, Uh-
tuan suunnan puolustus-
taistelut, Säämäjärvi, Suojärvi,
Vuontele, Kuolismaa, Ilo-
mantsin mottitaistelut.
Haavoittui 4.8.1944 Ilo-
mantsissa kranaatin sir-
paleista selkään ja kasvoihin.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Särkimäki, Verner Jalmari, (Venne)
autonkuljettaja, Oulu
s. 14.8.1914, Liminka
k. 23.7.1969, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Jenny, o.s. Hentilä.
Jatkosota: Kuorma-
autonkuljettaja, 5. AutoK.
Karjalan kannas.
Lapin sota: Autonkuljet-
taja, Oulu-Tornio.
Sotilasarvo: Sotamies.

Taipaleenmäki, Kalle Matias
maanviljelijä, Liminka
s. 11.9.1922, Liminka
k. 7.12.1975, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Maija, o.s. Klaavu.
Lapset: Mikko -58.
Jatkosota: Kiv.mies, so-
tapoliisi, Uhtuan suunta,
Karjalan kannas.
Haavoittui 15.2.1942 Uhtuan suunnalla käteen.
Sotilasarvo: Korpraali.

Taipaleenmäki, Olavi
työmies, Liminka
s. 28.6.1925, Liminka
k. 7.3.1949, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Jatkosota: Koulutuskes-
kus.
Lapin sota: Kiv.mies,
Kemi, Tornio, Muonio.
Sotilasarvo: Sotamies.

Takalo, Aappo Osvald
maanviljelijä, Temmes
s. 10.9.1903, Paavola
k. 22.6.1983, Temmes
Haudattu Temmekselle.
I pso: Tyyne, o.s. Pohjo-
la.
Lapset: Hiikka -27, Pentti -29, Anja -32.
II pso: Kerttu, o.s. Heikkinen.

Lapset: Heikki -40, Anna-Reeta -42, Matti -45, Pasi -46.
Talvisota: Kiv.mies, keittäjä, Suomussalmi, Kuhmo.
Jatkosota: Kiv.mies, keittäjä, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Pistojoensuu, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli, Vuosalmi.
Lapin sota: Kiv.mies, keittäjä, Tornio, Rovaniemi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Taskila, Pauli Ilmari
maanviljelijä, Tyrnävä
s. 27.12.1921, Temmes
k. 17.10.1987, Krasnodarr, Gruusia
Haudattu Tyrnävälle.
Pso: Toini, o.s. Kattainen.
Lapset: Jari -61, Timo -64, Tarja -65.
Jatkosota: Tykkimies, 105 ItKKK ja Kv ItPtri,

Karhumäen suunta.
Lapin sota: Tykkimies, Pohjois-Suomen taistelut.
Sotilasarvo: Korpraali.

Taskila, Vilho Fredrik
kirvesmies, Oulu
s. 4.5.1912, Vihanti
Pso: Rauha, o.s. Impola.
Lapset: Kauko -38, Paa-
vo -39, Aino -40, Hannu -42, Eila -45, Eevi -47, Veikko -49, Jouko -53, Leena -55.
Talvisota: Ampumatarvikkeiden ajomiehenä, JR 26, Vuosalmi.

Jatkosota: Vartijana sotavankileirillä. Valvojana puuseppä- ja suutariverstaalla.
Sairastui 14.12.1939 Vuosalmella.
Sotilasarvo: Korpraali.

Tenhula, Iisakki (Iikka)
maanviljelijä, Oulu
s. 21.2.1903, Temmes
k. 1.4.1990, Oulu
Haudattu Ouluun
Pso: Hilma, o.s. Kajula.
Lapset: Kalevi -30, Eino -32, Sulo -35, Pentti -37, Hanna -46.
Talvisota: Kiv.mies, keittäjä, Suomussalmi.

Jatkosota: Kiv.mies, Vasovaara, Latvajärvi, Vuonninen, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli, Karjalan kannas.
Sotilasarvo: Korpraali.

Terska, Esko Simo Erkki
maanviljelijä, Temmes
s. 25.1.1921, Kestilä
Pso: Tyyne, o.s. Molander.
Talvisota: Alokas, JR 5.
Jatkosota: Tykkimies, Sohjana, Kiestinki, Kangasvaara, Lohilahti, Sahakylä, Vammeljärvi, Länsi-Kannas, Viipuri,

Viipurinlahti.
Haavoittui Uhtuan suunnalla keväällä 1942 kraanaatin sirpaleista oikeaan käteen ja jalkaan.
Sotilasarvo: Sotamies.

Tihverä, Toivo Johannes
maanviljelijä, Temmes
s. 14.9.1904, Kirvu
k. 11.1.1986, Temmes
Haudattu Temmekselle
Pso: Hilma, o.s. Kuisma.
Lapset: Sirkka -32, Maija -37, Liisa -38.
Talvisota: Rehimestari, 13. KmK.
Jatkosota: Ryhm.joht.,

It.taistelut Haapasaaren saaristossa.
Sotilasarvo: Kersantti.

Tolonen, Kaarlo Johannes
talonmies, Muurame
s. 10.5.1913, Tyrnävä
k. 6.8.1989, Muurame.
Haudattu Aäneskoskelle.
Pso: Siiri, o.s. Sammalisto.
Lapset: Sinikka -46, Raija -55.
Talvisota: Ryhm.joht.,

Suomussalmi, Kuhmo.
Jatkosota: Viestiryhm.joht., joukk.varajoht., Uhtua, Kiestinki, Aunus, Syväri.
Haavoittui 28.6.1944 Vitelessä räjähteistä käteen, joka amputoitiin. Inv.% 65.
Sotilasarvo: Vääpeli.
Sotainvalidi.

Toppila, Veli Teuvo
työnjohtaja, Oulu
s. 9.1.1914, Rantsila
k. 23.9.1971, Oulu
Haudattu Temmekselle
Pso: Elvi, o.s. Haapala.
Lapset: Tellervo -38, Eira -39, Aaro -41, Maija -56.
Talvisota: Lentokoneapumekaanikko, Karjalan kannaksen ja Kaakois-Suomen eri lentotu-

kikohdat.
Jatkosota: Lentokoneapumekaanikko, Utti, Imola, Suur-Merijoki ja muut hävittäjälentolaivueitten rintamatukikohdat.
Sotilasarvo: Kersantti.

Toppila, Väinö Alarik
palomies, Haukipudas
k. 3.4.1920, Temmes
k. 10.4.1982, Haukipu-
das
Haudattu Temmekselle.
Pso: Eeva, o.s. Parkki-
nen.
Lapset: Mirja -48, Mervi-
53.
Talvisota: Kiv.mies, Suo-
mussalmen suunta.

Jatkosota: Kiv.mies, Uhtuan pohjoispuoli, Karja-
lan kannas.
Sotilasarvo: Korpraali.

Varis, Aate
pienviljelijä, Temmes
s. 26.12.1897 Pihtipudas
k. 7.2.1958, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Martta, o.s. Paak-
konen.
Lapset: Aune -30, Otto
-31, Aino -34, Anna-Lii-
sa -45.
Talvisota: Huoltomies,
Länsi-Kannas, Viipurin-

lahti.
Jatkosota: Keittäjä, Kiestingin suunta.
Sotilasarvo: Sotamies.

Vähä, Matti Lauri
kirvesmies, Oulu
s. 5.12.1914, Temmes
k. 5.6.1975, Oulu
Haudattu Ouluun.
Talvisota: Tähestäjä,
Pelkosenniemi, Savu-
koski, Saija, Säkkijärvi,
Häränpäänniemi.
Jatkosota: Varastomies,
kirvesmies, 17. Tal.K, 12.
Vaat.K (IIIAK).

Haavoittui 6.3.1940 Häränpäänniemessä.
Sotilasarvo: Sotamies.

Vähä, Viljo Abram
kirvesmies, Kuopio
s. 10.2.1917, Temmes
I pso: Hilikka, o.s. Niska-
nen.
Lapset: Vuokko -40, Vil-
jo -41, Pirjo -44.
II pso: Veera, o.s. Haka-
la.
Talvisota: Kiv.mies, Pet-
samo, Rajajooseppi.
Jatkosota: Kiv.mies, keit-
täjä, Itä-Karjala, Äänislinna.

Sotilasarvo: Sotamies.

Törmä, Pauli Johannes
maanviljelijä, Temmes
s. 15.11.1907, Rantsila
k. 2.7.1975, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Sylvi, o.s. Pyrrö.
Lapset: Toivo 37, Pasi
-40.
Talvisota: Jakoryhmän-
johtaja, Kan AE:n 20.
Talk.

Jatkosota: Ryhm.johtaja, Latvajärvi, Tetrivaara,
Korpjärvi, Kis-Kis-järvi. Ryhm.johtaja, Vart.K/
EsikP/Sotatal.E.
Haavoittui 11.8.1941 Uhtuan suunnalla kranaa-
tin sirpaleista vasempaan jalkaan, käteen ja
lantioon.
Sotilasarvo: Kersantti.

Vesala, Veikko Henrik
maanviljelijä, Temmes
s. 5.11.1920, Tyrnävä
Pso: Laina, o.s. Mastola.
Lapset: Anja -59, Esko
-60.
Talvisota: Taist.lähetä,
Laatokan koillispuoli.
Jatkosota: Kk.ampuja,
Kumurinmäki-Vitele-
Tuulosjoki-Kuuttilahti,
Laatokan rannikkopuo-

lustus.
Sotilasarvo: Alikersantti.

Vähä, Pekka
autonasentaja, Utajärvi
s. 26.3.1920, Temmes
k. 19.3.1972, Utajärvi
Haudattu Utajärvelle.
I pso: Saimi, o.s. Utria-
nen.
Lapset: Pauli -49, Eero -49.
II pso: Hellin, o.s. Näp-
pä.
Lapset: Onni -52, Anne
-60.

Talvisota: Alokas, Jv.Koul.K 5.
Jatkosota: Kp.ampuja, Vasovaara, Latvajärvi,
Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojo-
ki, Korpivaara, Tetrivaara, Jyvälahti, Uhtuan länsi-
ja pohjoispuoli, Vuokkiniemen erämaalohkon
partiotistelut, Tolvajärven eteläpuolen taistelut.
Haavoittui 24.7.1941 Pistojoella luodista vasem-
paan jalkaan.
Sotilasarvo: Sotamies.

Väyrynen, Mikael
sekatyömies, Temmes
s. 29.9.1920, Rantsila
k. 8.12.1982, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Irma, o.s. Karlsson.
Lapset: Veikko -44, Las-
se -46, Terttu -58.
Jatkosota: Kaasusuoje-
lumies, Hangon lohko,
Varloi, Sääntämä-Syväri,

Syväri-Syskyjärvi.
Sotilasarvo: Sotamies.

Varesaho, Niilo Kustaa
työmies, Liminka
s. 12.5.1913, Haukipu-
das
k. 4.12.1960, Liminka
Haudattu Temmekselle.
Pso: Helli, o.s. Siltakos-
ki.
Lapset: Aatos -37, Ahti
-39, Aarne -42, Aira -44,
Aimo -47.

Talvisota: Teurastustehävat rajaseudulla.
Jatkosota: Tykkimies, Uhtuan suunta, Karjalan
kannas, Jussarö, Hästö, Russarö.
Sotilasarvo: Sotamies.

Vähä, Jaakko Johannes
kirvesmies, Kemi
s. 12.10.1912, Temmes
Pso: Maija, o.s. Hast.
Lapset: Maija-Liisa -46.
Talvisota: Kiv.mies, Suo-
mussalmi, Raate, Kuh-
mo.
Jatkosota: Kiv.mies, Sal-
lan suunta, Sissiprikaa-
tin tuhoaminen Seesjär-
ven länsipuolella, Krivi, Vienan kanava, Leppä-
joki, Lutikkavaara.

Haavoittui 26.12.1939 Suomussalmella pom-
min sirpaleesta vasempaan käsivarteen.
Sotilasarvo: Sotamies.

Väyrynen, Uuno Anselm
tiehöylänkuljettaja, Mu-
hos
s. 19.9.1925, Temmes
k. 13.10.1986, Muhos
Haudattu Temmekselle
Pso: Aili, o.s. Halonen.
Lapset: Aila -54, Seija
-56.
Jatkosota: Ajomies, kk.
mies, Noskua, Vuoksi,

Vuosalmi.
Lapin sota: Ajomies, Rovaniemi, Meltaus, Kittilä,
Mukkavaara.
Sotilasarvo: Korpraali.

Lottien laulu

Vapaan Suomen vartiojoukkoa on
tämä lottien rintama harmaa,
kukin meistä kuin urhokin taipumaton
käypi kohti nyt maalia varmaa.

Eteen onnen armahan synnyinmaan,
eteen vapahan, valkean Suomen
me riennämme joukossa taistelemaan
kunis maallemme koittavi huomen.

Me nyt riemulla tahdomme ponnistaa,
kun kutsuvi syntymämaamme.
Lotat kaikki te liittohon kiiruhtakaa,
isänmaatamme palvella saamme.

Einar Fieandt

Lotat ja rintamanaiset

Aakko, Anni Markareetta
emäntä, Liminka
s. 3.11.1909, Oulu
Pso: Yrjö.
Sotien aikana toimi lotta-
tehtävissä kotirintamalla
Temmeksellä.

Aurola, o.s. Sandström, Solveig Maria
opettaja, Helsinki
s. 6.11.1910, Käkisalmi
k. 29.3.1990, Helsinki
Haudattu Maunulan
urnalehtoon, Helsinki.
Pso: Eelis.
Lapset: Soili -36, Seija
-37, Heljä -46, Hannele
-48.

Talvi- ja Jatkosota: Lotta Svärd paikallisosaston rahastonhoitajan ja sihteerin sekä muonituslo-
tan tehtävät Temmeksellä. Pikkulottien opettaja
ja johtaja Temmeksellä.

Haapala-Vasberg, o.s. Haapala, Elsa Elisabet
emäntä, Temmes
s. 7.10.1916, Temmes
k. 9.7.1957, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Oskar Vasberg.
Lapset: Aarne.
Talvisota: Puhelin- ja
keskuspäivystystehtävät
Temmeksellä.

Jatkosota: Ilmavalvonta- sekä puhelin- ja kes-
kuspäivystystehtävät Temmeksellä.
Toimi Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
ton puheenjohtajana.
Osallistui linnoitustöihin Karjalan kannaksella.

Henttunen, o.s. Paakkonen, Aili Maria
talousapulainen, Muhos
s. 17.5.1927, Temmes
Pso: Johan.
Pikkulottatehtävissä
Temmeksellä.

Alatalo, o.s. Kärki, Valma Annikki
kotitalousneuvoja, Oulu
s. 23.10.1919, Temmes
Pso: Niilo.
Lapset: Teuvo -43, Elsi
-47.
Talvisota: Ilmavalvonta
Utajärvellä. Muonitusteh-
tävät Limingassa. Sota-
sairaalaatehtävät Oulus-
sa.

Jatkosota: Muonitustehtävät Paavolassa. Muo-
nituspäällikkökurssi Viipurissa v. 1943.
Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
ton muonitusjaostoon.

Auvinen, o.s. Honka, Martta Matilda
emäntä, Temmes
s. 24.2.1918, Temmes
Pso: Toivo.
Lapset: Anna-Liisa -43,
Sinikka -47, Leena -48,
Arja -50, Tapio -52.
Talvisota: YH-määräys-
ten jakaminen Temmek-
sellä. Kanttiinilottatehtä-
vät Limingassa. Puhelin-

keskuksen hoito Puolangalla.
Jatkosota: Kertausharjoitusmääräysten jakami-
nen ja muonitustehtävät Temmeksellä.
Lapin sota: Evakuointitehtävät Kainuussa.
Kävi viestikurssin Pateniemessä v. 1940.

Halonen, o.s. Kupiainen, Toini Kaarina
rouva, Oulu
s. 18.4.1915, Sortava-
lan mlk
Pso: Juhon.
Lapset: Pentti -42, Tau-
no -45, Irma -52, Veikko
-55.
Talvisota: Lääkintäkurs-
si. Evakuointitehtävät

Karjalasta.
Jatkosota: Lottatehtävät Kemissä, Sallassa ja
Sajjalla.

Hirsmäki, o.s. Savilampi, Elna Maria
osastonhoitaja, Kemi
s. 10.9.1920, Rantsila
Pso: Arvo.
Lapset: Eero -48.
Jatkosota: Puhelinkes-
kuspäivystys- ja muoni-
tustehtävät Temmeksel-
lä.
Lapin sota: Evakoiden

huolto- ja muonitustehtävät Temmeksellä.

Alarauhio, o.s. Taskila, Anna Markareetta
emäntä, Temmes
s. 5.8.1915, Temmes
Pso: Lauri.
Lapset: Pentti -45, Eeva
-46, Paavo -46, Juhani
-47, Jorma -49, Kaarina
-51, Pekka -52, Jouko
-55, Markku -56.
Toimi sotien aikana muo-
nitustehtävissä Temmeksellä.

Toimi sotien aikana muo-
nitustehtävissä Temmeksellä.

Christoffersson, o.s. Littow, Elise Katariina
ravintolaemäntä, Ruotsi
s. 12.1.1912, Temmes
Pso: Olle.
Talvisota ja Jatkosota:
Sotasairaalan emäntänä
Oulussa.
Toimi Temmeksen Lotta
Svärd -paikallisosastos-
sa johtokunnan jäsenenä

ja sihteerinä.

Henriksson, o.s. Littow, Emmi Aukusta
kotirouva, Ruotsi
s. 30.8.1907, Temmes
Pso: Henry.
Talvisota ja Jatkosota:
Kotirintamatehtävissä
Temmeksellä.
Toimi Temmeksen Lotta
Svärd -paikallisosaston
sihteerinä.

Honka, o.s. Rasinkangas, Anni Elisabet
puhelinkeskuksenhoita-
ja, Temmes
s. 9.6.1917, Temmes
k. 15.9.1945, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Pauli.
Lapset: Pekka -39, Ilkka
-43.
Jatkosota ja Lapin sota:
Puhelinkeskuksenhoitaja Temmeksellä.

Puhelinkeskuksenhoitaja Temmeksellä.

Honka, Eeva
taloudenhoitaja,
Temmes
s. 6.12.1919, Temmes
Talvisota: Puhelinkes-
kuksenhoitaja Temmek-
sellä.
Jatkosota: Kotirintama-
tehtävät Temmeksellä.
Kävi lääkintäkurssin v.
1941.

**Honka, o.s. Koskela,
Siiri Maria**
myymälänhoitaja,
Temmes
s. 19.6.1923, Temmes
Pso: Pauli.
Lapset: Martti -49, Ma-
ria-Leena -56.
Jatkosota: Ilmavalvonta-
ja muonitustehtävät
Temmeksellä. Evakoi-
den muonitus- ja huolto-
tehtävät Temmeksellä.

**Hukkanen, o.s. Huha,
Saimi Vilma Johanna**
kauppias, Pyhäntä
s. 24.6.1918, Temmes
Pso: Veikko.
Lapset: Eero -41, Tarja
-45, Esa -54, Elisa -55,
Heikki -57, Terho -60.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

**Häätylä, ent. Näppä,
o.s. Saarela, Irja Sofia**
ompelija, Nummela
s. 13.5.1922, Paavola
I pso: Yrjö Näppä.
Lapset: Jorma -43.
II pso: Ilmari.
Lapset: Kari -53, Irma
-55, Jarmo -56, Henri
-57, Rauni -61.
Jatkosota: Varuskorjaa-
mon työntekijänä Joen-
suussa ja Kajaanissa.

Honka, Hanna
emäntä, Temmes
s. 27.10.1902, Temmes
k. 12.12.1966, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon ja toimi yhdistyksen
alkuvuosina sen sihtee-
rinä.

**Honka,
ent. Schönberg,
o.s. Vaara,
Sirkka Annikki**
rouva, Oulu
s. 1.11.1910, Porvoo
k. 5.5.1978, Temmes
Haudattu Temmekselle.
I pso: Jarl Schönberg.
Lapset: Leif -35.
II pso: Kalle.
Lapset: Pertti -43, Anja
-45, Jukka -49.
Talvisota: Sotilassairaala- ja ilmavalvontatehtä-
vät, Helsinki.
Jatkosota: Toimistolotta, Itä-Karjalan sotilashal-
linnon Vienan piiri, Vienan Karjala.

**Hurskainen, o.s.
Riikonen,
Aili Katariina**
emäntä, Rantsila
s. 15.9.1923, Rantsila
Pso: Erkki.
Lapset: Annikki -46, Li-
sa -52, Ritva -57, Veijo
-60.
Jatkosota: Varusesinei-
den valmistaminen ym.
lottatehtävät, Temmek-
sellä.

**Jarva, o.s. Taskila,
Hilda Maija**
sairaala-apulainen,
Oulu
s. 4.2.1920, Temmes
Pso: Martti.
Lapset: Seppo -53.
Talvisota: Ilmavalvonta-
tehtävät Limingassa.
Jatkosota: Ilmavalvon-
ta-, lottakanttiini- ym. lot-
tatehtävät Limingassa.
Lapin sota: Ilmavalvonta- ym. tehtävät Limin-
gassa.
Otti osaa ryhmänjohtajana Oulaisissa pidettyi-
hin muonituskursseihin.

**Honka, o.s. Koski,
Helvi Annikki**
emäntä, Temmes
s. 13.2.1927, Siikajoki
Pso: Veikkko.
Lapset: Pentti -55, Esko
-59.
Kuului Siikajoen pikku-
lottiin.

**Huhtanen,
o.s. Niskanen,
Hilda Maria**
keittäjä, Oulu
s. 2.8.1917, Temmes
k. 26.10.1986, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Eino.
Lapset: Pirkko -46.
Talvisota ja Jatkosota:
Muonitustehtävät Tem-
meksellä.

**Hätälä,
o.s. Kaarakainen,
Irma Aino**
myymälänhoitaja, Oulu
s. 5.3.1918, Temmes
Pso: Ahti.
Lapset: Pentti -45, Martti
-48, Rauno -55.
Talvisota ja Jatkosota: Il-
mavalvonta- ja muonitus-
tehtävät Ylivieskan kou-
lutuskeskuksessa.
Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
toon. Lottamerkin n:o 73186.

**Junttila, o.s. Honka,
Anni Maria**
kauppateknikko, Oulu
s. 2.12.1914, Temmes
Pso: Antti.
Lapset: Aila -33, Asta
-37.
Talvisota: Puhelinpäivys-
tys-, ilmavartio-, siirtovä-
en ja näiden eläinten
huolto- sekä evakoille
leipomistehtävät Tem-
meksellä.
Jatkosota: Keskusrikospoliisin sekä inkeriläis-
ten kokoamiskeskuksen kuulustelu- ym. toimis-
totehtävät Oulussa.

Junttila, o.s. Kallio, Emma Sofia
emäntä, Liminka
s. 13.6.1903, Piippola
k. 4.5.1972, Liminka
Haudattu Liminkaan.
Pso: Reino.
Lapset: Toivo -29.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

Junttila, Helvi Margareta
keittiöapulainen, Oulu
s. 23.6.1927, Temmes
Pikkulottatoiminta Tem-
meksellä.

Junttila, o.s. Lehtikoinen, Hanna Elisabet
diakonissa, Temmes
s. 19.5.1897, Liminka
k. 2.8.1978, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Juuso.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon toimien mm. tilintar-
kastajana.

Junttila, o.s. Pekkala, Lyyli Dagmar
emäntä, Temmes
s. 23.1.1897, Temmes
k. 19.12.1968, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Viljo.
Lapset: Jorma -26, Alpo
-28, Aune -30, Irma -32,
Anja -35, Mirja -38.
Sotien aikana kotirinta-
matehtävät Temmeksel-

lä.
Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosaston per-
ustajajäsen.

Junttila, o.s. Jantunen, Helmi
emäntä, Temmes
s. 28.11.1914, Kirvu
k. 30.11.1990, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Yrjö.
Lapset: Esko -39, Veik-
ko -41, Anna-Leena -43,
Seppo -47, Sisko -51.
Jatkosota: Muonitusteh-
tävät Kirvussa.

Jytilä, o.s. Launonen, Toini Marjatta
hoitaja, Temmes
s. 15.12.1923, Temmes
Pso: Ville.
Lapset: Arja -50, Ari-
Veikko -59.
Jatkosota: Väestönsuo-
jelutehtävät Oulussa.

Jämsä, o.s. Lehtosaari, Fanny Katariina
kukkakauppias, Hauki-
pudas
s. 2.6.1925, Temmes
k. 25.12.1985, Hauki-
pudas
Haudattu Haukiputaal-
le.
Pso: Mauri.
Lapset: Paula -52, Riitta

-54, Irma -58.
Jatkosota: Lottatehtävät Temmeksellä.

Kajala, o.s. Nevala, Alma Johanna
rouva, Haukipudas
s. 17.11.1910, Temmes
Pso: Jaakko.
Lapset: Paavo -31, Pentti
-32.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon ja toimi sotien aika-
na lottatehtävissä Hau-
kiputaalla.

Kajula, o.s. Saarela, Impi Eliina
emäntä Temmes
s. 27.5.1909, Pulkkila
k. 14.2.1979, Temmes
Haudattu Rantsilaan.
Pso: Jaakko.
Lapset: Eelis -28, Liisa
-29, Irma -33, Jussi -37,
Kalervo -38, Taisto -41,
Helvi -44, Olavi -49.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosastoon.

ta Svärd -paikallisosastoon.

Kallioniemi, ent. Niemelä, o.s. Pietilä, Anni Katariina
emäntä, Kuusamo
s. 26.9.1908, Temmes
k. 11.5.1966, Oulu
Haudattu Kuusamoon.
I pso: Niilo Niemelä.
Lapset: Raili -34.
II pso: Arvi.
Lapset: Heleena -44,
Pentti -45, Rauno -47, Kaarlo -48.

Kotirintama- ja lottatehtävät Temmeksellä.

Kajula, o.s. Kärsämänoja, Helvi Emilia
emäntä, Liminka
s. 17.6.1925, Rantsila
Pso: Jaakko.
Lapset: Aila -51, Mirja
-56, Markku -59, Jouni
-66.
Toimi sotien aikana lot-
tatehtävissä Rantsilassa.

Karhu, o.s. Ammunet, Siiri Esteri
meijerikko, Paavola
s. 2.1.1904, Paavola
Pso: Veikko.
Lapset: Esa -46.
Talvisota: Varusvaras-
tonhoitaja Sotasairaala
9:ssä Oulaisissa.
Toimi Temmeksen Lotta
Svärd -paikallisosaston
varapuheenjohtajana.

Karppila, o.s. Ruottinen, Vieno Olga Sofia
kotitalousneuvoja, Nokia
s. 12.2.1916, Temmes
k. 15.6.1966, Nokia
Haudattu Nokialle.
Pso: Niilo.
Lapset: Jorma -47.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
ton muonitusjaostoon.

Karppinen, o.s. Honka, Aino Alma
emäntä, Temmes
s. 19.2.1923, Temmes
Pso: Yrjö.
Lapset: Leila -46, Hannu
-48, Jouni -49, Ilpo -52,
Päivi -57.
Talvisota ja Jatkosota:
Muonitustehtävät Tem-
meksellä.

Karppinen, o.s. Haapala, Katriina (Katri)
emäntä, Temmes
s. 1.11.1889, Temmes
k. 10.1.1947, Temmes
Haudattu Temmeksellä.
Pso: Heikki.
Lapset: Toini -28, Pentti
-29, Aino -30, Annikki
-33.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
ton toimien alkuvuosina
sen puheenjohtajana.

Karsta, o.s. Littow, Martta Elisa
rouva, Parikkala
s. 7.4.1900, Oulu
k. 9.5.1948, Parikkala
Haudattu Temmeksellä.
Pso: Aarne.
Lapset: Teuvo -33.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon toimien myöskin sen
puheenjohtajana.

Kelhä, o.s. Suvanto, Alli Eliisa
emäntä, Temmes
s. 15.12.1919, Temmes
Pso: Yrjö.
Lapset: Airi -41, Ossi
-44, Anneli -47, Raija
-49, Osmo -51, Päivi -63.
Talvisota: Puhelinkes-
kuspäivystystehtävät
Temmeksellä. Muonitus-
tehtävät Limingan kan-
sanopistolla.

Jatkosota: Muonitus- sekä ilmapartio- ja puhelin-
keskuspäivystystehtävät Temmeksellä.
Osallistui ompeluseuratoimintaan sotavuosina
tehtävänä erilaisten vaatekäsineiden valmis-
taminen rintamajoukoille.

Kelhä, o.s. Ruottinen, Martta Annina
siivooja, Oulu
s. 1.9.1920, Temmes
Pso: Veikko.
Lapset: Seppo -40, Mar-
ja-Leena -45, Kaarlo -47,
Rauno -48, Markku -54,
Arto -58, Anna-Riitta -62.
Talvisota: Ilmavalvonta-
ja muonitustehtävät
Temmeksellä.
Jatkosota: Muonitus- ja evakoiden huoltotehtä-
vät Temmeksellä.
Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
ton muonitusjaostoon.

Korkala, o.s. Reivi, Lyyli
emäntä, Liminka
s. 17.11.1910, Toivak-
ka
Pso: Yrjö.
Lapset: Seppo -43, Timo
-44, Matti -47, Leena
-48.
Talvisota: SPR:n muoni-
tuskurssi Tampereella.
Muonitus-, sairaanhoito-
ja evakoiden huoltotehtävät Toivakassa.
Jatkosota: III AK:n muonitustehtävät Suomus-
salmella ja Kanalaisissa. It.Pston muonitustehtä-
vät Oulun Tukkipaivissa.
Toimi sotatoimien aikana värvätynä.

Korkala, o.s. Häyry, Sylvi Helena
emäntä, Temmes
s. 16.1.1914, Temmes
Pso: Valtu.
Lapset: Seppo -45, Paa-
vo -47, Marja-Liisa -50,
Eeva -51.
Talvisota: Ilmavalvonta-
tehtävät Temmeksellä.
Jatkosota: Kotirintama-
tehtävät Temmeksellä.

Kylli, ent. Mustonen, o.s. Saksio, Aino Maria
emäntä, Paavola,
kotiäiti, Australia
s. 12.2.1913, Temmes
k. 3.12.1975, Australia
Haudattu Australiaan.
I pso: Olavi Mustonen
(kaatui).
Lapset: Elli -44.
II pso: Yrjö.
Lapset: Eila -49, Aili -51, Irja -52, Marja-Leena
-53.
Sotien aikana kotirintamatehtävät Temmeksel-
lä.

Kylmänen, o.s. Eloniemi, Elvi Elina
emäntä, Temmes
s. 1.4.1923, Temmes
Pso: Olavi.
Lapset: Anja -50, Reijo
-55.
Jatkosota: Ilmavalvonta-
ja muonitustehtävät
Temmeksellä.

Kytökorpi, o.s. Junttila, Esteri
kotiäiti, Pieksämäki
s. 7.9.1915, Temmes
k. 27.7.1990, Pieksä-
mäki
Haudattu Pieksämäelle.
Pso: Paavo.
Lapset: Pirkko -38, Kirsti
-40, Paavo -41, Timo
-44, Maija-Liisa -45,
Elias -50.
Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
toon. Otti osaa lottien talkootoimintaan kotirinta-
malla.

Kähkipuro, ent. Penttilä, o.s. Riikola, Kirsti Orvokki
emäntä, Vimpeli
s. 14.10.1920, Temmes
I pso: Sulo Penttilä.
Lapset: Reijo -44, Ritva
-46, Raija -48, Rauni
-53.
II pso: (kuollut).
Lapset: Raili -57, Riitta-
Liisa -64.

Jatkosota: Varusesineiden valmistus- ym. lotta-
tehtävät Temmeksellä.

Kämäräinen, o.s. Anttila, Rauha Kaarina
emäntä, Temmes
s. 25.10.1919, Temmes
Pso: Eino.
Lapset: Aulis -46.
Talvisota: Muonitusteh-
tävät Limingan kansan-
opistolla.
Jatkosota: Evakoiden
muonitus- ja huoltoteh-
tävät Temmeksellä.

Lempinen, o.s. Ojanlatva, Anna-Kaisa
emäntä, Liminka
s. 11.3.1910, Temmes
k. 25.9.1982, Liminka
Haudattu Liminkaan.
Pso: Toivo.
Lapset: Jorma -37, Topi
-38, Liisa -41, Jaakko
-44, Heikki -46, Pekka
-48.
Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
toon.

Littow, o.s. Junttila, Maria
sairaanhoitaja, emäntä,
Oulu
s. 10.2.1905, Temmes
k. 24.9.1991, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Aukusti.
Lapset: Johannes -42,
Esa -44.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon. Toimi sodan aikana hoitajana sotasairaa-
lassa.

Marjomaa, o.s. Ruottinen, Taimi Inkeri
kotiäiti, Jyväskylä
s. 16.6.1927, Temmes
k. 16.7.1953, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Eino.
Lapset: Lauri.
Toimi pikkulottatehtävis-
sä Temmeksellä.

Kärki, o.s. Korkala, Anni
emäntä, Temmes
s. 6.6.1916, Temmes
Pso: Väinö.
Lapset: Seppo -42, Rit-
va -45, Reijo -54, Kaler-
vo -59.
Talvisota: Muonitusteh-
tävät Limingassa.

Liedes, ent. Norrback, o.s. Eloniemi, Taimi Kristiina
perheenäiti, Oulu
s. 12.10.1925, Temmes
I pso: Herbert Norrback.
Lapset: Marjatta -47.
II pso: Teuvo.
Lapset: Helena -52, Eero
-53, Markku -57.
Talvisota, Jatkosota ja
Lapin sota: Ilmavalvon-
ta- ja muonitustehtävät Temmeksellä.

Louet, os. Klaufu, Hanna Elisabet
emäntä, Temmes
s. 16.4.1926, Temmes
Pso: Olavi.
Lapset: Tuomo -49, Jus-
si -54, Tuulikki -64.
Jatkosota: Varikon ompelimon ym. työtehtävät
Uhtuan suunnalla ja Kar-
jalan kannaksella.

Markkanen, o.s. Ruottinen, Sylvi Helena
sairaanhoitaja, Jyväskylä
s. 31.3.1908, Temmes
k. 29.9.1979, Jyväskylä
Haudattu Temmekselle.
Pso: Yrjö.
Lapset: Marjatta -42,
Kaarina -43, Riitta -46.
Talvisota: Lottatehtävät
Temmeksellä.

Lehtonen, o.s. Miettunen, Hilja Sofia
rouva, Espoo
s. 16.11.1916, Temmes
Pso: Mauno.
Lapset: Kalevi -49, Tapio -51.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon. Toimi muonitus-
tehtävissä kotirintamalla.

Littow, o.s. Pekkala, Impi Kaarina
perheenäiti, Oulu
s. 5.10.1902, Temmes
Pso: Lauri.
Lapset: Paavo -27, Irja
-30, Jukka -31.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon toimien mm. sen pu-
heenjohtajana toiminnan
alkuvuosina.

Maikkola, o.s. Kajula, Anna Elisabet
rouva, Oulu
s. 6.11.1919, Temmes
Pso: Vilho Einari.
Lapset: Irmeli -48.
Toimi lottatehtävissä Li-
mingassa ja Temmeksel-
lä.

Marttila, o.s. Honka, Anni
emäntä, Temmes
s. 20.3.1900, Temmes
Pso: Hannes.
Lapset: Annikki -21, Rau-
ni -32.
Talvisota: Puhelinkes-
kuspäivystys Temmek-
sellä.
Jatkosota: Muonitusteh-
tävät Temmeksellä.
Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
ton perustajajäseniin.

Marttila, o.s. Kukkola, Inga Aino Katariina
emäntä, Temmes
s. 21.6.1923, Tyrnävä
Pso: Matti.

Lapset: Anneli -47, Kaarina -48, Juhani -50, Esko -51, Helinä -53, Kalevi -57.

Jatkosota: Muonitustehdävät Limingassa.

Kuului Tyrnävän Lotta Svärd -paikallisosaston muonitusjaostoon.

Svärd -paikallisosaston muonitusjaostoon.

Miettunen, o.s. Ruottinen, Helli Maria Margareta

emäntä, Temmes
s. 18.11.1906, Temmes
k. 23.10.1979, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Urho.

Lapset: Eero -36, Kaarina -39, Aaro -40, Arvo -40, Sirkka -42, Yrjö -48.

Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosastoon.

Mikkola, o.s. Penttilä, Helli Priita Elisabet
emäntä, Rantsila
s. 19.10.1924, Temmes
Pso: Väinö.

Lapset: Kaarina -46, Eila -49, Tuula -52, Taimi -57, Teuvo -58, Juha -64.

Jatkosota: Ompeluseuratyö rintamasotilaiden hyväksi sekä evakoiden

huoltotyö Temmeksellä.

Mällinen, ent. Saastamoinen, o.s. Mällinen, Hilda Sofia

emäntä, Innanbäcken, Ruotsi

s. 10.2.1925, Temmes
Lapset: Seppo -47, Britt-Sofie -50.

Pikkulottatehtävät Temmeksellä.

Marttila, o.s. Pekkala, Prita Sofia

emäntä, Temmes
s. 16.9.1886, Temmes
k. 26.10.1965, Temmes
Pso: Jaakko.

Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosastoon.

Miettunen, o.s. Junttila, Kerttu Kristiina

rouva, Espoo
s. 23.3.1916, Temmes
Pso: Matti.

Lapset: Marja-Liisa -41, Pirkko -45, Seppo -46, Tuula -53.

Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosastoon.

Molander, o.s. Kainulainen, Impi Maria

sairaala-apulainen, Oulu
s. 16.8.1921, Pielisjärvi
Pso: Urho.

Lapset: Tuula -44, Teemu -45, Pekka -54.

Talvisota: Osastonhoitajien apulainen Lieksan Sotilassairaalassa.

Jatkosota: Lääkintälotta

14. DE:n Sotilassairaalassa.

Mörntinen, o.s. Tapaninen, Viivi-Elisabeth

emäntä, Kärkölä
s. 2.1. 1897, Hämeenlinna

k. 14.10.1977, Helsinki
Haudattu Kärkölään.

Pso: Eino Vilho.
Lapset: Annakaisa -28, Jukka -33.

Jatkosota: Väestökirjaja

Itä-Karjalan Sotilashallinto, Kuujärvi.

Merenheimo, o.s. Honka, Elsa Eliina

rouva, Oulu
s. 8.11.1924, Temmes
Pso: Viljo.

Lapset: Markku -47, Mikko -51, Marja -53, Ulla-Maija -55, Jukka -61.

Talvisota: Varusteitten jakelutehtävät sotaan lähteville Hangossa.

Jatkosota: Ilmavalvonta- ja varusteitten jakotehtävät sotaan lähteville Temmeksellä. Muonitustehdävät Limingan koulutuskeskuksessa. Keskuksenhoito- ja toimistotehtävät Suojeluskuntain Päälystökoululla Tuusulassa. Keskuksenhoitotehtävät Äänislinnassa, Jessoilassa, Suojärvellä, Harlussa, Hämekoskella, Pälkjärvellä, Hietasessa ja Savitaipaleella.

Mikkola, o.s. Kärsämä, Betty Katariina

emäntä, Oulu
s. 18.11.1913, Temmes
Pso: Johan.

Kuului Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosastoon ja toimi muonitustehdävissä.

Mällinen, o.s. Nevala, Aili Sofia

emäntä, Temmes
s. 25.12.1906, Temmes
k. 8.12.1982, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Niilo Yrjö.

Lapset: Ensio -35, Paavo -41.

Kotirintaman lottatehtävät Temmeksellä.

Nevala, o.s. Marttila, Annikki Ilona

emäntä, Temmes
s. 10.12.1921, Temmes
k. 25.4.1980, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Jaakko.

Lapset: Anna-Liisa -41, Osmo -43, Vesa -53.

Talvisota: Puhelinkeskuspäivytys ja muonitustehdävät Temmeksellä.

Viestikurssi Pateniemessä v. 1940.

Niemelä, Anni
tal.tr., Temmes
s. 25.4.1907, Temmes
k. 29.5.1929, Temmes
Haudattu Temmekseille.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

**Oikarinen,
o.s. Lehmusjoki,
Liisa Annikki**
emäntä, Liminka
s. 4.11.1923, Viitasaari
Pso: Einari.
Lapset: Eero -46, Anni
-47, Aili -48, Mikko -52,
Maija -57.
Jatkosota: Muonitusteh-
tävät Viitasaaren koulu-
tuskouluksessa ja soti-
laiden kokoontumiskouluksessa Suolahdessa.
Toimi Ilmo-Niinilahden Lotta Svärd -kyläoaston
sihteerinä ja kuului sen muonitusjoukkoon.

**Pehkonen,
o.s. Rusila,
Elsa Johanna**
s. 5.7.1917, Temmes
Pso: Hannes.
Lapset: Pentti -47, Hilka
-53, Markku -57.
Talvisota ja Jatkosota:
Puhelinkeskustajaväy-
tyy ja muonitusteh-
tävät Temmeksellä.
Jatkosota: Puhelinkes-
kustajaväy- ja evakoiden huolto- ja muonitus-
tehtävät Temmeksellä.
Oli v. 1939 muonitusteh-
tävissä Karjalan kannak-
sen linnoitustyömailla. Lääkintäkurssi Muhok-
sella. Muonituskurssi Tyrnävällä.

**Pikkarainen,
ent. Taskila,
o.s. Savela,
Kerttu Kaarina**
emäntä, Utajärvi
s. 4.9.1917, Temmes
I pso: Heikki Taskila (kaa-
tui).
Lapset: Maija-Liisa -41,
Asta -43.
II pso: Mauno.
Talvisota ja Jatkosota:
Kotirintamatehtävät Temmeksellä.

**Niskala, o.s. Honka,
Anna Elisabet**
emäntä, Pudasjärvi
s. 2.3.1915, Temmes
Pso: Arttu.
Lapset: Taisto -41, Olavi
-44, Liisa -47, Kaisu -50,
Eero -53, Martti -55.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon. Oli Talvisodan ai-
kana väestönsuojeluteh-
tävissä Oulussa.

**Paldanius,
o.s. Nevala,
Salli Hanna Katariina**
myymälänhoitaja, Oulu
s. 18.1.1912, Temmes
Pso: Veikko
Lapset: Marja-Leena -47,
Anneli -48.
Talvisota: Syksyllä 1939
muonitusteh-
tävät linnoi-
tustyömailla Sakkolassa.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosastoon.

**Pietarila, o.s. Kärki,
Vilma Raakel Sanelma**
meijerikko, Paavola
s. 12.4.1926, Temmes
Pso: Urho.
Lapset: Anssi -52, Pasi
-53, Lea -56.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

**Pohjola, o.s. Taskila,
Aino Sofia**
emäntä, Temmes
s. 7.8.1911, Temmes
Pso: Olavi.
Lapset: Tauno -40, Pirjo
-48.
Toimi sotien aikana koti-
rintaman lottatehtävissä
Temmeksellä.

**Noponen,
ent. Pekkala,
o.s. Konola, Maikki**
myymälänhoitaja, Kärsä-
mäki
s.8.1.1902, Kärsämäki
I pso: Heikki Pekkala.
Lapset: Aira -27.
II pso: Heikki.
Lapset: Irma, Maria,
Mauno.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosastoon toimien mm. sen
rahastonhoitajana.

**Partanen,
o.s. Puhakka,
Salli Johanna**
tarjoilija, Oulu
a. 28.10.1925, Temmes
Pso: Erkki
Lapset: Lea -47, Tuula
-48, Erkki-Veli -50, Tert-
tu -51, Aarno -55, Päivi
-61.
Talvisota: Lähettitehtä-
vät puhelinkeskouksessa
Temmeksellä.
Jatkosota: Vaatehuolto- ja muonitusteh-
tävät Haukiputaalla.

**Pietilä, o.s. Niemelä,
Jenni Katariina**
emäntä, Oulu
s. 3.10.1901, Temmes
k. 9.12.1965, Oulu
Haudattu Temmekseille.
Pso: Lauri.
Lapset: Kaisu -41.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

**Pyhäniemi,
o.s. Pekkala,
Aino Margaret**
työvoimaneuvoja, Raahe
s. 13.3.1919, Temmes
Pso: Olavi.
Lapset: Eija-Leena -38,
Kaija-Liisa -44, Osmo
-46, Pirkko -53.
Talvisota: Sotasairaala
14:n vaatehuolto Raa-
hessa.
Jatkosota: Toimistolotta, myöh. kanslia-apulai-
nen, Raahen sk.piiri/Sotilaspiiri.
Raahen Sotaveteraanit r.y:n naisjoukko-
sihteerinä.

Rasinkangas, ent. Kulju, Katri Maria emäntä, Rantsila s.8.10.1919, Temmes Pso: Aukusti Kulju (kaatui).
Lapset: Viljam -38.
Kuului Temmeksen Lot-ta Svärd -paikallisosas-toon.

Rautioaho, ent. Vähä, o.s. Pikkarainen, Orvokki Sofia sairaala-apulainen, Oulu s. 30.9.1921, Temmes I pso: Eino Vähä (kaatui).
Lapset: Seppo -43, Raili -48.
II pso: Aimo.
Lapset: Eila -51, Paula -54, Alpo -57, Elina -59.
Talvisota: Muonitustehtävät Limingassa.

Rönkkömäki, ent. Teppo, o.s. Kärki, Vieno Katariina emäntä, Pulkkila s. 27.10.1916, Temmes I pso: Niilo Teppo.
II pso: Viljami.
Kuului Temmeksen Lot-ta Svärd -paikallisosas-ton muonitusjaostoon.

Saksio, Maria Sofia postinhoitaja, Temmes s. 15. 9. 1927, Temmes Lapset: Kari -50.
Jatkosota: Muonitustehtävät ja evakoiden lehmien hoito Temmeksellä.

Rautio, o.s. Muotinen, Irma Tellervo emäntä, Ylitornio s. 14.4.1926, Ylitornio Pso: Paavo
Lapset: Maritta -50, Raija -51, Juhani -52, Heimo -54, Mikko -59, Veli-Matti -63.
Jatkosota: Ilmavalvontaja muonitustehtävät Temmeksellä.

Ruottinen, o.s. Pekkala, Anna Margareeta emäntä, Temmes s. 11.1.1912, Temmes k. 13.7.1979, Oulu Haudattu Temmekselle.
Pso: Eino.
Lapset: Esko -36, Elina -38, Risto -44.
Kuului Temmeksen Lot-ta Svärd -paikallisosas-toon.

Saarela, o.s. Marttila, Aino Serafiina emäntä, Temmes s. 3.9.1903, Temmes k. 2.10. 1953, Temmes Haudattu Temmekselle.
Pso: Kalle
Kuului Temmeksen Lot-ta Svärd -paikallisosas-toon.

Saksio, Siiri Sylvia luokanopettaja, kanttori, Temmes s. 13.7.1925, Temmes Sotien aikana pikkulotta- ja muonituslottatehtävät Temmeksellä.

Rautio, o.s. Tenhula, Sofia Angelin emäntä, Oulu s. 2.7.1908, Temmes k. 17.9.1975, Oulu Haudattu Oulujoen hautausmaahan.
Pso: Matti.
Lapset: Elma -29, Esko -30, Eedit -32, Esa -34, Eino -36.
Kuului Temmeksen Lot-ta Svärd -paikallisosastoon.

Räsänen, o.s. Sutela, Eeva Maria opettaja, Oulu s. 22.3.1907, Lumijoki Pso: Niilo.
Talvisota ja Jatkosota: Pikkulottien opettaja ja johtaja Temmeksellä.
Toimi useissa kunnallisissa tehtävissä.

Saarikoski, o.s. Ansamaa, Elli Annikki ompelija, Oulu s. 27.5.1920, Temmes Pso Arvo.
Lapset: Teuvo -45, Taimi -47.
Talvisota: Varusesineiden valmistaminen rintamalle lähetettäväksi Temmeksellä.
Jatkosota: Muonitustehtävät Temmeksellä.

Sallinen, o.s. Heikkilä, Anna Elina kodinhoitaja, Lahti s. 23.4.1920, Kuusamo Pso: Veikko
Lapset: Eeva -46, Matti -47, Antti -50, Lea -51, Marjatta -55.
Jatkosota: Sotasairaala-tehtävät Oulussa, Muehoksella ja lissä. Kenttä-sairaala-tehtävät Syvärillä.

Salmela, Anna Amalia
maanviljelijä, Liminka
s. 12.1.1906, Temmes
Talvisota ja Jatkosota:
Lottatyö Limingassa ja
Ala-Temmeksellä.

**Salmela, Laura
Katariina (Katri)**
myyjä, Liminka
s. 2.12.1895, Temmes
k. 24.1.1979, Liminka
Haudattu Liminkaan.
Jatkosota: Lottatyö Li-
mingassa.

Salmela, Elli Esteri
maanviljelijä, Liminka
s. 1.4.1902 Temmes
Talvisota: Lottatyö Ala-
Temmeksellä.

**Savela, o.s. Kärsämä,
Helli Anna Inkeri**
emäntä, Temmes
s. 4.6.1925, Temmes
Pso: Toivo.
Lapset: Eini -46, Olavi
-47.
Jatkosota: Ilmavalvonta-
ja muonitustehtävät
Temmeksellä ja Limin-
gassa.

Salmela, Hanna Maria
käsityönopettaja, Limin-
ka
s. 16.3.1904, Temmes
k. 18.7.1979, Liminka
Haudattu Liminkaan.
Jatkosota: Lottatyö Yli-
torniolla.

Sax, Martta
myymälänhoitaja, Kem-
pele
s. 20.1.1906, Temmes
k. 5.5.1934, kuoli väki-
valtaisesti myymäläs-
saan Kempeleessä.
Haudattu Temmekselle.
Kuului Temmeksien Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

**Seppänen,
o.s. Pekkala,
Aino Maria**
kätilö, Vaala
s. 23.12.1919, Temmes
Pso: Eino.
Lapset: Timo -56.
Talvisota: Sotilaiden vaa-
tehuoltotehtävät Tem-
meksellä.

**Similä, o.s. Eskola,
Helmi**
emäntä, Temmes
s. 8.10.1920, Pudasjärvi
Pso: Valde
Lapset: Jouni -51, Jor-
ma, -53, Mirja -53, Veijo
-55, Aarne -57, Helena
-61, Eero -62.
Talvisota: Ilmavalvonta-
tehtävät Pudasjärvellä.
Jatkosota: Sotasairaalan

lotta-apulaishoitajana Oulussa.
Osallistui siihen muistotilaisuuteen, joka järjes-
tettiin Oulussa kohta Lotta Svärd -järjestön lak-
kauttamisen jälkeen.

**Similä, o.s. Junttila,
Aino**
emäntä, Temmes
s. 1.3.1907, Temmes
k. 14.3.1985, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Matti
Lapset: Pentti -37, Sep-
po, Saara -41, Aino -43,
Matti -45, Tapio -47, Sauli
-48.

Kuului Temmeksien Lot-
ta Svärd -paikallisosastoon toimien sen varapu-
heenjohtajana ja puheenjohtajana.

**Similä,
ent. Kylmänen,
o.s. Järvelin, Johanna**
myymälänhoitaja, Tem-
mes
s. 10.6.1903, Liminka
k. 13.10.1948, Oulu
Haudattu Temmekselle.
Pso: Valde.
Lapset: Jouko -48.
Kuului toimivana jäsenenä
sekä Limingan että

Temmeksien Lotta Svärd -paikallisosastoihin.

**Similä, o.s. Tenhula,
Elvi Margareta**
emäntä, Kestilä
s. 13.3.1918, Temmes
Pso: Lauri.
Lapset: Anni -43, Arvo
-45, Eeva -50, Pekka
-53, Kari -60.
Jatkosota: Muonitusteh-
tävät Limingassa ja Tem-
meksellä. Ilmavalvonta-
tehtävät Temmeksellä.

**Similä, o.s. Mikkola,
Meimi Sofia**
perheenäiti, Oulu
s. 6.6.1914, Pulkkila
k. 30.8.1978, Oulu
Haudattu Ouluun.
Pso: Johan.
Lapset: Anja -40, Salme
-44, Helka -48, Juhani -
55.
Kuului Temmeksien Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

Syrjälä, Rauha Matilda
meijerikkö, Oulu
s. 30.12.1911, Nivala
k. 27.4.1980, Oulu
Haudattu Nivalaan.
Jatkosota: Ilmavalvonta-
ja muonitustehtävät
Temmeksellä.
Lapin sota: Evakoiden
huoltotehtävät Temmek-
sellä.

Toimi Temmeksen Lotta Svärd -paikallisosas-
ton sihteerinä.

Tenhu, o.s. Kärki, Veera Sylvia
kätilö, Oulu
s. 26.8.1927, Temmes
Pso: Seppo.
Lapset: Tuula -58, Erja
-61, Tapio -64.
Kuului Temmeksen Lot-
ta Svärd -paikallisosas-
toon.

Turpeinen, o.s. Kinnunen, Aino
muonittaja, Kokkola
s. 22.4.1920, Suomus-
salmi
Pso: Eino.
Lapset: Marjatta -42,
Pertti -44, Margit -46,
Pentti -48.
Jatkosota: Kanttiinilotta-
tehtävät Suomussalmel-
la.

Vesikukka, o.s. Järvitä, Helli Esteri
emäntä, Ruukki
s. 9.3.1924, Liminka
Pso: Pentti.
Lapset: Anna-Liisa -48,
Mauri -49, Martti -53,
Kirsti -54, Markku -58,
Veli -59, Riitta -61, Vap-
pu -63.
Jatkosota: Kotirintaman
lottatehtävät Rantsilassa.

Takalo, o.s. Heikkinen, Kerttu Heleena
emäntä, Temmes
s. 31.5.1906, Liminka
Pso: Osvald.
Lapset: Heikki -40, Anna-
Reeta -42, Matti -45, Pasi
-46.
Talvisota: Kuului Limin-
gan Lotta Svärd -paikal-
lisosaston muonitusjaos-
toon.

Terska, o.s. Molander, Tyne
emäntä, Temmes
s. 3.9.1919, Temmes
k. 4.8.1985, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: Esko
Talvisota: Lottien ompe-
luseuratoiminta Tem-
meksellä.
Jatkosota: Muonitus- ja
opastustehtävät Oulus-
sa.

Törmä, o.s. Pyrrö, Sylvi Sofia
emäntä, Temmes
s. 23.9.1906, Rantsila
Pso: Pauli
Lapset: Toivo -37, Pasi
-40.
Talvisota: Muonitus- ja
puhelinpäivystystehtävät
Temmeksellä.
Jatkosota: Kotirintama-
tehtävät, mm. evakoiden

huolto Temmeksellä.

Vikman, o.s. Kärsämä, Elli Esteri
puutarhuri, Nurmijärvi
s. 15.3.1923, Temmes
k. 18.4.1986, Nurmijärvi
Haudattu Nurmijärvelle.
Pso: Veikko.
Toimi sotien aikana lot-
tatehtävissä Temmek-
sellä.

Taskila, Hanna Katarina
karjakko, Temmes
s. 4.2.1918, Temmes
Jatkosota: Leipominen ja
evakoiden huoltotehtävät
Temmeksellä.

Tihverä, o.s. Kuisma, Hilma
emäntä, Temmes
s. 4.1.1906, Kirvu
Pso: Toivo
Lapset: Sirkka -32, Mai-
ja -37, Liisa -38.
Toimi lottatehtävissä
Kirvussa.

Uhre, o.s. Miettunen, Maria Lydia
emäntä, Temmes
s. 3.10.1901, Temmes
k. 30.10.1950, Temmes
Haudattu Temmekselle.
Pso: livari.
Talvisota, Jatkosota ja
Lapin sota: Toimi Tem-
meksen Lotta Svärd -pai-
kallisoaston muonitus-
päällikkönä.

Vähämäki, o.s. Tervonen, Anna Ellen Kaarina
emäntä, Kauhajoki
s. 9.3.1923, Temmes
Pso: Ilmari
Lapset: Leena -50, Ilkka
-54.
Jatkosota: 3:n Auraus-
komppaniiden muonitus:
Itä-Karjalan Käppäselkä,
Petsamo, Käppäselkä,

Lahdenpohja, Valamo, Lumivaaran Kukkon
saari, Lumivaaran Keimolan kylä, Varkaus. Ko-
tutuminen Temmekselle syys-lokakuun vaiht-
teessa 1944.

Lauri Honka

Katsaus Temmeksen seudun miesten sotateihin ja tilinpäätös

Jääkäriiliike

Jääkäriiliikkeestä Temmeksellä ei ole paljoakaan tietoa. Tämä johtunee ainakin osittain siitä, että jääkärien etappitiet kulkivat kauempaan rannikosta, eivätkä näin ollen edes sivunneet Temmestä.

Kuitenkin tiedetään, että jääkäriiliikkeessä vaikuttanut kirjailija Kyösti Vilkuna yöpyi pakomatkalallaan Vitalin majatalossa, joka oli muutaman kymmenen metrin päässä paikkakunnan poliisin talosta. Tämä ei kuitenkaan halunnut tarkastaa majatalon vieraskirjaa ennenkuin seuraavan päivän "virka-aikana", jolloin Vilkuna oli jo ehtinyt lähteä jatkamaan matkaansa.

On luultavaa, että kolmesta temmesläisestä Saksan Jääkäristä Aakko värvättiin kuitenkin Temmeksellä, Aakkonen Kemissä ja Ammunnet Oulussa. Kaikki nämä jääkärit osallistuivat Saksan itärintamalla käytyihin taisteluihin.

Vapausota

Temmesläisten osallistumisesta Vapausotaan on säilynyt niukanlaisesti tietoja siitäkin. Ainakin muutamia nuoria miehiä kuului Oulun Vapaaehtoisin Rintamakomennuskuntiin ja osal-

Oulun I Vapaaehtoinen Rintamakomennuskunta lähdessä rintamalle. Toinen vasemmalta valkea lakki päässä temmesläinen Arvi Pietilä. – Kuvan om. Elsa Korkala, o.s. Pietilä.

listui niiden riveissä Etelä-Suomessa käytyihin taisteluihin. Lempäälässähän kaatui toinen temmesläisistä Vapausodan sankarivainajista, Johan Rautio.

Suurempi osa temmesläisistä vapaussojoureista oli Koillisrintamalla Sallan suunnalla toimineissa joukoissa, joita johti silloinen jääkäriylliluutnantti, myöhemmin kenraalimajuri K. M. Wallenius.

Hänen joukkonsa kävivät huhtikuun alkupuolella 1918 Kuivitsalammen taistelun, jossa kärsivät raskaat tappiot. Pari viikkoa myöhemmin käydyssä Kilislammen taistelussa kaatui temmesläinen Yrjö Riikola ja Matti Taipaleenmäki haavoittui vaikeasti.

Olosuhteet siellä olivat ankeat, ja kotiuttamisen jälkeen joutuivat monet palaamaan "emäntiä myöten" kotiseudulleen.

Yrjö Kärsämänoja oli mukana huhti-toukokuussa 1918 tehdyllä Petsamon valloitusretkellä. Tämä tohtorien Renvall ja Laitinen johtama retki epäonnistui täydellisesti, vaikka varsinaiset tappiot jäivätkin vähäisiksi.

Huomattava osa temmesläisistä vapaussojoureista kuului siihen joukkoon, joka Oulun valloituksen jälkeen suoritti vartiopalvelusta pääasiassa Oulun Raatissa.

Liekkipatsas – Suomussalmen taistelujen muistomerkki. – Kuvan om. Lauri Honka.

Talvisota

Talvisodassa oli pääosa temmesläisistä Suomussalmen suunnalla osallistuen Kirkonkylän, Haukiperän, Hulkonniemen ja Kiantajärven taisteluihin. Täällä kaatui myöhempien sotien ensimmäinen temmesläinen sankarivainaja Leino Niemelä.

Melkein kaikki em. taisteluihin osaa ottaneet temmesläiset osallistuivat myös Raateessa käytyihin ankariin tuhoamistaisteluihin.

Suomussalmen ja Raatteen taisteluiden päätyttyä venäläisten joukkojen täydelliseen tuhoon tai rippeiden pakoon siirrettiin pääosa suomalaisista joukoista Kuhmon suunnalle, missä sinne edennyt venäläisdivisioona oli saarrettuna. Vi-

hollisen tuhoamiseksi käytiin katkeria taisteluja, joissa armoa ei tunnettu. Taistelut päättyivät vasta rauhan tultua.

Suomussalmen ja Kuhmon suunnalla taistelivat myöskin useimmat niistä temmesläisistä nuorukaisista, jotka vapaaehtoisina lähtivät Talvisotaan.

Temmeksen miehiä oli myöskin muilla suunnilla, mm. Petsamossa, Sallassa, Laatokan pohjoispuolella ja Karjalan kannaksella. Sallastahan siirrettiin joukot sen jälkeen, kun ruotsalaiset vapaaehtoiset olivat ottaneet rintamavastuun, Viipurinlahdelle, missä käytiin kovia torjuntataisteluja lahden pohjoisrannalle päässeitä venäläisjoukkoja vastaan. Nämäkin taistelut kestivät aina rauhan tekoon saakka.

Uhtuan Kivi – Uhtuan ja Kiestingin suuntien taistelujen muistomerkki Raahessa. – Kuvan om. Lauri Honka.

Temmeksen miehiä lähdössä Jatkosotaan. – Kuvan om. Reino Pekkala.

Jatkosota

Jatkosodan alkaessa määrättiin suhteellisesti suurin osa temmesläisistä reserviläisistä Limingassa perustettuun SissiP 3:een, muodostivathan Temmes ja Tyrnävä yhteisen suojeluskunta-alueen. Jostain syystä on Temmeksen nimi kuitenkin jätetty pois Liminkaan pystytetystä pataljoonan muistokivestä.

Toinen huomattava osa temmesläisistä määrättiin Kevyt Osasto 5:een, jossa oli myöskin huomattava osa Rantsilan reserviläisistä.

Nämä molemmat joukko-osastot etenivät muiden joukkojen mukana Uhtuan suunnalla ankaria taisteluja käyden aina sen edustalle asti, missä temmesläinen Johan Similä maineteollaan ansaitsi Mannerheim-ristin.

Elokuussa 1941 siirrettiin Sissi P 3 ja osa Kevyt Os. 5:stä Kiestingin suunnalle auttamaan ns. Kiestingin mottiin juuttuneita suomalaisia joukkoja pois venäläisten muodostamasta saartorengaasta. Motitetuissa joukoissakin oli temmesläisiä.

Temmesläisiä oli myöskin muissa Uhtuan ja Kiestingin suunnilla toimineissa joukoissa, kaikista vanhimmat ikäluokat pääasiassa huolto- ja muistomerkkeissä.

Etupäässä nuorempiin ikäluokkiin kuuluneita temmesläisiä oli Sallan suunnalla taistelleessa JR 12:ssa, joka myöhemmin siirrettiin Äänisen Karjalaan.

Temmesläisiä oli myöskin itärintaman pohjoisimmassa ääripäässä Petsamossa, Kalastaja-saarennolla ja Lutolla. Samoin Rukajärven suunnalla, Anuksessa, Karjalan kannaksella, rannikko- ja meripuolustuksessa sekä ilmavoimissa. Voidaan todeta, että vaikka temmesläisiä lukumääräisesti olikin vähän, heitä riitti kaikille rintamaloikoille "aina Hangosta Petsamoon".

Asemasotavaihe oli paikallisia taisteluja lukuunottamatta verrattain rauhallista kaikilla rintamilla.

Kun sitten venäläiset aloittivat kesän 1944 suurhyökkäyksen oli Temmeksenkin miehiä mm. Kuuterselässä, Äyräpäässä ja Ihantalassa, eli paikoissa, joissa käytiin tuon kesän ankarimmat taistelut. Näissä taisteluissa kaatui enemmän temmesläisiä kuin missään muussa sotavuosien taisteluvaiheessa. Taistelut päättyivät vasta syyskuussa tehtyyn aselepoon.

Lapin sota

Jo Karjalan kannaksella tulikasteensa saaneita etenkin nuorempiin ikäluokkiin kuuluneita temmesläisiä oli siinä JR 11:ssä, joka everstiluutnantti Halstin komentamana suomalaisista joukoista ensimmäisenä nousi maihin Tornion Röntässä ja joutui käymään katkerat ja tappioita vaatineet taistelut säilyttääkseen valtaamansa sillanpään.

Koukkauksessa saksalaisten selkäpuolelle Rovaniemen pohjoispuolella kaatui Pauli Kärsämä viimeisenä temmesläisenä sankarivainajana.

Itsenäisyyden ajan taistelut vaativat kaikkialla oman raskaan veronsa. Niin myös Temmeksen seudulla. Vapaussodassa oli kaatunut kaksi ja Talvisodassa kuusi miestä. Kesän 1941 hyökkäysvaiheen aikana kaatui kahdeksan ja Kiestinki-Louhi maantien km 23:n eli ns. Marraskuun hyökkäyksessä viisi miestä. Kesän 1944 ankarat torjuntataistelut vaativat yhdeksän miehen hengen. Kaikkiaan itsenäisyyden ajan sotien tappiot olivat kaatuneina ainakin 40 Temmeksen

Tornion maihinnousun muistokiven paljastustilaisuus 5.8.1973. Kuvassa Tornion maihinnousuoperaatiota johtanut eversti evp. Wolf H. Halsti. (valok. Kari Wunsch).

seudun miestä. Muualle jo ennen sotia muuttaneiden Temmeksellä syntyneiden myöhemmistä vaiheista ei ole tarkempaa tietoa. Haavoittuneita ja vakavammin sairastuneita oli Talvi-, Jatko- ja Lapin sodissa mukana olleista n. kolmannes.

Osa sodissa olleista ja sotien uhreista oli vasta 18-vuotiaita, eli iältään vielä nuorukaisia, mutta kokemuksiltaan jo miehiä.

Sodat oli sodittu ja sotateitten päähän päästy. Rauhantyö saattoi alkaa.

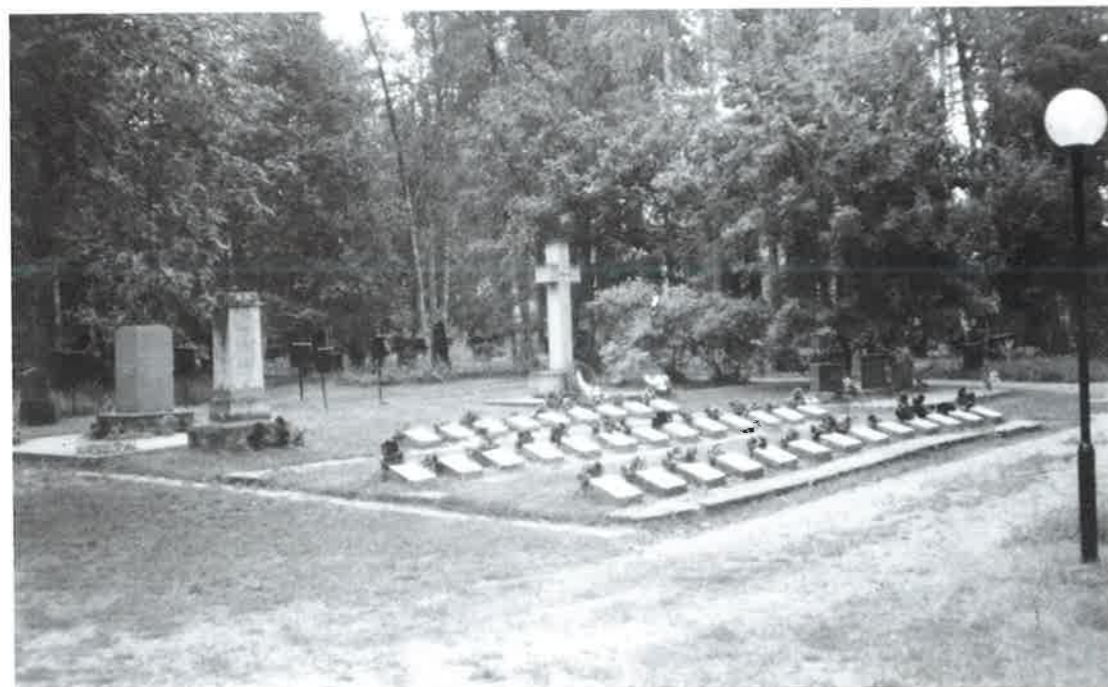
Lähteitä:

Jääkärien elämäkerrasto 1975. Helsinki 1975.
Kuussaari: Heimosodat 1918-22 I. Helsinki 1939.

Siilasvuo: Suomussalmen taistelut. Helsinki 1940.

Siilasvuo: Kuhmo Talvisodassa. Helsinki 1944.
Korhonen: Viisi sodan vuotta. Helsinki 1963.

Tämän kirjan henkilöhakemisto.
Veteraanien haastattelut.

Temmeksen sankarihaudat – Kuvan om. Lauri Honka.

Kuvat kertovat

19. VII

Sarja

N:251558 *

K Ä S K Y

saapua reservin ylimääräisiin harjoituksiin.

Res.ratsum. Honka, Lauri Vilhelmi, Kaarlonp.

Reservilläisen sotilasvuo ja täydellinen nimi

Temmes

Nofautuen asevelvollisuuslain 7 §:n 2 momenttiin ja asevelvollisuuslain soveltamisesta annettuihin asetukseen 101 §:n 3 momenttiin on Puolustusministeriö määrännyt Teidät katsuttavaksi reservin ylimääräisiin harjoituksiin ja on Teidän ilmoitettua...

...tulla sen jälkeen, kun Te olette saaneet tämän käskyn lähettävä lähintä tietä

Temmeksen kirkonkylään jossa Teidän on ilmoitettavalla

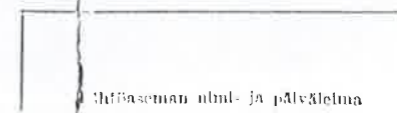
Suojeluskunnan talossa. 13. 10. 39 klo 21.

Sotilaspiirin päällikkö.

Tämä käsky on esillä lähtöasemalla toimittavaksi, ja kelpaa se toimittuna maksuoppuna 3... luokassa

Lähtöasema:

Määräaika:

30. 10.

Nuoret vapaussoturit: Lauri Littow (15 v.) ja Iikka Korkala (16 v.). Kuvan om. Helvi Honka.

Temmesläisiä vapaussotureita. Edessä vas. Matti Häyry, Hannes Ruottinen, ?, ja Heikki Haapala. Takana vas. Arvo Karppinen, Uuno Kärsämä, ? ja Yrjö Rusila. Kuvan om. Reino Karppinen.

Vapaussoturi Martti Koski.
Kuvan om. Lauri Koski.

Vapaussodassa kaatuneen Johan Raution omaiset hänen haudal-
laan. Kuvan om. Helmi Korhonen.

Temmeksen miehiä kertausharjoituksissa Oulussa v. 1936. Vas. Olli Rusila, Heikki Rautio, Lauri Naikki, Pauli Honka, Väinö Sovisalo, Jalo Muotinen, Lauri Keränen, Johan Hyväri, Arne Sovisalo, Uuno Junttila, Jaakko Hauru, Heimo Koskenkorva, Matti Similä ja Lauri Alarauhio. Kuvan om. Lauri Honka.

"Kiestingin pikajuna", jolla hoidettiin liikennettä Kapustnajoelle niin kauan kuin rautatieyhteys pysyi auki. Kuvan om. Reino Pekkala.

Viholliskolonnan matkan pää. Kuvan om. Eino Korkala.

Vartiomies Kiestingin "Veturipurolla" saksalaisen Stukan tuhoaman veturin vierellä. Kuvan om. Lauri Honka.

Haavoittunutta saatetaan hoitoon. Kuvan om. Vilho Kärki.

Kesäaikaan haudattiin kaatuneita väliaikaisiin hautoihin. Vuokkiniemen väliaikainen hautausmaa. Maatalousteknikkotoverit ovat tuoneet seppeleen Valto Kären haudalle. Kuvan om. Vilho Kärki.

Purilaat olivat käyttökelpoisin kulkuneuvo kuljettaessa tarvikkeita etulinjaan. Kuva Kiestingin Kangasvaarasta. Kuvan om. Lauri Honka.

Teitten puuttuessa eteneminen oli vaikeaa. Kuvan om. Einari Oikarinen.

Korsu kangasmaastossa. Komppanian komentokorsu Uhtuan Hevosenkengässä. Kuvan om. Lauri Honka.

Korsu suomaastossa Uhtuan Hevosenkengästä oikealle Kis-Kis-järven pohjoispuolella. Kuvan om. Lauri Honka.

Juoksuhaudaa kangasmaastossa. Kuva Uhtuan suunnan Hevosenkengän "Tissinnokasta", jossa linjojen väli oli n. 60 m. Kuvan om. Lauri Honka.

Juoksuhaudaa suomaastossa Uhtuan Hevosenkengästä oikealle Kis-Kis-järven pohjoispuolella. Kuvan om. Lauri Honka.

Radioasema kenttäolosuhteissa. Korpr. Jouhti lähettämässä sanomaa Uhtuan suunnalla. Kuvan om. Lauri Honka.

Porukalla katsottiin, kenelle päivärahat kuuluivat. Muutaman päivän perästä ne olivat parin miehen taskussa. Korttisakki Uhtuan suunnalla. Kuvan om. Lauri Honka.

Kenttäkäymälä eli "riuku" oli seuraava rakennelma teltan pystytyksen tai korsun rakentamisen jälkeen. Näin välttyttiin "liukumiinoilta". Kuvan om. Lauri Honka.

"Tule Röhön rantaan..." Röhön kylää Uhtuan ja Kiestingin suuntien välillä. Kuvan om. Lauri Honka.

Lomalaisten reput tarkastettiin ennen lomalle lähtöä. Kuva Kiestingistä, taustalla Tuoppajärvi. Kuvan om. Lauri Honka.

Lapatossu viihdyttämässä Kiestingin suunnalla. Kuvan om. Lauri Honka.

Viihdytyskiertueet tulivat aina etulinjan pataljoonien miesten luo. Iris Salin tanssii Uhtuan suunnalla, Hevosenkengässä. Kuvan om. Lauri Honka.

"Karhun" tukikohdan miehitys. Istumassa toinen oikealta Kaarlo Junttila. Kuvan om. Kaarlo Junttila.

Ruokailua "Karhun" tukikohdassa. Kuvan om. Kaarlo Junntila.

Korsuarkkitehtuuria. Tyylikäs sotilaskoti "siellä jossakin". Kuvan om. Einari Oikarinen.

Vilho Kärki lähettien asuintalon portailla Kankahaisten kylässä. Kuvan om. Vilho Kärki.

Temmeksen miehiä rakentamansa asevelitalon edessä Ahvenlammella v. 1942. Kuvan om. Erkki Honka.

Temmeksen vanhemman ikäluokan miehiä "siellä jossakin." Kuvan om. Eino Keränen.

Keväisin pyrki vesi tulemaan maanalaisiin korsiin. Kätevät miehet tekivät tarvittavat pumput itse. Korsun tyhjentämistä Uhtuan Hevosenkengässä keväällä 1943. Kuvan om. Lauri Honka.

Täit olivat rintamamiehen riesa ja seurasivat sodan alkuaikoina lomalaista aina kotiin asti. Asemasotavaiheen aikana rakennettiin erikoisia täisaunoja, joissa vaatteet kuumennettiin niin, että täit kuolivat. Lomalle pääsi vasta sitten, kun oli todistus, että vaatteet oli käytetty täisaunassa. Täisauna Uhtuan Hevosenkengässä. Kuvan om. Lauri Honka.

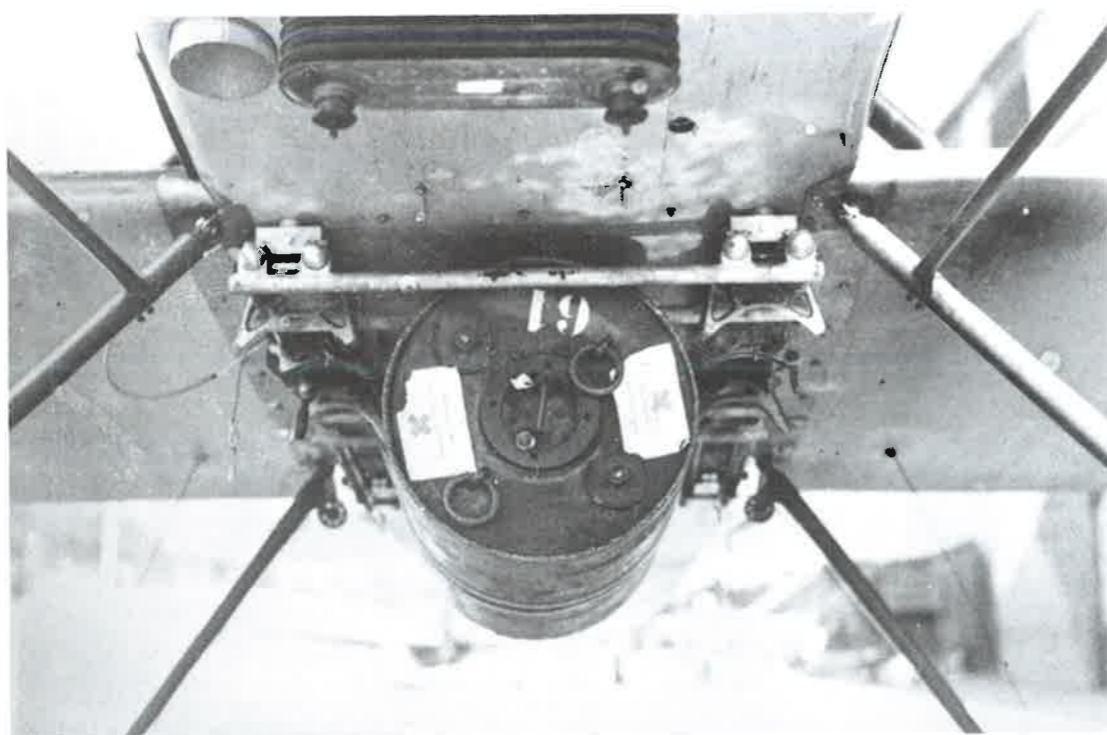
Saunaveden kantoa Uhtuan suunnan Malviaisten tien suunnalla talvella 1942. Kuvan om. Väinö Mikkola.

Hevosen kengistäkin piti huolehtia. Kuvan om. Hilka Ojanaho.

Potilaita väliaikaiseksi sotasairaalaksi muutetussa luokkahuoneessa. Keskellä istumassa Pauli Törmä. Kuvan om. Pasi Törmä.

200-kiloinen syvyyspommi ripustimissaan. Lähelle osuessaan se oli sukellusveneen varma tuho. Näillä upotettiin lukuisa määrä venäläisiä sukellusveneitä Pohjois-Itämerellä ja Suomenlahdella. Kuvan om. Lauri Honka.

Aseveljet saattamassa toveriaan tämän viimeisellä matkalla. Kuvan om. Lauri Honka.

Lotat ja pikkulotat kunniavartiossa Temmeksen sankarihaudoilla. Kuvan om. Sylvi Saksio.

Sankarivainajien muistopäivänä. Kuvan om. Sylvi Saksio.

Viivi-Liisa, Vilho, Anna-Kaisa ja Jukka Mörttinen syksyllä 1944. Samana syksynä lakkautettiin sekä suojeluskunta- että Lotta Svärd-järjestöt.

Limingan kunnan tervehdys

Sotahistoriallisesta kirjallisuudesta on osuvasti sanottu, että perehtyminen sodan olemukseen on parasta rauhankasvatusta.

Veteraanit, jotka ovat itse osa sotahistoriaa, ovat saaneet rauhankasvatuksensa taisteluhau-doissa. He olivat ja ovat rauhan sotureita.

Veteraanit tietävät ja tuntevat vieläkin, että heidän ylipäällikkönsä oli oikeassa lausuessaan talvisodan päätyttyä antamassaan päiväkäskyssä sotureistaan : "Te ette tahtoneet sotaa. Te

rakastitte rauhaa, työtä ja kehitystä."

Arvoisat sotiemme veteraanit. Tämän kirjan välityksellä Limingan kunta tervehtii Teitä ja kun-nioittaa sankarityötänne.

Rohkaiskoon Teidän kokemuksenne ja uhrautuvaisuutenne nykyisiä ja tulevia sukupolvia ra-kentamaan rauhaa.

Marjatta Keisu
kunnanjohtaja

Limingan seurakunnan tervehdys

Sodan aikana monen pirtin ikkunasta pelon ja järkytyksensekaiset kasvot seurasivat mustapu-kuista pyöräilijää, joka saapui kirkolta päin etsi-en kujansuuta, jonne poikkeaisi asiaansa toimit-tamaan. Pappi oli pelätty vieras sota-aikana seurakuntalaisten kodeissa. Hänen raskas vel-vollisuutensa oli toimittaa perille rintamalta saa-punut suruviesti sotilaan kaatumisesta. Moni koti sai kyseisellä asialla olleen papin vieraak-seen, mutta toki monet olivat myös ne kodit, jotka välttyivät tuolta raskaimmalta suruviestiltä.

Sota jätti syvät ja kipeät jälkensä paitsi kaik-kein raskaimpina menetyksinä kaatumisten myö-tä myös haavoittumisten kautta elinikäisinä ruu-miinvammina, aineellisten hävitysten ja tuho-jen muodossa sekä henkisinä vammoina ja kär-simyksenä. Uhri, jonka isänmaan vapaus vaati, oli raskas, ja sitä maksetaan vieläkin. Sen ovat

todenneet mm. papit sekä sodan aikana että sen jälkeen sielunhoitajina toimiessaan.

Me nykyiset nuoremmat sukupolvet, joilla ei ole henkilökohtaisen kokemuksen kautta koske-tusta sodan aikaisiin tapahtumiin ja todellisuuteen, saamme vielä tänään kuitenkin jo nopeas-sa tahdissa harvenevan veteraanijoukon kautta elävän kuvan ja kosketuksen isänmaamme ras-kaimpiin vaiheisiin. On ilo olla tukemassa sitä työtä, jota veteraaniveljet ja -sisaret tekevät tie-tojen ja muistojen keräämiseksi ja dokumentoi-miseksi jälkipolville.

Jumala isänmaatamme ja kansaamme siu-natkoon!

Ilkka Tornberg
kirkkoherra

Lauri Honka
Temmes

Ennen

Varhaisimmat merkit ihmisten asumisesta Temmeksen seuduilla ovat ajalta, jolloin Pohjanlahden rantaviiva oli pitäjän nykyisen keskustan tienoilla, ja jolloin paksut vesimassat vielä peittivät nykyiset rannikkoseudun valtipitäjät.

Monet muinaislöydöt osoittavat ensimmäisten asukkaiden liikkuneen seudulla jo n. 4000 vuotta sitten.

Kivikaudelta on peräisin v. 1961 osittain tuhotu Linnamaan "Jätintarhakin", jollaisten arvelaan mahdollisesti olleen jonkinlaisia aikakautensa ihmisten suojapaikkoja.

Vakinaista asutusta lienee Temmes saanut jo verrattain varhain, mutta varsinainen kirjallinen historia alkaa vasta kuluvan vuosituhannen puolivälin tienoilla, jolloin pitäjässä oli jo useita veroa maksavia taloja. Näistä suurin oli Haapaniemi, josta jo 1600-luvun puolivälissä tuli kestikievari palvelemaan Oulusta Savoan johtavalla talvitielä liikkuvia kulkijoita.

Keskiajan ja sen jälkeistenkin sotien aikoina kokivat Temmeksenkin asukkaat samat kohtalot

kuin ympäristöpitäjissäkin asuvat.

Nämä sodat, pääasiassa hävitysretkiä puolin ja toisin, johtuivat ainakin osittain Ruotsin ja Novgorodin välisen rajan epämääräisyydestä.

On syytä uskoa, että Temmeksen miehet jo tuolloin nousivat vainolaista vastaan kotikontu-jaan puolustaessaan. Samoin voitane uskoa, että he osallistuivat myöskin rajan taakse tehtyihin kostoretkiin.

Ensimmäisenä temmesläisenä valtiopäivämiehenä v. 1672 mainitaan talollinen Juho Haapaniemi, jonka poika Gabriel Temmelinus lienee ollut ensimmäinen temmesläinen ylioppilas (1686).

1700-luvun lopulla oli Kärsämäntyössä jo toistakymmentä ja Temmeskylässä nelisenkymmentä taloa sekä näiden lisäksi kymmenkunta ruotusotamiehen torppaa.

Suomen sota sivusi Temmestä sekin. Savosta peräytyvillä Sandelsin joukoilla oli sotasairaala Temmeksellä, ja tauteihin ja haavoihin kuolleita sotilaita haudattiin läheiseen hautausmaahan.

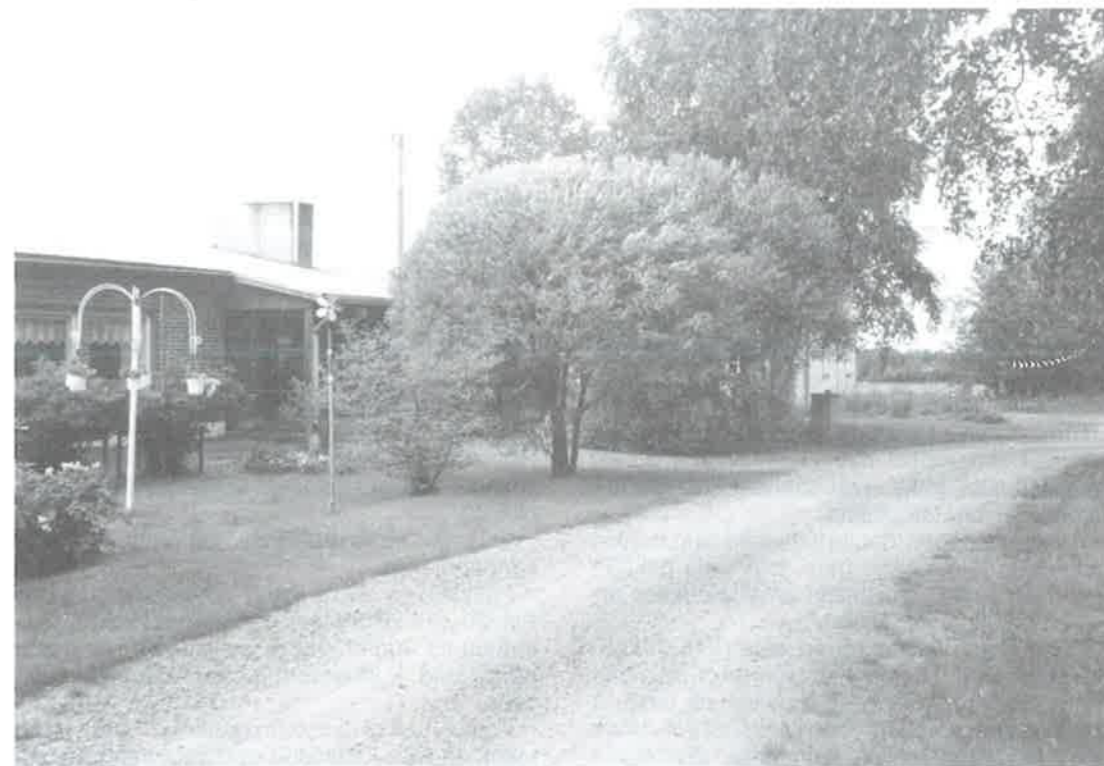
Kun Suomesta oli tullut suuriruhtinaskunta, koittivat kehityksen ja kasvun ajat. Soita alettiin

Meijerinmäki, Temmeksen keskus, 1930-luvulla. Kuvan om. Reino Pekkala.

Temmestä suojeluskuntatalon kohdalta 1930-luvulla. Kuvan om. Reino Pekkala.

ja v. 1992. Kuvan om. Lauri Honka.

ottaa viljelykseen, maatalous kehittyi monin tavoin, ja ensimmäinen lainajvämakasiini oli käytävissä vuodesta 1861 alkaen.

Ennen tuottoisanakin harjoitettu tervan myynti oli päättynyt jo satakunta vuotta aikaisemmin.

1800-luvun vaihteen tienoilla perustettiin Käräsämän rautaruukki, jonka toiminta jäi kuitenkin lyhyeksi.

Temmeksen kunta perustettiin 1860-luvulla, ja kunnan kirjasto v. 1868. Ensimmäinen kiertokoulu aloitti toimintansa v. 1867 ja kansakoulu v. 1891.

Keisari Nikolai II:n antamaa Helmikuun manifestia vastaan kootussa ns. Suuressa lähetystössä edusti Temmeksen kuntaa talollinen Heikki Witali.

Keisarivaltaa edustavan Oulun läänin kuvernöörin kanssa joutuivat temmesläiset avoimeen ristiriitaan vv. 1901-02. Suomen oma sotaväki oli lakkautettu ja Suomen miehet määrätty sotapalvelukseen venäläisiin joukko-osastoihin.

Kutsuntatoimikuntiin, joita suomalaiset pitivät laittomina, oli jokaisesta kunnasta valittava lisäjäsen. Temmesläiset kieltäytyivät näin tekemästä ja menivät niskuroinnissaan niin pitkälle, että joutuivat, pelastaakseen ainoan koulunsa joutumasta vasaran alle, maksamaan 600 markan sakon.

Vastarinnan johdossa olleita kunnan esimieksi Isak Witalia ja kirjuria F. A. Gutzénia ei kuvernööri enää hyväksynyt jatkamaan entisissä tehtävissään.

Kuluvan vuosisadan ensimmäiset vuosikymmenet olivat kaikinpuolisen kehityksen aikaa. Pellot laajenivat ja karjat kasvoivat. Perustettiin pieniä kylämeijereitä, joita on ollut ainakin kuudessa paikassa eri puolilla pitäjää.

Maataloutta harjoittavien tilojen ohella oli syntynyt myöskin ns. pientaloasutusta. Niiden muuttaman peltohehtaarin tuotto ja muutaman lehmän käsittävä karja eivät pystyneet antamaan perheille riittävää toimeentuloa, vaan lisäansiota oli hankittava tilapäistöillä.

Maan itsenäistymisen jälkeen perustettu keskusmeijeri päätti lopullisesti kylämeijerien toiminnan Käräsänkylän meijeriä lukuunottamatta. Yhteistoiminta laajeni, erilaisia osuuskuntia perustettiin, elintaso kohosi.

Tämä kehitys keskeytyi kuitenkin 1930-luvun taitteen pulavuosiksi, mitkä koettelivat erityisen raskaasti niitä, jotka eivät saaneet riittävää toimeentuloa maataloudesta.

Vuosikymmenen lopulle tultaessa oli kuitenkin saavutettu taloudellinen tila, jota vielä pitkään sotien jälkeenkin muisteltiin tavoittelemisen arvoisena "kultaisena aikana".

Temmeksen väkiluku oli vuosina 1918-39 keskimäärin n. 1220 henkeä, v. 1930 se oli enimmillään, 1287 henkeä. Kansakouluja oli neljä ja opettajia seitsemän. Näiden lisäksi oli palkattuja viran- ja toimenhaltijoita vain kättilö, diakonissa ja poliisi.

Sitten alkoi toinen maailmansota, sota, jonka vaikutukset ulottuivat monella tavoin Temmekselleen.

Tänään

Mikään ei ollut enää ennallaan, kun sodat päättyivät. Niiden aikana ei ollut ollut aikaa uudistuksiin. Oli eletty enemmänkin päivästä toiseen. Nyt käytiin käsiksi työhön, jota järjestyi ja järjestettiin. Lähdettiin nousemaan alhaalta ylöspäin.

Maan poliittinen kenttäkin muuttui. Ja sen vaikutus ulottui myöskin Temmekselle asti.

Kunnan elinkeinorakenne on maaseudun yleisen kehityksen mukaisesti muuttunut. Ennen jokseenkin puhtaasti maatalousvaltaisessa pitäjässä on enää n. 70 aktiivitilaa keskimääräisen peltopinta-alan ollessa n. 20 ha. V. 1988 oli Temmeksen kunnan elinkeinotilasto seuraava:

Maa- ja metsätalous	40 %
Teollisuus ja rakennustoiminta	15 %
Palvelut	45 %

Kunnan veroäyri oli aikaisemmin yleensä alempi kuin naapurikunnissa, vaikka palvelut olivat aikaansa vastaavia. Kaikkia kunnallisia toimintoja hoitamaan tarvittiin vasta säännöstelyajan alettua ensimmäinen kokopäiväinen työntekijä.

Sitä mukaa kuin valtiovalta on lisännyt mm. lakisääteisiä velvoitteita kuntien kannettaviksi, on Temmekselläkin tarvittu lisähenkilökuntaa niitä hoitamaan. Tällaisia henkilöitä on v. 1992 yhteensä 16.

Kunnassa toimii enää yksi peruskoulun ala-aste. Yläaste on yhteinen Rantsilan kunnan kanssa. Lakeuden kansalaisopistolla on toimintaa myöskin Temmeksellä.

Opettajia on vielä kolme, mutta omaa kättilöä, diakonissaa eikä poliisia ole ollut enää pitkiin aikoihin. Näiden, niinkuin monien muidenkin toimintojen suhteen harjoitetaan hyvää ja tiivistä yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Eräänä kulttuurityön muotona alkoi jo 1930-luvulla vilkas ja ulkokuntiinkin ulottunut näyttämötoiminta. Se jatkui vielä sotien jälkeenkin niin kauan kuin Väinö Toppila oli sitä johtamassa. Hiljaisemman välivaiheen jälkeen on harrastus kokenut uuden tulemisen kotiseutuyhdistyksen piirissä.

Erilaisilla harrastuspiireillä on omat uskolliset kannattajansa.

Pitäjällä on myös oma taiteilijansa, Seppo Similä, joka jatkaa laajempaakin huomiota saavuttanutta tuotantoaan idyllisessä, vanhasta pappilasta kunnostamassaan taiteilijakodissaan.

Kotiseutuyhdistys perustettiin v. 1957. Sen tekemän työn tuloksena ovat syntyneet merkittäviksi nähtävyyksiksi kotiseutumuseo-alue sekä

entisöity, harvinaislaatuinen Mikkolan mylly- ja sahalaitos. Käräsänkylän ainutlaatuinen ns. saunameijeri odottaa yhä kunnostajaansa.

1950-luvulla alkoi Temmeksen väkiluku vähetä, sillä muuttoliike etenkin Ouluun ja Etelä-Suomeen vilkastui. Esim. vuosina 1970-92 on väkiluku ollut keskimäärin n. 675 henkeä, v. 1976 se oli vain 602 henkeä. Vuoden 1992 väkiluku on 722 henkeä.

Kuntaan on muuttanut uutta väestöä, ja uudisrakennustoiminta on keskittynyt kunnan keskustaan, jossa on saatavilla kaikki keskeiset palvelut. Myöskin vanhusväestö on siirtynyt ja siirtymässä niiden lähelle.

Pienenä pitäjänä Temmeksellä on vuosikymmenien aikana ollut sisäisiä ja ulkoisia paineita

liittää se johonkin suurempaan kuntaan, lähinnä Liminkaan, mutta kerta toisensa jälkeen ovat temmesläiset suurella enemmistöllä torjuneet tällaiset pyrkimykset.

Järkevällä ja säästeliäällä taloudenpidolla Temmes haluaakin säilyttää itsenäisyytensä ja mahdollisuutensa päättää itse omista asioistaan.

Lähteet:
Huurre-Vahtola: Oulujokilaakson historia. Oulu 1991.

Temmes-esittelyt
Omat muistiinpanot

Temmeksen seurakunnan historiaa

Temmeksen seurakunnan vaiheet

Temmeksellä on ollut asutusta aina kivikaudelta saakka. Asutus keskittyi pienten Temmes- ja Kärsämäjokien varsiin. Länsimainen sivistys saapui tänne keskiajalla. Salon seurakunta mainitaan jo vuonna 1329, josta asti paikkakunnalla on ollut kirkko. Limingassa puolestaan tiedetään kirkon olleen 1400-luvun lopulta asti. Näiden seurakuntien kirkkoja käyttivät temmesläiset 1700-luvulle saakka.

Kalevassa olleessa Temmeksen kotiseutuliitteessä vuodelta 1912 on seuraava kuvaus temmesläisten tosi vanhoista kirkkomatkoista: "Pitkä on kirkkomatka ja hankalaa kulku niinä satujen hämähäryteen peittyvinä aikoina, jolloin nykyisen Temmeksen seurakunnan asukkaat harvulukuisina tämän siihen aikaan erämaana olevan seudun muutamasta ihmisasumuksesta liittyivät Tyrnävältä, Muhokselta ym. syrjäseuduilta Salon kirkolle retkeilevään joukkoon... kun se puskien takaa, arkaillen "suuren maailman" ihmisiä, tapoja ja touhua lähti synnyttämään tunne-elämänsä syvänmaan yksinäisyydessä herännyttä kaipuuta kuuntelemalla koreapukuisen papin latinakielistä messua ja valkopaitaisten kuoripoikien laulua Salon puolihämärässä kirkossa." (Kuvaus on todennäköisesti seurakunnan pitkäaikaisena kappalaisena 1800-luvun lopulla toimineen Niils Holmströmin tai hänen maisteriveljensä kynästä lähtöisin.)

Laaja, asumaton metsä erotti Temmeksen eli Haapaniemen kylän muista kylistä, jolloin oman itsenäisen elämän tarve muodostui vähitellen yhä suuremmaksi. Tuohon aikaan seurakunta-elämä oli kaiken keskus, joten omaa itsenäisyyttä ryhdyttiin ajamaan anomalla Temmekselle omaa seurakuntaa.

Temmeksen kylänmiehet pyysivät Turun piispa C.F. Mennanderilta tämän pitäessä piispan-tarkastusta Limingassa 1760, että he saisivat rakentaa saarnahuoneen. Piispan tiedetään suhtautuneen ehdotukseen myönteisesti, joten miehet ryhtyivät töihin välittömästi ja huone oli valmiina jo kesällä 1767. Edellisenä vuonna oli Temmes erotettu Limingan emäpitäjästä omaksi rukoushuonekunnakseen.

Temmesläiset anoivat kuningas Kustaa III:lta, että saarnahuone vihittäisiin kirkoksi, mutta siihen ei katsottu olevan tarvetta, sillä tuolloin saarnahuoneissa sai pitää jumalanpalveluksia ilman ehtoollista sekä kirkollisia toimituksia, jotka Temmeksellä tapahtuivat Limingan emäseurakunnan pappien toimesta. "Ilman Kuninkaallisen Majesteetin kaikkein armollisinta lupaa eivät he kuitenkaan saa rakentaa itselleen kirkkoa tai

kappeliseurakuntaa, mihin tarkoitukseen heitä on myös aivan liian vähän, ainoastaan 24 saava..." (Ote piispa Mennanderin kirjeestä Limingan rovasti Matthias Pazeliukselle vuodelta 1767.)

Vasta kun emäseurakunta sekä Lumijoen ja Tyrnävän kappelit sitoutuivat toimittamaan Temmeksellä säännöllisiä jumalanpalveluksia joka kolmas sunnuntai sekä juhlapyhinä, temmesläisten uudelleen esittämään anomukseen suostuttiin syksyllä 1774. Vuonna 1775 kappeli vihittiin kirkoksi, mutta Limingan kappeliseurakunta Temmeksestä tuli vasta vuonna 1796, jolloin se sai myös oman papin. Ensimmäisenä kappalaisena toimi temmesläisten omasta pyynnöstä Pohjanmaan rykmentin pohjoisen pataljoonan saarnaaja, kuninkaallinen hovisaarnaaja Karl Konstantin Hildén, joka hoiti paikkakunnalla virkaansa aina vuoteen 1814 saakka. Hildén hoiti ahkerasti varsinaisen virkansa ohella Ojalan tilaa, jonka Temmeksen seurakunta oli hankkinut kappalaisen virkataloksi. Hän raivautti ja ojitti melkoisen määrän maata viljelyskuntoon "...jotka ovat tulevaisuudessa virkatalolle suureksi hyödyksi sekä voimakkaana innostajana naapureille..." (Ote kappalaisen virkataloon liittyvistä asiakirjoista vuodelta 1803.)

Itsenäisen seurakunnan oikeudet Temmes sai vuonna 1899, mutta seurakuntajako toteutui vasta vuonna 1918. Kaiken kaikkiaan Temmeksen seurakuntaa on palvellut peräti n. 60 pappia, joista suurin osa on ollut pidemmäksi tai lyhyemmäksi ajaksi nimitettyä tai sijaisina toiminutta viranhaltijaa. Myös naapuriseurakuntien papit ovat hoitaneet Temmeksen seurakuntaa ajoittain 1950-luvulta 1970-luvun lopulle asti. Sitten min Temmestä ovat hoitaneet vt. kirkkoherrat.

Seurakuntaelämä on seurannut luterilaisen kirkon normaalikaavoja pohjoissuomalaisittain. Uskonpuhdistus 1500-luvulta lähtien toi mukanaan kansan sivistämisen joka ulottui kinkereineen, kirkkossakäyntikontrolleineen ja yleisine tapakasvatuksineen myös Temmekselle. 1800-luvulta alkaen herätysliikkeet ovat muokanneet seurakuntaelämää omista lähtökohdistaan käsin. Herännäisyys on Temmeksellä ollut lestadiolaisuutta voimakkaampaa, toisin kuin monissa naapuriseurakunnissa. 1840-luvulla toimi pappina Herman Malmberg, kuuluisan Niils Gustafin vanhempi veli, joka saarnasi kirkon täyteen väkeä, niin että kirkkoon tarvittiin peräti lisärakennus. Noitten aikojen jälkeen seurakuntaelämä on vähitellen hiipunut kuten muuallakin. Vapaaehtoistyö ja kodeissa kokoontumiset ovat pitäneet kirkollisten toimitusten lisäksi kirkollisen elämän kohtalaisen vireänä.

Temmeksen vanha pappila, runoilijaprofessori Martti Haavion (P. Mustapää), syntymäkoti. Kuvan om. Lauri Honka.

Temmeksen kirkon vaiheet

Kirkon rakentaja Andreas Louvet (1735-1808) oli värikäs paljon maailmaa nähnyt persoonallisuus. Temmeksen kirkkoa alettiin rakentaa vuonna 1766 yhdessä kärsämänkyläisten kanssa ilman taloudellista apua ja vahvistettuja piirustuksia. On todennäköistä, että rakentaja Louvet on tuntenut hyvin lähiseudun silloiset tukipilarikirkot kehittyen niiden pohjalta oman variaationa Temmekselle. Kirkon 225-vuotisjuhlissa Museoviraston tutkija Marja Terttu Knapas kiteytti juhlaesitelmässään Temmeksen kirkon merkityksen seuraavasti: "Andreas Louvetin johdolla 225 vuotta sitten valmistunut saarnahuone on monella tavoin erittäin mielenkiintoinen. Ensimmäinen se on viimeisimpiä jo keskiajalle 1400-luvun lopulle periytyvän rakennustekniikan mukaisesti toteutettuja rakennuksia. Tämän ns. pohjalaisen tukipilarikirkon hienous perustuu sivuseinille hirsien jatkoskohtien ympärille salvotuihin hirsipilareihin ja niitä yhdistäviin sidehirsiiin." Temmesläiset ovatkin tietoisena kirkkonsa

arvosta pitäneet sen hyvässä kunnossa. Seuraavassa tiivistelmä kirkkoon kohdistuneista huomattavimmista korjauksista:

1830: Ikkunoiden lukumääräksi 7, ne saivat nykyisen muotonsa.

1847: Rakennettiin nk. "pikkukirkko", kirkkosali, sen sisustus ja ulkoseinät punamullattiin sekä katto tervattiin.

1870-luku: Uusi lattia, uudet penkit, tornin ulkoseinät laudoitettiin, tapulin ja kirkon katot korjattiin ja tervattiin, ulko-ovi uusittiin.

1933: Uusittiin kirkon ulkovooraus ja punamullaus, vesikattojen paanutukset ja viiritangot uusittiin, lehteri länsipäätyyn, lämmityskaminoita hankittiin.

1958: Uusi lautalattia, kamiinat korvattiin öljylämmityksellä, kirkkoon vedettiin sähkö, kirkkosali maalattiin alkuperäisen mallin mukaan.

1984: Kirkon lahonnut lattia uusittiin, asennettiin sähkölämmitys, sakaristoon vesijohto, ulkoseinät punamullattiin, asennettiin savuhälyttimet.

1990: Katto tervattiin.

1992: Asennettiin murtohälyttimet.

Kirkkoa ympäröi kirkkotarha, jonka perustamiseen saatiin lupa vuonna 1771. Sitä on laajennettu viimeksi vuonna 1957. Kirkkotarhan yleisilme on luonnonläheinen. Hautausmaalla on neljä muistomerkkiä. Kansalaissodan muistomerkin on suunnitellut opettaja Eino Gutzen. Vuonna 1943 pystytettiin myös talvisodan evakkotiellä menehtyneiden seitsemän suomussalmelaisen lapsen yhteishaudalle pieni vaatimaton muistokivi. Talvi- ja jatkosotien sankarihauta-alue on kunnostettu Ilmari Wirkkalan suunnitelman mukaan ja sen muistomerkki on paljastettu elokuussa vuonna 1956. Muistomerkin edustalla on 35 sankarivainajan hautakivet. Suomen sodan soturien muistomerkki on pystytetty vuonna 1963.

Siihen on kullatuin kirjaimin kirjoitettu Temmeksellä vuosina 1808 ja 1809 kuolleiden ja haudattujen sotilaiden nimet.

Temmesläiset ovat hyvin tietoisia niistä arvoista, joita sen kirkkoon liittyy. Mielellään he käyttävät sitä elämänsä taitekohdissa ja ihan viime aikoina myös ulkopaikkakuntalaisia on ilmaantunut Temmeksen kirkkoon vaikkapa vihittäväksi avioliiton pyhään säätyyn tai muuten vain sitä ihailemaan. Kirkko on Museoviraston erityisessä suojeluksessa ja siis yhteistä kansalaisomaisuutta. Näinä vuosina, jolloin monet arvokkaat, vanhat asiat ovat nousseet jälleen kunniaan, on Temmeksen kirkkokin paljastunut todelliseksi kulttuurihistorialliseksi aarteeksi.

Lauri Honka

Temmeksen sankarihaudat

Temmeksen kirkkotarhassa kirkon vierellä on sankarihauta-alue, jossa on muistomerkit kahdelle Vapaussodassa ja 35:lle myöhemmissä sodissa menehtyneelle sankarivainajalle. Lisäksi on vielä kaksi yhteishautaa, joita niitäkin voidaan pitää sankarihautoina.

Vapaussota

Vapaussodassa kaatui kaksi temmesläistä vapaussoturia, joista toinen, Yrjö Riikola, sai viimeisen leposijansa Kuolajärven (Salla) san-

karihaudassa.

Temmekselle haudatun Johan Raution haudalle päätti Temmeksen Suojeluskunnan esikunta 11.3.1920 pitämässään kokouksessa hankkia muistokiven. Tarvittavat varat päätettiin hankkia pitäjän alueella tapahtuvalla yleisellä keräyksellä sekä kääntymällä Osuusmeijerin ja Limingan Osuuskaupan puoleen.

Patsaan suunnitteli temmesläinen Eino Gutzen. Paljastustilaisuus "kaikin juhllisuuksin" oli Vapaussodan päättymisen 3-vuotispäivänä 16.5.1921.

Vapaussodan sankaripatsas. Kuvan om. Lauri Honka.

Sotien 1939-40 ja 1941-45 sankaripatsas. Kuvan om. Lauri Honka.

Talvisota

Sodassa kaatui kuusi temmesläistä, joiden nimet päätettiin hakkauttaa em. Vapaussodan muistomerkkiin siten, että kolme nimeä tulisi sen molemmille sivuille. Näin tehtiinkin, ja näiden sankarivainajien muistomerkkiasia oli kunnossa.

Jatkosota ja Lapin sota

Näissä sodissa 29 temmesläistä miestä ja nuorukaista kohtasi sankarikuoleman. Näille ja kuudelle Talvisodassa kaatuneelle oli saatava yhteinen muistomerkki.

Syksyllä 1944 oli Temmeksen Suojeluskunta ennen lakkauttamistaan lahjoittanut sankaripat-

sasrahastoon 622,25 markkaa.

Seuraavan vuoden toukokuussa valitsi kirkkovaltuusto sankarihautatoimikunnan, joka koetti kartuttaa haltuunsa saamiaan varoja mm. erityisten adressien myynnillä, mutta sotien jälkeisen inflaation vaikutuksesta rahaston reaaliarvo aleni niin, että muistomerkkihanketta ei voitu toteuttaa, ja toimikunnan toimintakin jäi vähäiseksi.

Syyskuussa 1954 kirkkovaltuusto: "Päätettiin asettaa uusi sankaripatsastoimikunta, johon kuuluvat opettaja Lauri Honka, kauppias Niilo Alatalo, myymälänhoitaja Väinö Toppila ja neiti Elvi Korkala, ja jonka toimikunnan haltuun annetaan sankaripatsasrahasto. Toimikunta valtuutetaan järjestämään seurakunnassa yleinen keräys sankaripatsasrahaston kartuttamiseksi."

Paikkakunnalta pois muuttaneen Niilo Alatalon tilalle valittiin toimikuntaan myöhemmin maanviljelijä Osvald Takalo.

Saamansa tehtävän mukaisesti toimikunta ryhtyi heti ripeästi toimiin.

Keräys onnistui hyvin. Siihen osallistui 186 yksityisen ohella lukuisat eri yhteisöt, ja tuotto oli 166.500 markkaa.

Temmeksen kunnalta ei saatu mitään, sillä silloisen kunnanvaltuuston määrävähemmistö esti enemmistön lahjoittamishankkeet.

Vuoden 1955 lopulla oli koossa jo n. 350.000 markkaa, joten muistomerkkihanketta voitiin ryhtyä toteuttamaan.

Saman vuoden marraskuussa hyväksyttiin taitelija Ilmari Wirkkalan tekemä suunnitelma sankaripatsaasta ja -hautausalueesta.

Kivityön tekeminen ja muistomerkin pystytys annettiin Porin Kivelle 288.100 markan urakkahinnasta.

Muun rakentamistyön teki kunnansihteeri Veikko Kelhä 21.000 markan urakkasummalla.

Ennenkuin kaikki oli lopullisessa kunnossa, oli rahaa kulunut n. 400.000 markkaa. Velan, jota oli jäänyt n. 50.000 markkaa, otti seurakunta hoitaakseen.

Elokuun 12. päivänä 1956 pidetyn paljastustilaisuuden juhlahjälmalanpalveluksessa saarnasi

v.t. kirkkoherra Kauko Mäntylä. Sankarihautoil-la lausui seurakunnan entinen kirkkoherra Niilo Räsänen kirjoittamansa runon "Sankarien suku", jonka jälkeen paljastuspuheen piti everstiluutnantti Urho Merenheimo.

Sankaripatsastoimikunnan puolesta työ luovutettiin seurakunnan hoitoon. Toimikunta oli tehnyt tehtävänsä.

Suomen sota

Vapaussodan ja myöhempien sotien muistomerkkien lisäksi on Temmeksen kirkon äärellä muistomerkki niiden 27, joista ainakin yksi oli temmesläinen, Sandelsin joukkoihin kuuluneen sotilaan haudalla, jotka Suomen sodan aikana menehtyivät tauteihin ja haavoihin pääasiassa läheisen Kirkko-Pekalan talon navetassa sijainneessa sotasairaalassa.

Tämän muistomerkin aikaansaamisessa ansioituivat erikoisesti maanviljelijä Heikki Haapala, jonka molemmat pojat kaatuivat Jatkosodassa sekä everstiluutnantti Urho Merenheimo.

V. 1954 pystytti I Prikaati haudalle suurikokoisen puuristin sekä taulun, jossa oli vainajien määrä ja tiedossa olevien nimet.

Myöhemmin on haudalle pystytetty kivinen muistomerkki.

Suomen sodan aikana Temmekselä haudattujen Sandelsin sotilaiden muistokivi. Kuvan om. Helmi Rusila.

Talvisodan aikana Temmekselle haudattujen Suomussalmen lasten muistokivi. Kuvan om. Lauri Honka.

Sotalapset

Neljäntenä sankarihautana voidaan pitää niiden seitsemän suomussalmelaisen ja yhden kuusamolaisen pienokaisen yhteishautaa, joka sijaitsee hautausmaan keskustassa.

Nämä lapset, joiden ikä vaihteli 18 päivästä 5

ikävuoteen, eivät jaksaneet kestää Talvisodan aikaista, ankarissa olosuhteissa tapahtunutta, raskasta evakkotaivalta, eivätkä muitakaan evakkoajan mukanaan tuomia vaivoja.

Tälläkin haudalla on oma pieni ja vaatimaton muistokivi sekä marmorilaatta muistuttamassa siitä, että sota ei säästä pienimpiäkään.

Lauri ja Ilkka Honka:

Temmeksen suojeluskunta 1918-1944

Yleistä:

Vuoden 1917 poikkeuksellisissa ja levottomissa oloissa oli suojeluskuntaliikkeen syntyyn vaikuttamassa kaksi eri lähtökohtaa:

- yhteiskuntarauhan turvaaminen ja
- aseisiin nousun valmistelu itsenäisyyden saavuttamiseksi.

Suojeluskuntien perustamiskirjana pidettävä kirjelmä näitä asioita ajavilta komiteoilta päivätettiin 16.5.1917 eli päivälleen vuosi ennen Vapaussodan päättymistä. Vuosi tästä eteenpäin oli nämä tavoitteet saavutettu.

Suojeluskunnan perustamisesta Temmekselle oli neuvoteltu jo aikaisemmin, mutta varsinaisesti asiaa käsiteltiin kunnallisvaalien valmistelussa kansalaiskokouksessa 31.1.1918, jolloin "suojeluskunnan perustamista varten valittiin joka kylään miehiä koemerkintää varten, joiten on otettava selvää, kuinka paljon siihen ilmaantuu." Valitut olivat Matti Häyry, Jaakko Haapala, Eero Junttila, Kalle Honka ja Johan Louet.

Oulun suojeluskuntapiirin aloitteesta suojeluskunta perustettiin Keski-Pekalan talossa helmikuun 17. päivänä 1918. Sen ensimmäiseen "johtokuntaan" valittiin pastori Johannes Strömmer, poliisi Kaarlo Honka sekä maanviljelijät Matti Honka, Eero Junttila ja Jaakko Haapala.

Samalla valittiin kutsuntalautakunta ja nimettiin ensimmäiset Ouluun vartiointitehtäviin lähtevät suojeluskuntalaiset.

Järjestäytymiskokouksessaan esikunta valitsi paikallispäälliköksi Eero Junttilan, joka oli suorittanut 3-vuotisen asevelvollisuuden Suomen Vanhassa Sotaväessä.

Eero ja Yrjö Junttila kävivät perustamassa Kärsämänkylään kyläosaston. Harjoitukset pantiin heti käyntiin ja innostus kasvoi sitä mukaa kuin käyttöön saatiin oikeita aseita.

Työväentalo takavarikoitiin. Samoin työväenyhdistyksen ja Haurukylän torppariosaston pöytäkirjat, joista tärkeimmät oli ennen takavarikointia ehditty hävittää tai tuhota. Säilyneistä ilmeni

Temmeksen suojeluskunnan esikunta v. 1921. Henkilöt vasemmalta: Jaakko Haapala, Armas Sax, Kalle Gutzén, Matti Häyry ja Kalle Honka. Kuvan om. Lauri Honka.

kuitenkin, että Temmeksellekkin oli perustettu punakaarti, jonka toiminta mm. Pohjois-Suomen nopean vapautumisen takia jäi vähäiseksi.

Sotatalvea seurannut kaikin puolin ahdas aika sammutti suojeluskuntainnostuksen monin paikoin lähes kokonaan, niin Temmekselläkin.

18.9.1918 pidettiin Temmeksen suojeluskunnan uusi "järjestämiskokous". Siitä alkoikin nousu niin, että vuoden lopulla Temmeksen suojeluskunta oli Inarin ja Sodankylän suojeluskuntien ohella yksi kolmesta Pohjois-Suomen suurimmasta suojeluskunnasta. Jokaisen vahvuus oli yli 30 miestä, kun koko Oulun suojeluskuntapiirissä oli vain kolmattasataa jäsentä.

Temmeksen suhteen mainitaan, että "parempaan vauhtiin päästiin syksyllä 1918, kun paikallispuhallikoksi saatiin kirkkoherra Hannes Mustakallio, joka valoi jaloa innostusta riveihin".

Suojeluskunnassa olikin tällöin 160-170 jäsentä, joukossa paljon sellaisia, jotka myöhemmin eivät tunteneet suojeluskunta-aatetta omakseen. Jäsenmäärä koko toiminta-aikana oli melko pysyvästi keskimäärin 70 miestä.

Toiminnasta kertoo vuoden 1919 vuosikertomus seuraavaa:

- sotilaallisia harjoituksia 11
- ampumarajoituksia 13
- luentotilaisuuksia 3
- hiihtokilpailuja 1
- esikunnan kokouksia 16
- juhlia ja iltamia 4

Oulussa suoritettiin vartiopalvelusta, johon Temmeksen suojeluskunnan esityksestä eri suojeluskunnat osallistuivat jäsenmääriensä suhteessa. Vartiopalvelus päättyi v. 1925, jolloin sen asemesta maksettiin 200 markan suuruinen rahallinen korvaus.

Taloudellinen takaisu sattui v. 1927, jolloin Limingan Osuuskaupan Temmeksen myymälän palossa tuhoutui myöskin osa suojeluskunnan varastoa.

1920-luvun loppupuolen levottomat ajat vaikuttivat myöskin suojeluskunnan toimintaan, kuten seuraava kirje osoittaa:

*"Oulun sk.piirin IV alueen 23.7.1929
Aluepäällikkö*

Piiriesikunnan kirjelmän johdosta ilmoitan, että elokuun 1. päivänä on suojeluskunnan oltava varuillaan.

Tämän johdosta on varastolla kaikista kivääreistä lukot talletettava eri paikkaan, suojeluskuntalaisille on, ainakin kirkonkylän lähellä asuville tiedotettava, että suojeluskunnan on annettava apua poliisille pyynnöstä.

Muuten ei suojeluskunta saa sekaantua mihinkään ennenkuin poliisi on apua pyytänyt.

Ilmoitettava poliisille, että suojeluskunta antaa apua tarvittaessa.

*M. J. Matinolli
Aluepäällikkö"*

Harjoitusten päätyttyä 1920-luvulla. Pukumalli oli vielä hyvin kirjava. Kuvan om. Pauli Similä.

20.7.1930 antamassaan päiväkäskyssä paikallispuhallikko "kielsi suojeluskuntalaisia jyrkästi rupiamasta itsenäisesti kommunisteja ahdistelemaan tai kyyditsemään."

6.8. esikunta päätti, että "mahdollisten terroristien tekojen estämiseksi ryhdytään tarvittaessa tehokkaihin toimenpiteisiin."

1.7.1928 alkaen Temmes ja Tyrnävä muodostivat Oulun suojeluskuntapiirin IV alueen, joka 15.8.1940 siirtyi Raahen suojeluskuntapiiriin.

1930-luvun alkupuolella muuttuivat alueen suojeluskunnat ratsusuojeluskunniksi.

V. 1934 valittiin urheiluneuvoksi Antti Junttila sekä päätettiin, että "toimintaan heikosti osallistuvat siirretään laiskojen joukkoon."

Tähän aikaan oli jäsenistön yhteiskunnallinen jakauma seuraava:

- maanviljelijöitä 18
- valtion, kunnan ja seurakunnan palveluksessa 3
- talollisen poikia ja palveluskuntaa 49
- opiskelijoita 2

V. 1936 valittiin suojeluskuntatalon vahtimestariksi Maria Niva, myöhemmin tätä tehtävää hoiti Kaisa Launonen.

Seuraavana vuonna annettiin tunnustuslahjat Väinö Toppilalle ja Lydyia Miettuselle, joiden tekemään työtä suojeluskunnan hyväksi pidettiin tavallista arvokkaampana.

Sotien aikana suojeluskunnan aktiiviseen toimintaan saattoivat osallistua vain ne, joita ei oltu kutsuttu asepalvelukseen. Esikunta koostui veteraani-ikäisistä, ja varsinainen toiminta jäi pääasiassa sotilaspoikien hoidettavaksi.

Harjoituspaikat:

Alkuaikoina suojeluskunta piti harjoitus- ym. tilaisuuksensa Kirkonkylän nuorisoseuran talossa, sillä oman talon hankkimiseen ei vielä silloin ollut mitään mahdollisuuksia.

Koska ampumarajoitus ja -kilpailu oli keskeinen toimintamuoto, oli ampumaradan saaminen välttämätöntä. Tätä varten ostettiin v. 1922 likka

Temmeksen kirkonkylän nuorisoseuran talo. Kuvan om. Lauri Honka.

Suojeluskuntalaisia ampumaradan rakentamistalkoissa. Edessä Armas Sax (Saksio) hevosineen. Kuvan om. Erkki Saksio.

Temmeksen suojeluskuntatalo. Kuvan om. Temmeksen Kotiseutuyhdistys.

Temmeksen suojeluskuntaa ratsailla 1930-luvun puolivälissä. Kuvan om. Reino Pekkala.

Pekkalalta ja Pekka Pietilältä tarvittavat maalat suojeluskuntapiiriin antaman avustuksen turvin. Alue raivattiin käyttöön sopivaksi. V. 1930 ampumarata kunnostettiin silloisia vaatimuksia vastaavaksi, eikä enää tarvinnut hankkia maaherralta sen käyttölupia, niinkuin siihen asti oli pitänyt tehdä.

V. 1926 ostettiin Haapaniemen tilasta Hongan talon rajalta 0,6 ha:n suuruinen maa-ala urheilukenttää varten. Se oli kuitenkin maastoltaan vaikea rakennettavaksi ja kaukana nuorisoseuran talosta. Alue kuitenkin raivattiin alustavasti käyttökuntoon.

Vuosikymmenen lopulla suunniteltiin vaihtoa Kirkko-Pekalan omistajan kanssa, mutta aie raukesi.

V. 1930 ostettiin Keski-Pekalan tilasta n. 0,6 ha:n suuruinen peltoalue, joka myöhemmin laajennettuna ja rakennettuna palveli kunnan urheilukenttänä aina 1980-luvulle asti.

Entinen, Haapaniemen tilasta ostettu, myytiin Valtu Kandelbergille.

V. 1932 ostettiin likka Rauhiolta maa-alue, josta Kärämäkylän suojeluskuntalaiset saivat sekä urheilukentän että ampumaradan.

Samana vuonna tuli Kirkonkylän työväentalo myyntiin, ja se ostettiin 19800 markan hinnasta. Talo kunnostettiin perusteellisesti, jonka jälkeen se vastasikin suojeluskunnan tarpeita pitkään. Sen vuoraamis- ja katonkunnostamispäätökset saivat sota-aikoihin.

Vaikka toimitalon tontti, urheilukenttä ja ampu-

marata oli v. 1936 päätetty erotuttaa, koetettiin seuraavana vuonna vaihtaa Yli-Pekalan tilasta urheilukenttämää ja v. 1938 Veljekset Åström Oy:ltä ampumarata-alue lähempää omaa taloa, mutta kumpikaan suunnitelma ei toteutunut.

Kärämäkylän suojeluskuntalaiset saivat käyttää kylänsä nuorisoseuran taloa harjoituspaikkanaan.

Harjoitus- ja kilpailutoiminta:

Kun suojeluskunta oli perustettu, olivat "ryhmä"- yms. harjoitukset etusijalla. Mutta hyvin pian alettiin hajoitella aseiden käsittelyä ja käyttöä. Pyrittiin hyvän ampumataidon saavuttamiseen.

Ruumiillisen kunnan kohottamiseksi tuli urheilulla, etenkin pesäpallolla, olemaan oma tärkeä sijansa harjoitusohjelmissa.

V. 1930 päätettiin pitää kerran viikossa luento- ja voimisteluharjoituksia Pappilan pirtissä. Luennot käsittelivät tietenkin sotilaallisia asioita.

Vuodesta 1934 alkaen, kun suojeluskunnasta oli tullut ratsusuojeluskunta, alettiin pitää erityisiä miekkaharjoituksia, joita varten hankittiin mm. luonnollista kokoa oleva puuhevonen.

Harjoituksissa käynti tuli säännölliseksi sen jälkeen, kun ne oli tehty määräaikaiksi.

V. 1927 oli sotilaallisia harjoituksia 13, ampuharjoituksia 26 ja pesäpalloharjoituksia 36. Leiripäiville osallistuttiin aina mieslukuisasti.

Kilpailuista ylivoimaisesti eniten pidettiin am-

pumakilpailuja, joihin osallistuttiin menestyksellä oman suojeluskunnan ulkopuolellakin.

"Vapaa urheilu" eli yleisurheilu lähti sopivan kentän puuttuessa hitaammin käyntiin. Juoksukilpailut olivat kuitenkin suosittuja, ja hiihtoa voitiin aina harrastaa.

V. 1920 alkanut pitkäpallo, josta kehitettiin pesäpallo, sai heti innokkaat harrastajansa, ja alkuvuosien joukkue pelasi voitokkaasti suurempienkin suojeluskuntien joukkueita vastaan.

Kilpailujen palkintoina käytettiin mitaleita sekä kirjallisuutta.

1930-luvulla kaikenlaisen urheilun harrastaminen oli laajimmillaan, vaikka monet parhaista urheilijoista siirtyivät paikkakunnalta pois.

Piirin toimintakilpailuissa suojeluskunta menestyi hyvin. V. 1924 se voitti piirin urheilutoimintakilpailun ja seuraavana vuonna piirin prosenttihiihdot. Kun v. 1931 pidettiin suojeluskunnan katselmus, oli paikalla 95 % jäsenistä eli eniten koko piirissä. Seuraavana vuonna majuri Villan suorittamassa katselmuksessa olivat paikalla kaikki eli 100 % jäsenistä. Jälleen tuli voitto. Monissa muissakin massakilpailuissa suojeluskunta oli kärkipäässä koko piirissä.

Juhlatoiminta:

Ensimmäinen suurempi juhla oli 16.5.1921, jolloin paljastettiin Vapaussodan sankarivainajien muistomerkki.

Isänmaalliset juhlat, kuten Itsenäisyyspäivän ja Vapaussodan päättymisen muistopäivän juhlat pidettiin vuosittain.

1920-luvulla pidettiin iltamia runsaasti, ja niiden tuotolla oli tarkoitus tukea muuta toimintaa. Pikkujouluja pidettiin usein yhdessä nuorisoseuran kanssa. Nämä yhdessäolot lähensivät jäseniä toisiinsa. Juhlien ohjelmassa oli innostavilla puheilla tärkeä sijansa.

1930-luvulla, kun Väinö Toppila oli ottanut nuoret näyttelijät ohjaukseensa, harjoitettiin ja esitettiin vuosittain monia koko illan näytelmiä, joita esitettiin oman paikkakunnan lisäksi kiertueilla lähikunnissa ja muutaman kerran koko piirinkin juhlissa.

V. 1935 vanhempi ja vakavampi väki paheksui sitä, että iltamaluontoisiin tilaisuuksiin pääsi kouluikäisiäkin lapsia, minkä vuoksi päätettiin, että näillä oli mahdollisuus osallistua em. kaltaisiin iltoihin vain vanhempiensa mukana.

Näytelmäkiertueella. Istumassa vas. Matti Pirilä, Yrjö Junttila, Valma Kärki (Alatalo), Yrjö Ruottinen ja Hannes Halonen. Seisomassa vas. Alli Suvanto (Kelhä), J.A. Kärki, Katri Rasin kangas, Väinö Toppila, Elvi Haapala (Toppila) ja Valtu Kärki. Kuvan om. Reino Pekkala.

Pikkujoulu 1930-luvun alkupuolella. Kuvan om. Pauli Similä.

Vapaussodan veteraanit Heikki Haapala ja Matti Häyry kunniavartiossa suojeluskunnan perustamisen muistolaatan paljastustilaisuudessa. Kuvan om. Reino Pekkala.

Samana vuonna perustettiin suojeluskunta-laisten ja lottien sekakuoro, jonka toiminta jäi kuitenkin melko vähäiseksi.

20.2.1938 vietettiin suojeluskunnan perustamisen 20-vuotisjuhlaa mm. paljastamalla Keski-Pekalan talon seinään kiinnitetty muistolaatta, jossa oli teksti: "Tällä paikalla perustettiin Temmeksen suojeluskunta 17.II.1918."

Varojen hankinta:

Ensimmäiset aseet saatiin Oulusta sekä myös Kajaanista, josta ne oli itse noudettava.

Varusesineitä saatiin sekä valmiina että kankaana, josta kunkin oli omalla kustannuksellaan valmistuttava itselleen tarpeelliset varusesineet.

Koska suojeluskunta ei saanut rahallista avustusta muuhun kuin muutamiin määrättyihin menoihinsa, oli muut varat hankittava omatoimisesti, jolloin talkootyöllä tuli olemaan suuri merkitys koko järjestön toiminta-ajan. Harjoituspaikkana käytetyn nuorisoseuran talon lämmitykseen tarvittavien halkojen hankkimiseksi pidettiin yhteiset halkotalkoot jo v. 1921.

V. 1927 todettiin, että suojeluskunnan kassa oli tyhjä. Varojen puute oli vaivannut jo pitkään, ja nyt uhkasi toiminta käydyä mahdottomaksi.

Sen vuoksi päätettiin pyytää avustusta piiriesikunnalta.

Toinen merkittävä työn tuki olivatkin avustukset, joita saatiin sekä suojeluskuntapiiriltä että suojeluskuntien yliesikunnalta. Ne peittivät joko kokonaan tai osittain suurempien hankkeiden toteuttamiskustannukset, usein kuitenkin ehdollisina. Tällaisia olivat mm. maiden ostot, oman toimitalon ostosta ja kunnostuksesta aiheutuneet menot ym.

Kun nuorisoseura aikoi periä vuokraa talonsa käytöstä, päätti suojeluskunnan esikunta periä saman verran vuokraa nuorisoseuralta silloin, kun se käytti suojeluskunnan omistamaa urheilukenttää.

Jokseenkin jokasyksyinen tehtävä oli toimeenpanna pitäjässä yleinen keräys sekä rahana että erilaisina luonnontuotteina, joka onnistuikin yleensä hyvin.

"Rakennuspuujuominkeja" pidettiin useitakin, ja puuta saatiin paitsi oman paikkakunnan metsänomistajilta muutaman kerran myöskin Veljekset Åström Oy:ltä.

V. 1931 ostettiin lähes kokonaan velkarahoilla Lennart Littowilta henkilöauto, jolla tämä suoritti suojeluskunnan ajoja, mm. näytelmäkiertueilla ympäristöpitäjissä. Nämä vierailuilmien tuotot olivat merkittävä rahallinen tulo, joten kauppa lienee ollut kannattava.

Suuremmat arpajaiset pidettiin v. 1934, ja toiset, 15000 kpl à 2,-, olivat vireillä juuri Talvisodan alla, joten sodan takia ei tuloskaan ollut erikoinen.

Paitsi luontaistuotteiden keräystä toimeenpan-

tiin v. 1938 rautaromun ja v. 1940 mm. lehmien ja hevosien häntäjouhien keräykset, mikä osoittaa, että mielikuvitusta osattiin käyttää silloin, kun rahaa oli hankittava.

Ei unohdettu kääntyä myöskään kunnan ja paikkakunnan liikelaitosten puoleen.

Avustusanomuksiin suhtauduttiin yleensä myönteisesti, mutta oli toisenkinlaista suhtautumista. Esim. valtion urheilulautakunta suhtautui kylmästi v. 1933 tehtyyn avustusanomukseen urheilukentän kuntoon saattamista varten.

Suojeluskuntakin avusti puolestaan. Kärsmänkylän nuorisoseura sai siltä avustusta kunnostaessaan toimitaloaan. Vastineeksi saivat kylän suojeluskuntalaiset käyttää sitä harjoituspaikkanaan.

Vaikka suojeluskunnan rahakirstun pohja usein paistoiinkin, ehkä pahimmin 1930-luvun vaihteen pulavuosina, jolloin esikunnan jäsenet olivat useammankin kerran velkakirjojen takuumiehinä, omaisuutta karttui vuosien mittaan niin, että suojeluskunnalla oli toiminnan loppuessa v. 1944 varaa useampiinkin huomattaviin lahjoituksiin.

Kurinpito:

Vuosikokouksissa valittiin 2-3 jäyhää isäntämiestä kurinpitolautakuntaan, jolla ei kuitenkaan näytä olleen suurempia varsinaisia kurinpidollisia tehtäviä.

Kuitenkin jo v. 1919 suojeluskunnan esikunta päätti:

"Paikkakunnalla vallitsevan kortinpeluun himon johdosta päätettiin ryhtyä aktiivisiin toimenpiteisiin seuraavasti:

I asetetaan julistuksia yleisille paikoille, joista käypi ilmi kortinpeluun jyrkkä kieltä ollen siitä todella johtuva etesvastuu.

II ellei julistuksista ole apua, ryhdytään hajoittamaan kortin peluukokouksia.

III ellei siitä ole apua, kutsutaan pahimmat teossa tavatut esikunnan eteen.

IIII ellei siitä ole apua, annetaan asia yleiselle syyttäjälle."

Kerran evättiinkin eräältä suojeluskuntaan pyrkivältä jäseneksi pääsy, "kun hän on tunnettu kortinpelaaja". Toinen jäseneksi pääsyn epäamisen syy, vaikkakaan ei kurinpidollinen, oli se, että asianomainen oli luku- ja kirjoitustaidoton.

1920-luvulla oli havaittu iltamatilaisuuksissa käytettävään "kotitekoista väkijuomaa." Asiaa valvomaan valittiin poliisin avuksi paikallis-päällikkö ja kahdeksan miestä.

V. 1935 päätettiin kieltää jatkuvasti juopuneina esiintyviltä ja häiriötä aiheuttavilta henkilöiltä kokonaan pääsy suojeluskunnan juhliin ja muihin tilaisuuksiin.

Suojeluskuntalaisiakin ojennettiin. V. 1935 käsiteltiin korvausta huonosti hoidetuista aseista sekä sitä, että suojeluskunnan aseita käytettiin luvottomasti metsästyksen.

Jos suojeluskuntalainen ilman pätevää syytä

jatkuvasti laiminlöi harjoitus- tai muita velvollisuuksiaan, saattoi esikunta erottaa tämän suojeluskunnasta, johon kuitenkin useimmat "tapansa parannettuun" hakeutuivat takaisin.

Poikatyö:

Varsinainen poikatyö alkoi 1920-luvun lopulla, jolloin sen ohjaajaksi saatiin opettaja A. R. Pakarinen.

Lennart Littowin tultua paikallis-päälliköksi hän otti myös poikatyön johtoonsa. 1930-luvun alkuvuodet olivatkin vilkasta poikatoimintaa, jonka piirissä oli silloin n. 40 poikaa.

Littowin jätettyä tehtävänsä seurasi hiljaisempi aika, joka kesti vuoteen 1936, jolloin ohjaajaksi tuli Urho Miettunen.

Sotien aikana johti poikia Vilho Mörttinen Kirkonkylässä, Olli Rusila Haurukylässä ja Johan Similä Kärsmänkylässä.

Viimeinen sotilaspoikien, jonka nimen poikaosastolaiset sodan aikana saivat, ohjaaja oli Väinö Toppila, jonka aikana osastoon kuului n. 70 poikaa.

Poikaosastolaisia ja sotilaspoikia harjoitettiin suunnistamaan ja ampumaan ja heille pidettiin erilaisia kilpailuja sekä kesällä että talvella. Kohokohtia olivat kuitenkin muutamina päiviä kestäneet kesäleiripäivät.

Sotien aikana pojat levittivät liikekannallepanomääräyksiä, suorittivat ilmavalvontaa, olivat lähetti-tehtävissä sekä valmiudessa desanttien etsintään ym. Miesten ollessa asepalveluksessa sotilaspoijista vanhimmat suorittivat kunialaukausten ampumisen sankarivainajaa haudattaessa.

Lapin sodan evakuointivaiheessa sotilaspoikiakin käytettiin evakkokarjojen hoito- ja huolto-tehtäviin.

Paikallis-päälliköt:

Oulun 4. Tarkk'ampujapataljoonan entinen sotilas, **Eero Junttila**, yksi suojeluskunnan perustajista, toimi paikallis-päällikkönä ensimmäisen toimintavuoden aikana.

Kirkkoherra **Hannes Mustakallio** oli ollut puinaisten vankina Viipurissa, mutta päässyt vapaaksi, ennenkuin nämä Vapaussodan loppuvaiheessa surmasivat läänin vankilassa olleet valkoiset vankinsa.

Mustakallio sai innostavalla esiintymisellään suojeluskunnan toiminnan uuteen nousuun.

V. 1926 hän toimi vastaperustetun järjestölehti

"Hakkapeliitan" toimitus-sihteerinä ja seuraavan vuoden alusta suojeluskuntain kenttäpappina.

Myöhemmin Mustakallio hoiti kirkkoherran virkaa eri seurakunnissa.

Vääpeli **Kalle Gutzén** (Kujasalo) antautui tehtävänsä kaikella vakavuudella, ja hänen aikanaan suojeluskunnan toiminta saikin vakiintuneet muotonsa.

Temmekseltä hän siirtyi Pudasjärven suojeluskunnan paikallis-päälliköksi ja toimi myöhemmin kauppiana Rantsilassa.

Seuraavaksi paikallis-päälliköksi esikunta valitsi ensin Abram Sax'in ja sitten Heikki Pekkan, mutta piiriesikunta ei hyväksynyt valintoja.

Alikersantti **Kalle Honka** hoiti tehtävää n. puolen vuoden ajan. Hän oli ainoa, joka oli esikunnan jäsenenä koko suojeluskunnan toimintakauden.

Hän toimi syntymäpitäjässään poliisina 34 vuoden ajan.

Suojeluskuntaupseerikokelas **Evert Ovaska** oli ensimmäinen varsinainen "ammattimies", jonka aikana suojeluskunnan toiminta olikin monipuolista ja vilkasta. Myöhemmin Ovaska asui mm. Kuusamossa ja toimi sotien aikana Seinäjoen palopäällikkönä.

Vääpeli **Heikki Pekkan** toimikausi jäi hänen varhaisen kuolemansa takia lyhyeksi.

Reservivänrikki **Lennart Littowin** aikana saatiin toteutetuksi monia suuria hankkeita. Poikatyö alkoi varsinaisesti vasta hänen aikanaan. Hän jätti tehtävänsä siirryttyään Veljekset Åström Oy:n palvelukseen Ouluun.

Alikersantti **Matti Similän** otettua paikallis-päällikön tehtävät vastaan oli suojeluskunnan toiminta saavuttanut vakaat, vakiintuneet muotonsa. Käytyään poliisikoulun Similä toimi poliisina mm. Tynräällä sekä myöhemmin maanviljelijänä Temmeksellä.

Temmeksen suojeluskunnan esikunta v. 1939. Vasemmalta: Väinö Toppila, Kalle Honka, Armas Saksio, Heimo Saksio, Olli Rusila, Heikki Haapala ja Eelis Aurola. Kuvan om. Taimi Törmikoski.

Temmeksen sotilaspoikia ja Väinö Toppila. Vasemmalta: Veli Koskela, Pentti Koskela, Teuvo Saksio, Alpo Junttila, Väinö Toppila ja Jaakko Korkala. Kuvan om. Teuvo Saksio.

Alikersantti **Heimo Saksion** kauden katkaisi hänen kaatumisensa Talvisodan loppuvaiheen aikana Viipurinlahden torjuntataisteluissa Uu-raassa.

Alikersantti **Erkki Hongan** toimikausi supistui puoleentoista kuukauteen, sillä kesällä 1941 kutsuttiin miehet uudelleen aseisiin. Sotien jälkeen hän toimi liikenteenharjoittajana Temmeksellä.

Kersantti **Väinö Toppila** oli paikallispäälliköistä viimeinen, joka hoiti tehtävää ensin väliaikaisena ja sitten vakinaisena em. lyhyttä poikkeusta lukuunottamatta syksystä 1939 syksyyn 1944. Hänen toimikauteensa sattuivat molempien myöhempien sotien poikkeukselliset ajat. Hänen tehtäväkseen jäi myöskin hoitaa suojeluskunnan lakkauttamisesta aiheutuneet toimenpiteet.

Toppila toimi myymälänhoitajana Temmeksellä eläkeikänsä saakka.

Lopuksi:

Kun Jatkosota oli päättynyt, oli suojeluskuntajärjestö Välirauhan sopimuksen määräysten mukaisesti lakkautettava.

Temmeksen suojeluskunta piti ylimääräisen kokouksen 6.11.1944 ja päätti omaisuutensa suhteen seuraavaa:

- Suojeluskuntatalo myydään 70000 markan kauppahinnasta Väinö Toppilalle, Albert Rusilalle ja Elsa Haapalalle, joilta talo myöhemmin siirtyi Temmeksen Näyttämöseuralle.

- Suomen Punaiselle Ristille lahjoitetaan 5 kpl Suomen valtion obligatioita arvoltaan yhteensä 5000 markkaa.

- Temmeksen sankaripatsasrahastolle lahjoitetaan 70000 markkaa, käteiset kassavarat sekä Temmeksen Osuuskassassa oleva säästö.

- Urheilukentät ja ampumaradat Temmeskylässä ja Kärsämänkylässä lahjoitetaan Temmeksen kunnalle.

- Temmeksen Osuuskassaan talletetaan 10000 markan arvosta vuoden 1944 lainaobligatioita Suojeluskuntain Yliesikunnan suojeluskunnalle antaman korottoman lainan vakuudeksi.

Näin oli yli neljännesvuosisadan ajan kestänyt Temmeksen Suojeluskunnan toiminta päätynyt. Käytyjä sotia ajatellen suojeluskuntatoimintaa voidaan pitää erittäin merkittävänä erityisesti sotilaskoulutuksen ja maanpuolustustahdon parantajana ja kohottajana.

Temmeksen suojeluskunnan paikallispäälliköt:

Eero Junttila	1918
Hannes Mustakallio	1918-19
Kalle Gutzén	1919-23
Kalle Honka	1923
Evert Ovaska	1923-28
Heikki Pekkala	1928-30
Lennart Littow	1930-33
Matti Similä	1933-35
Heimo Saksio	1935-40
Väinö Toppila	1939-41
Erkki Honka	1941
Väinö Toppila	1941-44

Temmeksen suojeluskunnan esikunnan varsinaiset jäsenet:

Johannes Strömmer	1918
Kalle Honka	1918-44
Matti Honka	1918
Eero Junttila	1918-19
Jaakko Haapala	1918-31
Yrjö Junttila	1918
Matti Häyry	1918-25 ja 1940-44
Heikki Haapala	1918 ja 1926-44
Armas Sax (Saksio)	1920-25
A. R. Pakarinen	1926-37
Hannes Ruottinen	1932
Olli Rusila	1933-44
Väinö Toppila	1938-39

Temmeksen suojeluskunnan jäsenet 1918-44:

Käytettävissä olleet luettelot ja muut lähteet ovat sikäli puutteellisia, että tästä luettelosta saattaa puuttua monia sellaisia henkilöitä, jotka ovat kuuluneet suojeluskuntaan, mutta eivät ole tulleet syystä tai toisesta aikanaan suojeluskunnan luetteloihin merkityiksi.

Sukunimet ovat siinä muodossa kuin ne ovat suojeluskuntaan liittyttäessä olleet.

Ala-Mikkola Alfred Kustaa, Ala-Mikkola Urho, Anttila Iikka, Anttila Olavi, Aurola Eelis, Bäckman Aarne, Eloniemi Paavo, Gutzén Eino, Gutzén F. A., Gutzén Kalle, Gutzén Niilo, Haapala Aaro, Haapala Antti, Haapala Heikki, Haapala Jaakko (Haapala), Haapala Jaakko (Yli-Klaavu), Haapala Olavi, Haapala Otto, Haapala Veikko, Hack Arvi, Halonen Hannes, Halonen Iikka, Halonen Juuso, Halonen Yrjö, Hellberg Yrjö, Hirvelä Janne, Honka Eemeli npi, Honka

Erkki, Honka Kalle npi, Honka Kalle vpi, Honka Lauri, Honka Matti vpi, Honka Pauli, Honka Yrjö, Huha Erkki, Huha Mauno, Hyrkäs Uno, Hyväri Juho, Hyväri (Savela) Olavi, Hyvönen Johannes, Häyry Matti npi, Häyry Matti vpi, Häyry Toivo, Junttila Aarne, Junttila Antti, Junttila Arvo, Junttila Eero, Junttila Heimo, Junttila Juuso npi, Junttila Juuso vpi, Junttila Kalle, Junttila Oiva, Junttila Pertti, Junttila Reino, Junttila Uno, Junttila Valtu, Junttila Viljo, Junttila Yrjö E., Junttila Yrjö V., Järvitalo Aappo, Kajula likka, Kajula Jaakko, Kajula Urho, Kandelberg Hannu, Kandelberg (Kontio) Valtu, Karppinen Arvo, Kelhä likka, Kelhä Samppa, Kelhä Veikko, Keränen Leo, Kinnunen Janne, Kinnunen Jussi, Kinnunen Martti, Kirstinä Jaakko, Koivumaa Heikki, Konola Antti, Korkala A. F., Korkala Eino, Korkala Heikki, Korkala A. likka, Korkala likka, Korkala Jaakko, Korkala Jussi, Korkala Kaarlo, Korkala Matti, Korkala Ville, Korkala Yrjö, Koskenkorva Roope vpi, Kurki Onni, Kylmänen Matti, Kylmänen Valtu, Kärenlampi Eino, Kärenlampi Matti, Kärki Valtu, Kärki Vilho, Kärki Väinö, Kärsämä Antti, Kärsämä Heikki, Kärsämä Jeremias, Kärsämä Uno, Kärsämä Valtu, Kärsämä Yrjö, Kärsämänoja Yrjö, Launonen Aappo, Launonen Vilho, Lehtosaari Hannes, Lindblad Waltu, Littow August, Littow Lauri, Littow Lennart, Louet Jonne, Louet Juho, Maikkola Arvi, Maikkola Einari, Maikkola Matti, Maikkola Niilo, Maikkola Vilho, Mankisenmaa Eino, Mankisenmaa Janne, Marttila Hannes, Marttila Jaakko, Marttila Matti, Miettunen Hannes, Miettunen Jaakko, Miettunen Matti, Miettunen Urho, Mikkola Johan, Mikkola Lauri, Mikkola Matti, Mikkola Pauli, Mikkola Urho, Mikkola Väinö, Mikkola Yrjö, Molander Urho, Myllysaari Aapeli, Myllysaari Frans, Mäki Eemil, Mäkinen Aarne, Mällinen Hannes npi, Mörttinen Vilho, Nalkki Anders, Nalkki likka, Nalkki Lauri, Nalkki Valtu, Nevala Antti, Nevala Heikki, Nevala Jaakko, Nevala Juuso, Niemelä Arvi, Niemelä Heikki, Oikarinen Einari, Ovaska Evert, Pakarinen A. R., Parvinen Erkki, Parvinen Johan, Parvinen Paavo, Pehkonen likka, Pehkonen Hannes, Pehkonen Kalle, Pehkonen Kauko, Pekkala Heikki, Pekkala Väinö, Penttilä Aappo, Penttilä Jaakko, Penttilä Juuso, Penttilä Sulo, Pietilä Antero vpi, Pietilä Arvi, Pietilä Lauri, Pietilä Matti vpi, Pietilä Niilo, Pihkakoski Heikki, Pihkakoski Kalle, Piipari Aappo, Piirainen Reeti, Piirainen Ville, Pirilä Matti, Pohjola, Rauhio likka, Rauhio Lauri, Rauhio Martti, Rauhio Veikko, Rauhio Väinö, Rautio Heikki, Rautio likka, Rau-

tio Janne, Rautio Matti, Riikola Yrjö vpi, Ruottinen Aappo, Ruottinen Eino, Ruottinen Hannes, Ruottinen Matti, Ruottinen Olavi, Ruottinen Yrjö npi, Rusila Albert, Rusila Antti, Rusila Benjam, Rusila Olli, Rusila Yrjö, Saksio Pentti, Sax Aappo Sax Armas, Sax Eino, Sax Heimo, Sax Juho, Sax Valtu, Savela Arttu, Savela Toivo, Savela Waltu, Similä Antti, Similä Heikki, Similä Johan, Similä Kaarlo, Similä Lauri, Similä Matti, Similä Pauli, Similä Valtu, Strömmer Johannes, Suvanto Johannes, Suvanto Kalle, Suvanto Toivo, Taskila Heikki, Taskila Johan A., Taskila Otto, Taskila Pauli, Taskila Veikko, Tolonen Kalle, Toppila Heikki, Toppila Veli, Toppila Väinö, Törmä Pauli, Vesala Pauli, Ylitalo Toivo vpi.

Temmeksen suojeluskunnan sotilaspojat 1944:

Eloniemi Mauno, Haapala Veikko, Haastola Olavi, Hassinen Aimo, Hauru Jorma, Hoikkala Tarmo, Honka Antero, Honka Veikko, Huha Pertti, Hyväri Einari, Hyväri Tauno, Jonninen Mikko, Junttila Alpo, Junttila Kalervo, Junttila Martti, Junttila Mauno, Junttila Olavi, Kaakinen Olavi, Kajula Eelis, Kajula Veikko, Karppinen Arvo, Karppinen Jouko, Karppinen Pentti, Karppinen Reino, Keränen Leo, Korkala Aaro, Korkala Jaakko, Korkala Kalle, Koskela Pentti, Koskela Veli, Koskenkorva Pekka, Kurki Tarmo, Kuurlund Heimo, Kuurlund Johannes, Kylmänen Kalevi, Kärenlampi Onni, Kärki Teuvo, Kärsämä Johannes, Luttinen Eino, Luttinen Kalevi, Miettunen Toivo, Miettunen Uno, Mikkola Olavi, Mikkola Yrjö, Molander Pentti, Morosoff Sergei, Mällinen Ahti, Mällinen Antti, Mällinen Pauli, Mällinen Sakari, Mörttinen Jukka, Nalkki Toivo, Nalkki Veikko, Parkkali Onni, Pasanen Alpo, Pekkala Reino, Pietilä Matti, Puhakka Tauno, Puhakka Yrjö, Rautio Esko, Ruottinen Ahti, Rusila Kalevi, Rätty Eero, Saksio Teuvo, Saksio Veikko, Siitonen Kaarlo, Simula Olavi, Sukow Leo, Suorsa Jaakko, Suvanto Hannu, Tenhula Eino, Tenhula Kalevi, Vähä Arvo.

Lähteet:
Hersalo: Suojeluskuntain historia, Helsinki 1955
Temmeksen suojeluskunnan arkisto
Sotamuseo

Heimo Saksio

Lotta-Svärd-järjestön Temmeksen paikallisosaston toiminta

Suomen nainen on ollut se voimien hiljainen lähde, joka virtaa historiaan miehen tekoina.

Z. Topelius

Ilolla ja ylpeydellä ajattelen Suomen lottia ja heidän osuuttaan sodassa - heidän uhrimieltään ja uupumatonta työtään eri aloilla, mikä on vapauttanut tuhansia miehiä tulilinjoille. Heidän jalo henkensä on kannustanut ja tukenut armeijaa, jonka kiitollisuuden ja arvonnannon he täysin ovat saavuttaneet.

C. G. Mannerheim

Temmeksen lottia 1920-luvulla vanhan ja uuden mallisissa puvuissaan. Kuvan om. Taimi Törmikoski.

Alkuvuosien kirjalliset muistiinpanot lottien toiminnasta Temmeksellä ovat kadonneet. Vasta vuodesta 1932 lähtien voidaan seurata yhdistyksen toimintaa ja kehitystä säilyneiden kokousten pöytäkirjojen sekä yhdistyksen vuosikertomusten avulla. Niinpä tämä esitys ajoittuikin vuosiin 1932-1944.

Suojeluskunnan arkistossa säilyneistä tiedoista voidaan kuitenkin todeta, että ennen varsinaista Lotta Svärd-yhdistyksen perustamista perustettiin temmesläisten naisten aloitteesta 26.11.1919 ompeluseura, jonka tarkoituksena oli toimia suojeluskunnan hyväksi. Ompeluseura ei järjestäytynyt eikä sillä ollut toimihenkilöitä.

Temmeksen Suojeluskunnan Lotta Svärd-yhdistyksen perustava kokous pidettiin kesäkuun 8. päivänä 1920. Kokouksessa keskusteltiin mm. jäseneksi liittyvän iästä ja perustettiin neljä osastoa, joita myöhemmin kutsuttiin jaostoiksi.

Sääntöjen laatiminen, muut asiat ja mahdollisesti myöskin yhdistyksen järjestäytyminen oli tarkoitus käsitellä seuraavassa kokouksessa, josta ei kuitenkaan ole löytynyt minkäänlaista tietoa. Kokousta tuskin pidettiin, koska suojeluskunnan seuraavien vuosien vuosikertomuksissa mainitaan vain em. ompeluseura, joka toimikin vilkkaasti pitäen mm. omia myyjäisiään.

Lotta Svärd-järjestön virallinen perustamisvuosi Suomessa oli 1921, koska kyseisen vuoden syyskuun 12. p:nä rekisteröitiin Lotta Svärd-yhdistyksen säännöt.

Temmeksen paikallisosaston uusi perustava kokous pidettiin helmikuun 3. p:nä 1924 ja valittiin sen puheenjohtajaksi Martta Liittow-Vitali ja sihteeri Anna Honka-Marttila.

Temmeksen asujaimisto on aina ollut maanviljelijävaltainen. Lotat olivat siten etupäässä talojen emäntiä ja tyttäriä. Näin etenkin alkuaikoina. Myöhemmin liittyi jäseniä kaikista yhteiskuntaluokista. Muuttoliike pitäjään ja pitäjästä pois oli hyvin vähäistä. Sen aikaisessa Temmeksen keskustassa oli muutamia naistyöpaikkoja, joiden edustajista löytyi useasti myös voimakaita Lotta-vaikuttajia. Paikallisosaston perusta lepäsi aina kuitenkin syntyperäisten pitäjäläisten harteilla.

Kokouksia pidettiin eri puolilla Temmestä, pääasiallisesti kuitenkin Suojeluskunnan talolla. Vuosittain oli kaksi tai kolme yleistä kokousta. Johtokunta kokoontui tarpeen mukaan. Sota-aikana on kirjattu yli kymmenen kokousta vuodessa. Kokousrutiineista voidaan mainita se, että kokoukset usein aloitettiin ja päätettiin isänmaallisilla lauluilla. Myös runoista on mainintoja.

Lottatyö erikoistui jaostoihin, joita olivat: lääkitä-, muonitus-, vaatetus-, huvi- sekä keräys- ja kansliajaostot. Mainittujen jaostojen lisäksi koulutettiin lottia myös viestitustoimintaan. Vuonna 1940 oli 2-viikkoisen piirikurssin suorittaneita lottia yhteensä 11, kokonaisuudessaan ollessa 50. Vireä kyläosasto perustettiin Kärämänykylään samana vuonna.

Temmeksen lottia 1930-luvulla. Kuvan om. Elina Kaakinen.

Vilho Mörttinen sekä lotat Rauha Syrjälä ja Elsa Haapala ilmapartiassa suojeluskuntatalon katolla viime sotien aikana. Kuvan om. Rauha Syrjälä.

Lottatyön kannalta tärkeimmät tavoitteet toiminnassa olivat avustustyö ja siihen liittyen varojen hankinta sekä itsensä kehittäminen niin henkisesti kuin ruumiillisesti voimakkaaksi suomalaisiksi naiseksi.

Varojen keräämisessä oli tärkeintä oman työn osuus. Sen ajan maaseudun taloissa oli naisilla yltäkylän työtä kotonakin. Kuitenkin ennätettiin osallistua ompeluiltoihin, mottitalkoisiin, arpaisten järjestämisiin ja armeijan varusteiden korjaamiseen. Vähäisin ei ollut se työ, mikä tehtiin muonituksen ja ravintolan hoitamisessa Suojeluskunnan eri tilaisuuksissa. Esimerkiksi vuonna 1937 on kirjattu lotille kaikkiaan 2550 työtuntia toiminnastaan.

Ruumiillisen kunnan vaaliminen oli lottien joukossa hyvin arvostettua. Kesälajeina olivat pallopelit ja yleisurheilu sekä kävelymerkkien suoritus. Vuonna 1937 kesäjuhilla osallistui yhdeksän lottaa naisten 5-otteluun ja vuonna 1941 marssiotteluun 39 lottaa. Talvella järjestettiin voimisteluiltoja ja suoritettiin hiihtomerkkejä.

Kulttuuriharrastukset olivat myös hyvin voimakkaat. Vuosittain järjestetyissä Itsenäisyyspäivän juhlissa oli lotilla tärkeä osuutensa. Pikkujoulu ja muut iltamatilaisuudet keräsivät lottien joukosta laulun ja runon taitajia. Vuonna 1937

perustetussa Suojeluskunnan sekakuorossa oli 14 lottaa. Samana vuonna harjoitettiin ja esitettiin näytelmä "Saimaan rannalla" kahvikaluston hankkimiseksi paikallisosastolle.

Sota-ajan toiminta Temmeksen lottien osalta oli paitsi työtä kotipitäjän alueella myöskin työtä Limingan koulutuskeskuksessa.

Puhelinkeskuspäivystys ja ilmailu olivat sotilaallisimmat toiminnot. Lisäksi joulupaketien valmistaminen ja lähettäminen temmesläisille ja tuntemattomille sotilaille työllistivät loppuvuosien ajat. Siirtoväen kaikenlainen auttaminen kuului myös ohjelmaan. Lisäksi lotat huolehtivat sankarihautojen ja siirtolaisten hautojen kunnossa pidosta. Taistelu sota-aikana yleisesti levinneitä syöpäläisiä vastaan oli sekin yksi lottien työmuoto. Liikekannallepanon mukaiset vakanssit varus-, lääkitä- ja muonituslottien osalta Temmeksen ulkopuolella pystyttiin myös täyttämään.

Lottien työllään keräämät tavarat ja rahavarat käytettiin erilaisiin avustuskohteisiin, kuten suojeluskuntatyön tukemiseen, kaatuneiden ja haavoittuneiden perheavustuksiin, siirtoväen avustamiseen sekä aseveliyhdistykselle.

Lottien suorittama arvokas työ ei jäänyt huomiotta. Esimerkiksi Suojeluskunnan

paikallispäällikkö kävi kiittämässä vuosikokouksissa lottia näiden työstä yhteisen isänmaan hyväksi.

Työn jatkuvuutta turvaamaan luotiin pikkulot-tatoiminta, joka Temmeksellä aloitettiin virallisesti 19.3.1933, jolloin lottayhdistyksen yhteyteen perustettiin tyttöosasto. Siihen ilmoitautui aluksi viisi tyttöä. Toiminta vilkastui vuosien kuluessa. Joka vuosi valmistettiin Äitienpäiväjuhlien ohjelmat kerhoilloissa. Käsitöitä valmistettiin ja myytiin tai lähetettiin joulupaketeissa rintamalle. Sota-aikana jokainen käsipari oli tarpeen. Pikkulottien tehtäviin kuului olla apuna ohikulkuvan siirtoväen muonituksessa ja karjan hoidossa. Jopa ilmavalvonnassa oli aikuisen lotan apuna pikkulottia.

Käytettävissä olleiden lähteiden mukaan kuuluivat pikkulottiin syksyllä 1944, jolloin Lotta Svärd-järjestö lakkautettiin, ainakin seuraavat: Mirjam Ammunn (Kajula), Kaarina Eskola (Puhakka), Maija-Liisa Hämäläinen (Muotinen), Irma Härmä (Junttila), Elvi Junttila, Esteri Kallio (Pietilä), Aino Karppinen (Junttila), Aino Kettunen (Paakkonen), Anja Kontio, Annakaisa Mörntinen, Rauni Norrback (Marttila), Aino Paaso (Kontio), Irja Pylkäs (Pietilä) ja Aino Virta (Korkala).

Aikaisemmin paikkakunnalta pois muuttaneita tai muuten vielä mainitsematta jääneitä Temmeksen paikallisosastoon kuuluneita lottia olivat mm.: Vieno Korkala, Aino Kähönen, Sylvi Launonen, Sofia Leskelä, Eila Mannerkorpi, Elsa Niemelä, Lempi Niemelä, Lempi Niemimäki, Ester Nybacka, Virgi Oikarinen, Martta Paakkola, Eeva Pikkarainen, Aili Riikonen, Aino Ruottinen, Aila Rätty, Martta Siitonen ja Annikki Vähä.

Sinä aikana, jolta tietoja on saatavana, toimivat paikallisosaston puheenjohtajina: Martta Littow-Karsta, Impi Pekkala-Littow, Aino Kähönen (1932-33), Aino Junttila-Similä (1934-36), Elsa Haapala-Vasberg (1937-42 ja 1944), sekä Viivi-Liisa Mörntinen (1943).

Muista lotista on mainittava erikoisesti Lyydia Miettunen, joka johti muonitusjaostoa 1935-43, ja osoitti toiminnallaan, mitä lotta-aate kauneimmillaan oli.

Kokouksessaan 22.11.1944 paikallisosaston johtokunta päätti yhdistyksen omaisuuden jaosta. Lotta Svärd-toiminta lakkautettiin Temmeksellä kuten koko maassa. Temmeksellä omaisuus jaettiin sankarihautojen hoitokunnalle, Martta-yhdistykselle, Temmeksen Aseveljien Naisosastolle, seurakassaan ja sotaorvoille.

Lottapuvusta täytyi luopua virallisesti toiminnan lopettamisen jälkeen. Kuitenkin sitä käytet-

tiin muunneltuna esimerkiksi ensimmäisenä opiskeluasuna, koska kankaista oli huutava pula vielä sodan jälkeenkin.

Ehkä parhaiten nykyajan ihmiselle välittyvät tunnelmat vuosikymmenien takaa suorilla lainauksilla vuosikertomuksista.

Vuoden 1940 toimintakertomuksen kirjoitti silloinen sihteeri Solveig Aurola. Hän mainitsee mm. näin: "Varmaankin kaikista raskaista muistoista sodan ajalta tulee mieleen ne hetket, jolloin seisomme kunniavartiossa tutussa tempelissä kokoontuneina tekemään viimeistä palvelusta sankarivainajille. Ei ollut siinä vartiossa vierellämme aseveikot, niinkuin olimme aina ennen tottuneet heidät näkemään. He olivat meidän puolestamme siellä, johon emme kyenneet heitä seuraamaan emmekä tienneet, keitä heistä saisimme seuraavalla kerralla isänmaan poveen saattaa. Ne olivat raskaita aikoja, suokoon Jumala etteivät ne koskaan uusiintuisi; mutta etteivät ne myöskään koskaan unohtuisi mielestämme, vaan kun nyt käymme jatkamaan vapaaehtoista maanpuolustustyötämme paljon vaikeammassa olosuhteissa kuin ennen sotaa, muistaisimme vaikeuksien kohdatessa, kuinka raskain uhrein tämän maan vapaus on lunastettu. Suuremmalla huolella ja rakkaudella silloin varmaan täyttäisimme ne usein hyvin pieniltä ja vähäpätöisiltä näyttävät velvollisuudet, jotka meidän tehtäväksemme lottatyösaralla annetaan."

Vuoden 1941 tunnelmista kirjoitti lotta Rauha Syrjälä tähän tapaan: "Emme voi siis vuoden saavutuksista suurin numeroin puhua, mutta jos voimme sanoa, että olemme tehneet tunnollisesti sen työn, mikä meille on annettu, ja seisomme uskollisina sillä vartiopaikalla, joka meille on tässä sodassa uskottu, olemme silloin täyttäneet tehtävämme. Nyt on tullut aika lunastaa ne kauniit lupaukset, joita olemme antaneet. Emme tiedä, kuinka paljon tällä kansalla on vielä vaikeuksia voitettavana, mutta sen tiedämme, että uutta, onnellisempaa tulevaisuutta luodaan parhaillaan paljon kärsineelle kansallemme."

Lähteitä:

Lotta Svärd hakuteos Pohjois-Suomi.

Lotta Svärd-yhdistyksen Temmeksen paikallisosaston pöytäkirjat ja vuosikertomukset vuosilta 1932-44.

Temmeksen Suojeluskunnan arkisto Sotamu-seossa.

Henkilökohtaiset haastattelut.

Lauri Honka

Veteraani- ja invaliditoimintaa

Kun sota oli päättynyt, oli kaikilla kiire siviiliin, suurimmalle osalle rakentamaan omaa tulevaa elämää, harvemmille hakemaan muuta korvasta kaikelle sille, minkä oli sodassa menettänyt.

Kului aikaa, ennenkuin alettiin kaivata vuosien takaisten aseveikkojen tapaamisia. Ruvettiin kokoontumaan yhteisiin aseveltilaisuuksiin joukko-osasto tai rintamasuunta pohjalta.

Samoihin aikoihin, 1950-luvulla syntyivät ensimmäiset yhdistykset ja liitto ajamaan veteraanien asunto- yms. asioita.

Mutta aika toi ajettaviksi muitakin kuin em. asioita. Toimintaa oli laajennettava.

V. 1964 perustettiin Suomen Sotaveteraaniliitto ja v. 1967 Suomen Rintamamiesveteraanien liitto, joka jälkimmäinen oli eri nimisenä aloittanut toimintansa jo vuosikymmenen alkupuolella.

V. 1966 perustettiin Limingan-Lumijoen Sotaveteraaniyhdistys ja lähes puolitoista vuotta myöhemmin Rintamamiesveteraanien liiton Limingan osasto, johon suurin osa Temmekselä jääneistä veteraaneista liittyi. Tämän vuoksi nimi muutettiin myöhemmin Liminka-Temmes osastoksi.

Osaston toiminta on suuntautunut ajamaan veteraanien olojen parantamiseen liittyviä asioita. Niihin kuuluvat mm. asunto-, eläke-, kuntoutus yms. kysymykset.

Temmeksen veteraaneja edustavat osaston johdossa v. 1992 Pauli Kirstinä ja Einari Oikarinen.

Limingan-Temmeksen Rintamamiesveteraanien naisjaosto perustettiin v. 1977. Temmek-

sen veteraanien naisia edustavat jaoston johtokunnassa v. 1992 Irja Kirstinä ja Liisa Oikarinen.

Merkittävä toimintamuoto on myöskin yhteisten, ohjelmaltaan seurustelumutoisten tilaisuuksien järjestäminen, retkeilyt yhteisiin juhliin ja matkailukohteisiin yms.

Paljon on saatu aikaan valtakunnallisesti. Myös kunnat ja seurakunnat ovat eri tavoin osallistuneet veteraanien työn tukemiseen sekä rahallisesti että luovuttamalla tilojaan korvauksetta veteraanien käyttöön.

Temmeksellä ei ole myöskään omaa sotainvalidiosastoa. Vakavammin haavoittuneita onkin verraten vähän, mutta lievemmin haavoittuneita on kuitenkin niin paljon, että lähes joka kolmas temmesläinen veteraani on jollakin tavalla saanut "siipeensä". Ja jos vakavammin sairastuneet otetaan mukaan, on yli kolmas osa veteraaneista ollut sotien aikana sairaalahoitossa.

1970-luvulla menivät Temmeksen sotainvalidit mukaan Sotainvalidien Veljesliiton Limingan alaosaston toimintaan ja ovat siinä mukana edelleenkin. Tällä he ovat päässeet mukaan samantyyppiseen yhteistoimintaan kuin veteraaniveljetkin.

Temmeksen sotainvalideja edustaa osaston johtokunnassa Eero Hoikkala.

Temmekselä pois muuttaneet sotien veteraanit ja -invalidit kuuluvat uusien kotipaikkakuntiansa veteraani- ja invalidiosastoihin, toimivat niissä ja ovat näin mukana yhteisessä työssä yhteisten päämäärien saavuttamiseksi toimittaessa veteraanien ja invalidien hyväksi.

Limingan-Temmeksen Rintamamiesveteraanit r.y.:n tervehdys

Hyvät Temmeksen rintamaveteraanit! Onniteluni Teille. Olette saaneet valmiiksi Veteraanimatrikelin. Se on saavutus, jolle hatunnosto on paikallaan. Tuollainen kirja on muistoteos. Se on hyvä kotiseudun kunniaksi tehty kirja. Se kertoo myös siitä, mitä Isänmaa on vaatinut

aikoinaan. Tehty työ on tuonut meille yhteisen ja vapaan Isänmaan.

Erkki Korhonen
Puheenjohtaja

Lauri Honka

Johan Similä, Mannerheim-ristin ritari

“Ylipäällikkö on pvm:llä 9.8.42 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi korpraali Johan Kustaa Similän.

Korpraali Similä on erittäin rauhallinen ja peloton taistelija, johon ovat yhdistyneet hyvän ampujan ja karaistun eränkävijän kaikki hyvät ominaisuudet. Ampumataitoaan hän tarvitsikin jouduessaan vain ‘pystykorvalla’ varustettuna erään toverinsa kanssa torjumaan 2:lla konekiväärillä vahvistetun viholliskomppanian hyökkäyksen. Maastokin oli vielä viholliselle sikäli edullinen, että se salli etenemisen kuolleessa kulmassa aina 40 metriin, siis käsikranaatin heittoetäisyyden päähän. Tarkalla ja nopealla kivääritulellaan ja pysymällä vihollisen tuesta ja käsikranaateista huolimatta paikallaan pelasti korpraali Similä tilanteen. Myöhemmin avuksi rientänyt osastomme löi vihollisen takaisin. Täten joukkojemme vastaiselle toiminnalle elintärkeää maastokohta pysyi hallussamme ensikädessä hänen rohkean ja rauhallisen toimintansa ansiosta.”

Näin lyhyesti ja karusti Ylipäällikön päiväkirja.

Johan Kustaa Similä syntyi 10.1.1906 Temmeksen Kärämäntyössä perheeseen, jonka kaikki kahdeksan poikaa osallistuivat maanpuolustustyöhön niin sotien kuin rauhankin aikoina. Poikien lisäksi perheeseen kuului kolme tytärtäkin.

Jo 12-vuotiaana oli Johan eli Jussi, kuten häntä kutsuttiin, mukana Vapaussodassa suorittaen vartiopalvelusta Värminkosken rautatieosastolla Limingassa.

Asevelvollisuuden suorittamisesta hänet vapautettiin lievästi heikentyneen kuulonsa takia. Temmeksen suojeluskuntaan Similä liittyi jo v. 1925 ja oli hän sen aktiivisimpia jäseniä. Täältä ajalta oli peräisin mm. hänen tarkka ja nopea ampumataitonsa, joka toi hänelle monia palkintoja ampumakilpailuissa.

Similä kävi käsinteollisuuskoulun puuseppäläin, jossa hänen luontainen kädenkätevyytensä kehittyi niin, että hän sotien jälkeen suoritti elämäntehtävänsä puuseppänä ehdittyään sitä ennen toimia maanviljelijänäkin kotikylässään.

Talvisodan aikaan kutsuttiin Similä toisten kutsunnoissa vapautettujen tavoin asepalvelukseen. Suojeluskunnassa saamansa koulutuksen ansiosta hän mm. joutui koulutuskeskuksessa alokkaana ollessaan kouluttamaan toisia alokkaita.

Välirauhan kesä kului aliupseerikoulu-ym. tehtävissä eri paikoissa Sallan ja Pelkosenniemen suunnilla.

Jatkosodan alkaessa Similä määrättiin Kevyt Osasto 5:een, jossa temmesläisiltä ei “vähem-

Johan Similä.
Kuvan om. Pauli Similä.

mistökansalaisina” puuttunut hankalia hommia, kuten hän muistelee.

Tässä joukossa hän kävi myös läpi Uhtuan suunnan raskaat taistelut haavoittuen ensimmäisenä sotakesänä kahdesti, ensin kylkeen ja myöhemmin selkään.

Elokuulla oli päästy jo Kis-Kis-kukkuloille, jossa Munakukulalla Similä joutui todella tiukoille torjuessaan päälle käyvää vihollista.

Toiset olivat jo perääntyneet ja maasto takana oli sellaista, että olisi ollut varma tuhoutuminen edessä, jos olisi lähtenyt toisten perään. Vihollinen oli jo niin lähellä. Oli pysyttävä paikoillaan ja koetettava tulla yksin toimeen. Vangiksi antautuminen ei tullut mieleen. Oli vain ammuttava sekä edessä hyökkäviä että sivustoilla liikkuvia vihollisia.

Päälle tulijoita olikin niin paljon, että jokaisella laukauksella oli osuttava. Viimeinen vihollisista pääsi saman kiven taakse, minkä suojassa Simi-

lä piti puoliaan. Piiloleikin hävisi vihollinen, joka kaatui melkein Similän päälle.

Kun tilanne, jonka aikana ei ollut ehtinyt edes pelätä, oli ohi, tulivat toisetkin komentajansa kanssa paikalle ihmettelemään tapahtunutta. Kymmeniä vihollisotilaita oli jäänyt tuolle muutaman kymmenen metrin matkalle.

Tällä uroteollaan Similä, joka oli “vain nähnyt, että toiset saivat mitaleja”, ansaitsi itselleen kunniamerkeistä arvokkaimman, 2. luokan Mannerheim-ristin.

Ristin luovutustilaisuutta hän ei halunnut naapurikylään Rantsilaan, vaan syntymäpitäjäänsä Temmekselle, missä se pidettiinkin 20.8.1942. Tilaisuus oli lämminhenkinen ja korkeaisänmaal-

inen, jonka arvokas ohjelma huipentui eversti A. Vuokon pitämään puheeseen ja ristin kiinnittämiseen Johan Similän asetakin rintaan. Ja pienelle paikkakunnalle juhla oli merkittävä tilaisuus, sillä onhan Similä koko seutukunnan ainoa Mannerheim-ristin ritari.

Arvostaan saamansa 50000 markan suuruisen kunniapalkinnon hän käytti omakotitalon rakentamiseen Ouluun, jossa hän vielä tätä kirjoitettaessa asuu yli 86-vuotiaana ikäisekseen virkeänä veteraanina.

Lähteet:

Airo: Mannerheim-ristin ritarit Jyväskylä 1983
Johan Similän haastattelu

Kis-Kis-kukkulat Hevosenkengästä nähtyinä. Vasemmalla Muna ja oikealla Makkara. Kuvan om. Lauri Honka.

Lauri Honka

Lennart Littow - vapausoturi ja isänmaanystävä

Suomen itsenäistymisen jälkeen käytyyn Vapaussotaan osallistui monia hyvinkin nuoria sotureita. Eräs heistä oli temmesläinen Lennart Littow.

Vajaa vuosi ennen sodan syttymistä hän on saanut kansakoulun päästötodistuksen legendaariselta opettajaltaan Ester Simppulalta. Enteilisenä voitaneen pitää, että tuossa todistuksessa ovat parhaat arvosanat käytöksen ohella huolellisuudessa ja tarkkaavaisuudessa sekä historiassa.

Lennart Littow on täyttänyt helmikuussa 14 vuotta, kun hän jo huhtikuussa 1918 on Pohjois-Pohjanmaan Täydennyspataljoonan 1. kompanian "sotilaana" matkalla etelärintamalle.

Lapualta lähettämässään kirjeessä hän ensin kuvailee, miten kevät on edennyt sitä pitemmälle, mitä etelämmäksi tullaan. Lopuksi hän kertoo, että "matka tänne oli hyvin hauska tulla, sillä pitkin matkaa meitä kohdeltiin hyvin, vieläpä ampuivat kunnialaukauksiakin".

Sota on kuitenkin niin lopullaan, ettei hän ehdi enää rintamalle, kuten hän em. kirjeessään arveleekin.

Alaikäisyyden takia hänet omasta pyynnöstään vapautetaan jo heinäkuun alussa palveluksesta ja määrätään "kaikki kruunun tavarat annettaviksi pois".

Jostain syystä hän on kuitenkin saanut mukaansa kiväärin, jota jo muutaman kuukauden kuluttua pyydetään pois.

Samassa yhteydessä hänelle lähetetään sotapalveluksestaan todistus, jossa todetaan mm., että hän oli "osoittanut suurta innostusta sotilas-toimiin ja suorittanut tehtävänsä kiitettävästi ja päällikköjensä mielen mukaan".

Vajaa vuoden kuluttua Lennart Littow on jälleen lähdössä mukaan. Toukokuussa 1919 hän saa äidiltään "valtuutuksen osaa ottamaan Aunukseen menevään vapaaehtoiseen joukkoon". Ei ole tiedossa, miten tämän suunnitelman kävi.

Saman vuoden lopulla hänet, sukunimenä nyt Witali-Littow, Temmeksen Suojeluskunnan Esikunta määrää Ouluun Sanitäärikurssille (lääkin-täkurssi), jonka käytyään hänestä vielä alle 16-vuotiaana tulee "sanitäarialikersantti".

Lennart Littow lienee ajatellut liikealaa elämänurakseen, sillä vuoden 1920 lopulla hän on harjoittelijana Rantsilan Osuuskaupassa.

Mutta jo muutaman kuukauden kuluttua hänet tavataan Oulun Suojeluskuntapiirin Alipäällystökoulusta, josta hän saa jääkäriärikki Heikki Jussilan allekirjoittaman todistuksenkin.

Toista vuoden kuluttua suojeluskuntakorpra-

Lennart Littow.
Kuvan om. Helvi Honka.

li Lennart Littow-Vitali ylennetään alikersantiksi. Marraskuusta 1921 toukokuuhun 1923 hän on jälleen kauppa-alalla, nyt Rantsilan Osuuskaupan Mankilan myymälän hoitajana.

Keväällä 1924 astuu "Limingan pitäjän Temmeksen kylästä" kotoisin oleva Leonard H. Littow-Vitali suorittamaan vapaaehtoisena asepalvelustaan Autopataljoonassa, jossa hän käy ensin korpraalikirssin ja ylennetään korpraaliksi 10.4.25. Käytyään kohta perään aliupseerikurssin hänet ylennetään alikersantiksi 7.9.25.

Hän tekee palvelussopimuksen ajaksi 1.1.-30.6.26. Sitä ennen hänet on komennettu Reserviupseerikouluun, josta hän saa todistuksen 30.4.26 aikana, jolloin myöhemmin "Pappa-Laattikaisena" tunnettu jääkärieverstiluutnantti on koulun johtajana.

15.4.26 Lennart Littow on ylennetty kersantiksi ja väpelin arvon hän saa jo 16.5.26.

Hänen sotilasarvonsa on upseerikokelas väpeli, kun hänet vuoden 1926 loppupuoliskoksi hyväksytään "I palkkausluokan moottoriajoneuvon kuljettajaksi Armeijan Autopataljoonaan".

Suunnitelmat näyttävät olevan kuitenkin paljon kauempana, sillä saman vuoden syyskuussa hän saa Italian Ministeriltä (lähettiläs) kirjeen, jossa tämä ilmoittaa kirjoittaneensa Italian Hallitukselle Lennart Littowin anomuksesta saada tulla Italian sotaväkeen ja lupaa ilmoittaa vastauksen heti sen saavuttua.

Vastausta odotellessaan Lennart Littow hoitaa Temmeksellä olevaa kotiilaansa kokeillen mm. maatalouteen liittyviä uudistuksia.

Hänen henkilökortistaan ilmenee, että hän on yksityisesti suorittanut 5 luokkaa oppikoulua ja jatkaa 1930-luvulla 7. luokan tutkinnon suorittamista.

Temmeksen Suojeluskunnan paikalliselläkokoiksi hänet nimitetään 15.3.29 ja hoitaa hän tätä tehtävää vuoden 1933 loppuun saakka. Tämä aika on Temmeksen Suojeluskunnan toimeliainta aikaa, jolloin se ainakin muutamana vuotena voittaa koko Suojeluskuntapiirin toimintakilpailun. Kärsämäntyssä saa sekä ampumaradan että urheilukentän. Ja me sen ajan poikaosastolaiset muistamme poikavuosiemme kohokohtina ne kesäiset päivät, jolloin Lennart Littow vei meitä autolla leiripäiville oman pitäjän ulkopuolelle.

Kaukokaipuu ei jätä häntä. Vuoden 1932 helmikuussa hän saa kirjeen Japanin lähettiläältä, joka ilmoittaa, että ulkomaalaisilla ei ole mahdollisuutta päästä Japanin armeijaan tai laivastoon.

Toinenkin hakemus hänellä on vireillä, jota varten hän saa erittäin kiitettävät suositukset niin suojeluskunnan esikunnalta kuin kunnan viranomaisiltakin.

Vuoden 1933 toukokuussa tuleekin Ranskan lähetystöstä hänen sinne jättämänsä kyselyyn vastaus, jossa ilmoitetaan, ettei ulkomaalaisilla ole mahdollisuutta päästä Ranskkaan armeijan palvelukseen.

Samassa kuussa tulee lopulta Kuninkaallisel-ta Italian Ministeriltäkin lähes seitsemän vuotta aikaisemmin jätettyyn kyselyyn vastaus, jossa sanotaan mm.: "Pidän Teidän aikomustanne kaikin puolin kiitettävänä, mutta luulen, että voitte kunnioittaa esi-isienne maata myöskin palvelemalla kunnialla sitä jaloa maata, jonka kansalaisena olette."

Liekö kyselyä jätettäessä vedottu siihen, että nimi Vitali viittaa mahdollisesti italialaiseen alkuperään.

Ulkomaille matkustamista varten hankittu esteettömyystodistuskin käy nyt tarpeettomaksi.

Mutta muualle on kuitenkin mieli, mitä varten on hankittu lisää palvelustodistuksia.

Heinäkuussa 1933 hän astuukin Oulussa toimivan Veljekset Åström Osakeyhtiön palvelukseen, ensin konttoristiksi ja kohoten vähitellen konttoripäälliköksi asti.

Käytyään sekä palopäällystö- että väestönsuojelukouluhan saa hoidettavikseen myös tehdaslaitosten nämäkin asiat.

Hän avioituu ja v. 1934 hänet ylennetään luutnantiksi.

Sitten alkavat uudet sodat.

Talvisodan alkaessa Lennart Littow määrätään ensin Åströmin sotateollisuuslaitoksen lohkosuojelujohtajaksi. Hyvin pian hänet tavataan kuitenkin hoitamassa mitä moninaisimpia tehtäviä Suomussalmen ja Kuhmon suunnilla.

Välirauhan aika kuluu entisessä siviiliyössä, johon hänellä olisi mahdollisuus jäädä uuden sodan syttyessä. Mutta nuorena omaksuttu heimoate ei jätä häntä rauhaan. Tästä kertoo omalla kauniilla tavallaan se kirje, jonka hän elokuussa 1941 lähettää Vienan Karjalasta kotiseudulle.

Hän on saanut hoidettavikseen talousupseerin tehtävät, joihin kuuluvat mm. monien, hankalien kuljetusten järjestäminen erittäin vaikeissa olosuhteissa. Työtovereittensa kertoman mukaan hän itseään säästämättä on yöt ja päivät, usein itse tien päällä, tehtäviään hoitamassa.

Suuri työpaine käy niin ylivoimaiseksi, että saatuaan saman vuoden lokakuun 6 päivän vastaisena yönä aivohalvauksen hän vielä samana yönä menehtyy siihen.

Kuljetusesikunnan puolesta Lennart Littowin arkulle seppelettä laskemassa ollut ja opettaja Aune Oksanen kertoo mm. tämän kunnollisista ja siisteistä elämäntavoista sekä esikuntansa "juhlimattomuudesta". Tällaisena Lennart Littow oli säilynyt läpi elämänsä.

Lopuksi ote eräästä toisesta kirjeestä: "Kapteeni L. Littow näki Suur-Suomen aamun. Hän sai kuolla sankarina miesten töissä, ja aivankuin aavistaen kohtalonsa hän usein arveli, ettei hän enää palaa takaisin Kauko-Karjalasta. Hänessä meni manan majoille mies, joka oli alaistensa kunnioittama, työtovereitten ja esimiesten pitämä työn ja toimen mies."

Lähde:

Lennart Littowin henkilökohtainen arkisto.

Heimo Saksio

Lyhennelmä Armas Saxin (myöh. Saksio) päiväkirjasta ajalta 25.3.-12.5.1918.

Ajanjakso on kuvattu Sallan suunnalla valkoisten riveissä taistelleen sotilaan silmin. Kirjoituksessaan hän käyttää kotiseutunsa Temmeksen murretta kuten allaolevat lainaukset osoittavat.

"Muistelmia vuonna 1918 vakinaesesa väjesä olosta, harjoituksista ja taisteluksista"

Maaliskuun 25. päivänä lähdettiin Oulusta varustautumisen ja tarkastuksen jälkeen kohti pohjoista. Kemissä pysähdyttiin yöllä ruokailua varten ja Rovaniemelle saavuttiin seuraavan päivän aamuna. Junasta laskeutuvia odotti 40 asteen pakkanen, joka ihmetytti kovasti miehiä, koska Oulussa oli ollut vesikelki edellisinä päivinä.

Palokunnan talolla ruokailtiin hyvillä mielin, koska syötävää oli runsaasti. Lyhyeksi jääneen lepotaunon jälkeen jaettiin lisävarusteita niille, joilla oli ohuet vaatteet ja lähdettiin hevoskyydillä Kemijärvelle. Matka kesti kolme vuorokautta. Hevosten vaihdon jälkeen matka jatkui Sallaan ja sieltä päätepisteeseen Kurtille, jonne saavuttiin pitkäperjantaina.

Kahdeksan päivän harjoitusten jälkeen huhtikuun 6. päivän iltana lähdettiin rintamaa kohden. Vihollinen oli asemissa 20 kilometrin päässä Kurtilta. Taistelukosketus saatiin erään järven toisessa päässä. Joukot komennettiin ketjuun ja nousu kankaalla olevaa vihollista vastaan alkoi.

"Yhtenä rätinänä pani metsä kun oltiin ketjussa ja kuulat vinku ja puun oksat tippu. Se oli kauhiia kuunnella äkikseltä. Vaen ei sitä kauan kestäny, kun tuli lähtö taepaleelle, sillä vihollinen oli hyvässä asemassa korkialla kukkuloella kolmella kantilla. Siihen väliin kun sorruttiin niin sen tietää, että miten siinä käypi."

Vihollisen asemat kivien koloissa ja muissa piilopaikoissa olivat niin hyvät, että hyökkääjien oli pakko vetäytyä. Pääliikkönä toiminut yliuutnantti haavoittui monien muiden mukana. Kiireinen vetäytyminen sekoitti rivistöt pahasti. Näikäinen ja väsynyt joukko pääsi Nivalan taloon, jossa levähdettiin. Ne, joilla oli leipää, antoivat toisille, koska taistelun aikana muonan jako viivästyi. Kurtille päästiin ja lepo tuntui suloiselta. Seuraavana päivänä oli tarkastus menetyksistä, sekä miehistä että varustuksista.

"Monta poekaa sinne jäe meiltä jos punasilta-ki."

Kaunis keväturingon kimallus hangella Tunt-sajoella huhtikuun 9. päivänä kirjoitti vartiossa seisovan sotilaan miettimään tämänkin sodan turhuutta ja mielettömyyttä. Ajatus karkasi kotiin ja moniin kevättöihin siellä. Samalla kuitenkin piti valaa rohkeutta itseensä, koska vihollinen saattoi hyökätä arvaamattomasti. Vartiomiehen valppaus on aina pelastanut monen sotilaan hengen.

Vartiopaikka vaihdettiin samana päivänä Hanhijärvelle, jossa oli määrä olla kaksi päivää. Kova pakkanen yöllä pani vartiomiehet koville kahden tunnin vuoroissa.

Huhtikuun 10. päivänä oli jälleen lauha, jopa vesisateinen ilma. Olosuhteiden kurjuutta lisäsi tieto, että pois pääsyyn kului vielä kahdeksan päivää, mutta

"vaekun tuli ilta kello 6, niin tuli verekset vahit niin putos taakka hartioelta ja lähetettiin Nivalaan levähtään ja oli tieto, että saa kaks päivää levähtää"

Seuraavien päivien aikana taistelukosketusta viholliseen ei ollut, mutta tapahtui muuta sellaista, joka kosketti kovasti miesten sydämiä. Noin viikon päivät edellä kuvatusta taistelusta saapui Matti Hyvönen -niminen mies ilman asetta ja täysin nääntyneenä takaisin omiensa puolelle. Hän oli haavoittunut taistelun aikana ja kaivautunut lumeen piiloon. Päivä päivältä oli hän päässyt lähemmäs valkoisten etuvartioita. Lopulta hän ei enää ollut erottanut edes asepuvusta, olivatko joukot omia vai vihollisia. Ampumisen uhallakin hän oli raahautunut sisälle taloon, jossa majaili onneksi omia joukkoja. Loppuun saakka uupuneen miehen suu oli vääntynyt hymyyn, kun hän oli nähnyt tuttuja sisällä oljain joukossa.

Kovasti koettelivat miesten hermoja hälytykset hyökkäävästä vihollisesta. Hälytykset tulivat aina odottamattomaan aikaan ilta- tai aamuyöstä. Puolen kymmentä väärää hälytystä ehdittiin kokea, ennenkuin syyllinen keksittiin. Joukkojen edessä hänelle langetettiin tuomio ja teloitus tapahtui saman tien ampumalla.

Huhtikuun 17. päivän illalla omat joukot lähtivät hyökkäykseen toisen kerran. Taistelu kesti useita tunteja. Valkoiset olivat valmistautuneet operaatioon paremmin kuin edellisellä kerralla. Taistelusta tultiin takaisin Kurtille *"kaikesa rauhasa"*. Temmesläisistä miehistä tässä taistelussa kaatui Yrjö Riikola ja haavoittui Matti Taipaleenmäki. Taistelun jälkeen mielialat olivat korkealla pitkästä aikaa.

"Kyllä sitä sitte puhetta piisaa moneksi päiväksi taestelun jälistä, kun kaikki kehuu ampumistaan. Minä vaen naulaelen poekaen kenkiä ja laulelen ja muistelen kotiseutuja."

Arki- ja pyhäpäivät menivät miehillä sekaisin, koska harjoituksia oli joka päivä. Sunnuntaina 21. päivänä huhtikuuta oli joukoilla jumalanpalvelus aamulla ja ehtoollinen illalla.

"Minä kenkiä pohjasin, vaekka Jumalan sanaa viljeltiin aamulla. Sitte illalla ehtoollista ajettiin. Tuntuu vaen sopimattomalle."

Huhtikuun loppupuoli sujui kevään tuloa seuraillessa. Kilisjärven öisistä vahtivuoroista suutarina toiminut sotilas välttyi ja oli siitä tietysti hyvillään.

Nämä vartiointiretket olivatkin harjoitusten lomassa varsinaista sotilaallista toimintaa tuona aikana. Helpottuneina otettiin vastaan tieto, että vihollinen on vetäytyneet asemistaan. Varmistus asialle saatiin 28. päivänä huhtikuuta.

"29. pnä oli joukkueen tarkastus ja ajettiin kovon mukaan 3 joukkioon. Minut pantiin 2 joukkioon ja tulin Palosaaren joukkoon, ennen olin Sairion joukossa."

Harjoitukset jatkuivat toukokuun alkupäivinä raskaina ja pitkinä päivittäisinä rutiineina.

"Tuli sitte pieni helpotus luonnolle, kun jääkäri ilmotti, että saa pyytää kirjallisesti lomaa ken haluaa."

Kuolajärvi Salla 1. päivä toukokuuta 1918

Herra Väapeli Suni

Minä alle kirjoittanu pyytäsin lomaa päästä kylvön tekoon, sillä omistan 6 nen osan Suannon maasta Temmeksellä. Eikä ole kylvön tekiää, kun olen aenua mies ja kylvöt olis välttämättömät tehdä.

Niin sillä nojalla pyytäsin saata 5 eli 6 viikon loman.

Armas Sax
2 komp 2 joukk

Sotilaan harjoituksista kipeät jalatkin tervehdyivät, kun tuli tieto, että loma-anomus on hyväksytty. Uni ei tahtonut tulla silmiin yöllä, kun mielessä pyöri kotitänhuat ja rakkaat ihmiset siellä.

5. päivänä toukokuuta klo 12.30 lähti lomaryhmä marssien kohti Rovaniemeä. Alku sujui iloisella mielellä ja vauhti oli melkoinen. Matkan jatkuessa vauhti laimeni ja lopulta joidenkin piti turvautua kuormaston hevoskyytiinkin. Viiden vuorokauden marssin jälkeen oli 250 kilometrin taival takana ja Rovaniemi oli jo kuin kotiseutua. Ruoka maistui ja lepo lievensi marssin rasitusta. Kotipihalleen saapui onnellinen sotilas toukokuun 12. päivänä oltuaan "taisteluksissa" vajaan kaksi kuukautta.

Kirjeitä kaatuneen omaisille

Kun mies rintamalla kaatui tai menehtyi sotasaaralassa haavoihinsa tai sairauteensa, tuli tästä tieto asianomaisen kotiseurakunnan kirkkoherranvirastoon.

Seurakunnan paimenen, kirkkoherran, raskas tehtävä oli viedä tieto tapahtuneesta vainajan omaisille.

Tästä syystä kirkkoherra olikin usein vähiten toivottu vieras koteihin, joista joku miehistä oli rintamalla tai muussa asepalveluksessa.

Sankarivainajan omaiset saivat tavallisesti kirjeen vainajan pataljoonan sotilaspastorilta, sekä usein myöskin joltakin vainajan aseveljeltä.

Kesäkuun 30. päivänä 1944, Karjalan kannaksen raskaiden torjuntataisteluiden aikana kaatui Äyräpäässä Janne Säisä, vanhempiansa ainoa poika.

Jannen isä sai kirjeen pataljoonan pastorilta ja sisar hänen joukkueenjohtajaltaan.

Sunnuntaina 6.8.44.

Hyvä Neiti!

Parhaimmat kiitokseni sukullenne kirjeestä, jonka sain kotiini runsas viikko sitten.

Olisin jo ennemmin kirjoittanut, mutta en saanut kirjettä käsiini. Haavoituin itse viime kuun 4 päivää, ja toissa päivänä tulin takaisin rintamalle.

Veljenne kaatui kranaatin sirpaleesta. Se kranaatti, josta se sirpale lähti, tuli Hänestä noin 30 metrin päähän. Hän oli parhaillaan syömässä korsun edessä kun kranaatti tuli siihen lähelle ja surmasi hänet.

En ollut silloin itse siinä lähellä, vaan olin tukikohdan toisessa päässä. Veljenne ei kuollut samassa silmänräpäyksessä, kun se sirpale Häneen sattui. Hän eli ehkä jonkun sekunnin. Koska en ollut paikalla, niin en tiedä, mitä Hän ennen kuolemaansa puhui, mutta asetoverit, jotka oli siinä lähellä, sanoivat Hänen pyörähtäneen korsiin päin ja kuulivat Hänen pyytävän, että hakekaa lääkintämies. Kun he sitten ehtivät Veljenne lähelle, oli sydän jo lakannut lyömästä.

Veljenne, vaikka olikin rohkea, niin Hän ei ollut uhkarohkea, vaan kaikkialla, missä Hän toimi, Hän käytti järkeään.

Jos joskus sota loppuu ja minä saanut elää, niin ehkä poikkean siellä pohjoisessa, ja jos

suinkin sopii, niin noudatan Vanhempienne kutua, ja käyn Heillä.

Vielä kerran, otan vilpittömästi suureen surunne osaa.

Kunnioittaen
Kers. Koski

24.8.44

Herra Juho Säisä
Temmes

Eräs tämän kesän taistelupaikkojen nimistä, mikä on lähtemättömästi painunut Suomen kansan tajuntaan, on Äyräpää. Tällä nimellä lienee Teille oma surunvoittoinen kaikus. Siellähän kaatui Teidän poikanne sotamies Janne Säisä kesäkuun lopussa.

Vaikka asia onkin tavallaan jo vanha, saanen kirjoittaa Teille pataljoonan nykyisenä pappina, kun edeltäjäni eivät ehtineet tehdä sitä aikanaan.

Luetteloon on poikanne nimen kohdalle merkitty, että hän kaatui klo 17.00 aikoihin, mutta ei ole tarkempaa selostusta, miten se tapahtui.

Lisäksi on merkintä siitä, että hänen ruumiinsa lähetettiin Liminkaan jo 3.7.44. Lieneekö tullut perille? Sellaistakin saattoi silloisissa olosuhteissa tapahtua, että jouduttiin ruumis jättämään jonnekin välille.

Te lienette jo käynyt taistelun Jumalan kanssa kysymyksinenne. Ja jos jaksoitte alistua Jumalan teihin ja ottaa kaiken hänen kädestään, silloin surun terävin kärki jo taistui.

Kun Paavali aikanaan taisteli Jumalan kanssa, sai hän vastaukseksi pyyntöönsä, että hänen vaivansa otettaisiin häneltä pois: "Minun armonni on sinulle kyllin." Ja sen armon varassa hän jaksoi ihmeellisesti.

Niin on varmasti tänäkin päivänä. Ja lopulta saattaa käydä ilmi, että Jumala teki kaikki hyvin, asia, mikä vielä nyt voi olla vain uskon, mutta ei näkemisen asia.

Jumalan rauha olkoon Teidän kanssanne!
Osaaottaen
Sot.past. Jussi Kuoppala
3660/1. Kpk

Kirje veljeltä veljelle

Similän veljeksiä oli kahdeksan. Kaksi vanhinta oli mukana jo Vapaussodassa. Kolmanneksi vanhin, Antti, kirjoitti Kiestingin suunnalta Kalastajasaarenon rintamalla olleelle nuorimmalle veljelleen Paulille. Antti kaatui vajaan kahden kuukauden kuluttua Kiestingin itäpuolella ns. Marraskuun hyökkäyksen aikana 6.11.1941.

Tiistaina Syyskuun 9 pv Etulinjan asemassa
Kello 1 päivällä

Terve Hyvä Veli!

Monet terveiset sulle Veli täältä, ja kiitos kirjeestä jonka sain tänään. Tervennä olen, ja ilokseni kuulin että Sinäkin olet tervennä pysynyt siellä taistojen keskellä. Jumala on meitä veljet varjellu, niin tervennä olemme pysyneet. Kyllä oon minäkin ollu monta kertaa lähellä kuolemaa vaan aina olen selvinnyt.

Juuri tulimma tähän, kun muutettiin vaihto. Me ollaan nyt niin kun asemasotassa, me peräytyttiin tuolta tähän puolustuslinjaan, se kun oli niin huonolla suolla, että oli huono olla siinä entisesä paikassa.

Kyllä on ollu täällä hirveitä taisteluja, minunkin kahta puolta kaatu miestä, ja kyllä kaatu paljon ryssäki, kasottain.

Minä oon konepistoolimies ryhmässä, en oikein tykkää, kun mun pitää partiossa aina olla etunenässä tunnustelemassa.

Tässä, kun me olimme viivytystaistelussa tuolla entisissä asemissa, niin oli siellä kuumat paikat, ryssä hyökkäs yötä päivää ja huutivat niin kuin eläimet. No oli se, ne tuli siinä minunkin

kohtalla 30-40 m päähän, vaan kun me Paakko Villen kanssa siihen suolattiin, niin lähtö tuli, aina siihen kaatu iivanaa. Paakkosella oli pikakivääri. Se on temmeksen poikia, Niva Eino on kanss ja Saarelan Akseli, ne on meidän joukkueessa. On täällä muitakin temmeksen poikia Myllysaari likka, Kärsämänkylästä ei ole muita kun Nalkin L, Kärsämän Valtu kun haavottu, siltä taisi mennä silmä kokonaan.

On se Anttilan Veikkokin haavottunu, ylähuulesta menny ja korvan luota tullu takasin. Se kuulu olevan jo toipumislomalla. Veli Valtukin se on lomalla. On ottanut kuulemma eukon. En ole päässy lomalle, ei tästä pääse mitenkään, on tämä semmonen porukka.

Olin minä siellä kun peräytyttiin muutamalla kankaalla, ja tehtiin asemat, oli sitten määrä, että kahdeksan aikaan illalla taas peräytään, miehiä oli niin harvassa siellä meillä. Pojilla oli tullu ennen kaheksaa niin kiire siitä, että eivät mua joutaneet muka käskeen pois, ja minä olin siinä jonkun aikaa, kun ei kuulunu mitään, menin katsoon, olivat menneet ja jättäneet minut yksin ryssäin keskelle, oli niin pimeä, että ei paljon nähykään, vaan kuulin, kun liivanat käveli aivan lähellä ja minua, sitte kun oli pitkä matka teltolle, niin sinä et usko minkälaisissa seikkailuissa olin, olin tullessa monasti niin lähellä ryssiä että näin haamut pimeessä kun ne meni. Kyllä oli Jumalan varjelus että pääsin pois niiden keskeltä. Aattelin monasti että nyt on viimeinen reissu.

No niin Toivotan Jumalan Siunausta sulle. Ja hyvää vointia. ter. Antti veli.

Näkemiin veli, Ampu ne muakin hijasta ja housuista läpi, ei ihoon tullu mitään pieni naarmu. Kalvoseen myös ampu, siinä on vielä melko arpi, en ole sairastanu sen vuoksi.

Tulee niin huonoa, kun polvella kirjoitan.

Kirje Tuntemattomalle sotilaalle

Kun miehet syksyllä 1939 kutsuttiin aseisiin, alettiin heille lähettellä kotoa paketteja "sinne jonnekin".

Sodan sytyttyä pakettien lähettäminen kasvoi suorastaan kansanliikkeeksi. Lukemattomat kädet kokosivat niihin kaikenlaista tarpeellista, alkuaikoina ennenkaikkea lämmintä päälle pantavaa, kuten sukkia, lapasia, päänsuojia, polvensuojia yms., unohtamatta myöskään jotain suuhun pantavaa. Paketin sisään pantiin tavallisesti myös pieni kirje tervehdyksenä paketin lähettäjältä sen saajalle, joka useimmiten oli lähettäjälle tuntematon.

Tästä sai alkunsa kirjeenvaihto "Tuntemattoman sotilaan" kanssa, joka sodan pitkittyessä toi tervetullutta vaihtelua ennenkaikkea asemasodan ankeuteen, mutta myöskin kotirintaman yksinäisille tyttölapsille.

Monet kirje yhteydet eivät rajoittuneet vain kirjeuttavuuteen, vaan saattoivat johtaa jopa elämänikäiseen liittoon kirjeystävien kesken. Hyvin monet sota-avioliitot solmittiin juuri näin.

14.III.42.

Tuntemattomalle!

Reippaat tervehdykseni täältä vanhasta Suomesta Teille tuntematon sotilas sinne Karjalan korpimaille.

Te varmaan arvelette, että johan siellä on nyt tyttö soma eikä ole kenenkään oma. Ei, ei, niin se ei kuitenkaan ole, sillä minä en ole ensinkään soma, toisten oma en kylläkään ole. Mutta uskal-lan kuitenkin teille kirjoittaa, vaikka en täytäkään

kaikkia sääntöjä. Ettehän liene siitä mulle kuitenkaan hirveän vihainen, jos kirjoitankin teille tämän pienen kirjelapun. Tukistaa ette kuitenkaan yllä, kun minä olen täällä niin kaukana. Jos joskus, sattus että pääsette niin lähelle, ette sitä varmaan raskisi tehdä, minusta ainakin tuntuu, ettette voisi olla niin kova sydäminen, minua pientä Liljaa kohtaan!?

Koska olen tehnyt tämän rikkomuksen, niin jatkan tätä sitten. - Kertoisinkohan minä teille itsestäni. Enpä taida. Eikä siinä ole mitään kertomistakaan. Eikä se hyötyttäis ketään, niin jätän sen tekemättä.

Te saatte varmaan paljon kirjeitä, kiinnostavia, hurmaavia. Mutta tämä minun kirje ei kiinnosta eikä hurmaa ketään. Mutta, - uskallanko minä toivoa tähän vastausta? Se lienee liiaksi toivottu, että tähänkin voisi joku vastata. Kyllä kai minä saan hiukan toivoa?

Ei älkää vielä polttako tätä, lukekaa loppuun, eihän tätä enää pitkästi ole.

Nyt on mitä ihana ilta, kun tätä kirjoitan. On niin hauska istua ja haaveilla ja rakennella pilvilinnoja. Tähdet ovat syttyneet illan taivaalle ja varjot pitenee, miten hurmaavaa. Ollapa nyt, ei, en toivo yhtään mitään, se on tuo ilta, se väkisinkin tahtoo viedä tunteelliseksi. On kai parasta lopettaa, muuten se lämpenee liikaa. Että Hei sitten vain. Toivon teille hauskaa kevättä!

Terv. Lilja.

Kynä kylmä piirteli, käsi lämmin siirteli, mutt' sydän vielä lämpimämpi, joka teitä muisteli.

(sama)

Koonnut Pekka Honka

Martta Auvinen

Muistoja lottatoiminnasta

Kyllä kolomekymmentäluvulla lottatoiminta ja suojeluskuntatoiminta oli tiivistä ja henki isämaallinen - muistelee Martta Auvinen Temmeksellä sotia edeltänyttä aikaa. Keskustellessamme sain sen kuvan, että näistä ajoista riittäisi puhumista vaikka päiväkausiksi.

Martta kertoo:

"- Kolomipäiväsiä leiripäiviä pijettiin yhesä Tyrnävän kansa. Toivo Jussila oli aluepääliikkönä ja Matti Similä paikallispääliikkönä. Miehet olivat mukana hevosten kansa. Arpajaistoiminta oli iso tapahtuma muistaakseni vuonna 1936. Vain ennenkaikkia mieleen oj jääny näyttämötoiminta., Seuli Väinö Toppilan ansijosta suurta, ja vierailuja tehtiin ympäri maakuntaa. Talot oli monesti niin täynnä, että kaikki eivät mahtuneet sisälle... Ainakin kymmenellä paikkakunnalla kierrettiin Oulujoelta Piippolaan.

Näytelmistä oj jääny mieleen Jääkäriin morsijan, Elliinan surma, Lalli, Tukkijoella, Juhannustuliilla ja Kahen milijoonan tyttölapsi. Oman väjen lisäksi saatto muasa olla näyttelijöitä Oulun teatterista Toppilan Väinön hommaamina.

Elliinan surmasa oli Alise Lyly Kirstinä ja Juhannustulilla Arvi Hänninen reppurina ja laulo komiasti! Ite jouvvun tuuraamaan Littowin Elsejä Elliinan surmasa rouva Linnunpäänä ja Kahen milijoonan tyttölapsesa olin naispääosasa. Elliinan surmasa muistan olleen Yrijö Korkalan Klaus Kurkena, Vieno Ruottisen Elliinana, Yrijö Ruottisen Uolevina ja Hannes Halosen Uotina. Minulla oli pari pientä ossaa.

Niin, ja sitte oli vielä Murtovarkaus, josa Erkki Honka näytteli Hoppulaista.

Kerran sattu Kärsämäskyläsä, että seurantaloon katto sytty pallaan öljylampusta kesken esityksen. No, palo sammutettiin ja jatkettiin esitystä...

Neuli semmosia aikoja.

Sitte ajat muuttu. Kerran syksyllä -39 tuli kottiin Jokelaan puhelinsoitto, että on tultava heti suojeluskuntatalolle. Minä kuulun Kerräys- ja kansilijajaostoon. Lähetettiin isän kansa. Kurriiri toi YH-määräykset ja minun piti jakkaa keskikylän alueen määräykset. Oli pimijää, kum pääsin alottamaan.

Lotatkin ovat nousseet hevosen selkään Ratsukursseilla suojeluskuntatalolla. Vasemmalta: Else Littow, Martta Honka, Aino Pekkala, Hilja Miettunen, Vieno Ruottinen ja Vieno Kärki. Kuvan om. Martta Auvinen.

Ylleesä vastaanotto talloisa oli rauhallinen - kaippa kaikki tiesi mistä on kysymys. Kontijolla Hovisa oltiin asiallisija, kun vein Valtulle määräyksen. Sama oli Möllöläsä. Eino sano vain emännälle, että haje isä kaveriksi, kun minä lähen... olivat jo olleet nukkumasa. Aamulla muistaakseni kaheksalta piti olla suojeluskuntatalossa. Kaikkein rauhallisin oli kuitenkin Heikki Rautio, joka pani repun pääsä alle ja aiko nukkua vielä aamutunnit. Oli poikamies eikä huolta perheestä.

Kun Temmeksen miehet oli koosa, joukko muonitettiin ja autot hakivat miehet ennen puolapäivää. Olo oli ankija.

Talavisovan aikana lotat tekivät rintamalle lämpimijä vaatteita, esimerkiksi turkkiliivejä tehtiin. Minä lähin Liminkaan Kyllijällä joulukuun alkupuolella. Sinne tuli Korijalta pioneeripataljoona. Esikunta oli Kevonperän koululla, johon minäkin menin kanttiniotaksi. Kaverina oli Sylvia Moilanen Limingasta. Pataljoonan komentajana oli Sorasalmi ja atjutanttina Örmark, joka kaatu ilimapommituksessa jo matkalla rintamalle. Minua pyyvettiin mukkaan, mutta kun ei ollu virallista komennusta, en lähteny ja säästyn tuolta pommitukselta. Muita temmesläisiä muistan oleen Limingasa ainaki Anni Kärki, Valma Kärki ja Sylvi Häyry. Joulun olin kotona ja lähin senjälkeen Puolangalle keskustotaksi. Puolankaa pommitettiin monena päivänä ja yönä. Rauhallista ei ollu. Lähin pommi tuli parinkymmenen metrin päähän, olin suojasa kakluunin takana. Kersantti Määttä Kuusamosta oli meillä johtajana. Kerran tuli yheksän konneen laivue ja me mentiin saunaan "piiloon". Kuultiin pommien vinkuvan, kun menivät yli ja ohi. Kersantti sano, että ois kuollu pelekoon, jos tuo tyttö ei ois ollu mukana. Taloja ei uskaltanu savun vuoksi lämmittää, ettei pommittajat näkis kohteita.

Temmekselle siirryn Puolangalta maaliskuusa ja kesäkuusa menin Risuniityn koululle Pateniemen viestikurssille. Kurssin johtajana oli majuri Turunen. Toisena temmesläisenä kurssilla oli Annikki Marttila (Nevala). Harijotuksia pijettiin maastosa puhelimien kans. Väiillä käytiin pesemäsä lottapukuja meresä.

Välirauhan aikana pijettiin alokaskursseja, joi- ta me lotat muonitettiin.

Muistaakseni 22.6.41 sunnuntaina tehtiin vielä rehevejä suojeluskuntatalon tansseisa. ne jäivät toteutumatta. Uuvet käskyt tulivat jajettaviksi. Kalevi Puupponen oli sotilasohjaajana. Puupponen, joka oli kotosi Pieksämäeltä, kaatu jatkosovasa. Minä jajon käskyt samalle aluveelle kun aikasemminki. Näistä kortin saaneista kaatu Aarne Sovisalo. Kierroksen jälkeken menin Kujalaan eväsleipiä leipomaan. Haapalasa leivottiin kans myöhemmin rintamalle lähetettäviä leipiä.

Kesällä olin Puolangalla talon töitä tekemäsä. Yrjö-veli oli rintamalla. Pappi Toivo Laitinen, sittemmin kenttäpiispa, järjести avuksi kolome kapteenia ite yhtenä hankomiehiksi heinän tekoon. Tesanttiavaara oli koko ajan olemasa.

Lapin sovan aikana evakoitiin Veikko velijen kansa hevoset ja mukkaan mahtuvat tavarat Puolangalta Temmekselle. Työkonneita piilotettiin järveen. Muistan, että orriin aisoihin saaminen oli työn takana. Luonto lasi silläki, ennenku oli kävely Temmekselle asti! Ori jouvuttiin kengittämäsä kesken matkan Tyrnävällä. Osa karijasta oli teurastettu ja lampaanlihhaa myötiin saksalaisille. Siinä kaupasa saatiin päälärillinen konijakkiki. Veikko istu aisan päällä ja pisti konijakkia pulloihin... Sillä matkalla ennättivät pohojat kulua monnoista, joita piti sillon käyttää kesäkenkinä. Kolonnasa kulu nelijättä vuorokautta. Olin aivan väsyny, kun päästiin Jokelaan. Tähän minun lotta-aika päätty. Annon lakini pienelle kuusamolaiselle evakkopojalle. Kokartin pistin taskuuni. Lakki oli pojalle tarpeeseen."

Tällainen oli kummitätini Martta Auvisen tarina, jonka kuuntelin eräänä helmikuun aamuna Remesrinteellä. Varmasti muisteloita riittäisi vaikka kokonaisen kirjan aineistoksi. Sama koskee kaikkia veteraaneja ja lottia. Myös nuoremmat pikkulotat ja sotilaspojat toimivat aktiivisesti Lotta- ja Suojeluskuntajärjestöjen rinnalla. Heillä jokaisella on tuo aika muistissaan. Tämä pieni tarina on yksi sadoista temmesläisten tarinoista. Me jälkipolvet kunnioitamme tekojanne.

Urho Molander

"Mäskin" mukana Muurmanninradalla

Vuoden 1941 lopulla olivat suomalaiset joukot saavuttaneet tavoitteekseen asettamansa linjan eli Maaselän kannaksen ja vakiinnuttaneet rintamansa linjan Seesjärvi-Vienankanava tasalle.

Koska venäläisille tärkeä Sorokan rautatieristeys oli jo melkein suomalaisten näköpiirissä, aloittivat neuvostojoukot rajut hyökkäykset työntääkseen suomalaiset näiden saavuttamista asemista taaksepäin.

Seuraavan vuoden tammikuun alkupäivinä käydyissä katkerissa taisteluissa ei vihollinen kärsimistään suurista tappioista huolimatta saavuttanut tavoitteitaan, vaikka paine suomalaisia joukkoja vastaan oli jatkuvasti kova.

Maaselän kannaksella taisteleville joukoillemme olikin saatava kevennystä. Tätä varten majuri Majewski, eli "Mäski", kuten häntä nimitettiin, sai tehtäväkseen suorittaa partioetken Rukajärven suunnalta Muurmanninradalle.

Olin mukana tällä retkellä, jolla joukkoja oli kaikkiaan runsaat 1200 miestä sekä kolmisen sataa hevosta. Särkijärveltä, josta lähdettiin tammikuun 14. päivänä, oli matkaa tavoitteeseen n. 100 km.

Matkan teko tietömässä, mäkisessä ja paksulumisessa maastossa ei ollut leikintekoa.

Kun oli kuljettu kaksi päivää, sain tehtäväkseni lähteä viemään muonaa edessäpäin Voldjärven rannalla odottavalle omalle kaukopartiollemme, joka oli aikanaan etukäteen lähetetty tiedustelemaan tilannetta kohteellamme. Partio oli ollut jo

niin kauan matkassa, että siltä olivat ruokavarat jo loppuneet, ja nälkä tullut tilalle.

Partiooni kuului kauvatsalainen alikersantti Veikko Mikola toisena partion vetäjänä sekä kahdeksan miestä.

Kartasta näin, että tavoitejärven saari. Otin kompassisuunnan siihen, ja eväillä kuormattuina lähdimme matkaan.

Avasimme Veikon kanssa vuorotellen latua koko sen 15-16 tunnin ajan, minkä matkamme kesti, jonka jälkeen totesimme tullemme oikean järven rantaan.

Emme tienneet, millä rannalla partio meitä odotti. Oikealta idästä, Sekehen lentokentän suunnalta kuului moottorien ääntä. Naapuritsiellä lämmittivät koneitaan. Tuskinpa partio siellä päin olisi.

Vasemmalta näkyi taivaalla voimakas valonkajastus. Päätimme lähteä sinne päin. Eikä tarvinnut kovinkaan kauaa hiihtää, kun pusikosta rauhallinen ääni kysyi tunnussanaa. Olimme perillä.

Siellähän se etsimämme partio loikoili laavusaan rakovalkean äärellä aavistamatta, miten kauaksi heidän leiritulensa näkyivät. Meillekin olivat jo laavu ja rakovalkeapuu valmiina. Ei tarvinnut kuin tuikata tulet ja panna pitkälleen.

Pääjoukko saapui jälkiämme myöten melkein vuorokautta myöhemmin ja perusti huoltoleirinsä tähän samaan paikkaan Voldjärven länsirannalle.

Tukikohdan rakennukset on sytytetty tuleen.

Irtautuminen voi alkaa.

Viidentenä päivänä Rukajärveltä lähdön jälkeen alkoi hyökkäys radalle, mikä tapahtui paristakin kohtaa. Mutta ennenkuin rata saatiin katkaistuksi, ehti paikalla olleen junan miehistö irroittaa vaunut veturista, joka yksin pääsi pohjoiseen päin karkuun. Vaunut poltettiin Maigubin asemalle.

Joukkue, johon kuului, sai tehtäväkseen hävittää ja polttaa aseman itäpuolella olleessa kylässä sijainneen sotilastukikohdan, joka onnek-

semme sattui olemaan sotilaista tyhjä. Suoritimme tehtävämme. Mukana olleet TK-miehet valokuvasivat öisiä tapahtumia.

Irtautuminen tapahtui aamun tullen, ja pääasiassa pimeään aikaan tehty paluumatka tapahtui muutaman tunnin lepotaukoa lukuunottamatta yhtäjaksoisesti Särkijärvelle saakka. Olihan apuna menomatalla avattu ajoura.

Omat tappiomme olivat pienet, mutta paleltumia oli yhdellä jos toisellakin.

Partio Molander (partionjohtaja toinen vasemmalta) retken jälkeen.

Yrjö Ruottinen Joen ylitys

Kenraali Raappanan joukot olivat edenneet Rukajärvelle päin Sirkka-Kemijoelle. Naapuri oli valinnut tämän leveän jokilinjan puolustuslinjakseen.

Emme tieneet, mikä porukka oli vastassa päätien suunnassa, mutta kova paikka se lienee ollut, koska Majevskin pataljoona (I/JR 10) sai tehtäväkseen kiertää sen selän taakse. Tämänhän se oli tapana, kun meno päätien suunnassa toppasi.

Lähdimme kiertämään oikealta ylävirtaan päin. Rajalta lähdettyä oli pataljoonan jääkärijoukkueesta moni poika uupunut matkan varrelle, eikä täydennystä oltu saatu, sen tarvitsivat komppaniat.

Oli tapana vuorotella kärkekomppaniaa. Nyt oli 3. komppanian vuoro. Tälle komppanialle alistettiin nyt jääkärijoukkue, joka joutui etenemään kärkenä.

Tuli eteen joen ylitys, oli suunniteltu tehtäväksi juoksuporras. Lähtöpuolella oli hyvää tukkimetsää, josta matkassa olleet pioneerit alkoivat panna kaksi hirrenpökälettä tapeilla yhteen. Ja niitä kun pantin paljon peräkkäin, niin porrashan siitä syntyi.

Ylityskohdaksi oli valittu sellainen paikka, jossa aivan rannassa oli toista metriä korkea äpräs, joka antoi hyvän näkösuojan. Vastapuolella oli aivan tasainen, n. 100 metriä leveä, saraheinää kasvava suo, jonka taakse oli rakennettu puolustuslinja katettuine pesäkkeineen.

Joki teki sillä kohtaa semmosen mutkan, että meidän piti mennä kuin niemen kärestä lahden pohjaan. Naapuri käytti tätä hyväkseen ja oli asettanut konekiväärit asemiin niin, että saattoi ampua ristitulta siihen meidän portaan paikkaan.

Kun tuli aika alkaa joen ylitys, piti portaan toinen pää saada kiinnitetyksi vastarannalle. Pioneerilla oli pieni vanerivene sitä varten, että sillä soudetaan yli. Minulle sattui sellainen tuuri, että jouduin varmistamaan ylisoutavaa pioneeria.

Oli satamaton aamu, kun lähdimme seilailemaan 30-40 metriä leveän joen yli. Naapuri oli tietoinen aikeistamme, mutta ei häirinyt ollen-

kaan. Saimme portaan kiinni.

Mutta kun pojat lähtivät juosta kipittämään yli, heräsi naapurikin. Se alkoi ampua kahdella konekiväärillä ristitulta vasta sitten, kun porras oli täynnä poikia. Näistä pääsi neljä terveinä yli, mutta sitten rupesivat kaikki haavoittumaan jalokoihin ja tippumaan jokeen.

Siihen se juoksu loppui. Oli tavallaan hyvä tuuri, kun ei yhtään poikaa hukkunut. Siinä poikia uittaissa kuiville, haavoittui vielä yksi.

Meitä jäi sinne naapurin puolelle kuusi tervettä ja neljä haavoittunutta. Meille tuli pulma, miten saadaan haavoittuneet pois.

Se pioneeri lähti ja vei veneen, jonka Urho Molander toi takaisin. Meillä oli aikomus tehdä semmonen narusta vedettävä "hinkkamylly". Kun Urho tuli sillä veneellä, oltiin kuin hengittämättä. Kun vene tuli lähelle rantaa, vetäisin heti, kun käsi yliti, sen rannalle. Ja kun Urho hyppäsi rannalle, tuli sarja veneen läpi ja rikkoi Urhon kengästä kantalapun ja särki kiväärin perän.

Saimme väännettyä kaksi pahimmin haavoittunutta siihen veneeseen ja toiset vetivät sen pois. Meidän puoleinen naru oli niin lyhyt, että se piti löysätä pois. Toinen poika laitettiin tuomaan venettä takaisin, mutta hän haavoittui melkein heti ja se kyyti loppui siihen.

Siinä suolla oli niin lyhyt ruoho, että meidän piti olla aivan matalana. Naapuri ei meitä nähnyt, mutta tiesi paikan, ja se kai sitä vaivasi. Kuulimme, kun se lähti kantaa lekuttamaan "pikku vekua" (pienoisheitin) sinne niemen kärkeen.

Meille tuli päänvaivaa olemassaolostamme. Venäläiset olivat pitäneet käymälänään sitä suota, missä me ryömimme pakoon sitä heitintä. Ne alkoivat konekiväärillä suolaamaan sinne, missä näkivät heinien heiluvan. Meille tuli kova kiire peräytymään etemmäs, ja kyllä siinä pusero haisi.

Portaan suojassa ui pari poikaa takaisin. Mutta kun siellä meillä oli kaksi poikaa, jotka olivat haavoittuneet, emme kaikki lähteneet ennenkuin pimeän turvin.

Tämä meidän homma oli vain pientä verrattuna siihen, mitä etempänä tapahtui. Siihen se meidän jääkärijoukkueemmekin loppui.

Einari Oikarinen
Muistoja Petsamosta

1940 toukokuun alussa matkasimme kuorma-auton lavalla vilusta väristen Petsamoon Parkkinan koululle. Näkymät Petsamossa olivat ankeita naapurin sotilaiden jäljiltä. Kesällä siirryimme Ylä-Luostarin lähelle telttamajoitukseen. Syksyllä majoituimme luostariin päärakennukseen. Kävimme Salmijärvellä komennuksella seuraamassa kun saksalaiset ajoivat Suomen kautta ponttooneilla Norjaan.

Salmijärvelle vietiin eräänä iltana kaksi poikaa tielle vartioon. Määräys oli pysäyttää kaikki kuljijat ja jos eivät pysähdy oli määräys ampua. Noin kahden aikaan yöllä tuli venäläinen diplomaattiauto. Se meni pysähtymättä ohi nostimme pyssyt ampuma-asentoon niin auto pysähtyi n. sadan metrin päähän. Kyydissä oli diplomaattikunnan päällikkö. Kaverini kävi tekemässä ilmoituksen upseerille, minä osoittelin herroja sillä aikaa pystykorvalla. Määräys oli, että ennen lvaloa eivät saa pysähtyä.

Jouluaatto ja ankara pakkanen. Panimme luostarin huoneita aamulla lämpiämään ja neljän-toista aikaan vielä lisäsimme puita uuniin. Savua alkoi tulla peltien päältä katonrajasta. Menimme vintille. Siellä oli täytteiden päällä kolmen tuu-

man lankut maasepän nauloilla kiinni. Emme voineet tyhjin käsin mitään. Kohta roihusi kaksikerroksinen honkarakennus liekeissä. Illalla tuli vänrikki ja totesi: "taisivat lutikatkin kuolla".

Kesäkuussa alkoi tulla saksalaisia sotilaita. He rakensivat sillan Petsamo-jokeen ja menivät rajalle. Kesäkuun 22 päivän iltana sain ison sinetöidyn kirjeen joka piti viedä rajalle saksalaisille. Siellä oli valtava sotilasleiri. Löysin kenttäpöydän ympäriltä esikuntaupseereita. He ottivat kirjeen iloisesti vastaan ja tarjosivat hyvän aterian. Tulin porukkaani ja kello 24 alkoi sitten paukkua. Saksalaisten eteneminen loppui Litsajoelle, meidät määrättiin Piksujeffin-niemeen. Sinne oli tullut laivalla venäläisiä puettuna saksalaisiin varusteisiin. Saivat vangiksi vänrikin ja useita sotilaita.

- Mainittakoon, että sodan alussa kävi englantilaiset pommittamassa Petsamoa. Olivat herrasmieslentäjiä, pudottivat pommit tunturiin jonka seurauksena maanvyörymä täytti Petsamon jokea n. kahden kilometrin matkalta.

Syksyllä meidät siirrettiin Luttojoelle Pennasen pataljoonaan jossa sitten nuoruus menikin.

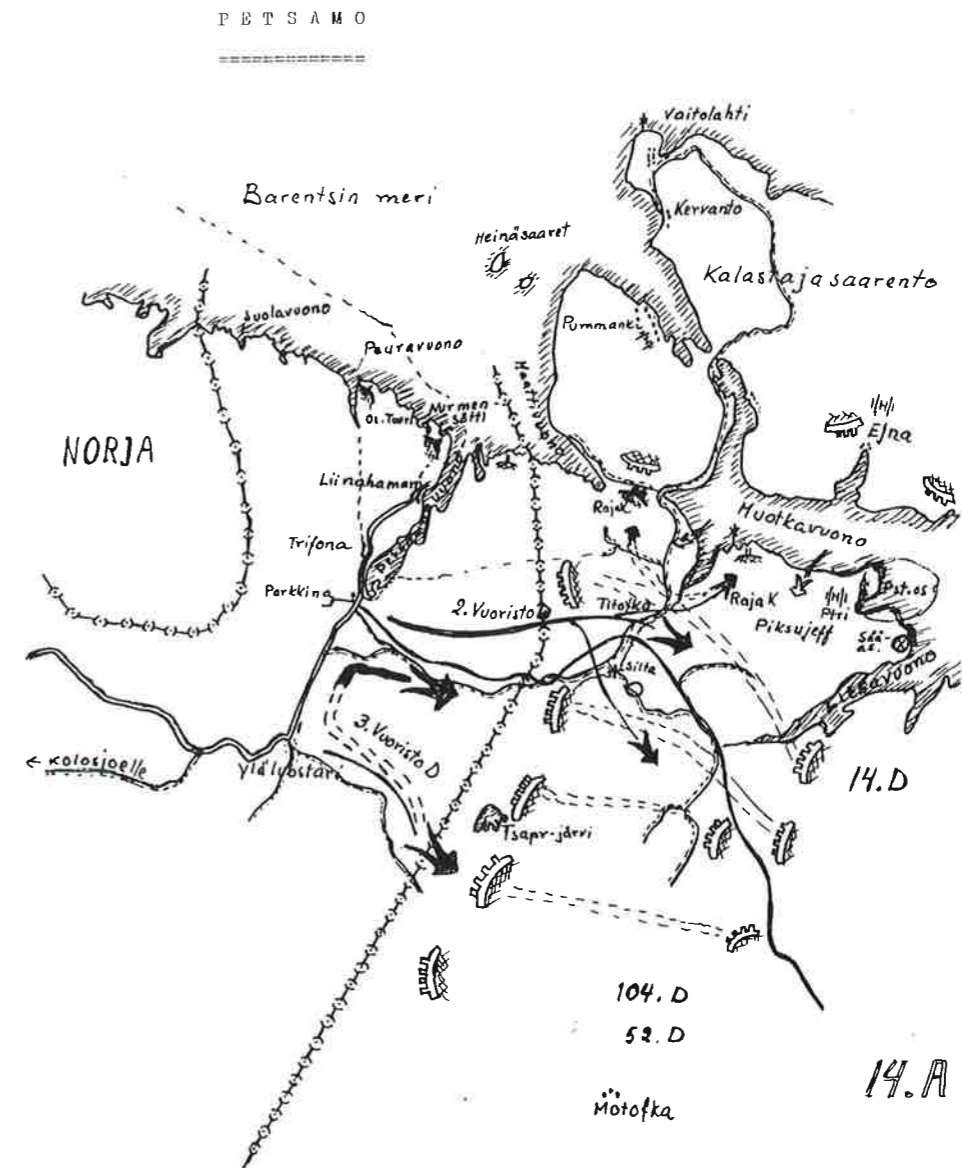

Venäläisiä pesäkkeitä Petsamossa Nautsista pohjoiseen. Kuvan om. Einari Oikarinen.

Pauli Similä
 Huumoria vakavassa paikassa
Tapahtui Lutolla

Oli tammikuu vuonna 1944 Atslemissä Luttojoen varrella. Joukkueemme, joka kuului Erillinen Osasto Pennaseen, oli palannut partioretkeltä ja makoili väsyneenä makoisia unia ottaen korsun lavereilla. Korsu oli rakennettu osittain maan päälle ja siinä oli yksi ikkuna. Nurkassa oven puolella oli takka. Laverit olivat kahdessa tasossa. Lepäilimme näillä "ritseillä" mantelit

käärityinä polstereiksi, päänalusiksi. Rintamalla oli tapana muodostaa yleensä vähintään kolme miestä käsittäviä ruokaporukoita, joita me nimitimme saikkaporukoiksi. Minä kuuluiin porukkaan, jossa lisäksi olivat posiolainen Erkki sekä pulkkilalaiset serkukset Martti ja Matti. Tämä saikkaporukka pysyi koossa sodan loppuun saakka.

Kartta Jäämeren rintamalta. Kartan om. Pauli Similä.

Posion Erkki oli tällä kertaa köksävuorossa ja olikin jo herännyt keittämään korviketta. Erkki oli lyhyt ja vankkarakenteinen mies, kuin tervaskanto, jota ei moni mies pystynyt heilauttamaan. Hän oli aina rauhallinen eikä ainakaan liian puhelias. Muistan tiirailleen lavitsalta, että jokos sitä korviketta alkaa saada, kun ulkona alkoi tapahtua. Kuului valtava jyrynä ja mekastus: vihollisen ilmavoimat olivat liikkeellä. Jo aukenivat Pulkkilan Martinkin silmät. Martti oli vakava, rauhallisesti ja harvaksen puheleva mies. Hän tuumasi, että maataan pois, ei siellä ulkona tunnu olevan sen turvallisempaa. Erkkikin arveli olevansa suojassa korsun takan vierellä. Korsun muut asukkaat tätä saikkaporukkaamme lukuunottamatta olivat juosseet ammunnan alettua turvaan ulos korsusta.

Kävi kuitenkin niin, että kuulia alkoi tulla myös korsuun sisälle ja yksi sattui menemään Martin päänalusena olleen manttelin läpi repien siihen useita reikiä. Silloin tavallisesti niin rauhallinen Martti suuttui; siinä tuli sekä saata että peetä. Minä lohduttelemaan, että älä välitä, kun ei edes päähän osunut, korvasi vain vähän kuumenivat. Martti kuitenkin vain tuskaili manttelinsa kohtaloa ja tokaisi, että ei ne nähneet meidän päitä katon läpi, saati sitten korvia. Martin iloluonteista

Matti-serkkua, jolla huumori ja nauru olivat herkässä, alkoi tilanne naurattaa ja hän sanoi Martille, että nyt kun menet lomalle tuo mantteli päällä, niin Pulkkilan tytöt pitävät sinua suurena sankarina, kun vielä muistat vähän puheillasi höystä.

Tilanne ulkona ei ottanut rauhoittuakseen. Vihollaisen lentokoneet jatkoivat tulitustaan ja nyt saikkaporukkamme kannalta entistä kamalimmin seurauksin: yksi kuulista osui Erkin korvikkeeseen. Martti hypähti ylös ja komensi Erkkiä pitämään sormeaan reiässä, jotta kallisarvoinen korvike ei valuisi maahan. Erkki hätäili, että kun reikiä onkin kaksi, johon Martti, että pitihän se arvata, että reikiä on kaksi, kun kerran läpi ammutaan.

Rytinän jatkuessa edelleen kiivaana olimme kaikki mottiemme kanssa pakin ympärillä ja kahvikorviketta valutettiin niihin pakin rei'istä. Erkin surressa, että oli pannut annoskahviakin korvikkeen sekaan, Martti kysyi vaan yhdessä välissä, että oliko suola, jota Pulkkilan pojat korvikkeeseen käyttivät, jo lisätty keitokseen.

Eipä tainnut Venäjän mies tietää, mitä sisällä korsussa puuhailtiin. Onnellisestihan korvikkeen juonti tämän saikkaporukan osalta sittenkin päättyi; mitä ulkona tapahtui olikin jo pahempi juttu.

Elsa Merenheimo

Rintamalotan paluu Koti-Suomeen

Kesäkuun alusta 1944 alkaen hoidin yhdessä kolmen muun lotan kanssa keskusta Säämäjärven rannalla Jessoilassa.

Saman kesäkuun viimeiset päivät olivat meille vaikeita. Vihollinen oli katkonut viestilinjat moneen kertaan ja yhteydet olivat vähäisiä. Keskkuksemme peitenimi oli muuttunut vähän väliä. Perääntymisvaihe Jessoilan kohdalla oli kuumimmillaan. Mm. Äänislinna oli jo jätetty viholliselle ja Jessoilan koulutuskeskus ja sairaala oli evakuoitu samalla, kun ryssän koneet tekivät jatkuvasti hyökkäyksiään. Länteen suuntautunut junien kulku oli myös jo loppunut. Me lotat aloimme olla huolissamme tulevaisuudestamme.

Sekavissa oloissa saimme vihdoinkin eräältä upseerilta luvan lähteä Suomea kohti. Hänen tiedossaan ei kuitenkaan ollut minkäänlaista kuljetusta eikä kulkuneuvoa.

Pysäytettyämme erään kuorma-auton saimme luvan nousta sen lavalle, jos vain uskaltaisimme. Auto oli nimittäin ammuslastissa. Me uskalsimme. Ja niin istuimme puisten ammuslaatikoiden päälle, joita auton lava oli täynnä.

Ryssän koneiden lähestyminen pakotti kuljettajan muutaman kerran pysäyttämään ja meidät laskeutumaan kiireesti alas ja juoksemaan mahdollisimman kauas ammuslatikoista metsään.

Koneiden hyökkäyksen kohteiksi joutumatta pääsimme näin matkustaen puolivälillä Suomen puolella olevaa Suojärveä. Auto ei kuitenkaan mennyt sinne, vaan kääntyi pohjoiseen.

Jäimme autosta pois. Autoja ja joukko-osasto-

ja meni kyllä jatkuvasti ohi, mutta ei meille sopivaa kyytiä. Vihdoinkin eräs kuorma-auto pysähtyi ja tuntui mahdolliselta saada kyyti. Auton lava oli kuitenkin täynnä vainajia, jotka olivat täysosuman saaneen Jessoilan lt-patterin poikia. Emme voineet nousta lavalle.

Odottelumme jälkeen tuli vihdoinkin taas kuorma-auto, sekin ammuslastissa. Autonkuljettaja lupasi viedä meidät Suojärvelle. Mitään lupaa ei hänellä siihen kuitenkaan ollut ja hän joutuikin sen vuoksi myöhemmin vaikeuksiin. Auton korkeasta lastista häntä nimittäin näkemästä taaksepäin riittävästi, ja siitä johtui, ettei ohitusta yrittänyt henkilöauto päässyt ohittamaan autoamme moneen moneen kilometriin, muutamaan tuntikauteen. Henkilöauton takana olosta ja sen antamista äänimerkeistä emme me lavalla olijatkaan voineet mitenkään ilmoittaa ohjaamoon, sillä olimme aivan lavan tasaosassa kuorman takana.

Seurauksena olikin, että kun henkilöauto pääsi vihdoinkin ohi, joutui kuljettaja siinä olleiden upseerien ripitykseen. He antoivat tälle kuitenkin luvan viedä meidät perille Suojärven keskukseen, jossa toimipaikkamme tuli olemaan ainakin muutamia päiviä.

Suojärveltä saimme komennuksen Harluun, jossa oltiin muutamia viikkoja. Kuljettuamme tämän jälkeen vielä monen muun paikkakunnan kautta tulimme vihdoinkin kotiutetuiksi, mikä minun osaltani tapahtui Savitaipaleella elokuun lopussa 1944.

Lottataival alkoi Limingasta. Oikealla Elsa Merenheimo. Kuvan om. Elsa Merenheimo.

Irja Kirstinä

Pommitusten alla

Olin 1944 lastenhoitajana Helsingissä naistenklinikalla. Helmikuisena kuutamoyönä tuli ilmahälytys ja pommitus. Klinikon ylimmästä kerroksesta äitien ja vauvojen kanssa pako pommitusuojaan muodostui paniikin omaiseksi.

Meidät evakuoitiin pommitusta pakoon Malmin kartanoon. Työ siellä puutteellisissa oloissa oli vaikeaa. Kymmenen vuorokautta siellä oltiin kun taas kuutamoyönä tuli hälytys ja pommitus. Pommikoneet tulivat laivueina pudottaen valoraketteja ja pommeja kartanon alueelle. Ilmapaine kaatoi meidät lattiaan suut ja silmät roskaa täynnä. Suojana oli kartanon hieno kaarikattoinen viinikellari. Kellari oli kaunis mutta ei suinkaan pommin kestävä. Kellarin kapeat kaarevat portaat esti vuodepotilasäidin suojaan viemisen. Hänet suojattiin patjoihin ja tyynyin vauvansa kanssa. Minä jäin sairaanhoitajan kanssa äidin luo ylös. Pommitusaallon aikana makasimme lattialla suojaten tyynyillä päätämme. Sairaanhoitaja luki Herran siunauksen.

Liisa Oikarinen

Outoja kulkijoita

Talvisodan aikana tuli kotiin illalla n. 19 aikoihin kaksi liikaista ja partaista miestä. Vaatteet heillä oli repaleiset hakaneuloilla kursitut. Toinen heistä sen verran puhui, että sanoi iltaa ja saammeko hetken lämmitellä. Lupasimme. He istuivat uunin edessä halkolaatikon päällä puolisen tuntia. Koko aikana eivät puhuneet mitään. Sitten läksivät ja toinen toivotti hyvää yötä. Oli kova pakkanen. Miten he tarkenivat, mihin menivät ja mitä olivat se jäi arvoitukseksi?

Miesääni huusi kellarista karjakkoa, navetan nurkkaan oli tullut pommi.

Päivä valkeni ja sen mukana paljastui koko totuus. Kaikki kartanon ikkunat olivat rikki, ulkovi karmeineen eteisen lattialla, sähköt poikki, vettä ei tullut, puhelin mykkä. Kartanoon oli tullut osuma, kukaan ei kuitenkaan loukkaantunut, ei lehmätkään.

Illalla olimme naistenklinikalla. Pommitus tuli taas kymmenen vuorokauden kuluttua mutta oli paljon turvallisempaa olla sairaalan pommisuo- jassa kun Malmin kartanossa lähellä lentokenttää.

Aika riensi. Potria poikia ja tyttöjä syntyi joka päivä. Puukenkiä kului sairaalan käytäviä kop- sutellessa. Me lastenhoitajat jouduimme teke- mään kaikkia töitä, sairaanhoitajia ja kättilöitä kun oli Itä-Karjalassa komennuksella.

Näin elämä jatkui pommien allakin.

Jatkosodan aikana tuli mies ja pyysi yösiijaa. Hän kertoi olevansa kansakoulujen tarkastaja. Oli käynyt Niinilahden koululla ja sanoi mene- vänsä Ilmolahden koululle. Yön hän nukkui sil- mälasi päässä ja vaate päällä salkku tyynyn alla. Vuoteen hän sai ihan hyvän, olisi sen vuoksi sopinut riisuakin. Aamulla isä kävi naapurista soittamassa Ilmolahden koululle, että outo kulki- ja on tulossa. Opettaja kutsui poliisit ja he veivät tarkastajan. Näiden kulkijoiden läsnä ollessa muistimme opetuksen, "Varokaa teitä kuunnel- laan".

Lauri Honka

Turkit, joita ei koskaan noudettu

Näin ne ensimmäisen kerran aivan pikkupoika- kana, joskus 1920-luvun jälkipuoliskolla. Siellä ne riippuivat Ala-Klaavun riihiladon peräseinäl- lä.

Polku, jota myöten usein juostiin, kulki aivan riihen ja ladon seinäviertä. Ja joka kerta, kun siitä juostiin, piti avoimesta oviaukosta vilkaista sis- sään ja katsoa, olivatko ne vielä siellä vai olivat- ko ne jo kadonneet.

Peloittivatkin ne turkit pikkupoikaa. Ei uskaltanut edes astua ladon sisään, puhumattakaan, että olisi uskaltanut käydä koskettamassa turke- ja.

Mitkä nämä turkit olivat?

Kerrottiin, että turkit olivat kuuluneet kulkumie- helle, joka oli ollut Ala-Klaavulla työmiehenä

Vapaussodan aikoihin.

Hänkin oli päättänyt lähteä mukaan, mutta tiedossa ei ole sekään, kummalle sotijapuolelle hän loppujen lopuksi päätyi. Lähtiessään hän oli vienyt turkkinsa talon riihilatoon, lyönyt naulan seinään ja ripustanut ne siihen. Vielä hän oli sanonut, että hän tulee itse noutamaan ne pois.

Sen takia turkit riippuivat naulassaan vuodes- ta toiseen. Viimeisen kerran näin ne 1950-luvun alkupuolella. Nyt riihi ja lato on jo kauan sitten purettu ja turkit hävinneet.

Ei tiedetä, mikä oli turkkien omistajan lopullinen kohtalo. Se vain tiedetään, että hän ei kos- kaan palannut turkkejaan noutamaan.

Lauri Honka

Ennustus, joka toteutui

Talvisodan aikaan tuli Suomussalmelta Tem- mekselle evakoita, joita ennakkosuunnitelmien mukaan piti sijoittaa kunnan alueelle kaikkiaan noin 400 henkeä. Heidän mukanaan tuli myös- kin vuokkilainen Hemma Pöllänen, n. 60-vuotis- as, pienikokoinen vanhapoika.

Hemman ensimmäinen sijoituspaikka oli Hu- malaisen talo, jossa tämä jo ennen joulua oli sanonut, että sota loppuu seuraavan maaliskuun 13. päivänä. Tähän oli talon tytär Elvi Korkala sanonut, että jos niin käy, niin sitten juhliitaan.

Myöhemmin Hemma siirtyi Koskelankylän puolelle, jossa hän asui Puhakassa ja Korkalassa. Täällä Hemma piti joka aamuna jonkinlaisen aamuhartauden veisaamalla virren "Joka aamu on armo uus." Sitten hän lähti kylälle, jossa viipyi tavallisesti iltaan asti. Palattuaan hän kertoi sota- ym. uutisia, luultavasti kylällä kuulemiaan.

Mutta näki hän tuleviakin, joita hän tiiraili jonkinlaisen rasian kannen avulla. Kerrankin hän sanoi naapurin emännälle, että näkyypä sieltä tulevan poika lomalle. Ja näin tapahtui jo sama- na päivänä. Taasen kerran Hemma kertoi näke- vänsä tulenlieskan nousevan haudasta, minkä hän sanoi merkitsevän toista sota, jota hän itse ei kuitenkaan näe. Tämäkin toteutui.

Tuli sitten maaliskuun 13. päivä ja sota päättyi. Elvi Korkala otti heti repun, täytti sen erilaisilla ruokatarvikkeilla ja lähti tapaamaan Hemmaa tämän silloiseen asuinpaikkaan. Siellä Hemma sai tuliaisit, joista keitettiin yhteiset kahvit ja näin "juhlittiin".

Ennustus oli toteutunut, ja rauha saatu.

Haastattelut: Elvi Korkala
Kalle ja Aaro Korkala

Lauri Honka

Hevonen "puhemiehenä"

Tämä tapahtui Kiestingin itäpuolella. Marraskuun hyökkäyksen aikaisen vaeltelun jälkeen oli palattu takaisin entiseen korsuun ja entisiin tehtäviin.

Sinä päivänä, taisi olla tammikuu 1942, olin vikapartiossa Pikku-Määtän, kuusamolaisen Uuno Määtän kanssa, jonka kanssa olin partionut jo Kapustnajajoen motin aikoihin.

Olimme saaneet vian korjatuksi ja palailimme korvesta takaisin korsullemme päin.

Pienen suoaukean takana näimme joukon suomalaisia hevostmiehiä kokoilemassa keloja poltopuikseen. Huomioni kiintyi mustaan, kookkaaseen hevoseen, joka siirtyi puulta toiselle tavalla, mikä ei ollut ominaista tavalliselle rintamahevoselle.

Hiihtelin suon yli paikalle ja kysyin ajajalta:

"Onko tuon hevosen nimi Lelu"? Saatuani myöntävän vastauksen kerroin, että hevonen oli Temmeksellä kotini naapurin Ala-Klaavun Lelu-niminen tamma. Kehoitin hevost miestä, Kuusamon Määttälänvaaralta kotoisin ollutta Arvi Kallioniemeä, kirjoittamaan hevosen kotiväelle ja kertomaan sen vaiheista.

Ja niin kai Arvi, osoitteen minulta saatuaan, tekikin, sillä kuulin, että oli syntynyt kirjeenvaihtoyhteys hänen ja talon tyttären välille. Saman vuoden loppukesällä he, vapaita kun molemmat olivat, kävivät vihillä, asettuivat asumaan Määttälänvaaralle ja saivat vielä neljä yhteistä lastakin.

Voitane sanoa, että hevonen oli tavallaan puhemiehenä.

Maj evp Pekka Honka

Isäin jäljillä

Olin iloisesti yllättynyt kuullessani Temmeksen veteraanien hyväksyneen minut toimikuntaan, jonka tehtävänä oli koota veteraanimatrikeli. Täytin sodan päättyessä vuonna 1945 kuusi vuotta, joten omat sotamuistoni ovat enimmäkseen kuulopuheisin perustuvia. Jouduin kuitenkin myöhemmin ammatini vuoksi perehtymään enemmänkin sotahistoriaan. Sain jopa hetken seurata isän "sotasaappaiden jälkiä" toimiessani nuorena upseerina vuosina 1968-1975 nykyisessä Kainuun Prikaatissa pioneerikompanian päällikkönä. Tuohon aikaan oli Suomen puolelle jääneillä taistelupaikoilla vielä sodankaista romua, josta osa oli räjähtävää materiaalia. Turistit ja tietenkin pikkupojat olivat erityisen kiinnostuneita esimerkiksi Suomussalmen-Raat-

teen sekä Kuhmon alueilla Talvisodan aikaisista taistelupaikoista. Koska uteliaisuus johti eräisiin onnettomuustapauksiin, sai komppaniiani tehtäväkseen suorittaa näiden alueiden puhdistustyöt. Töitä tehtiin usean vuoden aikana noin kuukausi kerrallaan. Minulle komppaniiani työ oli erittäin kiinnostavaa siksi, että isäni Pauli Honka oli palvellut Talvisodassa 9. D:ssä Suomussalmen alueella ja Kuhmossa Löytövaaran tien suunnassa - - - siis juuri noilla samoilla seuduilla.

Suurin yksittäinen työkohte oli Kilpelänkangas Kuhmossa Kuusijoen tuntumassa. Tällä suunnalla suomalaiset olivat pysäyttäneet hyökkävän 54. D:n, mutta Suomussalmen-Raatteen kaltaiseen täydelliseen tuhoamiseen ei päästy.

Pioneerikomppaniin työnä oli vaarallisten esi-

Kuhmon suunnan ampumahautoja Talvisodassa. (Kuva teoksesta "Viisi sodan vuotta").

Näkymä suomalaisten asemista vihollisen aseisiin Löytövaarassa. Kuva teoksesta "Viisi sodan vuotta".

neiden etsintä ja hävittäminen sekä vähäisessä määrin taisteluhautojen (= "juoksuhautojen") ja pesäkkeiden entisöinti.

Lokakuussa 1971 toimeenpantu raivausleiri muodostui yllättävästi tavanomaisesta poikkeavaksi. Tarkoituksena oli jatkaa Kilpelänkankaalla olevan muistomerkin ympäristön puhdistamista, kun Kainuun Rajavartiostosta esitettiin pyyntö myös Löytövaaran seutujen tarkistamisesta. Tämä johtui turistien lisääntyneestä aktiivisuudesta mottitaisteluissa räjäytettyjen viholliskorsujen kaivelemiseen ja matkamuistojen etsimiseen. Kävin lähimpien alaisteni kanssa tutustumassa tilanteeseen 14. lokakuuta. Muutamia maatuneita 54. D:n korsuja oli kaivettu osittain auki ja sisällä olleiden neuvostosotilaiden luita nosteltu maan pinnalle. Paikalle saapui myös Löytövaaran talon isäntä, joka paheksui suuresti turistien uteliaisuutta, olivathan korsut saaneet paikallisiltakin asukkailta olla rauhassa jo kolme vuosikymmentä...

Ilmoitin näkemäni ja kuulemani Pohjois-Suomen Sotilasläänin esikunnalle sekä Kuhmon kunnantomistoon. Kunnanjohtajalta kuulin eräässä aikakauslehdessä olleen kuvilla varustetun jutun matkamuistojen etsimisestä Löytövaarassa. Kyseinen lehtijuttu johti eduskuntakyselyyn samanaikaisesti, kun käynnistimme alueen puhdistusta. Vääpeli Juhani Korkelaisen johtama vapaaehtoisista koottu varusmiesosasto avasi kaikki "pengotut" korsut muun osan komppaniasta jatkaessa alkuperäistä raivaustehtäväänsä Kilpelänkankaalla. Näin voitiin heti eduskuntakyselyn jälkeen ilmoittaa, että asia on hoidettu 23.10.1971 ja vainajat haudattu sotilain arvolle sopivalla tavalla yhteishautaan Löytövaaran tien varteen. Puhdistetulta alueelta löy-

tyi 96 neuvostosotilasta ja erilaista sotaromua seuraavat määrät:

- puoliautomaattikivääri	1 kpl
- kivääri m/91 pistimineen	1 kpl
- pistooli	2 kpl
- käsikranaatti	26 kpl
- kiväärikranaatti	2 kpl
- kvkrh:n kranaatti	1 kpl
- kiväärinpatruuna	2200 kpl
- sytytin	2 kpl

Koskemattomiin korsunjäänteisiin emme mekään kajonneet.

Mainitsin aikaisemmin kirjoituksessani entisöintitehtävät. Kuusijokilinjalta puhdistettiin taisteluhautat niissä kasvaneista puista. Varsinaista entisöintiä ja korjausta suoritettiin Kuhmon Saunajärvellä ja Suomussalmen Haukiperrässä. Molempiin paikkoihin rakennettiin vanhan tilalle uusi korsu (tosin jatkosodan aikaisten työpiirustusten mukaisesti) ja kunnostettiin kappale taisteluhautaa. Nämä ovat tänäkin päivänä "turistinähtävyyksinä" muistuttamassa Talvisodan vaikeista ajoista. Tulevat sukupolvet eivät unohda veteraaniensa tekoja. Talvisodasta on viime aikoina kirjoitettu paljon niin meillä Suomessa, kuin myöskin rajan takana Venäjällä. Vääristynyt kuva sodan syistä alkaa selkiintyä. Valitettavasti moni Talvisodan taistelija on ehtinyt poistua riveistä ennen näitä "tunnustuksia".

Antti Tuuri, varusmieheni Kainuun Prikaatin pioneerikomppaniassa vuosina 1969-1970 on kirjoittanut ansiokkaan kirjan kotiseutunsa miesten taistelusta Talvisodassa. Tämä kirja sekä sen pohjalta tehty elokuva ovat mielestäni parasta kunniantekoa isiemme töille.

Kiitos Teille, sotiemme veteraanit!

Toimikunnan puheenvuoro

Veteraanikirjoja eli matrikkeleita niistä miehistä ja naisista, jotka maamme itsenäisyyden aikana tai siihen valmistauduttaessa, ovat joko vapaaehtoisina tai määrättyinä olleet mukana maanpuolustustyössä niin rauhan kuin sotienkin aikoina, on muutaman viimeisen vuosikymmenen aikana tehty eri puolilla maata.

Tähän on ainakin osaltaan vaikuttanut se, että "mahti menee maan rakohon," ts. tietous noista ajoista, vanhenevien ja nopeutuvaa vauhtia viimeiseen iltahuutoon kutsuttujen veteraanien ja muiden nuo ajat eläneiden ihmisten mukana katoaa.

Temmekselläkin ajatus omasta veteraanikirjasta oli elänyt varmaan monissakin mielissä, ennenkuin ajatukset muuttuivat teoiksi.

Lokakuun 31. päiväksi 1991 oli kutsuttu Temmeksen seurakuntatalolle kokous, jossa olivat läsnä: Martta Auvinen, Jouni Heikkinen, Eero

Hoikkala, Erkki Honka, Lauri Honka, Pauli Kirstinä, Eero Korhonen, Olavi Kylmänen, Einari Oikarinen ja Kauko Pehkonen.

Pidetyin alustuksen pohjalta keskusteltiin, oliko tällaisen kirjan aikaansaaminen tarpeen ja mitä käytännön toimenpiteitä se mahdollisesti vaatisi.

Koska oltiin yksimielisiä tehtävän tarpeellisuudesta, valittiin sitä toteuttamaan toimikunta, johon tulivat: erityisopettaja Lauri Honka puheenjohtajana ja sihteerinä, majuri evp. Pekka Honka varapuheenjohtajana sekä emäntä Martta Auvinen ja maanviljelijät Eero Hoikkala, Einari Oikarinen, Kauko Pehkonen ja Pasi Törmä jäseninä.

Myöhemmin toimikunta valitsi itselleen työvaliokunnan, johon tulivat Lauri Honka, Pekka Honka ja Einari Oikarinen.

Kokoukselta saamansa tehtävän mukaan toimikunta aloitti välittömästi työnsä.

Aikukokouksen osanottajat: Istumassa vas. Eero Korhonen, Lauri Honka, Martta Auvinen ja Kauko Pehkonen. Seisomassa: Erkki Honka, Pauli Kirstinä, Eero Hoikkala, Einari Oikarinen, Jouni Heikkinen ja Olavi Kylmänen. Kuvan om. Lauri Honka.

Kirjaan päätettiin ottaa mukaan sotien sankarivainajat, Saksan Jääkärit, vapaussoturit, sotien 1939-40 ja 1941-45 veteraanit ja lotat sekä lyhyet esitelyt ja mahdolliset luettelot sotilaspojista ja pikkulotista. Muu osa kirjaa sisältäisi esittelyjä, historioitteja ja muistelmia sekä aiheisiin liittyviä valokuvia.

Rajan vetäminen mukaan otettavien ja mahdollisesti pois jätettävien väliin ei ollut helppo. Päädyttiin siihen, että ne sotien veteraanit, jotka ovat sotien syttyessä tai välittömästi sitä ennen asuneet Temmeksellä tai sen raja-alueilla Limingan puolella, tulevat mukaan. Aivan jyrkästi ei tätäkään ole voitu noudattaa, sillä mukana on muutamia, pääasiassa kaupungeissa asuvia, jotka ovat entisinä temmesläisinä halunneet päästä mukaan.

Lisäksi ovat mukana sellaiset veteraanit, pääasiassa siirtolaisia, jotka ovat kohta sotien jälkeen tulleet paikkakunnalle ja jääneet sinne pysyvästi asumaan.

Sotilaspoikien ja pikkulottien kohdalla ratkaisi asian asianomaisen syntymävuosi.

Jokaisesta mukaan otettavasta päätettiin ottaa valokuva, täydelliset henkilötiedot perhe-

suhteineen sekä sodanaikaiset tehtävät taistelu- ja toimintapaikkoineen.

Keräystyö aloitettiin kohta marraskuun alussa ja hoitivat sitä seuraavat henkilöt: Pauli Similä ja Veikko Alarauhio - Oulun karsämäkyläläiset, Urho Molander - muut Oulun temmesläiset, Kauko Pehkonen - Haurukylä, Lauri Honka - Keski-kylä, Ylipää ja Karsämäkylä, Olavi Kylmänen - Koskelankylä, Einari Oikarinen - Limingan kuntaan kuuluvat, Eero Hoikkala - siirtoväkeen kuuluvat, Pekka Honka - vapaussoturit ja keskusarkistot sekä Martta Auvinen, Sylvi Saksio ja Helli Savela - lotat.

Keräystyö onnistui niin hyvin, että kaikista tiedossa olleista saatiin täydelliset tiedot ja suurimmasta osasta valokuvakin. Kymmenkunnan kuvan puuttuminen johtuu pääasiassa siitä, että useita sukuja on kokonaan sammunut tai asianomaisten jäljille ei ole muuten päästy.

On muistettava myöskin niitä kymmeniä veteraaneja, veteraanien omaisia ja muita henkilöitä, jotka ovat antaneet arvokasta apuaan keräystyön onnistumiseksi. Näistä Yrjö Ensio on selvitellyt vapaussoturien vaiheita ja Reino Pekkala etsinyt vanhoja valokuvia.

Oulun sotilaspiirin esikunta on antanut apuaan selviteltäessä niiden veteraanien sotienaikaisia vaiheita, joiden sotilaspasit eivät ole olleet käytettävissä.

Merkittävä on myös se tuki, jota Temmeksens kunta ja seurakunta sekä monet muut yhteisöt ja yksityiset ovat antaneet yhteisen asian onnistumiseksi.

Kaikille niille, jotka ovat työllään, lahjoituksiltaan tai muulla tavoin olleet mahdollistamassa Temmeksens Veteraanikirjan valmistumista, toimikunta lausuu parhaimmat kiitoksensa.

Hyvä lukija!

Sinulla on kädessäsi tämä kirja. Se, mikä on sen tekemisessä taidosta puuttunut, se on koettu korvata sillä sydämen lämmöllä, millä sitä on tehty.

Omistakoon sen mahdollisimman moni entinen ja nykyinen temmesläinen ja Temmeksens liminkalainen. Ja kertokoon se tulevillekin sukupolville siitä, mitä esipolvet olivat valmiita uhraamaan silloin, kun Isänmaa heiltä uhreja vaati.

Temmeksellä, joulukuun 6. päivänä 1992.

Veteraanimatrikkelitoimikunta

He sen tekivät.
Istumassa toimikunta vas. Einari Oikarinen, Kauko Pehkonen, Martta Auvinen, Lauri Honka, Eero Hoikkala, Pekka Honka ja Pasi Törmä,
Seisomassa kerääjät ja avustajat: vas. Urho Molander, Pauli Similä, Sylvi Saksio, Helli Savela, Olavi Kylmänen, Pirjo Näppä ja Jouni Heikkinen. Kuvasta puuttuu Veikko Alarauhio. Kuvan om. Lauri Honka.

Kirjassa käytettyjä lyhenteitä

Ajom.	Ajomies	P	Pataljoona
AK	Armeijakunta	Patl.	Pataljoona
Au	Aliupseeri	Pion.	Pioneeri
D	Divisioona	PK.	Pikakivääri
El.lääk.	Eläinlääkintä	Pr.	Prikaati
Is.	Ilmasuojelu	Ps.	Panssari
It.	Ilmatorjunta	Pst.	Panssaritorjunta
Iv.	Ilmavalvonta	Ptri.	Patteri
Joht.	Johtaja	Puh.	Puhelin
Joukk.	Joukkue	Puol.	Puolustus
JP	Jääkäripataljoona	Pääll.	Päällikkö
JR	Jalkaväkirykmentti	Rad.	Radio
Jsp	Joukkosidontapaikka	Rann.	Rannikko
Jv.	Jalkaväki	Res.	Reservi
JvKoulK.	Jalkaväkikoulutuskeskus	Ryhm.	Ryhmä
Jääk.	Jääkäri	Rykm.	Rykmentti
Kiv.mies	Kiväärimies	Sk.	Suojeluskunta
Kk.	Konekivääri	Tal.	Talous
Kompp.	Komppania	Tied.	Tiedustelu
Kp.	Konepistooli	Tst.	Taistelu
Krh.	Kranaatinheitin	Tsto	Toimisto
Kv.	Kevyt	Ups.	Upseeri
Läh.	Lähetti	Vart.	Vartio
Lääk.	Lääkintä	Viestim.	Viestimies
Os.	Osasto		

Suomalainen rukous

Taneli Kuusisto

Siunaa ja varjele meitä,
Korkein, kädellä.
Kaitse ain kansamme teitä
vyöttäen voimalla meitä
heikkoja edessä.
Sulta on kaikki suuruus,
henki sun hengestäs.

Herramme, kirkasta meille
kasvos laupiaat,
niin että armosi alla
toivoa rohkaisemalla
kukkivat roudan maat.
Vaivoissa näytä meille
kasvosi laupiaat.

Tutkien sydämemme
silmäs meihin luo.
Ettemme harhaan kääntyis,
ettei kansamme nääntyis,
silmäsi meihin luo.
Alati synnyinmaalle
siipies suoja suo.

Uuno Kailas